ALBERT R. MANN
LIBRARY

AT

CORNELL UNIVERSITY

THE GIFT OF

ISABEL ZUCKER

Elisabeth Woodburn
Booknoll Farm
Hopewell, N. J. 08525
Garden, Farm & Home Books

SYMBOLORVM & EMBLEMATVM EX RE HERBARIA DESVMTORVM CENTVRIA VNA COLLECTA

A

IOACHIMO CAMERARIO MEDICO NORIMBERG.

In quib⁹ rariores Stirpium proprietates historiæ ac Sẽtentiæ memorabiles nõ paucæ breuiter exponũtur.

AN⁰ SALVT: CIↃ·IↃ·XↃ·

VAULT
GR
780
C18
1605

7060-m97

BENEVOLE LECTOR,

Monendus mihi in ipso hujus libri exordio es candidè, nos in hac secunda Emblematum paternorum editione nostra volentes omisisse cum alia quædam in priori addita, ;um etiam præfationes & carmina, aliaq; : inprimis ve-'o Auctorum quoq;, sicut & Symbolorum atq; Emble-natum, deniq; rerum & verborum Indices. Causa ıonnulla, quod hæc industrius & memoria valens non ıdmodum requirat. Sed vera, & ferè unica fuit, quod ontrahere hos libellos, quantum fieri licuit; studui, ut ul quatuor hæ Centuriæ uno in volumine eo con-innius colligari, & à te, qui fortè ita velles, tanto com-nodius circumferri possent. Quod si minus hoc institutum tibi probo Lector, rogo, ut errori nostro facilis gnoscas. Vale, & jucundis his jucundus fruere.

Lud. Camerarius
Ioach. F.

COLLIS *ex omni parte variis arborum selectissimarum generibus plenus, atq; multiplici herbarum ac florum diversitate conspicuus, in hoc amœniss. decore, & pulcherrimo statu diu consistere nequit, sed brevi omnia decrescunt atq; flaccescunt, nisi superne tempestiveq; radiis solaribus foveatur ac in suo vigore subinde reficiatur. Ad eundem modum nullæ humanæ cogitationes atque actiones, quantumvis alioquin speciosæ atq; laudabiles appareant, nec ulla virtus, doctrina aut scientia per se consistere, aut aliquid boni producere potest, nisi divinitus à Deo unico fonte omnis boni gubernentur, illustrentur, ac splendore divinæ gratiæ ad optatum finem perducantur. Quod ut passim plurima præclare dicta tam in sacris quam philosophicis libris abunde probant, ita inprimis paucis sed sanctiss. verbis S. Ioannes, I. cap. suæ historiæ Evangelicæ de Christo asserit, ubi inquit,* ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. *h. e. Erat lux illa vera, quæ illuminat omnẽ hominem venientem in mundum. idemq; S. Iacobus in sua Epistola ostendit, cum ait,* πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, *Omne munus bonum, & omne donum perfectum descendit desuper à Patre luminum. Atq; in eandem sententiam D. Nazianzenus in oratione de Athanasio Episcopo hæc scripsit: Quod Sol est sensibus, id intelligentibus est* DEUS: *ille enim mundum illuminat visibilem, hic invisibilem, & ille quidem visum corporis illustrat, hic vero naturas intellectu præditas reddit splendidas.*

I.

SI SERENVS IL-LUXERIT.

Mons omni hoc, nisi Sol foveat, viduatur honore:
Quicquid ages, cassum disperit, absq; Deo.

II.

PER *Mercurium, ut notum est, mythologicè intelligitur vis ingenii, eloquentiæ ac doctrinæ. Is fingitur irrigare Laurum, arborem Apollini sacram, qua ipsa quoque poetæ & viri docti ornabantur. Hoc igitur Emblemate utens Rev. & Ill. Dn. Alexander Edouardus Fuggerus, &c. Præpositus Frisingensis, cum privatæ cuidam Academiæ Ticini in Insubria nomen daret, significare voluit, plurimum referre, quo magistro & duce adolescentes imbuantur honestis artibus. Quod sane prudentissimus Macedonum Rex Philippus opt. intellexit, qui nato sibi filio Alexandro statim id nunciavit Aristoteli, diisq; gratias egit, non tam quod natus ipsi filius esset, quam quod Aristotelis tempore eum nasci contigisset, ut Gellius ista refert. Sed illud inprimis certum est, etiam salutis nostræ cardinem in eo versari, quis nos riget τῷ ὕδατι ζῶντι τοῦ λόγου: qualis fuit Alexandrinus ille Apollos, quem S. Paulus laudat I. ad Corinth. III. quem ipse quidem ait rigasse τὰ τοῦ λόγου φυτεύματα, verbi plantaria: eidemq; in Act. XVIII. tribuitur, quod fuerit ἀνὴρ λόγιος, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς, καὶ ζέων πνεύματι.*

NEM-

II.

NEMPE ARBOS UNDE RIGETUR.

Intererit multum quis noſtros irriget hortos,
Ac mens noſtra DEI *qua foveatur ope.*

Arbori

ARBORI *undiq; detruncatæ inseruntur recentiores alii surculi bonam de se spem germinum præclarorum promittentes, modo cœlitus foveantur ac conserventur, alioqui levi de caussa exarescunt & pereunt. Quare non secundum communem & depravatam hominum consuetudinem, omnia ad favorem fortunæ nescio cujus, (nisi hanc allegorice quoq; voluntatem Dei intelligere velimus) sed ad unius Dei benedictionem, quæ sola, secundum sacras literas, ditat, merito referre debemus: ea tamen conditione, ut nos quoq; suo loco sedulo nostrum faciamus officium, neq; turpi ocio aut ignaviæ nos tradamus. Vnde Menander,* Θεῷ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὶ πλέοις, *Id est, Deo favente naviges vel vimine. At multo adhuc præclarius D. Gregorius Nazianzenus.*

Θεῷ θέλοντος οὐδὲν ἰσχύει φθόνος,
Καὶ μὴ θέλοντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος.
Deo benigne dante, nil livor valet,
Non dante vero, nil labor vanus potest.

Hoc symbolo usus est in ætate juvenili, cum Germanico dicto, Wann Gott wil/ DEO VOLENTE, *Iulius Iovius Episcopus Noceræ, fratris Pauli Iovii filius. Talis est & veterum religiosa formula:* CUM DIS VOLENTIBUS: θεῶν βουλομένων, *ut Heliodor. in Aethiop. Græcè dixit. Et, quod Deos solemniter orabant:* UT FAVERENT. *De quibus & similibus Barn. Brissonius lib. 1. de formulis.*

PRO-

JOACHIMI CAMERARII
MEDICI. V. CL.

SYMBOLORVM ET EMBLEMATVM

CENTVRIÆ TRES.

I. Ex herbis & stirpibus.
II. Ex animalibus quadrupedibus.
III. Ex volatilibus & insectis.

Editio secunda, auctior & accuratior.

ACCESSIT NOVITER
CENTVRIA
IV. Ex aquatilibus & reptilibus.

CVM FIGVRIS ÆNEIS.

TYPIS VOLCELINIANIS.

ANNO M. D C. V.

MVSEVM
BRITAN
NICVM

REVERENDISS. PRINCIPI
AC DOMINO, D N.

IOAN. SVICARDO,

ARCHIEPISCOPO MOGVNTINENSI, S. R. I. ELECTORI, ET ARCHICANCELLario, Domino suo clementissimo,

LVDOVICVS CAMERARIVS S.

VNiversa, quæ in hoc mundo sunt, rerum genera, ad hominis unius usum fructumque ab æterno DEO esse destinata, nemo est, qui ambigat: nimirum ut hisce rectè cognitis ac benè perspectis, ea ad vitæ suæ rationes componendas, & exercenda virtutis studia transferat. Virtutem enim in illis lucentem amplecti, & vitium animadversum fugere, ad benè beateq; vivendum maximum momentum habet. Hinc illa, quæ in divinis præcipuè libris, & vetustissimis monumentis occurrunt, totac tam frequentia ex rerum natura,

tura, inprimis vero ex animatis deprompta Symbola ac expreſſæ Imagines: Imo, quorum etiam ante, quam ullus pænè litterarum, uſus fuit. Hieroglyphicorum enim ſumma eſt antiquitas, quibus, ut Tacitus loquitur, per figuras animalium Ægyptii ſenſus mentis effingebant: Quamvis poſtea illis ſive Iſis ſive Mercurius litteras tradiderit, ſed ita, ut priſcas illas notas, quas Apuleius ignorabiles vocat, quasque ἱερὰς dicebant, Sacerdotes retinerent: alias, quas παιδήμους, vulgus. Ejus diſcriminis & Herodotus meminit. Sane Symbolica illa in ſacris oraculis antiquiſſimus omnium ſcriptor, omniſque Ægyptiorum ſcientia eruditus Moſes, ceterique Hebræorum Sapientes uſurparunt potiſſimum: & Hieroglyphica excoluit Pythagoras, ſcriptisq; expoſuerunt inter veteres Chæremon & Orus Apollo Niliacus: ut Pſelli Commentaria, quibus Chaldaica Zoroaſtris exſequitur, prætream. Inter recentiores etiam, & noſtræ ætatis homines in ſacrarum litterarum latente illa & myſtica ſignificatione eruenda & illuſtranda,

da, neque verborum tantùm, ſed rerum præcipuè vi, natura & proprietatibus accuratè indagandis, & Symbolicè explicandis, illuſtris profecto Viri maximi Benedicti Ariæ Montani Hiſpalenſis opera enituit, in Libro, quem is IOSEPHVM, ſive de arcano ſermone inſcripſit: & Hieroglyphica cùm ex veterum traditionibus, tum Plutarchi, Clementis Alexandrini, Athenæi, Plinii, aliorumque Commentariis, juſtis voluminibus complexi ſunt Henricus Glareanus, & Ioannes Pierius Valerianus Bellunenſis. Ea autem Symbolorũ & Imaginum omnium natura eſt, ut ſimilitudine quadam ad alia, quam quæ ſenſui exteriori offeruntur, intelligenda animum noſtrum deducant. Ex iſta vero contemplatione hominem rerum cunctarum, quæ ſub cœlo ſunt, verum uſum atque fructum percipere, manifeſtum eſt. Non mehercle inquam, cum *animum* vel ſtirpium vel animalium *pictura paſcit inani*, ut poëta canit: Sed cum Naturæ ipſius ingenium ac ſolertiam in illis tam variè & prudenter conſtructis intue-

tur, & inde exempla sumit ad amplectendam virtutem, & deserenda ac vitanda turpia; Quod rectissimè Aristoteles etiam monuit. Sic ipsa veritas CHRISTVS lilia agri præcipuè ex omni flore, quæ divinam providentiam clarè & tanquam in speculo exhibeant, considerare nos; idemque serpentum prudentiam, & columbarum simplicitatem imitari jubet: & Solomon pigros & inertes hortatur, à formicis laborem ac industriam discant. Hoc certè figurarum genus vim & efficaciam ad commovendum in hanc illámve partem hominum animos singularem habet, vel potius incredibilem: longè majorem profecto, quam directa quævis oratio, quibuscunque etiam fluentis & politæ linguæ lenociniis illa se insinuet, quacunque verborum vi & pondere penetrare conetur, sed quæ isto, quod diximus, ex ipsa rerum natura petito præsidio sit destituta. Inprimis vero illustria sunt exempla, quæ ab animalium vita & proprietatibus petuntur, quibus nisi homo in omni virtutis & honestatis genere enitatur

tatur esse quam longissimè superior, necesse est ut bestiis etiam omni ratione carentibus non absq; turpissimo suo probro, atq; infamia inferior audiat. Gravissima enim est Aristotelis sententia in 1. Polit. qua hominem suis numeris absolutum, ait esse omnium animaliū optimum: Sed econtra à lege & jure sejunctum, omniū deterrimū & sceleratissimū: Cum quidem prudentiæ & virtutis armis naturaliter instructus, facilimè illis abuti possit ad res cōtrarias. Quo sensu etiam Nicomach. VIII. legitur: millies plura mala facere hominē posse, quam belluam. Et cum Aristotelicis similiter Platonis dissertiones in VI. & VII. Legum conveniunt. Sæpè igitur & merito nō sacri tantum libri, sed prophani etiam scriptores, cū alia â rebus naturalibus desumpta, tum stirpiū & animaliū exempla proponunt & inculcant, inter quos Ælianus vel ob hoc unum contemnendus non est, quod toties in suis scriptis, animalium pietate, castitate, temperantia, justitia, fortitudine, ceterisque sive virtutibus sive virtuti similibus

bus actionibus, luculenter expoſitis, homines ignavos, injuſtos, & omni libidine flagitioſos vehementer pungat, & graviter exagitet, ut ejus hiſtoria velut harmoniam quandam utriuſque philoſophiæ, naturalis puta & Ethicæ, appellare liceat. Hinc porro & noſtra & majorum ætate viri docti veterum illorum Sapientum veſtigia legentes ingenioſa ſua Symbola & Emblemata mandarunt litteris: Inter quos nonnulli ab Imperatoribus & Principibus ſolemniter uſurpata, vel certè iis tributa ab auctoribus, ſtudioſè congeſſerunt: Quamuis & Principes quidam viri ipſimet in hac ingenii pulcerrima cultura ad recreationem quandam animi defatigati publicis negotiis, fuerint aſſidui, hæcque amœniſſima ſtudia peculiariter ſua ac propria duxerint, cum quidem illa ſine dubio verè ſint Regia, & Regibus convenientiſſima. Hinc & Opt. Vir, pater meus, Joachimus Camerarius, ſuperioribus annis ternas haſce, quas cura & impenſa noſtra auctiores nunc & accuratiores nova iſta editione in lucem damus,

damus Ethicophyſicorum Symbolorum Centurias, ex Italicis ſcriptoribus magna ex parte collectas in publicum proferre voluit: In quibus ipſis quoque multiplicem variarum rerum naturam, ex ſtirpium videlicet & animalium præcipuis hiſtoriis, intueri, & ad vitam rectè pieque tranſigendam accommodare liceret. Non autem nunc neque de nomine Symbolorum aut Emblematum, hisque ſimilium vocum, neque de re ipſa diſputare lubet. Omnem illam ἀκριβολογίαν relinquo magnis illis & feliciſſimis ingeniis, factis plane ad inventiones iſtiusmodi admirandas atque divinas. Et quamvis præterea non pauca ex his noſtris à ſuis auctoribus non ſane ineleganter excogitata fortè ſint: hoc tamen certè conſtat, quod boni facilè ferant etiam mediocria: quin potius amore & benevolentia proſequantur illos, qui ſive à ſe, ſive ab aliis *prodeſſe* & *delectare* publicè ſtudent. Sed cauſſa nulla eſt, cur modo in his ſim longior. Tuo quidem, Reverendiſſime Princeps Elector, ſplendidiſſimo no-

)(mini

mini, hanc quam modo dixi, paterni opuſculi curatam à me & renovatam editionem dedicare & conſecrare humilimè volui, cum aliis de cauſſis, quas hic prolixe referre neceſſe non eſt, tum ob haſce potiſſimum, quod & veteri Clem. T. erga me, ſane perbenignæ ſignificationis, favori, quo ante etiam quam ad hoc ſummum inter Rom. Imp. Ordines faſtigium pervenit, ſibi me devinxit, aliquo grati animi monumento reſpondere, & in hoc excelſiſſimo Electoralis dignitatis culmine Clem. T. non ſine munere aliquo compellare cuperem. Non enim hoc in Perſicorum Regum ſalutationibus ſolemne tantum fuerit: Sed convenit etiam hunc morem transferri ad noſtra tempora. Verum exiguum profecto hoc noſtrum munus eſt: Imo vix etiam noſtrum. Attamen & Perſarum Reges etiam tenuiorum munuſcula, lac nempe, palmas & caſeum hilari fronte & benigno animo excipiebant. Nihil profectò magnos æquè videtur decere, quam magno & ſplendido animo proſequi quamuis tenuia,

tenuia, modo profecta à vero ſinceroque offerentis cultu & obſervantia. Hac enim una re ad divinam naturam quam proximè viros Principes accedere certum eſt. Amplectere igitur, Reverendiſſime Domine, clementer & benignè hanc devotionem noſtram: & his ut amœnis, ita non infructuoſis per otium, ſi tamen in hoc Reip. tam oneroſo munere ullum otium conceditur, quam diutiſſimè ſoſpes fruere, ac Vale. Pridie Kalend. Febr. Anno Chriſti M. DC. V.

III.

PROSPICIENTE DEO.

Si faveat cælum, benè ſurculus arbore creſcet:
Si faveat numen, tu quoq; magnus eris.

IV.

MULTAS *ineſſe peculiares vires ac occultas proprietates pluribus ſtirpibus & plãtis, idq; per ſingularem ſuperiorũ ac cœleſtium corporum influxum, ac efficacitatem nemini eſſe dubium poteſt, quarum cauſſas tum alii inveſtigare conati ſunt, tum inprimis Theophraſtus Peripateticus erudite & docte inquirere ſtuduit, quemadmodum ejus accuratiss. libri de cauſsis plantarum ſatis abunde teſtantur. Inter quas quidem Aspalathus inprimis occurrit, qui frutex ut autor eſt Plinius lib. XXV. cap. XIII. (quamvis ibidem Aspalathum orientalem & Rhodium, forſitan ſine cauſſa, frutices diverſos faciat) pluribus in locis reperitur, ſed non ubiq; odoratus eſt. Quam peculiarem vim tradit in ſe recipere cœleſti arcu (ut ejus verbis utar) in eum innixo. Sic etiam omnis doctrina, prudentia, ac univerſa virtutis laudabilia dicta & facta tum demum fiunt illuſtriora, præſtantiora, omnibusq; ut dicitur numeris abſolutiora & gratiora, ſi cœleſtis bonitatis ac divinæ gratiæ ſuaviss. aura aſpiret. Quod etiam Seneca Ethnicus quidem ille ſcriptor, ſed admodum ἠθικὸς, tradit breviter in hunc modũ ſcribens ad Lucilium ſuum Epiſtol. X. Nullam ſine* DEO *mentem eſſe bonam. Graviter Greg. Nazianzenus in Antonii Meliſſa:* ἀρετὴν ἐπαινῶν, θεὸν ἐπαινέσομαι, παρ' οὗ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετή, *id eſt, ſi virtutem laudo, Deum laudavero, à quo datur hominibus virtus. Sed de hoc plura in primo ſymbolo dicta ſunt, & in aliis quoq; poſthac aliquid dicetur.*

VIR-

IV.

VIRTVS HINC MAIOR.

Iridis Aspalathus vi ſuavior, ipſaq; virtus
Gratior eſt ſuperûm quam pia cura fovet.

MONTES *ubiq; non ſolum in ſacris litteris, ſed etiam paſſim apud Poetas veteres ſumi pro aliquo loco munito ac ſtabili, in quo quispiam tuto conſiſtere, & ab aliorum incurſionibus opt. ſe tueri poſſit, omnibus conſtat. Vnde inventor hujus ſymboli apud Hieronymum Ruſcellum, ſuper montem quendam altum, ad quem niſi per aſperam & anguſtam ſemitam non pateat acceſſus, Laurũ ſimul & Palmam ſtatuit, ſignificare hoc modo volens, ad veram doctrinam, ſolidamq; prudentiam, & quæ ad hæc ſequitur, perennem ac ſtabilem gloriam, quæ omnia hisce duabus arboribus veteres voluiſſe exprimere in aliis ſymbolis à nobis eſt explicatum, neminem pervenire poſſe, niſi per multos labores ac ſudores. Quod etiam Cebetis philoſophi moralis tabula, quæ ut in omnium manibus habetur, ita utinam etiam in animis verſaretur, ſatis ſuperq; oſtendit, ac Pythagoras in ſua litera Y, à Virgilio, vel quicunque autor eſt illius Epigrammatis, verſibus celebrata, docte expoſuit, nec non Heſiodus in iſtis præclaris verſibus, quos tantopere Cicero ad Leptam commendat, & qui alibi ſunt indicati, nobis ante oculos quaſi propoſuit. Eſt autem integer verſus, unde hoc dictum eſt deſumtum, apud Siliũ Italicum:*

Ardua virtutem profert via, ſcandite primi.

Cum quo duo verſiculi Ovidiani bene conveniunt:

Ardua per præceps gloria vadit iter. *Itemq;*
Difficile eſt fateor, ſed tendit ad ardua virtus.

Et Caſſius Parmenſis in Orpheo:

Non levis aſcenſus, ſi quis petit ardua: ſudor
Plurimus hunc tollit.

V.

ARDUA VIRTUTEM.

Qui laurum & palmam victricem carpere gaudes,
Montis, si nescis, ardua scande prius.

THEOPHRASTUS *lib. III. c. XI. de causis plantarum, & alibi etiam litteris prodidit, Oleam ramis vetustioribus ac inutilioribus amputatis, propter ipsius innatam pinguedinem & succum uberiorem, latius novos surculos protrudere, ac hoc pacto arborem multo fœcundiorem & pulchriorem effici. Nobis itaq; etiam annitendum est, ut inutilia ac minimè fructuosa, id est, vitia universa ex animis nostris studiosè aboleamus atq; extirpemus, ut illis excisis fructus virtutis multo præstãtiores ac pleniores provenire queant. Quod etiam subjicit D. Chrysostomus Homilia VI. (quãvis eo in loco potius de vite loquatur) & Clem. Alexandrin. στρωμάτ. II. Sed omnium aptissimè referetur ad Christianam Ecclesiam, cujus membra nunquam magis succrevêrunt, quam cum amputarentur: qua similitudine pulcerrimè etiam usus est Theodoretus θεραπευτ. serm. IX. Potest quoq; accommodari ad jacturam fortunarum, quæ multis etiam non solum non damnosa, sed insuper lucrosa sæpe numero fuit, secundum versus D. Nazianzeni.*

Καὶ ζημιᾶν τι, τοῦτο κέρδος πολλάκις
Ὥσπερ καθαίρειν φυτὸν εἰς εὐκαρπίαν.
Εἰδ' ἁλῶς τι πρόσθεις οἷς νυῶ ἔχεις,
Ὕλη φέρεις πῦρ, ἢ νόσον τῷ σώματι.

Perferre damni quippiam, lucrum puta,
Ut fructuosam si repurges arborem.
At si quis addat amplius partis male,
Sylvæ addat ignem, corpori morbum afferat.

TAN-

TANTO VBE-RIUS.

Tu quoq; sic reseces vitiis marcentia multis,
Virtutum ut soboles pullulet uberior.

DIOSCORIDES *& alii rerum ſimplicium ſcriptores, tradunt Cupreſſum non ſolum blattas & tineas, ob ſuam acrimoniam non ferre, ſed eas repellere, atq; etiam diſſectas ligni particulas aliis rebus appoſitas ejuſmodi animalcula inde arcere. Atq; ideo apud veteres ſimulachra potiſſ. ex hac arbore fiebant, ob materiæ perpetuitatem, cum cariem non ſentire dicatur. Vnde ſimulachrum Iovis Romæ in arce ex Cupreſſo ab V. C. ſexcenteſimo ſexageſimo primo anno dicatum, ſuo adhuc tempore duraſſe Plinius teſtatur, annis circiter ducentis. Admonentur hoc Symbolo principes & magni viri, ut ſuam gravitatem & recte adminiſtrandi ſtudium in omnibus ſuis rebus ſemper obſervent, ac inprimis adulatores, gnathones & ejuſmodi farinæ homines, Reipub. peſtes, ſingulari ſeveritate à ſe repellant, nec eorum conſuetudine ſeſe oblectent, multo minus aures faciles ipſis præbeant. Sic interrogatus Demoſthenes, quodnam animal peſſime morderet, reſpondit, τῶν μὲν ἀγρίων, συκοφάντας, τῶν δὲ ἡμέρων κόλακας, Ferorum quidem calumniatores, Cicurum autem aſſentatores. Et Clemens Alexandrinus paucis plurima complectens, inquit, τὴν κολακείαν τῆς Φιλίας εἶναι νόσον, Adulationem eſſe morbum amicitiæ. Aut enim laudat vituperanda, aut contra ſæpe vituperat omni laude digna. Seneca etiam adulatores ſuorum dominorum non tam arriſores quam arroſores appoſite nominat. De quibus integrum commentariolum doctiſſimum compoſuit Plutarchus, Πῶς ἄν τις τὸν φίλον τὸν κόλακα διακρίνῃ, Quo pacto ab amico aſſentatorem quiſpiam poſſit diſcernere.*

VII.

NIL MIHI VOBISCUM EST.

Ite leves procul hinc aliorum in prædia blattæ,
Noſter adulantes neſcit amare decor.

INTER *alias multas singulares proprietates, quas scriptores rerum naturalium Palmæ attribuunt, ista non postrema est, quod hæc arbor non facile crescat, nisi radiis solaribus opt. foveatur, nec non humore aliquo conveniente irrigetur, unde ad fluviorum ripas feliciter provenit. Cujus præclare meminit I. Psalmus Davidicus, ejusq; ἀντίθεσις in CXXVIII. observatione apud omnes pios dignissima habetur. Nam sicut justus palmæ ad aquas florescenti ac suos fructus tempore suo producenti comparatur, ita contra injustus fœno tectorum radice destituto, terra & aqua carenti, quod paulo post nimio solis ardore comburitur, ut neq; hominibus quicquam prosit, nec benedictio Dei super eo expectetur, similis esse dicitur. Id quod elegantibus carminibus exposuit M. Antonius Flaminius in paraphrasi ejusdem psalmi. Insignis etiam est locus Seleuciensis Basilii λόγ. γ. ὁ γὰρ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκὶ, καὶ ψυχῇ τρέφειν πόθεν. ψυχῆς μὲν τροφὴ, θείων λόγων ἐπίασις. σὰρξ μὲν γὰρ σωματικαῖς ἐπιάσεσι τρέφεται, διὰ φθαρτῶν ἡ φθαρτὴ δεχομένη τὴν αὔξησιν. ψυχῆς δὲ τροφὴ, τῆς ἀληθείας ἡ γνῶσις, ἡ τοῦ ποιητοῦ καταλόησις, τὸ τῶν θείων ἐμφορεῖσθαι δημάτων, h.e. Qui namq; dat escam omni carni, animam quoq; alere desiderat. Animæ autem alimentum, divini verbi cibatus. Caro enim epulis nutritur corporalibus, ipsa sc. corruptioni obnoxia per ejusdem modi recipiens incrementum. At animæ cibus, veritatis est cognitio, meditatio creatoris, repletio sermonum divinorum. &c.*

HAUD

HAUD ALITER.

Palma velut riguos nunquam palleſcit ad amnes,
Sic viret ad Verbi flumina ſacra pius.

IX.

VERNO *tempore ficus arbor ſpecioſis floribus aut fructuum præcocium abundantia minime ſeſe oſtentat, nullamque inanem hominibus de ſe ſpem injicit: in autumno autem fructus ſuaviſs. ac quidem in illis reconditos quaſi flores quoſdam, (unde in Italia adhuc vulgari lingua in quibuſdam locis Fiorini appellantur) proferre ſolet. Et legitur in laudem hujus cum arboris, tum fructuum illius elegantiſſima Iuliani epiſtola, Sarapioni inſcripta. Salix vero, ut alibi diximus, elegantes & admodum præcoces flores exhibet, ſine tamen ullo fructu paulo poſt evaneſcentes. Ad eundem modum magnæ levitatis eſſe cenſetur, multis & inanibus promiſſis aliorum benevolentiam captare, ac minime laudabile præceptum Ovidianum, quod nullo modo imitandum, velle ſequi:*

Promittas facile: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.

Et tales fuere Charetis pollicitationes, quæ proverbio locum fecerunt, ut ex Suida diſcimus: Quibus & Plauti illud congruit: Benè promittis multa ex multis, omnia in caſſum cadũt.

Sed verè & graviter Horatius inquit:

Multa fidem promiſſa levant.

Inſigniter etiam Pythagoras: πέμπε μεγάλα, μὴ ὑποχρέμενε μεγάλα *h. e. Ageres præclaras, nihil magnifici interim promittens.*

Ceterum in univerſa vita commendatur promiſſorum obſervatio, & ſine omni fuco ac ſimulatione in omnes prompta beneficentia. Et Cicero quoq; 1. lib. de Officiis præclare ſcribit, Fundamentum juſticiæ eſſe fidem, id eſt, dictorum conventorumq; conſtantiam ac veritatem. De Emblemate vero Petri Coſtalii legitur Epigrammma elegans admodum in illius Pegmate: & nonnulla in Ficu Io. Paſſeratii, in Kal. Ianuariis.

MIT-

MITTE NON PROMITTE.

Gratior est fructu ficus quam flore salicta,
Missa ego promissis anteferenda reor.

Homerus Odyss. K. Salicem arborem nominat ὠλεσίκαρπον, id est, frugisperdam, idemq; de ea Theophrastus quoque Plinius q; tradunt. Nam semen celeriter amittit, & quidem ante maturitatē, quamvis in Creta id producere nonnulli asserant. Quemadmodum itaq; Salici humor ille inter calamos arundinaceos collectus præbet nutrimentum commodum, facitq; ut egregie crescat ac luxuriet, attamen inde nihil fructus aut seminis saltem percipi potest: non aliter sæpenumero etiam parentes & amici in suos liberos, & alios adolescentes sibi commissos multum sumtuum faciunt, ac sæpe impensas plus quam necessarias, qui tamen hoc parum bene collocant suo officio male fungentes, nec commoda sua tempestive perpendentes, inutiliter omnia decoquunt, de futuro minime, ut par erat, soliciti, atque ita unà cum ætatis flore ac preciosiss. temporis jactura semina virtutis perdunt, ac ita postea nullius usus neq; sibi nec aliis esse solent, immemores egregii præcepti Tibulliani:

At tu dum primi floret tibi temporis ætas,
Utere, non tardo labitur illa pede.

Quod idem Propertius quoq; cecinit.

Vidi jam juvenem, premeret cum serior ætas
Mœrentem stultos præteriisse dies.

Pertinent etiam huc quæ de Adonidis hortis dicuntur: & proverbium: ψευδῶν πολέα ἀτραφάξις, hoc est, Mendax atraphaxis. Cito enim hæc in altum surgit: adfinis betarum generi, quæ & ipsæ subito grandescunt, alioqui fatuæ.

NEGLECTA JUVENTUS.

Perdere virtutum fructus cum flore juventæ,
Frugisperda salix ne vocitere cave.

Myr-

MYRRHAM *arborem proceram ac ſpinoſam in Arabia felici naſci veteres perhibent, de cujus tamen integra deſcriptione nihil certi adhuc conſtare hisce temporibus, quibus omnes tamen ubique locorum ac gentium anguli diligentiſs. inquiruntur, ſane mirum eſt. Hanc ſcribunt ablaqueationibus ac inciſionibus gaudere, ac præterea ventis vehementer ſpirantibus, gummi iſtud tam precioſum, (quod tamen raro plane legitimum & omnibus notis à veteribus deſcriptis abſolutum ad nos deferri ſolet) effluere copioſius, quo inprimis à putredine ac corruptione corpora defunctorum integra conſervari ſcimus. Ita animus rectus & conſtans in propoſito laudabili ſemper immotus permanens, invidiæ ac obtrectationum furiis, tanquam turbulentiſs. ventis, minime terretur, ſed potius ad hunc modum exercitus & agitatus eo alacrius fructus virtutis profert, & magis conſpicuum ſeſe omnibus exhibet. Quo pertinet Horatii Ode:*

Juſtum & tenacem propoſiti virum &c.

Itemq; Claudiani egregia ſententia:

Explorant adverſa viros, perque aſpera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.

Itemq; Ovidii illa in Triſt.

Quæ latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturque malis. *Et:*
Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

CONCVSSA UBERIOR.

Major in adverſis virtutis gloria vera eſt:
Vberior ventis Myrrha agitata fluit.

Vanquam viſcum in pluribus arborum truncis vetuſtioribus enatum reperiatur, tamen in quercu præſtantiſſimum inveniri certum eſt, quod præ aliis ad morborum aç inprimis Epilepſiæ remedia expetitur: quem alii morbum ſacrum & herculeum vocant, non quod Hercules eo laborarit, (ut monet Becanus in Gallicis) ſed quod à ſolo Hercule queat curari. Quemadmodum vero per hunç morbum graviſſimus humani generis lapſus ſignificatur, ita per viſcum quercinum ſingulare hujus antidotum (eodem autore) verus noſter Hercules & liberator unicus CHRISTUS *denotabitur. Symboli vero occaſionem dederunt, ut ego ſuſpicor, Plinii verba de viſco, libro XVI. cap. XLIV. Et Aeneæ etiam ramum aureum viſco cõparat Virgilius. Apud Platonem ſimile proverbium legitur in Euthydemo,* τὸ σπάνιον τίμιον: *Rarum honore dignum. Inſcriptio autem:* RARA JUVANT, *ex Martiale ſumpta eſt. Facit enim profecto faſtidium copia, ut Livius inquit, & frigidius amamus ſemper ea, quibus ubi libeat, potiri fas eſt. An non hodieque multa ex remotiſſimis etiam Indiis petimus, tantum quia rara ſunt, ſaturi ſcilicet rerum quotidianarum, & novarum inſana cupiditate ebrii?*

RARA IVVANT.

Robore ab annoso viſcum ſanare caducos
Quod valet, eſt Chriſti viva figura Dei.

DUAS *elegantissimas similitudines legimus apud Senecam, quæ hoc symbolum rectiss. explicant. Prima est in Epistola XXXIX. ad Lucilium: Magni animi est magna contemnere ac mediocria malle quam nimia. Illa enim utilia sunt: at hæc eo quod superfluunt, nocent: sic segetem nimia sternit ubertas, sic rami onere franguntur, sic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Alter locus est lib. de vitæ tranquillitate: Vt fertilibus agris, inquit, non est imperandum: cito enim exhauriet illos nũquam intermissa fœcunditas: ita animorum impetus assiduus labor quoq; frangit, ita quoq; præclaris ingeniis ac alioquin bene natis nihil est nocentius, neque perniciosius, quam immodica commoditatum ac voluptatum affluentia. De quo Claudianus quoq; lib. I. ad Ruffinum.*

Et luxus populator opum, cui semper adhærens,
Infelix humili gressu comitatur egestas.

Ac noti sunt versus Ovidiani:

Luxuriant animi rebus plerunque secundis,
Nec facile est æqua commoda mente pati.

Pulcrè Euripides in Menalippe: Ὦ τέκνον, ἀνθρώποισιν ἐστὶν οἷς βίος ὁ μικρὸς ἄκρατος, ἐγγύτερο δ' ὄγκος κακόν, *hoc est, O fili, vita & opulentia hominibus quibusdam exigua ac mediocris cõvenit. Nimia vero moles perniciosa est.*

Paradinus addit: MIHI PONDERA LUXUS.

Et alibi, TIMENDA NIMIA FOECUNDITAS. *Est autem hoc hemistichium, Copia me perdit, desumtum ex carmine falsò Virgilio ascripto, Priapeja appellato. Perhibent autem nonnulli hoc symbolum fuisse Leopoldi Archiducis Austriaci.*

ME COPIA PERDIT.

Rumpitur innumeris arbos uberrima pomis,
Et ſubito nimiæ præcipitantur opes.

LEA arbor Palladi dicata, pacisq; ſymbolum (unde & pacis arborem Sidonius eam nominat, deq; ejus origine belliſſima eſt Servii ad I. Georg. narratio) ſemper viret, nec ſua folia amittit, idq; (ut ſcriptores plantarum tradunt) ob peculiarem quandam ſibiq; innatam pinguedinem. fructus quoq; producit ad multos hominum uſus admodum commodos & neceſſarios. quare ob utilitatem ſingularem neq; incidi nec evelli ullo modo par eſt. Non aliter cavendum ſummopere omnibus, qui pacis ac concordiæ, publicæq; utilitatis ſtudioſi eſſe volunt, (ut univerſi eſſe debemus) ne ulla invidia aut malevolentia improborum ac maleferiatorum hominum à tam neceſſario ac laudabili propoſito, ſe impediri aut avocari ulla ratione patiantur. Sunt autem, ſecundum Petrarcham, quatuor hoſtes pacis, quæ in exilium pellantur, nimirum, avaritia, invidia, ira ac ſuperbia. Sed nemo ferme pacis encomium brevius ac ſanctius D. Auguſtino nobis propoſuit, ubi ait: Pax eſt ſerenitas mentis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortium charitatis. Hæc eſt quæ ſimultates tollit, bella compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordes ſedat, inimicos concordat, cunctis eſt placida, neſcit extolli, neſcit inflari. Hanc qui accepit, teneat, qui amiſit exquirat, qui perdidit repetat. Pulcrè etiam Baſilius: ὅσον ἐστὶ τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν, τί χρὴ λέγειν πρὸς ἄνδρας ἥκοντας τῆς εἰρήνης: ἀδὲν γὰρ ἄτοπον ἴδιον χριστιανῶ, ὡς τὸ εἰρηνοποιεῖν. h. e. Quantum ſit bonum pacis, quid dicere opus ad viros pacis filios? Nihil etenim ita Chriſtianorum proprium, atq; pacem conciliare.

NEC INCIDI
NEC EVELLI.

Dure faceſſe Ligo, valida procul eſte bipennes,
Frondeat æternos pacis alumna dies.

MORUS, *græce* μῶρος, *id est stultus, per* ἀντίφρασιν *ita dicitur, ut plærig; volunt, cum habeatur arborum sapientissima. Nam hæc sola nihil properat, sed cæteris præcurrere permissus, ipsa etiam tandem prodit, & grato se virore vestit, fructibusq; tempestivis prædita est. Longissimam quoq; vitam consequitur hac sua cunctatione, & materiam præstat ad multos annos duraturam. De qua eadem Plinius quoq; scribit lib. XVI. cap. XXV. & Alciatus attingit in Emblem. Omnium autem elegantissimè heroico carmine, ut & alia non vulgaria de moro complexus est Io. Passeratius in Kalendis Ianuariis ad Memmium. Sic vir prudens & in suis rebus circumspectus consulto ac mature universas actiones suas, ac sine omni præcipitantia, instituit, nec ante tempus sese effert. nam secundum græcum senarium* προπέτεια πολλοῖς ἐστιν αἰτία κακῶν: *Multis malorum caussa est præcipitantia. Sed in omnes occasiones rei bene gerendæ citra periculum, instar Fabii Maximi peritiss. Ducis, qui cunctando Romanis restituit rem, est intentus. Quò pertinet etiam consilium Scribæ Ephesini Actorum XIX. quod civibus suis dat:* δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράττειν: *Oportet vos esse sedatos & nihil præcipitanter agere. Idem etiam sine ostentatione progreditur nec præter modum se effert, quodq; mature præstandum est, suo tempore, neq; nimio impetu, nec socordia utens diligenter & præmeditate exequitur. Vnde alii huic symbolo dictum addunt,* TEMPORE SUO: *ad alterum proverbium, quod monet* τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, *id est, præsentia recte administrare: vel, Nosce tempus, respicientes.*

CUN-

XV.

CUNCTANDO PROFICIT.

Festinare nocet, nocet & cunctatio sæpe:
Tempore quæq; suo qui facit, ille sapit.

GRANDIS & annosa quercus ob ramorum pondus gravius in duas partes divulsa, à lenta ac humili salice rursum ita constringitur, ac vincitur, ut non amplius disrumpi facilè queat. Non aliter nimia asperitas & superba severitas in hominibus elatis ac duris, ne gravius exorbitent, vel etiam sese in manifesta pericula ob nimium rigorem suum & animi vehementiam præcipitent, nullo alio aptiore vinculo contineri atq; ad quandam animi comitatem ac æquabilitatem flecti ac reduci possunt, quàm humilitate & moderatione, cum nullum violentum sit diuturnum. Et secundum Horatium,

Vis consilii expers mole ruit sua. &c.

In quam sententiam Claudianus quoq; inquit:

Tu licet extremos late dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, si prava cupis, si duceris ira,
Servitii patiere jugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia jure tenebis,
Cum poteris Rex esse tui.

Huc q; pertinet brevis quoq; sententia sed multa comprehendens Philonis, τὰ μὴ σὺν λόγῳ, παντὰ αἰσχρά, ὥσπερ τὰ σὺν λόγῳ, κόσμια: *Quæ absq; ratione fiunt, omnia sunt turpia, quæ vero cum ratione, omnia decora. Nestor etiam apud Homerum docet, omnia consilio melius explicari, quam viribus: Quam sententiam tum alii, tum inprimis Oppianus, gravissimus poëta, sæpius inculcant.*

XVI.

NE RUMPE-RER.

Consilio moderato animos frænato furentes,
Vt rigidas quercus vimina lenta solent.

XVII.

Eneca *in lib. de providentia: Id, inquit, in quoq; ſolidiſſimum eſt quod exercuit. Non eſt arbor ſolida nec fortis, niſi in quam ventus frequens incurſat. Ipſa enim vexatione conſtringitur & radices certius figit. Fragiles ſunt, quæ in aprica valle creverunt. Pro ipſis ergo bonis virus eſt, ut eſſe interriti poſſint, multum inter formidoloſa verſari, & æquo animo ferre quæ non ſunt mala, niſi male ſuſtinenti. Hæc ille. In hanc vero ſententiam adhuc multo nervoſius D. Chryſoſtomus, Homilia LXXIII. in Geneſin, breviter hæc commentus eſt: Vt arbores, quæ radices altius miſerint, quamvis ſummum ventorum excipiant impetum, non frangi aut evelli poſſunt: ſic orationes, quas animus pius* Deo *ſuo reddiderit, perquam tuto affixæ, efferunt ſeſe in excelſum, nulloq; pervertuntur aggreſſu cogitationum. In alius additur,* Incursionibus solidatur. *Animus enim recte inſtitutus multisq; ærumnis ac adverſitatibus exercitus, eo fortius in malis reſiſtit & radices conſtantiæ firmiores agit.* Κίνησις γὰρ κεφαλώσει, ἀργίη δ' ἤκεα, *ait divinus Hippocrates: Motus confirmat, ignava quies reſolvit. Quo ſpectat apud Thucydidem Periclis egregium dictum,* ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυπῶνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀνέχονται, ὅτοι καὶ πόλεως καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι: *Nam qui in calamitatibus animo quidem minime triſtantur, re autem & operibus maximè obſiſtunt, hi optimi ſunt, ſive privati homines ſive civitates fuerint.* Ανδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον ὐ μαλάσσεται, *Virorum fortium pectus non langueſcit, ait Sophocles.*

VENTIS

VENTIS IMMOTA SUPERBIT.

Ventorum adversis solidatur flatibus arbor:
A cruce & à precibus mens pia robur habet.

ANAGYRIS, *prima à Dioscoride, ac Plinio descripta, plurimum crescit in agro Romano ac Neapolitano, Plauto, (ut quidam existimant) Nautea dicta. fœtidus admodum est frutex, potiss. si comprimatur ac digitis atteratur. Vnde ortum proverbium,* ἀνάγυρν κινεῖς, *Commoves Anagyrin, cuius meminit quoq; Aristophanes in Lysistrata. Eodem tamen nomine locus etiam quidam in Attica, autore Stephano de urbibus, ubi hic frutex copiosè provenit, appellabatur. Monet autem hoc symbolum sive proverbium, res eas, quas satius est ut quiescere sinamus, temere in nostram perniciem non esse concitandas, quod potissimùm de hominibus maledicis ac in aliorum detrimentum intentis, quorum quæstus est maximè obtrectari melioribus, dici poterit. Quemadmodum etiam alterum huic simile proverbium habetur,* τὸ καλὸν & κείμενον ἀ κινητέον, *id est, Malum probe quiescens, non est movendum. Et illud:* μὴ κίνει καμάριναν, ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων. *Ne moveas Camarinam. etenim non tangere præstat. Quod utinam hisce nostris temporibus quoque diligenter observaretur, esset que procul dubio in rebus tam sacris quàm profanis minus contentionum ac disputationum inutilium pertimescendum, quæ res profecto plus quàm cogitari aut dici potest, Reipub. tranquillitati ac incolumitati obesse solet. Proponamus itaq; nobis semper ante oculos Pindari aureum dictum in Pythiis, oda VIII.* φιλόφρον ἡσυχία, *id est, Quies & tranquillitas nihil nisi humanitatem & amicitiam cogitat.*

NE MOVEAS.

Ad tua cur taceam dicteria fœda requiris?
Non anagyrin ego, ſpurce, movere volo.

DE *Platano, quæ arbor à foliorum latitudine apud Græcos nomen accepisse videtur, Plinius lib. XII. cap. I. scribit umbræ gratia tantum, ex alieno petitam orbe. Et Aelianus II. Var. hist. XIV. ubi ridet Xerxen, qui in Lydia multis pretiosis donariis platanum quandam adfecerat, egregiè eam arborem ab umbræ amplitudine commendat. Virgilius autem in Georgic. vocat steriles platanos: & in IV. ejusdem operis inquit:*

Iamq; ministrantem platanum potantibus umbram.

Quod in illos dici potest, qui semper magna de se pollicentes, omniaque sua ad ostentationem tantum parantes, quò opinionem singularis doctrinæ ac prudentiæ vel falsò apud alios conquirant, vel etiam si quæ possideant bona ingenii, neutiquam cum aliis communicent, nullum unquam specimen suæ industriæ præclaris monumentis vel actionibus posteritati præbere consueverunt. Quorum alterum est vanitatis ridiculæ, alterum invidiæ detestandæ indicium. Deq; priore vitio Menandri unicus versus multa complexus est, ubi ait:

Κενῆς δὲ δόξης οὐδὲν ἀθλιώτερον.

Miserabilius est gloria vana nihil.

De altero vero Phocylides nos recte monet, hoc dicto:

Μὴ φθονέης ἀγαθῶν ἑταίροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς

Ne invideas bona sociis, ne affigas vituperationem.

Rectius Homerus, qui, ut canit Flaccus,

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat.

UMBRA TANTUM.

Vmbram, non fructum Platanus dat: Sic quoq; multis
Vana alios ſpecie ludere ſæpè placet.

UNT *nonnullæ plantæ, quarum flores noctu tantum, ut Hesperidis, aliæ ad auroram, ut Geniſtæ Hiſpanicæ vel Italicæ dictæ arboreſcentis, gratum odorem ſpirant, quarum flos deinceps ſole ſuperveniente, potiſſ. fervidiore, plane redditur inodorus. Cujus rei cauſſam Theoph. & alii referunt in humidi ac ſicci tenuitatem ac paucitatem, quæ ambo aere diurno calidiore ſuperveniẽte facile diſſipentur. Admonemur hoc ſymbolo, labore ac induſtria in laudabilibus rebus univerſis vel addiſcendis vel gerendis opus eſſe, non deſidia ac procraſtinatione. Inprimis vero indicatur, horas matutinas (cum diluculum etiam in ſacris litteris accuratum ſtudium & rem maturè procuratam ſignificet) & tempeſtivas, ad ſtudia liberalia ac Muſas excolendas eſſe convenientiſſimas. De quo hæc Hendecaſyllaba doctiſſ. Ioannis Sambuci plura erudite admodum ſubiiciunt.*

Quod tempus ſtudiis ſeveriores
Certatim tribuunt, feruntque amicum?
Eſt aurora parans viam diei,
Nondum cum radiis ſequens coruſcus
Sol, paſtos revehit ſuos jugales.
Tum nulli impediunt graves calores,
Vexant frigora nec moleſtiora.
Ergo qui ſitiunt ſacros liquores,
Auroram ſtudiis colant amicam.

Notus eſt omnibus Heſiodi verſus:

Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἐπιμοίρετον αἶσαν.

Aurora enim operis tertiam ſortitur partem.

Illorum alibi & alia plura huc pertinentia leguntur.

Huc pertinet, quod noctem Græci & Φρένλω appellarunt, teſte Plutarcho περὶ πολυπραγμοσύνης, *& Clemente Alexandrino in protrepti o. Alibi legitur,* TOLLE MORAS, *ex Lucani verſu.*

MUSIS AURORA BENIGNA.

Noctis odorata est magis ista hæc tempore planta:
Tu quoq; noctem adde his, si qua placere voles.

IN *omnibus rebus bene agendis ac rectè administrandis nimia vehementia, & austeritas summopere improbatur, at contrà facilitas quoque modum omnem excedens non parum nocet, mediocritas verò, sicut aliis in rebus universis, hîc quoq; locum habet & plurimum commendatur, æquanimitas scilicet quædam ac benevolentia conveniens. nam & ramus paulatim flectendo obsequitur, vi autem attractus rumpitur. Præclarè Terentius in Adelphis:*

Et errat longè mea quidem sententia,
Qui imperium credat gravius esse aut stabilius
Vi quod fit, quàm illud quod amicitia adjungitur.

Sapienter etiam nutrix ad Octaviam de Nerone apud Senecam Trag. Vince, inquit, obsequendo potius immitem virũ. Apud Ciceronem sane plura in eandem sententiam passim occurrunt. Et noti sunt Ovidii huc pertinentes versus:

Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus:
Frangas, si vires experiare tuas.

Pulcerrimè Chrysostom: Οὐδὲν ὑπακοῆς δυνατώτερον. καὶ τοῦτο δηλῶν τις ἔλεγν, ὅτι λόγῳ μαλακὸς σωκλάσει ὀστᾶ, καίτοι τί ὀστοῦ σκληρότερον; ἀλλ' ὅμως κἂν ἔτω τὶς σκληρὸς ἢ καὶ ἀκαμπὴς, ῥᾳδίως ὁ μετ' ὑπακοῆς αὐτῷ χρώμενος διορθοῖ. *Nihil lenitate potentius. Et hoc significare voluit, qui dixit, quod sermo mitis confringat ossa. Quid verò osse durius? Et tamen quanquam adeo quis sit durus & inflexibilis, illum facile emẽdabit, qui placidè & leniter tractaverit.*

OBSE-

OBSEQUIO, NON VI.

Frangere vi mavis, quàm lentè flectere ramum?
Est tractare homines molliter artis opus.

PAULUS *Iovius in Dialogo suo Italico de symbolis, historiam exponit memorabilem & observatione perquam dignam, de quodam Comite Nicolao Campobassio sub Carolo Duce Burgundiæ militante. Cum enim in quadam gravi deliberatione de bello gerendo, Dux supra modum alioqui etiam iracundus, libertate loquendi ipsius offensus alapam illi inflixisset, Comes nunquam memoriam postea hujus injuriæ potuit deponere, sed tacitus semper apud se quæsivit aliquam occasionem sesse ulciscendi. Quæ sane optata post longum temporis intervallum tandem in prælio ad Novesium commisso ipsi sese obtulit, quo voti sui cõpos factus est. Nam Renatum Ducem Lotharingiæ clam certiorem reddidit, quo sine mora cum Helvetiis Carolum Ducem eo tempore cum omnibus viribus aggrederetur; nam se velle cum suis militibus ad ipsius tum partes transire, & ocioſum prælii exitum spectare. Quod cum illi ex animi sententia succesisset, hoc modo caussa extitit ut Dux Carolus ab hoste superatus & denique occisus fuerit. Quo facto idem Comes cum suis omnibus ad Ludovicum undecimum Regem Galliæ se contulit. Vnde in suo vexillo postea gestavit Caprificum, marmoreum quoddam antiquum monumentum sua vi innata per medium findentem, de quo Martialis lib. X.* Marmora Messalæ findit Caprificus &c: *non veritus ex hac tam insigni perfidia à nimia cupiditate vindictæ profecta, cum exigua quidem sua laude famam nominis sui conquirere. Quod exemplum non contemnendum merito principes ac magni viri considerare debent, ne ex nimia ira in suos ministros aliquid præter rationem statuant, ac in ipsos plus æquo duriores postea omnis injuria redundet.*

INGEN-

XXII.

INGENTIA MARMORA FINDIT.

Quamvis dura, tamen capricus marmora findit.
Contemnas hostem, si sapis, ipse cave.

RAMORUM *hîc decussatim se mutuo complectentium, unus est palmæ, qua arbore, ut notum est, in victoriis usi sunt veteres, quod plures nummi, statuæ & picturæ antiquæ satis abunde ostendunt; ejusq; rei reddit rationem Plutarchus in VIII. Sympos. quam ante ipsum Aristoteles quoq; probavit, nimirum arboris istius esse eam proprietatem, ut urgentibus prementibusq; ponderibus præ aliis non facile cedat. Alter vero ramus est Cupressi, quæ funeribus fuit destinata, secundum Lucanum,*

Et non plebejos luctus testata Cupressus.

Vnde Thucydides lib. II. perhibet arcas ex Cupresso tanquam ligno longo tempore durante, nec cariem aut corruptionem sentiente, fuisse efformatas eorum, qui pro patria in bello Peloponnesiaco contra Spartanos mortem oppetere non dubitassent. Quo symbolo rectissime ostenditur, virum fortem & patriæ inprimis amantem nihil aliud sibi proponere in bello justo gerendo, quam aut præclare pugnando vincere, aut laudabiliter succumbendo mortem oppetere. Quapropter hoc symbolo uti voluit admodum apposite & ingeniose, in suis signis sive vexillis militaribus, animosus heros Marcus Antonius Columna, nepos illius celebris ac magni Ducis Prosperi Columnæ, eo tempore, quo Ravennam contra impetum horrendum & max. vim Domini de Fois Polemarchi Gallici fortiter defendit. De quo studiosi historiarum plura legere poterunt tum apud alios, tum Iovium lib. X. suæ Historiæ.

XXIII.

ERIT ALTERA MERCES.

Vincere pro patria, vel pulcra occumbere morte
Fortis amat: ramus quod monet iſte duplex.

XXIV.

ACCEPIMUS *hoc ex doctissimi Adriani Iunii Emblemate IX. in quo refert, Plutarchum in libello, quem de silentibus Pythiæ oraculis conscripsit, perhibere in Oeco, (quod ædificium à Cypselo tyranno consecratum fuit) inter Templi istius anathemata extitisse palmam æneam, ad cujus radices insculptæ visebantur plurimæ ranæ, & natrices, quos hydros nominant. Quo typo existimat idem Iunius (quamvis Plutarchus aliter explicet) indicari eos, qui invidis linguis & exitiali maledicentiæ veneno armati, probos ac integros vitæ viros non obliqua, ut sæpè fieri solet, sed recta via ac ratione ad honores & dignitates tendentes, everterè & omnibus bonis exuere tentant, attamen frustra. Nam innocentia ac virtute sua freti ac muniti invidorũ morsus & calumniatorum obtrectationes facile spernunt ac retundunt, & tantundem curant, quantum Luna latratum canis, ut est in proverbio. Palma enim ardua primæq; nobilitatis arbor, frondibus nunquam vidua, homines ad magna tendentes aptissime exprimit, ad cujus radices ranæ plurimæ odiosa sua coaxatione omnibus molestæ, calumniatorum mores optime exprimunt, & hydri nullis serpentibus veneno inferiores (si Plinio credimus) virulentos invidorum sibilos designant. De quo insuper ejusdem Iunii eruditos versiculos subjicere, breviter hæc explicantes, visum fuit.*

Palma caput tollit cœlo arduà, cũjus ad ima
Rana loquax, stabulantur & hydri.
Oppugnant proceres, quorum via consona recto est,
Degeneres, atq; invida lingua.

INVIDIA INTEGRITATIS ASSECLA.

Quantum palmæ hydri possunt ranæq́; nocere,
Tantundem invidiæ virus obesse probis.

XXV.

Oratius lib. IIII. oda IIII. fortitudinem gentis Romanæ, ore etiam ipsius hostis Annibalis celebratam fuisse scribit, ut quæ bellica virtute illustris, post æquatam solo Troiam in Italiam vexerit natos virosq;, nec non deos penates: & postea addit,

Duris ut ilex tonsa bipennibus,
Nigræ feraci frontis in Algido,
Per damna per cædes ab ipso
Ducit opes animumq; ferro.

Indicare hoc voluit poëta, Romanos per bella, clades ac cædes, cõtra suos hostes semper aliquid sumsisse viriũ, & inde ipsorum potentiam latius crevisse auctamq; esse: Quod & Latinus Rex II. Aen. de Romanis commemorat. Hoc itaq; symbolum admodum ingenioſe sibi accommodavit Magnanimus iste & Illustris hèros Marcus Antonius Columna, & ipse genere ac origine Romanus, cujus invictus animus ex suorum adversariorum contra ipsum machinationibus susceptis, semper quoq; crevit, atq; hoc modo ad majores dignitates subinde pervenit, quod inprimis testatur memorabilis illa victoria navalis Christianorum contra Turcas Anno M. D. LXXI. Non. Novembris prope Naupactum singulari Dei Opt. Max. auxilio obtenta, in qua ipsius virtus & opera singularis, tanquam summi Romanarum copiarum præfecti inter primos quoq; claruit, qui & superioribus annis pro rege Hispaniæ in Sicilia imperium laudabiliter administrans, in ea dignitate cum publico omnium dolore ibidem diem suum extremum clausit.

PER DAMNA, PER CÆDES.

Cladibus augescit virtus animosa: Bipenni
Sic ilex vires tonsa subinde capit.

PLINIUS *lib. XVI. cap. XXXIV. scribit Hederam, potiss. candidam, arbores alias necare, omnemque succum auferendo tanta crassitudine augeri, ut ipsa arbor tandem fiat. Nam pluribus locis interciſam vivere tamen ac durare, ac totidem initia radicum habere quot brachia, quibus incolumis & solida arbores possit strangulare. Vnde etiam Laberii carmen Gnomicum extat.*

Ut hedera serpens arborum vires necat,
Ita vetustas ambitu annorum nocet.

Cujus rei significatio ad varios usus potest applicari.

In illos enim non male convenit, qui suis laboribus & vigiliis, etiam cum jactura valetudinis, de plurimis bene mereri cupiunt, & ut alii floreant ac vireant, ipsi etiam quasi consumi & exarescere non dubitant. Alius vero sensus est, quando quispiam magnis ac principibus viris fideliter inserviens, ipsorumq; sola commoda respiciens, illis declarare cupit, se ad suorum dominorum cõmoda promovenda ac exequenda, nulla pericula, vel mortem denique ipsam subterfugere aut abhorrere. Nonnulli quoq; ad suos quosdam amores referunt. Apud Paradinum vero additur, IMPROBITAS SUBIGIT RECTUM. *Nam sicuti ab Hederæ complexu nimis arcto arbor tandem suffocatur ac perit, ita sæpe actio nimis callida ac improba etiam justæ causſæ nocere ac vim afferre solet. Illustris D. Franciscus Hurtadus de Mendozza Comes Montis Acuti, Regis Hispaniarum Legatus ad Maximilianum II. Imperator. hoc symbolo cum Italico dicto usus est,* COSI MORIR MI PIACE,

SIC

SIC PERIRE JUVAT.

Mens generosa aliis se totam impendere gestit:
Quid ni? Tali ipsam morte perire juvat.

GALLUS *gallinaceus, ales vigilantißima, ſecundum Lucretium*

Auroram clara conſuetus voce vocare,

ad Laurum dicitur libenter advolare, ibique conſiſtere, quod ea arbor, (ut veteres crediderunt) à fulminis vi immunis eſſe exiſtimetur, ſolemq; intuens liber & abſq; ſolicitudine & inſultu aliarum avium cantando ſeſe eo in loco oblectare. Ad eundem modum pii continenter & ubiq; divinæ protectioni ſe commendantes, & in unicam Dei æterni providentiam & auxilium intenti, vigilanter & alacriter munere ac officio ſuo fungi, nec rerum adverſarum impetus quantumvis horrendos extimeſcere debent, ſecũdum Pſalmi ſententiam,

Qui Dominum metuunt, caſtris cœleſtibus iſti
Sunt tuti, & tegit hos Angelus ipſe DEI.

Veriſimè igitur Nazianzenus: ἓν ἐστιν ἐν τοῖς ἅπασι τὸ μόνιμον, ἡ πρὸς θεὸν ἐλπίς: τὰ δὲ ἄλλα πάντα, οὐχὶ ἐστι τῇ φύσει, ἀλλὰ νομίζεται: *Vnum eſt in rebus ſtabile ac firmum, ſpes videlicet in Deũ: reliqua vero cuncta haud natura ſubſiſtunt, ſed opinione. Confidunt igitur boni in divina providentia, atque ita mirabiliter proteguntur; at improbi contra juſte puniuntur. De quibus innumera exempla & hiſtoriæ plurimæ ubique tam in ſacris quàm profanis libris unicuiq; ſeſe offerunt.*

XXVII.

UNDIQUE TUTUS.

Gallus amans lauri vigili ſolem ore ſalutat:
Sic à cæleſti mens pia pendet ope.

CUM *in Hiſpaniam ad aulam Regis Philippi ſe conferre ſtatuiſſet primogenitus filius Alphonſi Marchionis Vaſtii, hæres nominis & ditionis magni illius ducis militaris Ferdinandi Marchionis Piſcariæ: in quo juvene patris ac patrui ac aliorum ſuorum majorum ſigna haud vulgaria gloriæ ac virtutis tum apparebant: Paulus Iovius ingeniosè illi hoc ſymbolum excogitavit, laurum nimirum arborem, antiquum familiæ Davalorum inſigne, in qua aliquot rami majores videntur abſciſſi, inter reliquos vero florentes unus præ aliis eminet aliosque ſuperat. hæc enim arbor dedicata victoriis ac triumphis eſt. unde eum admonere voluit, ab eo quoq; nihil niſi magnum ac memorabile more majorum ſuorum jam defunctorum expectari. De Laureto autem iſto, unde Triumphales lauros decerpere Romani conſueverunt, hæc apud veteres litteris produntur. Liviam olim poſt Auguſti ſtatim nuptias, Veientanum prædium ſuum reviſiſſe, ibique gallinam illi albam, quæ ramulum lauri roſtro tenebat, à præter volante Aquila, quæ eam rapuerat, in gremium demiſſam; cumq; nutriri alitem, pangiq; ramulum placuiſſet, tantam pullorum ſobolem proveniſſe, ut Suetonius initio Galbæ, ad ſua usque tempora villam eam ad Gallinas vocitatam teſtetur. Ejusmodi quoq; eo in loco lauretum crevit, ut triumphaturi Cæſares inde boni ominis cauſſa laureas ſemper decerperent. Hæc autem an vere ita acciderint, vel in gratiam Auguſti fuerint paulo ſplendidius quàm res ipſa ſe habuerit, excogitata, hoc loco diſputare non eſt neceſſe.*

TRIUM-

TRIVMPHALE STIPITE SURGENS.

Hoc monet annoſo lauri ortus ſtipite ramus:
Magnis natus avis nonniſi magna paret.

ARBOR *Medica sive Citria tum florum suaviß. tum fructuum odoratiß. gratia celebris, quos contra venena magnam habere efficacitatem experientia testatur, non facile adolescit, nisi calore solis admodum valido foveatur ac sustentetur. quare in locis frigidioribus ac septentrionalibus non facile provenit. Vnde docemur unicuiq; regioni Deum Opt. Max. sua peculiaria dona concessisse, quibus, si saperet, posset forsitan esse contenta. Quare proverbii loco quoque dicitur, Si cœlum dissentiat, frustra fieri fundum; ac Catullus recte ait,*

Firmat sol, educat imber.

Item Virgilius in Georg. lib. I.

Hic segetes, illic veniunt felicius uvæ, &c.

Et II. Georg.

Nec vero terræ ferre omnes omnia possunt.

Quæ doctißimus Costæus in libro suo de universa stirpium Natura II. copiosius explicat hisce verbis. Est igitur aëris proprietas, (quæ potiß. à sole proficiscitur) quam Theophrastus inter caussas generationis plantarum refert, varia quædam cum subjectis rebus & cum terra proportio, ignota illa quidem nobis qualis sit, sed ex eventu frequentißime observata. Quod etiam doctißime annotavit Vitruvius lib. VIII. suæ Architecturæ, proprietates inquiens singularum terrarum in regionibus ad solis potestatem temperari. Quapropter illi quasi vim inferre Naturæ videntur, qui in loco aliquo boreali ac nimis frigido omnia sine discrimine, quæ in calidißimis locis solent sua sponte tantum provenire, arte quadam, quæ tamen sæpe fallit, tam coacervare quam conservare in longum tempus se posse arbitrantur.

SOLUM

SOLVM A SOLE.

Quodq; ſuo locuples eſt munere, pluribus orbum,
(Tàm varium Solis vis facit alma) ſolum.

ADMIRATIONE *profecto non caret, quod in tam diligenti alioquin investigatione omnium rerum Naturalium, cum tot navigationibus ac peregrinationibus universi ferme anguli orbis terrarum excutiantur, nihil adhuc certi tamen nobis constet de arbore Thuris, quemadmodum quoq; Myrrhæ. Quod etiam Plinius affirmat lib. XII. cap. XIIII. Quidam litteris prodiderunt in Arabia nasci, loco Saba dicto, unde Virgilius I. Georg.*

India mittit Ebur, molles sua Thura Sabæi.

Hujus vero arboris Gummi dicitur esse inodorum, nisi extillans à sole vel igne incalescat, quo modo etiam adhuc in acerra sive thuribulo suffiri solet. Ad eundem modum, nisi orationibus ac precibus, & reliquis universis piis ac religiosis exercitationibus animum nostrum sine omni fuco ac simulatione (quæ inprimis Deo displicent) crebro incitemus ac inflammemus, odorem suavem & fragrantem bonorum ac laudabilium operum nunquam edere possumus. Sic Aromata ac potissimum Thura igni imposita, hieroglyphice (ut inquit Pierius libro XLVI.) orationem spiritualis doctrinæ significant. Et Goropius Becanus in suo Vertumno prolixe admodum declarat, apud priscos sacrorum antistites, Thus fuisse caritatis amoris q; tesseram. Hanc similitudinem quoq; exponit D. Augustinus in libello, cujus titulus Speculum peccatorum, hisce verbis. Vt Thus non redolet nisi ponatur in igne, nec virtus Sinapis sentitur, nisi conteratur in lapide; ita nulla scripturæ sacræ sententia vim suam declarat, nisi cocta in corde.

FRA-

FRAGRAT ADUSTUM.

Thura inodora manent, nisi sole vel igne calescant:
Sic bene quo fragret, cor prece adure pia.

Occasio-

OCCASIONEM *huic ſymbolo præbuit fabula illa poëtica de Amygdalo arbore, quam talem veteres mythologi finxerunt. Cum Phyllis hoſpitio recepiſſet Demophoontem exulem ac vagabundum, amore ipſius capta maritum ſibi elegit. Hic paulo poſt coactus peregre abire ad expedienda ſuâ quædam negotia, certo promiſit intra unum menſem ſe rediturum eſſe, at cum inſuper adhuc alios tres menſes reverſionem ſuam diſtuliſſet, Phyllis tam longæ moræ impatiens, (cum, ſecundum Ovidium, credula res amor ſit) ac ſe deluſam ab ipſo ſuſpicata, cum antea epiſtolam quandam ad ipſum conſcripſiſſet, ſibi ipſi mortem conſcivit, eamq; poſtea in Amygdalū aridam converſam fabulæ fingunt. Cumq; Demophoon tandem reverſus, ac de tam funeſto caſu certior redditus, ſubito ad arborem veniſſet illamq; complexus eſſet, ajunt in ſignum lætitiæ eam cœpiſſe virescere ac florere. Additus eſt Turtur in trunco ſedens, qui & ipſe caſtitatis & conſtantis amoris typus habetur. Apparet autem hoc ſymbolum eo venuſtius, quod hemiſtichium appoſitum ſit deſumtum ex Epiſtola ipſius Demophoontis à Sabino poëta vel alio compoſita inſtar reſponſionis ad Phyllidis Ovidianam. Quo mythologicè voluerunt poetæ commendare conſtantiam, amorem & prioris vitæ memoriam ſtabilem, in marito ſuperſtite erga conjugem defunctam, & contra. Hinc Nutrix apud Senecam:* Amor perennis conjugis caſſæ manet. *Alibi adjectum legitur eodem ſenſu,* OMNIA NON ANIMUM, *aut* PECTORE VEL IMO LATET.

NEC

XXXI.

NEC DUM CESSAT AMOR.

Omnia cum rapiat mors, non extinguit amorem,
Quo devincta sibi est usq; marita fides.

XXXII.

Vitis avulsa ab ulmo, qua antea sustinebatur, & umbra frondium ipsius non parum recreabatur, humi jam prostrata sine adminiculo isto fructus maturos producere nequit. Notus enim est Iuvenalis versus:

Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.

Et referuntur à Mario Victorino & Terentiano versus veteris poëtæ Sereni:

Si qua flagella jugas ita juga,
Vitis & ulmus uti simul eant.

Hoc quidem Emblemate significatur in omnibus rebus semper unum indigere alterius ope ac auxilio. Quod quidem potissimum locum habet inter probos & pios homines, in quibus charitas omnia præstat & implet. Quod eleganti admodum similitudine D. Chrysostomus in Matthæum Homilia LXXIX. explicat, quando ait: Si in rebus secularibus nemo sibi vivit solus, sicuti opifex, miles, agricola, mercator, ad communem usum proximi omnia conferunt; multo magis in spiritualibus hoc faciendum. hæc enim maximè vita est, aliis prodesse. Nam qui sibi vivit, cæteros negligens, & vita ejus supervacua est, & ipse superfluus homo generis nostri. Ideo quoq; ratione & oratione nos ornavit DEUS, *mentem & ingenium concessit, manus, pedes, vires corporis dedit, ut his omnibus & nos & proximum juvemus. Hæc ille. Quod unico versu D. Nazianzenus complexus est.*

Ἀλλήλοισι χέρες τε καὶ ἅατα καὶ πόδες ἐσμέν.

Vnde etiam Platoni dicuntur homines ζῶα πολιτικὰ, id est, animalia civilia & ad societatem nata, quandoquidem sola vivere sine mutuo auxilio non possunt. Vnde etiam proverbium vulgare natum, UNUS HOMO, NULLUS HOMO.

OPIS

OPIS INDIGA.

Stratus humi absentem palmes sterilescit ob ulmum.
Indiget alterius quilibet auxilio.

DE *vehementi ac continuo attritu lignorum ignem tandem excitantium ita ſcribit Plinius lib. XVI. cap. XL. Calidæ ſunt & morus, laurus, hedera, ac omnes ex quibus igniaria fiunt. Exploratorum hoc uſus in caſtris paſtorumq; recepit, quorum ad excudendum, vel, ut alii legunt, excutiendum ignem, non ſemper lapidis occaſio eſt. Teritur ergo lignum ligno, ignemq; concipit attritu, excipiente materia aridi fomitis, fungi vel foliorum facilime concipientium. Sed nihil hedera præſtantius quæ teratur, lauro quæ terat. Hæc ille; & rem ſimiliter confirmat Seneca lib. II. Natural. c. XXII. Duos tamen bacillos lauri hoc etiam præſtare experientia teſtatur, & qui de Indiis ſcripſerunt, idem adhuc cum aliis lignis calidioribus ibidem fieri perhibent. Hoc vero inventum, ut alia multa, Mercurio tribuit hymnus græcus ad ipſum ſcriptus, qui Homeri eſſe putatur. Sic etiam arboribus ſylvarum ventorum vi inter ſe colliſis ignis elicitur, unde Lucretius lib. V.*

Exprimitur validis extritus viribus ignis,
Et micat interdum flammai fervidus ardor,
Mutua dum inter ſe rami ſtirpesq; teruntur.

Non aliter ex potentiorum diſſenſione & ira ſemper graviora quàm aliàs pericula oriri certum eſt, unde Guilhelmus Paradinus (ex quo hæc deſumſimus,) proverbium alterum quoq; allegat, Dura duris non quadrare in opere ſartorio. Alibi legitur, FLAMMA EST RECLUSA TERENDO. *Apud Paradinum vero habetur,* FLAMMESCIT UTERQUE.

VIM EX VI.

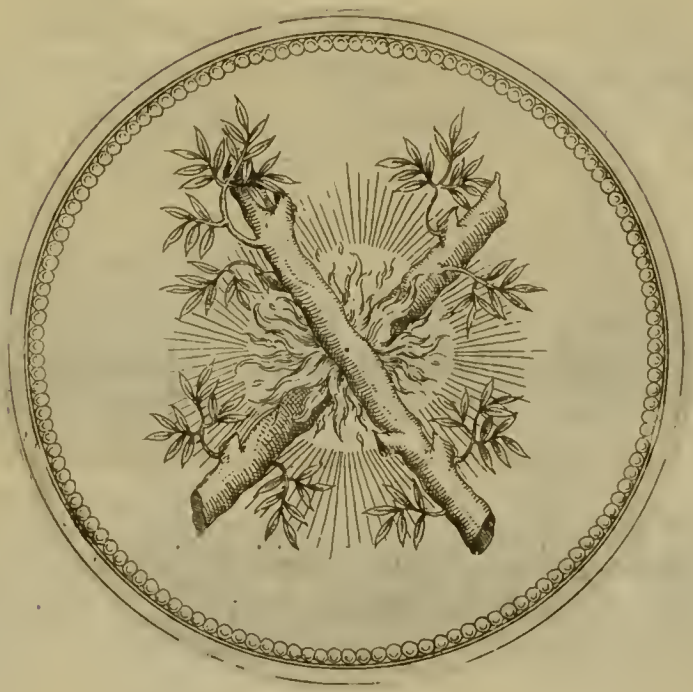

Damna dat atq; facit vis vi collisa potentum:
Ramorum attritu ut flamma resultat edax.

Ulmum proceram arborem vitibus solere adjugi, & olim usitatum fuit, & nunc etiam ubique in Italia, præsertim in Campania felici circa Neapolim, fieri consuevit. Quamvis vero hæc senio jam arefacta, & vigore pristino destituta, nihilo minus tamen vitem retinet, ac sustentat, non aliter ac antea crescens & virescens factitare solebat. Ita etiam amici nobis comparandi, qui nec rebus adversis, nec temporum diuturnitate, neque locorum distantia, vel ulla denique re à nobis temere desciscant, & nos amare desinant. Quod Phocion ille sapiens Græcus apud Stobæum nos facere jubet, ζητεῖν, inquit, δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς ἐπὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, Id est, Quærendos esse virum & liberos & amicos, qui ad exitum vitæ usque tales permaneant. Quæ omnia eruditissimus Alciatus in suis Emblematis ex græco Epigrammate convertens ad hunc modum exposuit.

Arentem senio, nudam quoque frondibus ulmum
Complexa est viridi vitis opaca coma.
Agnoscitque vices naturæ, & grata parenti,
Officii reddit mutua jura suo.
Exemploque monet, tales nos quærere amicos
Quos neque disjungat fœdere summa dies.

Quo spectare quoq; videntur Catulliani versus nuptiales.

Ut vidua in nudo vitis quæ nascitur arvo,
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam.
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere juvenci.
At si forte eadem est ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere juvenci.

In aliis additur eodem sensu, ET ARIDA TECUM.

AMICUS POST MORTEM.

Quamlibet arenti vitis tamen hæret in ulmo:
Sic quoque post mortem verus amicus amat.

Laurum

AURUM *custodiæ quoque ac incolumitatis esse symbolum ex Proclo tradit Pierius, unde apud veteres tutelæ caussa sata prope ædes vel illis affixa fuit, quod etiam Ovidius testatur, cum dicit,*

Postibus Augustis eadem fidissima custos.

Eamq; insuper non lædi à fulmine, Plinio etiam astipulante, vetustas credidit. Vnde Tiberius Imperator Romanus tempestates & coruscationes nimium expaveſcens, cælo turbido lauream sibi solitus est imponere, non aliter ac Augustus ante ipsum nescio qua superstitione, ex vituli marini pelle in eundem finem cingulum gestare consuevit. Herodianus quoq; scribit lib. I. in maxima peste, consulentibus Medicis, Commodum Imperatorem ob copiam arborum istarum in locum, cui nomen Laurentum, secessisse, quod beneficio harum arborum se à contagio immunem fore speraret. Sed & hæc & multa alia nõ cuivis nota de Lauru admodum poeticè disserit Passeratius in Kal. Ian. Ad eundem modum, virtus, cuius omnis laus in actione posita est, (secundum Ciceronem) per se munita ab omnibus non solum vitiis, sed aliis rebus adversis, semper illæsa ac integra durare solet, aliisq; universis commoditatibus est præferenda. Vnde Horatius carm. lib. III. ode II.

Virtus repulsæ nescia sordidæ
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit, aut ponit secures,
Arbitrio popularis auræ, &c.

XXXV.

INTACTA VIRTUS.

Sic illæſa malis conſtat pulcherrima virtus:
Laurus ut eſt diris integra fulminibus.

EXCELLENTISS. *ac peritißimus Medicus D. Proßper Alpinus, qui octo annis in Aegypto Medicinam feliciter exercuit, & nunc magna cum laude Venetiis artem eandem factitat, veram Balßami deßcriptionem & locum natalem in ßuo præclaro libro de plantis Aegypti, & peculiari dialogo de Balßamo edito, unà cum ejus icone, primus ut puto hisce temporibus nobis cum magna utilitate exhibuit, manifeßteque oßtendit, hunc fruticem in Arabia felici proprie nunc etiam naßci, ac inde in Aegyptum ac Iudæam ßemper translatum eße, ac ita qui velint, legitimum nancißci & habere æquo precio poße. Ex hoc frutice liquor iße nobiliß. (cujus portiunculam quoque ad nos mittere dignatus eßt) vulnerato vel ßcarificato cortice in æßate deßillat, & hodie etiam in Aegypto illius magnus ußus eßt ad omnia vulnera ac ulcera difficilia ac ßordida, aliosque plures ejusmodi affectus. Docemur autem hoc Emblemate de mutua inter homines præßtanda benevolentia ac promta opera, etiamßi interdum aliquid propterea laborum & moleßtiarum ßit ßußcipiendum. Nihil enim (ut Cicero lib. I. de Natura Deorum tradit) bonitate ac beneficentia eßt melius aut præßtantius. Quod quidem S. Paulus multo efficacius ac verius in Epißtola ad Coloßß. cap III. monet,* ἐνδύσασθε *inquiens* σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, μακροθυμίαν, πραότητα, *id eßt, induite vißcera commißerationis, benignitatem, animi humilitatem, lenitatem, clementiam. Et multo ante per prophetam Zachariam mandavit Deus:* ἔλεον καὶ οἰκτιρμοὺς ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

VUL-

VULNERE VULNERA SANO.

Dic age cùm proprio tua vulnere vulnera ſanem,
Stipite cur hominum durior hoſtis homo es?

ITIS lauro fulta, rectius fructus ſuos ad maturitatem hoc modo producere poteſt, quamvis laurus ipſa quoque non parum utilitatis hominibus præbeat, atque ita utraque ſtirps non ſibi ſed aliis hanc quaſi operam mutuam tradat. Quapropter nos quoq;, quibus proprie humanitatis virtus competit, cuncta noſtra conſilia, ac univerſas actiones eò ſemper dirigere debemus, ut non ſolum nobis ſed aliis quoque prodeſſe poſſimus. Nihil enim melius neque præſtantius bonitate ac beneficentia, ut in priore ſymbolo quoq; ex Cicerone retulimus. Ex quo etiam apud eundem autorem altera præclara ſententia, deſumta ex epiſtola Platonis ad Archytam, lib. I. de Officiis legitur: Non nobis ſolum nati ſumus, ortusq; noſtri partem patria, partem parentes, parem amici vendicant. Et quæ ſequuntur. Similiaque apud eundem reperias etiam in lib. de amicitia & alibi. Præclarè itidem Vlpianus IC. ſcripſit, non tantum parenti ſuo quemque naſci, cujus eſſe dicitur, verum etiam Reip. Hæc igitur ad varia officia mortalium ſibi mutuo inſervientium referri poſſunt: pertinentq; huc omnia, quæ de CHARITATE *ac amore tam ſacræ quàm profanæ nobis litteræ proponunt.*

SIC VOS NON VOBIS.

Pingitur in lauri vitis cur ſtipite nixa?
Sæpe etiam docti munere dives eget.

EXPRIMITUR *hac pictura Pinus in Oleam inserta, circa quam duo serpentes circumvolvuntur, non aliter ac in Caduceo Mercurii depingi solent. Olea itaq; consecrata Minervæ sive Palladi Iovis filiæ, (ut poetæ allegoricè fabulantur,) tanquã sapientiæ præsidi dicitur. Mercurius vero ipse quoq; Iovis filius, actionibus ingeniosis ac laudabilibus præesse perhibetur. Voluit autem doctissimus Ioannes Baptista Pigna, (quemadmodum Hieronymus Ruscellus in suis Italicis symbolis refert) hac inventione ingeniosa uti, posteaquam summa cum laude diu in Academia Ferrarienſi publice bonas Artes docuisset, ac tandem totum sese tradidisset Ducì Ferrariæ, cum quo à pueris fuerat educatus, ac deinceps principi isti in max. ac graviss. negotiis semper fidelem navasset operam. Hinc per Iovem voluit intelligere Deum Opt. Max. à cujus divino auxilio ac providentia sese totum pendere, illiq; omnia accepta referre ingenue fatetur. Per terrestrem vero Iovem ipsum Ducẽ Ferrarienſem herum suum designare studuit, atq; ita hac duplici ope sperabat se ad utrumq; genus vitæ, theoricum nimirum, ut vulgo vocant, ac practicum aspirare posse, in quorum conjunctione legitima non dubitabat certò consistere, non solum secundum Peripateticos, sed etiam sacratiss. litteras, veram & absolutam hominis felicitatem. Inscriptio,* MODO IUPITER ADSIT, *Anchisis vox est apud Virgil. III. Aen.*

MODO

MODO IVPITER ASSIT.

Vt sapias rectè & facias, Deus efficit: Ejus Auxilio plena lance beatus eris.

INTER *plura genera vitium, refert Plinius lib. XIIII. cap. III. quoddam etiam pecaliare reperiri, nullo plane indigens fulcro alterius arboris aut palis, sed quod ipsum sese sustineat, unde etiam à Græcis* ὀρθάμπελος, *id est, vitis recta nominatur. Strabo verò de mira vitis talis crassitie lib. II. & lib. XVII. ea scribit, quæ prope fidem communem superant. Hæc profecto imago est accommoda veræ* αὐταρκείας, *id est illius qui contentus est suis rebus suiq; ingenii dotibus, neq; ab aliis temere pendet. Quas maximas divitias certissimasq; nominat Cicero in Paradoxis. Et Lucretius inquit:*

Divitiæ grandes homini sunt vivere parcè
Æquo animo. &c.

Quod multo rectius ac plenius D. Paulus paucis docet. ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας, *inquit,* ἡ εὐσέβεια μετ' αὐταρκείας, *id est, Quæstus autem magnus est pietas cum animo sua sorte contento. Et Syracides cap. XL.* ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, *h. e. Vita operarii, cui quantum satis est suppetit, dulcis erit. Tam magni autem veterum nonnulli hanc* αὐτάρκειαν *fecere, ut teste Theodoreto in libro contra Græcos infideles sermone XI. in quo tractat de fine & judicio, in ea ultimum hominis quidam philosophi, autore Hecatæo, bonum statuerint. Quò pertinet etiam præclara sententia in Olympiis Pindarica hæc:* Γίγνοι δ' οἷός ἐσσι μαθὼν, *id est, Sanam autem si quis opulentiam irriget, contentus iis quæ conquisivit, laudemq; adjungens, ne quærat Deus fieri, vel ultra humanam sortem sese extollere.*

XXXIX.

SE SUSTINET IPSA.

Vitis recta ſuo per ſe fulcimine nixa
Pingit eum, ſua ſors cui ſatis eſt, animum.

QUERCUS *glandibus fœcunda indicat primum ſæculum frugale, & ſimplex, quod, ut Ovidius cecinit,* ——— vindice nullo
Sponte ſua ſine lege fidem, rectumq; colebat:
Quod inde aureum fuit nuncupatum. Adjungitur huic arbori palma ſua ſponte quoq; uberes adeo fructus ad uſum hominum præbens. Ac ſicuti hic duplex fructus illis felicibus temporibus abſq; ullo labore quæſitus gratiſſ. paſſim mortalibus fuit cibus, ita etiam virtus ipſa ac honeſtas, quæ tum pleno, ut dicitur, gradu in terris florebat, animis eorum fuit alimentum ſuaviſſ. Deſcriptionem vero quatuor ætatum admodum luculentam, qui volet, legere poterit apud Ovidium lib. I. Metamorphoſ. Itemq; apud Heſiodum lib. I. ἔργων καὶ ἡμερ. *Quemadmodum vero omnes probi ac virtutis amantes tale ſæculum quidem ſummopere exoptant, ita ſperare vel expectare in poſterum haud licet: de quo multorum etiã querelæ extant, & apud Senecã in Tragœdia Thyeſte Chorus exclamat.* ——— in nos ætas
Ultima venit, ô nos dura
Sorte creatos! ———

Quod noſtro huic calamitoſiſſ. tempori multo rectius convenit.

Alii ſacratiorem inde ſenſum eliciunt, quod nimirum poſt originalem juſtitiam lapſu primorum parentum amiſſam, in hoc mundo non liceat amplius ſperare perfectionem abſolutam & aureum ſeculum, ſed iſtud nobis partum à CHRISTO *unico noſtro ſalvatore ac redemptore in altera vita æterna eſſe quærendum ac certo expectandum, ita tamen ut in hoc quoq; mundo, diuina adjuvante gratia, aliquem illius guſtum ac ſenſum habere incipiamus.*

SPE-

SPERARE NE-FAS.

Aurea in hoc frustra speramus sæcula mundo,
Alterius sæcli quæ dabit ille Pater.

XLI.

MAnus *hominis ſpinoſiſſimum fruticem Rhamnum temere contrectans, ac inde ſeipſam vulnerans, indicat curioſitatem ſive* πολυπραγμοσύνην *(quam Plutarchus in tractatu de illa ſcripto definit* φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, *id eſt, ſtudium cognoſcendi aliena mala) non ſolum inutilem ſed etiam ſæpenumero detrimentoſam eſſe, cum homines in aliena ſemper inquirere, & quæ non ſui ſunt officii cum magno ſuo damno peragere volunt. Vnde etiam rectè Plautus in Sticho dixit, neminem eſſe curioſum quin ſit malevolus: & Menandri præclara eſt ſententia,*

Τὸ πολλὰ πράττειν καὶ λύπας πολλὰς ἔχει,
Multa facere & moleſtias multas continet.

Plato etiam in duobus verſari juſtitiam adſerit, τὰ αὑτοῦ πράττειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, *& ipſe Apoſtolus ad Theſſ. hoc confirmat, dum quemq; vult* ἡσυχάζειν καὶ τὰ ἴδια πράττειν.

Poteſt idem quoq; referri ad alias res periculorum & moleſtiarum plenas, quibus ſi frui cupiamus, multa nobis diſcrimina ſint ſubeunda. Aliud Epicteti eſt generalius dictum, qui reliqua philoſophorum dogmata, quæ ad humanæ vitæ inſtitutionem pertinent, duobus verbis complecti voluit, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, *id eſt, Suſtine & abſtine. De quo vide plura apud Gellium Atticarum noctium lib. XVII. cap. XIX.*

Ac D. Chryſoſtomus Homilia XLV. in S. Matthæum ad voluptates hujus ſæculi hoc ſymbolum accommodat. Quemadmodum, inquit, acuti vepres undecunq; tanguntur ac conſtringuntur, manus cruentant, eodem modo deliciæ, pedibus, manibus, capiti, oculis, omnibus ſimiliter membris officiunt, &c. Scitè etiam Salomon proverb. XXVI. Spina condita in manu ebrii, ſententia eſt in ore ſtulti.

SUSTI-

SVSTINE VEL ABSTINE.

Carpere parce meas frondes, qui ſingula carpis,
Vulneret audaces ne tibi ſpina manus.

ROSÆ *frutex hyberno tempore, quasi aridus spinisq; solummodo horridus, carens foliis ac floribus negligitur prorsus, vel etiam pedibus conculcatur. Primo tamen veris tempore vix depulso frigore hyberno, beneficio mitioris ac temperatioris aëris rursum revirescere & rosas protrudere, antea ab omnibus neglectus, incipit. Non aliter sæpe virtuti primum sese exerenti ac primum emergenti, quæ quidem crebrius quàm matura ac omnibus numeris absoluta invidiæ stimulis est exposita, insidias struere, ac quasi adhuc in herba versantem suffocare homines mali ac invidi conantur. Vnde sæpenumero quidam in primis suæ ætatis annis vivacitatem ingenii & laudabilem industriam ad omnia honesta præ se ferentes invidia ac malevolentia aliorum, quasi frigore hyberno non parum retardantur ac impediuntur, ne scilicet plenam de se spem conceptam tempestive adimplere possint. Non raro tamen rursum divino inprimis adjuti auxilio, tanquam aura clementiore conservati ac excitati rursum repullulant, & ad frugem optatam tandem perveniunt. Quod egregium exemplum merito omnes ingenui adolescentes, ad præclaras virtutis actiones cupide aspirantes, ante oculos continuo habere, nec ullo modo à recto tramite abduci, sed potius fructus laudabiles suorum laborum suo tempore proferre debent. Alibi additur,* NON SEMPER NEGLECTA.

NEGLECTA VI-RESCUNT.

Emergens virtus nova ſpernitur, ut roſa brumâ:
Expecta: Flores fota calore feret.

Deſumtum

DESUMTUM *est hoc symbolum ex eruditiss. Emblematis Adriani Iunii; cujus hæc est interpretatio. Nux pinea, quæ olim Cybelæ fuit sacrata, colliculis quibusdam inæqualis ac aspera, miræque duritiæ est, quæ vix ignis vi reserari potest: intus vero nuclei dulces latitant, non parum ad alimentum ac diversos hominum morbos utiles. Sic ad virtutem & honestatem ac laudabiles actiones non nisi per labores ac varias difficultates perveniri potest, at postea sequuntur suaviss. fructus. Quæ omnia Hesiodus paucis versibus ita eleganter complexus est, ut & Socrates eos commendet apud Xenophontem lib. II. Ἀπομνημον. & Ciceroni quoq; vehementer placuerint, ideoque lib. VI. Epistolarum familiarium ad Leptam, monuerit amicum suum, ut filium ipsius jubeat Hesiodea ista ediscere, semperque habere in ore:*

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δήπειτα πέλει, χαλεπήπερ ἐοῦσα.

Quos Erasmus satis eleganter vertit in latinam linguam, in Adag.

Simonides etiam apud Clementem Alexandrinum lib. IV. Stromatum, habitare virtutem δυσαμβάτοις ὄπι πέτρας, *id est, in rupibus difficilimis, dixit. Ac Ovidii est præclarus versus.*

Gloria difficili parta labore venit.

Pertinet autem huc omnino proverbialis Plauti sententia: Qui è nuce nucleum esse vult, frangat nucem. *Poterit cum Hieronymo forsan & sic accipi: Qui quærit animi pabulum in arcanis litteris, scrutetur sub allegoriæ involucro conditum mysterium.*

NISI

XLIII.

NISI FREGERIS, HAUD LICET ESSE.

Ardua vallatur duris ſapientia ſcrupis:
Dulcibus aſt eadem fructibus illa ſcatet.

FRuctus *arboris Perseæ formam cordis repræsentare, folium autem cum lingua similitudinem habere, Plutarchus quoq; in libello de Iside & Osiride notavit, cum in Aegypto Harpocrati hæc arbor fuerit dicata, cujus veteres mentionem fecerint; & inter recentiores Carolus Clusius in suis observationibus Hispanicis diligenter descripsit ac delineavit. Pliniustamen cum Persico arbore (cujus forsitan nonnihil congener est, specie autem differt) videtur quodammodo confundere. Docemur hoc symbolo, veritatis orationem debere esse simplicissimam, ac undiq; sibi constare. unde Germanis proverbium quoque adhuc frequens est, volentibus Cor & linguam oportere unum idemq; esse. Quod utinam hodie, quoniam*

Candor in hoc ævo res intermortua pæne est,

plures diligentius observarent, cum profecto, secundum B. Nazianzeni dictum graviss. πᾶν ὃ πεφασισμένον οὐδὲ μόνιμόν ἐστι, *id est, nihil simulatum possit esse diuturnum. Videmus autem & quotidie experimur, potius jam nimis vere in multos convenire istud Ciceronis, in quadam Epistola ad Quintum fratrem, dictum, ubi ait: Multis simulationum involucris tegitur & quasi velis quibusdam obtenditur uniuscujusq; natura: frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur: lingua autem sæpiss. Definit vero idem Cicero Veritatem libro II. de inventione, per quam immutata ea quæ sunt, aut ante fuerunt, aut futura sunt, dicuntur. Ad veritatem autem amplectendam Sophoclis est egregia cohortatio.*

Θάρσει, λέγων τἀληθῆς, οὐ σφαλῇ ποτε.

Bono sis animo, vera dicendo nunquam erraveris.

CONCORDIA
CORDIS ET ORIS.

Perſea fert cordis fructus, folia æmula linguæ:
O utinam in cunctis hæc bene juncta forent!

ALCIATI *hoc est symbolum, quod Petrus Crinitus de honesta disciplina lib. II. cap. XIV. longe ante ipsum in hunc mundum exposuit. Sata est olim Cucurbita juxta Pinum arborem proceriſſimam. Cum vero multis pluviis ac cœli temperamento hæc plurimum creviſſet, laſcivire cœpit & ramulos audacius porrigere, jamq; in pinum ſerpebat & in ſuos ramos audebat frondes involvere, prægrandia ſua poma ac vireſcentia oſtentans. Tanto itaque faſtu ac inſolentia intumuit, ut pinum ipſam auſa ſit hoc pacto aggredi. Et vides ait, ut te jam ſupero, utq; foliis ac virore præſto. Tum pinus, quæ ſenili prudentia præſtabat, nihil mirata est cucurbitæ inſolentis audaciam, ſed reſpondit: Ego vero hic multos calores & hyemes, variasque temporis adverſitates pertuli, adhuc tamen integra conſiſto; tu vero ad primos rigores minus habebis audaciæ. nam frondes concident, & vireſcere deſines. Hunc apologum integrum placuit huc afferre, quādoquidem opt. in omnis generis ardeliones & agyrtas, & avaros audacesq; Empiricos noſtrorum temporum convenit, qui ſi quando neſcio quam momentaneam gloriam ac felicitatem ſuis fraudibus ac oſtentationibus conquiſierint, quibus etiam probis & doctis viris audacter inſultare non erubeſcunt, paulo poſt tamen ubi ſeriò aliquid tractare coguntur, & ad rem ipſam perventum eſt, concidunt ac tāquam fumi venditores ipſo fumo pereunt. In illos Plauti illud in Pſeudolo congruit:*

Quaſi ſolſtitialis herba paulisper fui,
Repente exortus ſum, repente occidi.

Alibi apponitur, BREVIS HÆC EST GLORIA, *vel ex Martiale,* IMMODICIS BREVIS EST ÆTAS.

CITO

CITO NATA CITO PEREUNT.

Quid certat tardæ citò nata cucurbita pino?
Interitu celeri, quæ citò nata, cadunt.

CANTHARI *ac ſcarabei & hujus generis inſecta plurima ita fœtoribus ac ſordibus, ex quibus originem duxerunt, delectantur, ac illis ſuſtentantur, ut contrà odorum ſuavitate planè exanimentur ac pereant. Ideoque Roſis inſidentes ſcarabei vel cantharides torpeſcere, vel tandem emori dicuntur. Ad hunc modum molles ac effœminatos in ſuis voluptatibus ac deliciis, quæ non ſolum corpori, ſed menti quoq; obſunt, plurimumq; nocent, paulatim contabeſcere ac tandem illicito luxui interitu ſuo meritas pœnas luere conſtat. Quod Claudianus lib. II. ad Stiliconem egregie explicavit, verſibus, qui ſunt omnibus notiſſimi:*

Luxuries prædulce malum, quæ dedita ſemper &c.

Silius quoq; Italicus breviter hæc expoſuit:

Adſpice late
Florentes quondam luxus quas verterit urbes.
Quippe nec ira Deûm tantum, nec tela, nec hoſtis,
Quantum ſola nocet animis illapſa voluptas.

Pierius in ſuis Hieroglyphicis refert, Hannibali alioqui duro, ſed ob Capuanas delicias tandem effœminato, non absre ſcutum debuiſſe offerri, in cujus medio Scarabeus fuiſſet depictus, quem undiq; roſarum ſerta ambirent, ſignificatione eadem, quam hoc ſymbolo exprimere voluimus. Hinc prudenter Muſonius elegit potius νοσῆσαι, ἢ τρυφῆσαι. τὸ μὲν γὰρ, ait, νοσεῖν μόνον βλάπτει τὸ σῶμα. τὸ δὲ τρυφᾶν ἄμφω διαφθείρει, ψυχήν τε καὶ σῶμα: Morbus corpori ſolum nocet: at luxuria utrumq; corrumpit, & animam & corpus.

TVRPIBVS EXI-TIUM.

Cantharidum rosa mors. Sic luxus delicia&q;
Enervant animos eripiuntque virûm.

Desumtum

DESUMTUM *est hoc symbolum ex Horatii versibus,*

Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,
Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Monemur autem hîc inprimis, vino esse sobrie ac ἐπῳδμένως, *(ut loquitur Theognis) utendum, ad virium debilitatarũ recreationem & lætitiam quidem, sed non ad ebrietatem, quod etiam ubique in sacris litteris serio nobis proponitur ac explicatur. Vnde D. Basilius in sua luculenta quadam de Ebrietate oratione, hanc non immerito vocat* ἀκρόπολιν, *id est, arcem omnium flagitiorum. & Athenæus lib. X.* μητρόπολιν πάντων τῶν δεινῶν. *Quod ut ubique hominibus inculcatur: ita certe deplorandum est, nihilominus hoc vitium maximè detestandum adhuc esse non solum nimis commune, sed apud multos ferme haberi virtutis loco, cui etiam præmia proponantur, ut olim ab Alexandro M. & Mithridate factum accepimus, iis qui plurimum biberint. Explicat autem adhuc melius hoc symbolum carmen quoddam in Microcosmo, libello elegantissimo nuper impresso Antuerpiæ, hisce versibus:*

Tres vitis profert uvas, tria pocula mensæ,
Si circumspicias, apposita esse vides.
Muta tribus vicibus docet hæc pictura bibendum:
Scilicet ut sedent pocula prima sitim,
Altera rancorem crudo de pectore pellant,
Firma valetudo quo tua membra beet;
Tertia sed misce tibi pocula propter amicos,
Inter quos maneant gordia vincla decet.

Eubuli autem Græci Comici in eandem fere sententiam versus latinè vertit Henr. Stephanus.

SIT

XLVII.

SIT MODUS IN REBUS.

Sit tibi, ne noceat, vini moderatior usus:
Prima sitim, curas altera pocla levent.

CIPIO *reversus ex Africa, & primas triumphaturus de Hannibale, jussit ut milites octavæ legionis, qui primi etiam castra Carthaginensium oppugnaverant, ac Ducis eorum insignia abstulerant, non solum die triumphali manu gestarent fasciculum rosarum, sed in posterum quoque in clypeis similiter depictas rosas usurparent. Posterior quoq; Scipio post expugnationem & destructionem ultimam potentissimæ urbis Carthaginis, voluit milites undecimæ legionis, qui etiam ipsi ante alios omnes muros conscendissent, easdem Rosas in suis armis & scutis gestare, atque hoc modo cum ipsius Scipionis curru triumphali undique rosis similiter exornato urbem ingredi. Sic apud Homerum legitur Achillis scutum rosis fuisse insignitum, nec non cassides Hectoris atq; Aeneæ. Rosæ itaq; hoc loco nondum plane maturæ ac apertæ indicant allegorice juvenilis animi, heroica virtute præditi in principe expectationem singularem, qui ratione ætatis sua consilia ac facta nondum omnibus potest probare nec cũctis innotescere. Additur autem supra rosarum fruticem in regione cœlesti signum Arietis, quod veris tempus amœnum nobis solet adducere, & illi quasi præesse, quo tempore Rosæ maxime florent, & ob suaviss. odorem inprimis expetuntur. Non igitur sine ratione hoc symbolo uti in sua juventute Virginius Vrsinus filius Pauli Iordani, eoq; innuere voluit, magnam spem se collocare in benevolentia ac gratia sui avunculi Cosmi Medicis Magni Ducis Hetruriæ, cui Arietis signum, ut etiam Augusto Cæsari, fuit in horoscopo.*

BENE-

BENEVOLUS ATQUE BENIGNUS.

Qui ſemiclauſo connivent germine flores,
Dilatati, aries quando favebit, erunt.

EST *egregia quædam planta admiratione sane digna, ante paucos annos inter exoticas ad nos quoque allata, quæ ubique jam in hortis colitur, quam Chrysanthemum Peruvianum à loco natali, à forma plantam maximam, Florem solis vero propter effectum & similitudinem, nominant. quidam Bellionem Plinii esse opinãtur, incerta tamen (meo judicio) conjectura. Hæc intra sex vel ad summum septem mensium spacium, ex quo terræ sémen ipsius est mandatum, eo pervenire solet magnitudinis, ut humani brachii crassitiem, & altitudinem duodecim vel plurium cubitorum excedat. Quemadmodum verò florum densitate ac multiplici foliorum numero Pæoniæ nonnihil cedit, ita seminũ copia, quibus altera caret, hanc longe superat. nam eorum ultra mille in uno cippo numeravimus. Cum itaq; hic flos etiam solem semper respiciat, adq; ejus radios sese plurimum pandat, & superiora semper respiciat, decet nos etiam multo magis ad verum datorem & largitorem omnium bonorum ἐπουράνιον continuè oculos mentis attollere, nec terrenis, caducis ac voluptariis bonis quasi humi jacentes semper inhiare: ostendentes, secundum Platonem quoq;, nos esse cœlestes plantas. Genuæ in palatio Frãcisci Leccani aliud symbolum pulcherrimum huic non dissimile legitur,* E COELIS LUX, EO INTUERE. *Sic Boeth: de consolatione.*

Quem, quia respicit omnia solus,
Verum possis dicere sole m.

NON INFERIORA SECUTUS.

Solis ut hunc florem radiantia lumina verſant;
Dirige ſic mentem Chriſte benigne meam.

ERTUM *vel corolla ex triplici genere ramuſculorum, nimirum ex Lauro, Quercu & Oleæ contexta, ac cuidam ſacræ Aræ impoſita conſecrataque, allegorice nos monet ut harum arborum naturam ac proprietatem imitemur, & ſecundum myſticum earum ſenſum vitam noſtram univerſam integritati ac pietati conſecremus. Per Laurum enim Apollini dicatam, ſtudium prudentiæ & rerum cauſſas inveſtigandi intelligimus, unde Dionyſius* μαντικὸν Φυτὸν, *id eſt, arborem vaticinatricem vocat, in quem finem Lauro propter ſingularem doctrinam poëtæ coronabantur. nam à fulmine id eſt temeritate & ignorantia immunis eſſe putabatur. Quercus vero Iovi ſacra fuit tanquam prima arborum, ac propter incorruptam ipſius materiam, & diu durabilem, fortitudinem ac conſtantiam animi exprimit, quibus contra ſenſuum aberrationes ac illecebrarum fortuitarum inſidias nos munire debemus. Oleam denique Palladi attributam, pacis eſſe ſymbolum non ſolum Græcorum* μυθολογίαι *& nummi antiquorum plurimi teſtantur, ſed etiam ſacræ litteræ paſſim indicant. Poſt diluvium enim à Noë Columba emiſſa ex Arca, ac celeriter reverſa ſurculum Oleæ attulit, quo indicio Noë lætatus, ſenſit diluvii tempeſtatem jam ſedatam, & terram rurſum eſſe ab eluvie aquarum liberatam. Inſcriptio eſt ex Horatii illo:*

——————Rex eris, ajunt,
Si rectè facies. *Quo & Auſonius alluſit:*
Qui rectè faciet, non qui dominatur, erit Rex.

SI RECTE FACIES.

E Lauro, Quercu atq; Olea duce digna corona,
Prudentem, fortem pacificumque decet.

Os a inter alios omnes flores, grata ac odorata, brevi quidem admodum tempore durat, sed rursum langueſcens ac exareſcens perit. Similis planè ratio eſt huius vitæ noſtræ caducæ, fluxæ ac incertæ. Vnde ex reçẽtioribus quidam rectè cecinit,

Ut roſa mane viget, tamen & mox veſpere languet,
Sic modo qui fuimus, cras levis umbra ſumus.

Quæ quidem ad cœleſtem pulchritudinem illam nunquam pereuntem, animum noſtrum merito debent excitare, ac ad perpetuam illius cõtemplationem nos aſſuefacere. Cum ibidem, (ſecundum S. Paulum I. Corinth. II.) ea præparaverit Deus *diligentibus ſe, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, & in cor hominis non aſcenderunt. Atq; hæc cupidiſſime expetenda, cæteris vero, ſi ita acciderit, moderate carendum eſſe indicant quoq; Gregorii Nazianzeni ſuaviſſimi verſiculi.*

Θεὸν μόνον θείωντε ἀπλήσως ἔχειν,
Ὃς τοῖς λαβοῦσι καὶ πλέον χαρίζεται
Δίψῶν τὸ δίψαδον, ἀφθόνως ἀεὶ ῥέων.
Ἐν τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ φέρειν κατώμολῶ.

Solum Deum & divina concupiſcito,
Sumentibus qui & plura largiri ſolet,
Sitiens ſitiri, ſemper affluens bonis.
In cæteris voto excidens modum obtine.

Hoc de omnibus floribus eleganter expoſuit D. Chryſoſtomus Homilia in Geneſin XLIII. hisce verbis. Quemadmodum floridum quoddam pratum varios & omnis generis flores exhibet; ita divina ſcriptura juſtorum virtutes nobis demonſtrat, non ut illorum florum fragrantia brevi tempore fruamur, ſed ut perpetuam inde utilitatem recipiamus, & eas in ſinu mentis reponamus, ut per omne tempus, ſi volumus, eorum ſuaveolentia frui poſſimus.

ALITER

LI.

ALITER COELESTIA DURANT.

Ah quàm forma roſas cito deficit inclyta pulchras!
Non ita cæleſtis quas Paradiſus habet.

IRGA *Aaronis, ut habetur Numer. cap. XVII. inter omnes alias virgas Principum Israël sola cœpit germinare ac virescere, ac flores amygdali protulit, indicans Leviticæ tribus electionẽ ad Sacerdotii dignitatem peculiarem, quoniam nulla alia tribus Israëlitica cum ea hac in parte conferri potuit, ut quæ præ aliis ad hanc dignitatem electa fuerit, quæve tanquam amygdalus inter arbores prima florem & fructum proferret, cæterisq; arboribus anteiret. Quam virgam ita floridam Iudaicus postea populus in suis nummis quos siclos vocarunt, designari curavit. Quod symbolum usurpare Adrianus sextus Pontifex Romanus, patria Trajectensis in Belgio oriundus ex familia Florentia non obscura, & hoc pacto ad familiæ cognomen alludere seq; præter suam aliorumq; spem ad tantum repente fastigium fuisse evectum, illo docere voluit. Nemini igitur desperandum, sed potius spei bonæ semper incumbendum.* ἐδὲν γὰρ, *ait Chrysostom.* ἔτως τρέφει ψυχὴν, ὡς ἐλπὶς ἀγαθὴ, καὶ τὸ χρηστὸν προσδοκᾶν, *Nihil namq; adeo animum pascit, atq; bona spes, & boni exspectatio. Apud Gu. Paradinum aliud dictum est appositum, nimirũ,* SEMINE AB ÆTHEREO, *Comprobans divinitus electam ac conservatam tribum Leviticam contra Dathan & Abiron factiosos, ac Aaronis sacerdotii divinique ministerii perturbatores.*

INSPE-

INSPERATA FLORUIT.

Floruit Aroni vi numinis arida virga.
Me quoq; florentem ſpes animoſa facit.

PLUTARCHUS *in libello, quem inscripsit,* πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελεῖτο, *id est, de capienda ex inimicis utilitate, hoc symbolum docte admodum & eleganter hisce verbis interpretatur. Sicuti periti agricolæ rosas ac violas existimant se odoratiores ac meliores reddere, si allia ac cæpas juxta eas plantent, quod in ea excernatur, quicquid alioqui alimenti acerbi aut fœtidi illis inest: ita inimicus quoq; excipiens invidiæ & malignitatis alterius ictus, benevolentiorem aliquem amicis secunda utentibus fortuna reddet atque commodiorem. Hucusque Plutarchus. Hæc quoque explicat doctissimus Costæus in II. libro de Natura plantarum cap. XLIII. quo in loco inquit: Sed & satione fœtidarum rerum prope flores, odore evadent suaviore, ut si allium prope rosam collocaveris. Cum enim simili omnia nutriãtur, & ab allio, si quid terræ fœtidi inest, in suum trahatur alimentum, quod reliquum est purius remanet, idque in rosæ cedens nutrimentum, suavioris in ea & succi & odoris est caussa. Vt illud addam, calescere vi allii terram, propterea que & calidius & elaboratius esse quicquid in rosam perfertur. Rectè igitur Periandri illud huc referemus:* ὅσῳ γὰρ ἄν φθονῇς, τοσούτῳ μειζόνων γίνῃ αἰτίος καὶ ἀγαθῶν τῷ φθονουμένῳ, *Quo magis utique invidebis, tanto majorum fies caussa bonorum illi cui invides.*

PER

PER OPPOSITA

Livor iners ſtimulos generoſis mentibus addit;
Sic per fœda roſis allia creſcit odor.

EDERA *vincire quasi quibusdam brachiis quicquid apprehenderit, arctißimeque continere ſolet. Viciſſim ergo etiam murorũ rudera ea ita ſuſtentantur, ne corruant, ac pariter quoq; ab illis conſervatur ac erigitur, ut hac ratione neutrum ſine altero poſsit conſiſtere. Qui profectò typus eſt veræ conſtantisq; amicitiæ, de qua inprimis Cicero aureolum libellum illum conſcripſit. In quo inter alia plurima præclara dicta, etiam hæc commemorat: In amicitia & abſentes adſunt, & egentes abundant, & imbecilli valent, & quod difficilius dictu eſt, mortui vivunt. Ac paulo poſt ſubjungit: Eſt enim amicus quidem tanquam alter idem. Lælius quoq; in fine ejusdem libelli commendans amicitiam, quæ fuit inter Scipionem & ipſum arctißima, tandem hæc addit: Mihi quidem Scipio, quanquam eſt ſubito ereptus, vivit tamen, ſemperq; vivet. Ac Seneca in Epiſtola LXVII. ſcribit: Nihil æque ægrum reficit ſicuti amicorum affectus. Non video me mori cum illos ſuperſtites reliquero. putò, inquam, me victurum non cum illis ſed per illos. Pulcrè Chryſoſt.* ἡδὲν γὰρ, ἡδὲν τῆς ἀγάπης γλυκύτερον γένοιτο ἄν. τί γὰρ οὐκ ἄν ἐργάσαιτο φίλος γνήσιος; πόσην μὲν οὐκ ἄν ἐμποιήσειεν ἡδονὴν; πόσην δ' ὠφέλειαν; πόσην δὲ ἀσφάλειαν; κἂν μυρίους θησαυροὺς ἐπέλθῃς, ἡδὲν οὐκ ἄν εὕροις φίλου γνησίου φίλου: *Nihil enim, nihil dilectione queat exiſtere jucundius: Quid enim non effecerit amicus verus? quam non voluptatem? quantam vero utilitatem? quantam ſecuritatem? tametſi mille theſauros recenſeas, nihil hoc ad verum amicum.*

SI VIVET VI-
VAM.

Muri hederam, hæc illos, alterno munere, firmant,
Hic typus expressus mutuæ amicitiæ est.

NUBECULÆ *mites & irriguæ pluviam ſuavem ac utilem ſuper prata vireſcentia ac floſculorum variorum amœnitate undiq; referta leniter effundentes, vivifico illo ac ſuavi humore intra terræ viſcera attracto, plurimum reficere & lætiora reddere ſolent: absq; illis vero, ſiccitate & ſqualore plane exareſcunt. Vnde Propheta Ieremias cap. LI. Dante eo vocem, multiplicantur aquæ in cœlo. Et Epiſtola ad Hebræos cap. VI. Nam terra quæ imbrem ſæpius in ſe venientem combiberit, & progenuerit herbam accommodam eis per quos colitur, recipit benedictionem à Deo. At quæ profert ſpinas ac tribulos, reproba eſt & maledictioni affinis, cujus exitus tendit ad exuſtionem. Similiter quoque viri docti & prudentes, multarum rerum peritia excellentes, dona ſua à Deo ipſis conceſſa non invide occultant, ſed divino inprimis auxilio adjuti de omnibus bene mereri, ac liberaliter ſcriptis dictisq; ſuis egregiis univerſis prodeſſe ſtudent, diligenter operam dantes, ne ſecundum ſanctum vatem Davidem, ſint tanquam γῆ ἄνυδρος, id eſt, terra ſine aqua, aut, quemadmodum S. Iudas Apoſtolus loquitur, nubes ſine aquis, ſibi tantum viventes, ſine ulla aliorum utilitate. Sic vir Dei S. Moſes (ut eſt in ipſius Cantico Deuteronomii XXXII.) optat ut concreſcat in pluviam doctrina ſua, ac fluat ut ros eloquium ipſius, quaſi imber ſuper herbam, & tanquam ſtillæ ſuper gramina.*

COELI BENEDICTIO DITAT.

Verna rigant pluviis languentes nubila flores,
Nos Pater, æthcrii Flaminis imbre fove.

In agris

N agris lætioribus præq; ubertate nimia luxuriantibus, ſegetes interdum tanta fertilitate creſcunt & augentur, ut niſi ſuo tempore nonnihil demetantur, & nimia copia illis detrahatur, ſeipſas ſuffocare, ablatis vero ſuperfluis, multo quàm prius creſcere uberius ſoleant. Non aliter quædam nimis ambitioſa ac felicia ingenia, plus quàm oportet ſibi tribuentia, ac ideo omnia audacter ac præcipitanter agentia, ſæpe ſeipſa evertunt ac conſumunt: at ſi interdum falce moderationis ac humilitatis reprimantur ac caſtigentur, tum demum fructus maturiores ac præſtantiores producere conſueverunt; contrà præcocia & nimium luxuriantia ingenia ſæpe in ipſa quaſi herba ſuffocantur. Nam juxta Senecam, ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Quò pertinet D. Auguſtini dictum in Epiſtola I. ad Maced. Quædam acutiſs. & excellentiſs. ingenia tanto in majori errant, quanto confidentius tanquam ſuis viribus cucurrerint, nec ſupplicitèr ac veraciter DEUM, *ut viam ſibi oſtenderet, petiverint. Sed hæc de ingeniorum luxurie, quæ modum jam exceſſit, intelligimus. Ceteroquin vera eſt Ciceronis II. de Orat. ſententia: Volo ſe efferat in adoleſcente fœcunditas: Nam facilius, ſicut in vitibus revocantur ea, quæ ſe nimium profuderũt, quam ſi nihil valet materies, nova ſarmenta cultura excitentur: Ita volo eſſe in adoleſcente, unde aliquid amputem. Non enim poteſt in eo ſuccus eſſe diuturnus, quod nimis celeriter eſt maturitatem aſſecutum.*

SUR-

SVRGET VBE-RIOR.

Luxuriem ſegetis caſtigat falce colonus.
Ingenium præcox reprime: ſic ſapies.

SPICÆ *jam maturæ inter duas manus nisi continuè fricentur ac valide exprimantur, grana frumenti in illis conclusa inde non possunt excuti vel rectè colligi, quibus ita expressis convenientissimum illa alimentum generi humano præbent. Ita etiam quantumvis præclaræ cogitationes ac meditationes de rebus tam sacris quam profanis, nisi ad actum, ut dici solet, traducantur, parum utiles esse solent. Vnde etiam Cicero I. De Officiis ait Virtutem omnem in actione positam esse, quod sumsit ex luculenta de hac re disputatione Aristotelis in X. Ethicorum Nicomach. Sane autem succinctũ est Plutarchi illud:* Ἀνδριάντα μὲν τὸ σχῆμα: ἄνδρα δὲ ἡ πρᾶξις κοσμεῖ; *Statuam figura, at virum decet actio. Nec minus illud Cyrilli:* οὐκ ἐνὶ ὅτε τῷ παραχρῆμα λαμβάνειν τὰς ἀρετάς. σμικροῖς γὰρ τὰ μέγιστα πῶς ἄν τις ἕλοιτο πόνοισιν; *Non ita subito datur virtutem apisci. Quo pacto nam quis maxima exiguo capiat labore? Nic. Reusnerus, in II. parte suorum Imperat. symbolorum, ex D. Chrysostomo desumtum attribuit FL. Valerio Constantio Imp. Rom: ejusmodi symbolum,* VIRTUS DUM PATITUR VINCIT. *Quod inprimis de Christiana pietate ac virtute intelligẽdum, quemadmodum præclare dicitur in Epistola ad Hebræos cap. XII.* πᾶσα παιδεία πρὸς μὲν παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης. ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης: *Omnis castigatio in præsens quidem non videtur esse gaudii, sed molestiæ. At postea fructum tranquillum justitiæ reddit iis, qui per illam fuerint exercitati.*

SIC VITAM INVENIES.

Spica attrita manu ſua grana effundit ad uſus:
Sic oſtende actu, quæ meditata tenes.

ACANTHUS *ea herba esse putatur, quam vulgo à similitudine foliorum cum pedibus ursinis, Brancam ursinam Italicam vocant, & apud nos quoq; hoc tempore excolitur. De qua Vitruvius lib. IV. cap. I. historiam refert ejusmodi: Virgo civis Corinthia jam matura nuptiis, implicata morbo discessit. Post ejus sepulturam, quibus ea viva delectabatur poculis, nutrix collecta & composita in calatho pertulit ad monumentum, & in summo collocavit, atque uti ea permanerent diutius sub divo, tegula texit. Is calathus fortuito super acanthi radicem fuerat collocatus. Interim pondere pressa radix acanthi media folia & cauliculos circa vernum tempus profudit, cujus cauliculi secundum latera crescentes, & ab angulis tegulæ ponderis necessitate expressi, flexiones in extremas partes volutarum facere sunt conati. Tunc Callimachus Statuarius præteriens hoc monumentum, animadvertit eum calathum, & circa foliorum nascentem teneritatem, delectatusq; genere & formæ novitate, ad id exemplar columnas apud Corinthios fecit. Hactenus Vitruvius. Vt igitur hæc herba melius crescit ac elegantius, si nonnihil prematur: sic etiam animus fortis & sua virtute invictus contra omnes insultus fortunæ, in adversis semper sese magis exerit, ac multo clarius omnibus conspiciendum præbet. Vnde Lucanus.*

——————serpens sitis, ardor arenæ,
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris.
Lætius est quoties magno sibi constat honestum.

Camillus de Camillis in Italicis symbolis addidit, PRESSA TOLLITUR HUMO.

DEPRES-

DEPRESSA RE-SURGIT.

Fortis ab adverſis animus præclarior extat:
Pondere ſic preſſus ſurgit acanthus humo.

MILIO *quandam peculiarem vim naturalem inesse constat, non solum longo tempore (propter suam siccitatem potissimum) seipsum, sed alia multa, quæ in illius acervis recõduntur, conservandi à corruptione ac putredine, qualia sunt Rhabarbarum, Camphora & similia non pauca. Typus certe valde appositus matronæ pudicissimæ, quæ semper castitatem, honestatem & omnem virtutem huic sexui convenientem & necessariam præ oculis habere, & nõ solum sedulo curare debet, quo pacto seipsam, sed etiam omnes quæ illius fidei sunt commissæ ab omni labe & turpitudine integras ac inculpatas semper conservet. in quam vere illud Senecæ in Octavia competit,*

Probitas, fidesque, conjugis mores, pudor,
Placeant marito. ——————

Ac secundum Aristotelem in Oeconomicis, non tantum nitor vestimentorum, nec excellentia formæ, nec auri multitudo ad laudem mulieris valet, quantum valet modestia in rebus, ac studium honeste decoreq; vivendi; similiaque de mulieris vero ornatu scripsit Phintys Callicratis filia Pythagorea, ut apud Stobæum legimus. Hoc igitur symbolum eam ob caussam sibi elegit usurpandum illustrissima Marchionis Vastii cõjunx Maria de Arragonia, specimen & imago certissima omnis honestatis, castitatis ac prudentiæ, quæ in hunc sexum potest cadere: de cujus laudibus plura, qui volet, legere poterit apud Paulum Iovium & alios scriptores Italicos passim in eorum scriptis. Alibi non minus elegans & vetus dictum additur, SERVATA VALEBUNT.

SER-

SERVARIET SERVARE MEUM EST.

Seꝛ alias ſiꝛ pudens matrona à crimine ſeruat:
Patrorem milium ceu procul eſſe facit.

NON *caret admiratione, parvulam hanc, at elegantem plantam plerunque ſabuloſis ac udis locis, interdum etiam umbroſis ſylvis provenientem, & quæ cum capillaribus herbis magnam habet affinitatem, veteribus forſitan ignotam, ad multos morbos tamen efficacem, quantumvis etiam æſtate ardentiſſimis ſolis radiis ſit expoſita; nunquam tamen folia ipſius, cava inſtar puſilli cochlearis, roſcido quodam humore deſtitui, eorumque lanuginem admodum teneram guttulis quibusdam pellucidis ſemper madere, unde etiam nomen ſortita eſt, ut Rorem Solis ac Rorariam recentiores nuncuparint, de qua Chymici neſcio quæ arcana prædicant, ut Iſaacus Hollandus proprio ſcripto teſtatur. Illuſtris profecto hæc imago eſt, nos etiam in ſummis caloribus ac æſtibus calamitatum & afflictionum nunquam flacceſſere aut ſuccumbere, ſi ex ſacratiſſ. verbi divini fontibus vividum ſemper ac roſcidum ſuccum, qui nos ſubinde recreet, alat ac ſuſtentet, hauriamus. Qui alioquin nimia rerum humanarum ac caducarum cupiditate diſſipatus ac conſumtus, perpetuũ marcorem, & tãdem interitum pernicioſum producit. Vnde Chryſoſtomus in Epiſtolam S. Pauli ad Corinth. ſerm. XXVI.* Τότε δὲ καὶ ἡ ψυχὴ καθαίρεται, ὅτε διὰ τὸν θεὸν θλίβεται, *id eſt, Tunc etiam anima purgatur, quando Deo volente affligitur. Quo in loco plura admodum utilia idem ſanctus & diſertus pater exponit, quæ hîc reçenſere nimis longum foret.*

INVICTA MANEO.

Syrius ut flagret, viret ac perfusa liquore est.
Candida sic durent pectora firma fide.

DIOSCORIDES *Helichrysum nominat quoq; Amarantum, ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id est, quod nunquam marcescat. Sed Plinius diversam ab eo plantam, purpureo flore præditam ita vocare videtur, quam Itali* fior velluto *appellant, puellis ob colorem vividum & perennem ad coronas texendas gratiss. præsertim hyberno tempore, ubi vividum suum colorem adhuc retinet. Fasciculum ex hisce floribus spicatis colligatum, in signo sive vexillo suo militari depictum gestavit pro symbolo egregius copiarum equestrium ductor Fabricius Gesvaldus Neapolitanus, quo voluit innuere, se in omnibus rebus, quæ spectent ad sui regis autoritatem & utilitatem conservandam, semper impigrũ præstiturum, nullosq; labores aut pericula unquam subterfugiturum, sed sine intermissione animo præsenti ac intrepido provinciam sibi demandatam pro virili administraturum esse, secundum Virgilianum istud,*

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

Annotat vero Pierius quoq; in suis Hieroglyphicis, veteres illorum capitibus, qui valetudine integerrima viribusq; ad extremum senectutis vegeti vixissent, solitos fuisse Amarantinã corollam imponere, propter eandem, quam jam attulimus, rationem.

NUNQUAM LANGUESCIMUS.

Impavidum invictumq; animum signas amarante:
Et vegetis senibus grata corona tua est.

THEOPHRASTUS *scribit esse genus quoddam rosarum circa Philippos in Gracia, centum folia continens, cujusmodi Plinius ex Pangæo in Campaniam transplantatas perhibet, quales nunc rosæ apud nos quoque, quamvis rarius, inveniuntur. Sed nullum, meo judicio, florem pleniorem, elegantiorem & pluribus foliis refertum vidit hæc nostra ætas (harum rerum ad curiositatem usq; studiosa) quàm Pæoniæ ex Hispania, ut ajunt, primum allatæ, & jam ubique in hortis instructioribus frequẽtatæ, cujus in unico flore ultra quingenta folia me aliquando numerare memini. At superveniente pluvia, vel nimio sole ardente, subitò folia decidunt, & decor omnis abit. Quod in tota vita nostra caduca, fluxa ac incerta (τὸ γὰρ ἀνθρώπινον ἅπαν πάντα σι βέβαιον: Humana enim non sunt omnino firma, inquit Plato in Epistolis) unusquisque observare, atque ideo fallacibus voluptatibus, quas brevissimas interdum longissima comitantur incommoda, minime indulgere debet.*

Festinat enim (*secundum Iuvenalem*) decurrere velox
Flosculus, angustæ miseræque brevissima vitæ
Portio dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

Idem etiam Ovidius monet hisce versibus.

Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos,
Fit minor, ac spacio carpitur ipsa suo.

Alii addiderunt, MULTIPLEX, MOX NULLA, *indicantes simul & vanitatem & brevitatem mortalis hujus ac momentaneæ nostræ vitæ.*

CADU-

CADUCA VOLUPTAS.

Hæc rosa centuplici ceu flore decora, caduca est:
Sic forma & vitæ mox perit omne decus.

Quanquam

Vanquam Hedera sit ex numero istarum plantarum, quæ nunquam folia amittunt, sicuti quoq; Olea, Myrtus, Palma, Pinus, Cupressus, &c. nihilominus tamen levi momento vel propter ipsius temporis incommoditatem, vel soli imperfectionem, aut alia de caussa decrescit & interdum plane exsiccatur. Vnde Cardinalis Lotharingus Pyramidem hedera vestitam, in cujus apice Luna est apposita, quæ Regis Galliæ Henrici II. fuit symbolum, usurpavit, eo designare volens, tam diu Hederam, id est, ipsummet in virore ac felicitate perstiturum, quousque Rex Henricus herus illius floreret, illumq; instar Pyramidis sustentaret. Idq; unusquisq; alius fideliter ac pro viribus superiori alicui Domino inservieus, ac vicissim illius benevolentiam ac favorem experiens sibi accommodare poterit. Sed multo adhuc rectius ad verum Dei cultum & honorem transferre hæc licebit. Nam sicuti videmus hederam, vitem, lupulum salictariũ, & alias hujus generis plantas, propter imbecillitatem, innixu ad arborem, palum, vel murum egere: ita persuasum esse nobis debet, nos non posse alia ratione ulla assurgere, crescere vel florere, quàm accessu ad Deum Opt. Max. & gloria ejus pro viribus tuenda. Et in hoc quidem fallemur nunquam: in illo fortassis sæpius. Oraculum enim est Psalmographi: μὴ πεποιθατε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱὸς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. Academici occulti Brixienses habẽt columnam, circa quam Smilax planta involvendo ascendit, cum tali dicto, UT ERIGAR.

TE

TESTANTE VIREBO.

Pyramidis ſurgentem hederam munimine cernis?
Talis ſtat pietas fulta favore DEI.

Oralium, (inquit Dioscorides lib. V. cap. XCVII.) marinum esse fruticem constat, qui alto extractus, duratur statim atque emergit, tanquam offuso aëre protinus concrescat, atque ideo Lithodendron vocatur. Vnde Ovidius in libro IV. Metamorphos. in fabula de Andromeda ac Perseo ejus proprietatem ita describit.

Nunc quoque Coraliis eadem natura remansit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quodque
Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.

Ac libro XV. ejusdem operis inquit.

Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit, mollis fuit herba sub undis.

Ad eundem modum etiam illi, qui patria ac propriis laribus relictis, ubi molliter ac delicate vivere eis licuisset, sine tamen aliquo fructu ac utilitate, instar Vlyssis sibi proposuerunt explorare mores multorum & urbes, atque laboribus & peregrinationibus fructuosis prudentiam, ac rerum laudabilium copiam ac experientiam sibi comparare, instar Coralii aëre indurati judicium confirmatum & stabile ad quosvis casus ac eventus ferendos tandem consequuntur, & secundum Horatium,

est animus illis
Rerumque prudens, & secundis
Temporibus dubiisque rectus.

Huc pertinet præceptum Isocratis, μὴ κατίκνει μακρὰν ὁδὸν πορέυεσθαι πρὸς τὰς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. Ne graveris longam viam ingredi ad utilis alicujus doctrinæ professores. Quidq; Plato, & alii plurimi utiliss. suis peregrinationibus consecuti sint, nemini est ignotum.

MOLLIS

MOLLIS FVIT HERBA SUB UNDIS.

Qui ſapit, ille animum peregrino obdurat in orbe;
Coralium extra undas ſic abit in lapidem.

CUM *Propheta Ionas ex urbe Ninive rediiſſet, ac defatigatus, fruſtraq; expectans finem ſuæ prædictionis, quieviſſet ſub pergula hederæ ſibi conſtructæ, (ut habet antiqua verſio. alii enim cucurbitam interpretati ſunt.) ſomnumq; cepiſſet: vermis quidam circa radicem eroſit ſtipitem, ut paulo pòst hedera plane areſceret ac periret. Quare Propheta radiis ſolis graviter percuſſus, atque è ſomno excitatus, à tàm vili vermiculo tam optatam ſibi commoditatem fuiſſe ablatam graviſſime lamentabatur. At Dominus* DEUS *hoc pacto illi voluit demonſtrare, quantopere erraret, moleſte ferens prædicationem ſuam de Ninivitis ratam non haberi, nec perpendens, cum tantopere ipſe doleret jacturam illius Hederæ eum à calore ſolis defendentis, quanto magis diſplicere Deo deberet, tam magnam urbem, præſertim veram pœnitentiam agentem, perire. Hoc exemplo quidam magnus vir (ut ſcribit Camillus de Camillis in ſuis Italicis ſymbolis,) ſeipſum voluit conſolari ac ad patientiam conſtantiamq; admonere, propter obitum filii ſui magnæ expectationis; per hederam indicans præclaram ſpem de eo jam conceptam, per vermem autem ipſius mortem. Præclarè autem Philippides:*

τὸν ἀναγκαίως ἔχει
Βίον θερίζειν, ὥσπερ κάρπιμον στάχυν.
Καὶ τὸν μὲν εἶναι, τὸν δὲ μή.

Sed neceſſarium eſt
Vitam demeti, velut gravidas ſpicas:
Et alium vivere, alium non.

NATURÆ MATURAVIT OPUS.

Quod natura brevi maturum tempore perdet,
Cur adeò, huic fatum vim properare, doles?

CYTISUM *fruticem (qui jam de sententia D. Marantæ & Matthioli aliorumq; existimatur nobis esse notus) scribit Plinius lib. XIII. cap. XXIV. inventum esse in Cythno insula, ac inde in omnes insulas Cycladas, mox in urbes Græcas magno proventu casei translatum, miraturq; ideo Italiæ esse rarum. Eodem loco addit, Cytisum non æstuum, non frigorum, non grandinum aut nivis injuriam expavescere, & ut Hyginus adjecit, ne hostiũ quidem, propter nullam gratiam ligni. Qua occasione à Rota, ut scribit Scipio Amiratus in Italico suo libro de symbolis, Comiti Polentiæ Neapolitano, strenuo ductori militum, contra hostes cum multis fortiß. viris pro suo Rege expeditionem suscepturo, & nullum laborem aut periculum ipsius caussa detrectaturo, hoc symbolum non sine ratione assignatum fuit. Idq; Seneca etiam, de Ira librum tertium & ultimum claudens, gravi admodum Epiphonemate explicat hisce verbis: Dum inter homines sumus, colamus humanitatem: non timori cuiquam, non periculosimus: detrimenta, injurias, convicia, vellicationes cõtemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda. dũ respicimus (quod ajunt) versamusq; nos, immortalitas aderit.*

Ac Livius Decad. I. lib. IV. breviter graviterque dicit: Labor & periculum impenditur, unde honor & emolumentum speratur. Sic Virgilianus Aeneas:

O socii, neque enim ignari sumus ante malorum,
O passi graviora, dabit Deus his quoque finem:
Durate & vosmet rebus servate secundis.

LAETAMVR GRAVIORA PASSI.

Non æstu cytisus, non frigore, non nive læsus,
Spernere magnanimos omnia dura docet.

Quemadmodum

UEMADMODUM *apes ad omnes quidem flores advolant, quanquam interdum amari aliquid vel acris in se contineant humoris, quales sunt ranunculi & alii plurimi similes; nihilominus tamen succum quendam utilem inde exugunt, ex quo non sine admiratione, postea miro artificio mel parant: Sic etiam sedulo magnoq; studio ac judicio viris bonis ac doctis annitendum, ut non solum ex optimis ac selectißimis autoribus, sed aliis etiam non adeo commẽdabilibus scriptis, si quid boni illis insit, omnia ad unicam utilitatem publicam colligant, & posteritati commendent, ut hac ratione prodesse plurimis, nemini autem, si fieri queat, nocere posßint. Qua quidem similitudine eleganter suam παραίνεσιν concludit ad Demonic. Isocrates. Et rem ipsam etiam Lucretius lib. III. hisce versibus eleganter expreßit.*

Floriferis ut apes in saltibus omnia libant,
Omnia nos itidem depascimur aurea dicta,
Aurea, perpetua semper digniſſima vita.

Huc pertinet quoq; libellus D. Basilii, Quomodo sint legendi Ethnici scriptores. Et non pauca hujus generis apud Clementem Alexandrinum habentur, quæ ad excolendum ac confirmandum hac in parte judicium plurimum conducere possunt. Estq; Aeschyli sententia hæc quoq; observatione digna,

Ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, ἀλλ' ὁ πολλὰ εἰδὼς, σοφός.
Qui utilia, non qui multa novit, is sapit.

UT PROSIT.

Felix qui potuit ſolerti mente, vel hoſte
In ſua converſo commoda ritè frui.

URTICA *ob ſubtiles adeo acutosq; foliorum aculeos, ſi manibus leniter contrectetur, magnũ poſt ſe pruritum & acrimoniam ſatis moleſtam relinquit: contrà vero ſi plena manu fortiter comprimatur, parum nocere poteſt. Quo exemplo indicatur, exigua pericula quandoque, ſi negligantur, nec illis in tempore præſenti animo obviam eatur, non contemnendas vires ſumere, & hominibus tandem plurimum exhibere negocii. Vnde etiam veteri proverbio Germanico admonemur, parvũ hoſtem, & exiguum vulnus non temere eſſe contemnendum, cum utrumque principio neglectum levi aliqua occaſione vires ſumere, & nonnunquam plurimum damni inferre conſueverit. Quare, ut poëta monet,*

Principiis obſta: ſerò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Et ut Phocylides: ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, *&c. Similiter Perſius Sat. III.*

Elleborum fruſtra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poſcentes videas, venienti occurrite morbo.

De hoc ſymbolo quidam eruditum hoc carmen compoſuit.

Molliter urticam ſi quis tractaverit, uret,
Et timidas lædit tacta borago manus.
His tamen intrepido franguntur ſpicula preſſu,
Haeque omnis ſubitò pellitur arte dolor.
Res age, non magnis nec neglige viribus hoſtem,
Sed leve, quo poteris robore, tolle malum.

LEVITER SI TANGIS, ADURIT.

Lædit ur is meritò parvum qui negligit hoſtem:
Fortiter urticas qui premit, ille ſapit.

ELOS *Adonidis apud poëtas, ac præsertim Ovidiu Anemone vocari videtur, cujus plures sunt species; flores elegantes sed caducos, profert phœniceos, purpureos, luteos & albos quoq;. Alii florem Adonidis vocant quandam plantam, quam Herbarii Chamæmelum rubrum quoque appellant. Flos itaque Anemones ut est pulcherrimus, sic levi ventorum impetu, aut solis calore languescit & decidit, ejusq; semen pariter facile in pappos abit. Desumtum autem est symbolum ex Ovidii X. lib. Metamorphos. ubi hi versus leguntur:*

Nec plena longior hora
Facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant sub cortice gramen
Punica ferre solent, brevis est tamen usus in illo.
Namque male hærentem & nimia levitate caducum
Excutiunt iidem qui perflant omnia venti.

Estq; hic typus quoq; vitæ humanæ brevis ac fragilis, sicuti in multis aliis symbolis à nobis dictum est. Quidam referunt ad pulchritudinem sexus muliebris, qua sæpè nimium superbire seseq; efferre solent fœminæ: cum secundum Senecam in Tragœdia Octavia, Florem decoris singuli carpant dies. *Rectè etiam Isocrates:* κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀφάλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε: *Pulcritudinem aut tempus abolet, aut morbus corrumpit.*

Alii habent: GLORIA VENTO DISCUTITUR. *Nam Anemone nunquam se aperit, secundum Plinium lib. XXV. cap. XXIII. nisi vento spirante, unde & nomen accipit, & facile rursum eodem vento flores & semina discutiuntur. Quod Gloriæ vanæ & instabili, quæ non virtute solida nititur aç confirmatur, rectè possumus accommodare.*

BRE-

BREVIS EST USUS.

Vita fugax, quàm cauſſa levis tua ſtamina rumpit?
Pulſa levi flatu ſic Anemona cadit.

DE *Loto multa ſcripſerunt veteres, Theophraſtus, Dioſcorides & Plinius, actradiderunt ſole occidente cõprimi occludiq́, ad ortum autem aperiri; qui ſeorſim Nymphæam quoque deſcripſerunt. Sed Excellentiſ. D. Medicus Venetus Proſper Alpinus in ſuo accuratiſsimo libro de Ægypti plantis nuper publicato, probare ſtudet, omnino unam eandemq́ plantam eſſe Lotum ac Nymphæam, cum multis annis, quos in Ægypto medicando transegit, hanc plantam diligenter inquiſiverit: ſed fatetur ſe plane omnes proprietates in Nymphæa obſervaſſe, quas Loto olim autores tribuerunt, nec aliam Lotum in tota iſta regione inveniri: quanquam, ut verum fatear, in radice aliqua ſit diverſitas. At dubitari poſſit, num in Euphrate Loti creſcentis, cujus potiſs. meminere Theophraſtus ac Plinius, aliqua ſit differentia necne cum Ægyptia. De cauſſa vero hujus proprietatis, ſive jam Nymphæa & Lotus idem ſint, ſeu non, diſputat Theophraſtus lib. II. de cauſsis plantarum cap. XXV. à quo tamen nonnihil diſſentire videtur Iulius Cæſar Scaliger in ſuis commentariis ad eundem librum, de quibus nimis longum eſſet hic diſſerere. quare ad ipſos autores remittimus ſtudioſum lectorem. Eſt autem ſignificatio hujus ſymboli cum aliis non paucis à nobis propoſitis communis, nimirum omnes noſtras cogitationes & actiones dependere à radius æterni ſolis, Dei Opt. Max. qui ſua divina bonitate & gratia omnia vivificat, cõſervat, & in lucem profert. Alii addunt:* SIC ALMA LUX MIHI. *& ut quidam in more habent poſitum, ad ἐρωτικὰ accommodant.*

DUM

DVM RESPICIS ERIGOR.

O Sol juſticiæ, ſine te non fluctibus atris
Curarum potero tollere Chriſte caput.

VIDIT *inter alias rariores ſtirpes hanc etiam novam plantam noſtra ætas, quam vocant Turcico vocabulo Tuſai. nam Conſtantinopoli allata eſt. alii Lilium Perſicum, à natali loco, vulgo ob ſimilitudinem Coronam imperialem ſive regiam appellant, quam peritiſſimus rerum ſimplicium Carolus Cluſius, ſummus meus amicus, ad Hemerocallidem veterum non male referri poſſe exiſtimat. Hujus flos maturus expanditur ac in ſuis propriis pediculis plane deorſum flectitur, at quamprimũ flacceſcere incipit; ſuccedunt illi ſatis magna capita, (ut quoque in lilio rubro fieri ſolet,) quæ excuſſo flore ſtatim ſurſum erigũtur, ne ſcilicet, ſi deorſum dehiſcerent diutius, ſemina nondum matura putreſcant ac excidant. Sic juvenes, quantumvis ingenii, vel corporis atque fortunæ bonis ornati, ſingulari modeſtia ſeſe ſubmittere, nec ante tempus, (quod ſæpe fieri videmus) exultare, ſuperbire, & inſolentiæ criſtas erigere debent, cum ſecundum Saluſtium in bello Iugurt. contemtor animus & ſuperbia, commune nobilitatis malum ſit. Contra vero ſenes jam prudentia & uſu rerum confirmati, autoritatem ſuam tueri, ac bene monendo præcipiendoq; aliis præire jure ac merito poſſunt. Vnde etiam Cicero in lib. de ſenect. ait, Apicem ſenectutis eſſe autoritatem. Et Euripides jubet expeti ſenum conſuetudinem.*

Ὁμιλίας δὲ τῶν γεραιτέρων φίλει: *Converſationes autem ſeniles ama. Notandum vero quod negligentia ſculptoris, ſemina ante flores male ſint poſita.*

MO-

MODESTA JUVENTUS, HONESTA SENECTUS.

Discepuer virtutem ex me, nec flore superbi:
Matura tollat fruge senecta caput.

HEOPHRASTUS *celebris Philosophus apud veteres, tum alibi tum lib. II. de caussis plantarum, reddit rationẽ, quare flores nonnulli ad radios solis sese aperiant, & multi ex illis cum iisdem plane convertantur. Clauduntur, inquit, hi imbecilliores nocturno frigore, solis verò tepore foventur ac aperiuntur, qui revocat calorem naturalem & à centro ad ambitum effundit, simulque humorem superfluum educit. Quod tamen in nonnullis tãtum noctu sese aperientibus, interdiu vero claudentibus locum non habet, de quo hic disputandi locus non est conveniens, cum brevitati potiss. studeamus: Id vero quod priore loco diximus, inprimis observatur in duobus Heliotropiis majore & minore, quæ etiam inde denominationem acceperunt, atque ideo minus præsertim Italice adhuc Girasole, & Hispanice Torneſole dicitur. Hujus autem symboli interpretationem ex Lactantio lib. VI. cap VIII. assumere recte possumus, ubi inquit: Itaque si oculos in cœlum semper intendis, & solem, qua oritur, observas, eumq; habeas vitæ quasi navigii ducem, sua sponte in viã pedes dirigentur, & illud cœleste lumen, quod sanis mentibus multo clarius sole est, hîc quem carne mortali videmus, sic reget, sic gubernabit, ut ad summum sapientiæ virtutisq; portum sine ullo errore perducat. Digna profecto sententia, quæ in animis omnium infigatur, semperque in recenti memoria retineatur. Alii adjiciunt,* SOLI ET SEMPER, *eadem ferme significatione. Dominichus autem:* VERTITUR AD SOLEM.

SEMPER

SEMPER AD ORTUM.

Chriſte tuos vultus ſemper venerabor adorans,
Vt Clytie ad ſolem germina pulcra rotat.

Violæ primi gratiſsimi floſculi vernales, hinc inde humi ſerpentes & in locis humilibus ad radices montium libenter creſcentes, odore ſuavi ac beneolenti ab omnibus expetuntur, contrà montes etiam altiſsimi ſæpe ob aſperitatem & altitudinem plane remanent ſteriles, parvumq; uſum præbent hominibus. Vnde S. Petrus in ſua 1. *Epiſtola cap. ultimo. Humilitatem animi vobis inſixam habete; propterea quod* DEVS *ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Et D. Chryſoſtomus in Epiſtolam S. Pauli* 1. *ad Corinth.* 1. *eleganter & breviter monet,* οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν ποιεῖ τὸν χριστιανὸν, ὡς ταπεινοφροσύνη: *nihil ita Chriſtianum admirabilem efficit, ac humilitas. Quod etiam Chilon Lacedæmonius vidit, qui interrogatus quid in cælo ageret Deus, Alta, inquit, deprimit, & humilia extollit. Vel, ut Herodotus loquitur,* ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα κολούει. *Quod inſuper poëta Lyricus cecinit, ex Heſiodo & Xenophonte* VI. ἑλληνικῶν *translatum:*

Valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat DEUS,
Obſcura promens.

Et alibi

Vim temperatam Dii quoque provehunt
In majus; iidem odêre vires
Omne nefas animo moventes.

Heſiodi vero locus inſignis eſt initio ſtatim lib. I. ἔργων καὶ ἡμερ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα καλέπτει,
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Facile enim extollit, facile vero elatum deprimit,
Facile inſignem minuit & obſcurum auget.

HUMI-

HVMILIBVS DAT GRATIAM.

Alta cadunt vitiis, virtutibus infima surgunt.
Hoc te mons sterilis, vallis amœna monet.

TRIFOLIA *contra ſerpentum ac ſcorpionum ictus valere, ſi ſeminis grana viginti ex vino vel poſca aſſumantur, vel folia ac univerſa herba decocta uſurpentur, ac præterea ſerpentem nunquam in trifoliis conſpici, autores ſunt Dioſcorides & Plinius. Quod quidem inprimis de illo, quod Aſphaltites vel Bituminoſum vocatur, & à Scribonio Largo, qui illud plurimum commendat, ac ſcribit in Sicilia ac portu Lunæ ſe copioſe reperiſſe, Trifolium acutum appellatur, (forſitan à foliorum figura) intelligi procul dubio debet. Non diſſimili ratione homines profani, rebuſq; fluxis luxuiq; potiſſ. dediti, ab honeſtis ac laudabilib. præceptis abhorrent, ac imperitum vulgus pravis opinionibus imbutum, vitiisq; variis obnoxium utiliſſima monita virtutis ac honeſtatis reſpuit, illaque fugit. Vnde Horatius non exiguus morum magiſter pulcherrimam quandam Oden, multis utiliſſimis ſubjectionibus refertam, ita incipit:*

Odi profanum vulgus & arceo:
Favete linguis.

Eſtq; etiam Orphei verſiculus hac in parte merito obſervandus.

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστι, θύρας δ' ὑπίθεσθε βεβήλοις.

Iis fabor quos ſancta decent, procul eſte profani.

Ac Plato inquit: ὁ καθαρῷ γὰρ καθαρὸς ἐφάπτεσθαι μὴ ὁ θεμιτόν ἐστι, *id eſt, Nefas eſt, ab eo purum contrectari, qui purus ipſe minime ſit.*

PRO-

PROCUL ESTE PROFANI.

Sic tua majestas Deus une & trine profanos,
Vt reprobos angues alma triphylla fugant.

Theophra-

Theophrastus docet, & cultores rei herbariæ hoc teſtantur, Croci plãtam priusquam in florem ſeſe exerat, conculcatam nonnihil ac pedibus leviter attritam, poſtea pulchrius renaſci feliciusque germinare. Sic viri fortes & animoſi, adq; magna & egregia facta ſuſcipienda ac expedienda nati & parati, tantum abeſt ut rebus difficilibus ac adverſis frangantur, vel deterreantur, ut multo etiam inde reddantur alacriores & aptiores ad quævis virtutis opera præclara ſubeunda atq; exequenda. Rectè itaq; Seneca dixit: Marcet ſine adverſario virtus. Tunc appareret, quanta ſit, quantum valeat, polleatq;, cum quid poſſit, patientia oſtendit. Nec minus præclarè Thucyd: Ὡς ὅτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς, γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυπῶνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα αὐτέχουσιν, ἔστι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι. Nam qui in calamitatibus animo quidem minime triſtantur: re autem & operibus max. obſiſtunt, optimi ſunt, ſive civitates, ſive privati homines fuerint.

Vnde Dux Venetus præclariſſimus ac de ſua patria opt. meritus Petrus Lauredanus, difficilimis temporibus ſuæ Reipub. fidelem ac promtam admodum operam præſtans hoc ſymbolo inprimis uti voluit. Alibi additum legimus, CONCULCATUM UBERIUS. *Quod ſi hoc ſymbolum, quamvis ab aliis multis poſitum, non adeo eſt omnibus numeris perfectum, ut cætera quoq; nonnulla, ad Emblematum vel ſimilitudinum claſſem poterit ablegari.*

PUL-

PVLCHRIOR AT-TRITA RESURGO.

Pulchrior ut creſcat, teritur Crocus: ô furor ingens,
Latior ut poſsis ſurgere, nolle premi!

VALERIUS *Maximus lib. VII. cap. IV. ex Livio & aliis historicis refert, (nam & Herodotus de Thrasybulo similem narrationem habet) Sextũ Tarquinium filium, cùm diuturna obsidione expugnari ipsorum urbs non posset, tandem ad Gabios confugisse, tanquam sævitiam & verbera detestantem, & sic fictis blanditiis consecutum fuisse, ut apud omnes sua autoritate plurimũ posset, & urbem in sua quasi manu haberet. Quo facto familiarem quendam suum ad patrem clam misit quæsitum, quidnam deinceps fieri vellet. Iuvenili calliditati senilis respondit astutia: Nihil enim penitus respondit: sed seducto Legato in hortum, maxima & altissima papaverum capita ipso vidente & præsente baculo decussit. Cognito adolescens patris simul silentio & hoc ejus facto, non ignoravit, præcipi sibi ut excellentissimũ quemq; Gabinorum aut exilio mulctaret aut morte consumeret. Ergo spoliatam bonis propugnatoribus hoc modo civitatem patri tandem tradidit; Animadvertens, (ut inquit Paradinus) principem ad pacandam ac sedandam patriam etiam subditorum potentissimos quosq; illi obtemperantes ac devinctos reddere debere. Quod tamen si tam manifesta vi, quàm occulta fraude cum aliorum pernicie à principibus fiat, facile in crimen affectatæ tyrannidis incurrere poterũt, quæ secundum Euripidem est ἀδικίας μήτηρ, id est, mater injustitiæ, quando violento unius ac injusto imperio præter mores & leges pro arbitrio omnia administrantur. Quod Claudianus pulchre describit, hisce versibus lib. IV. ad Honorium.*

Qui terret, plus iste timet, sors ista Tyrannis
Convenit; invideant claris, sortesque trucident,
Muniti gladiis vivant, septique venenis
Ancipites habeant arces, trepidique minentur.

ÆQUA-

AEQVARI PAVET ALTA MINOR.

Quid ſibi Tarquinius? Cur ſumma papavera frangit?
Sors quia ſic plebem terret iniqua Patrum.

BETONICAM *herbam vulgaris quidem notitiæ, ſed multæ utilitatis Antonius Muſa Auguſti Imperatoris Medicus celeberrimus peculiari ſcripto celebrare non dubitavit. Radix tamen terræ abſcondita ſi copioſior ſumatur, vomitum concitat, & aliquid veneni in ſe continere exiſtimatur. Sic Reges ac principes clemẽtiam ac benignitatem ſuam omnibus notam ac teſtatam reddere, ſeveritatem autem occultare debent. Quod verboſius explicat Seneca in principio lib. I. de Clementia, quo in loco quædam principibus quaſi monſtrare ac dictare voluit, quæ ſingulis momentis ſecum meditari ac examinare merito deberent. Sic itaq; inter alia multa utiliſſima præcepta eo in loco ſub perſona ipſorum loquitur, abſq; dubio Neronem diſcipulum ſuum ad meliora cupiens præcepta aſſuefacere: In hac tanta facultate rerum, non ira me ad iniqua ſupplicia compulit, non juvenilis impetus, non temeritas hominum & contumelia, quæ ſæpe tranquilliſſimis quoq; pectoribus patientiam extorſit, non ipſa oſtentandæ per terrores potentiæ dira, ſed frequens magnis imperiis gloria. Conditum immo conſtrictum apud me ferrum eſt, ſummæ parſimonia etiam viliſſimi ſanguinis. Nemo non cui aliena deſint, hominis nomine apud me gratioſus eſt. Severitatem abditam, clementiam in promtu habeo. Sic me cuſtodio, tanquam legibus quas ex abdito & tenebris in lucem evocavi, rationem redditurus ſim. Hæc ille. Quo pertinet quoq; iſtud Ovidianum,*

Eſt piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox,
Cuique dolet quoties cogitur eſſe ferox.

Quamvis interdum etiam, ſecundum Cicero. in Epiſtola ad Brutum lib. XI. ſalutaris ſeveritas vincat inanem ſpeciem clementiæ.

SEVERITAS ABDITA, CLEMENTIA IN PROMTU.

Quanta exto tellure juvo; nocet abdita radix.
Gratia fit celebris, non gravis ira ducum.

NIHIL *optatius accidere potest unicuique, quàm suorum laborum ac operum videre & percipere tandem fructum aliquem & utilitatem convenientem, atque contrà molestiss. est (quod sæpe usu venire solet) si alii in nostram messem, ut in proverbio est, suam falcem immittere partusque aliorum frui conantur. Sic Agricolæ quoque per totum annum terram colunt, ac semina magna cura illi mandant, ut suo tempore messem optatam faciant, nec facile patiuntur ab aliis pigris ac inertibus proprios fructus sibi eripi. Docemur ideo ocium esse fugiendum, & semper honestis laboribus incumbendum, quod sacræ litteræ quoque ab initio & passim monent: inprimis vero crebræ sententiæ in proverbiis Salomonis & Syracidæ hoc nobis abunde subjiciunt: quas hîc exponere nimis longum esset. Convenit autem huic symbolo dictũ S. Basilii valde elegans:* τὶς ἐν καιρῷ ὡρᾶς οἴκοι καθήμενος, ἐνστάντος τοῦ θέρους τὸν κόλπον ἐπλήρωσε τῶν δραγμάτων, *Quis sementis tempore domi sedens, instante æstate sinum suum manipulis implevit? Et S. Nazianzeni eadem verba leguntur in oratione II. contra Iulianum,* ὁ τοῦ ἀμήσαντος ὁ στάχυς, ἀλλὰ τοῦ σπείραντος. *Horatius quoq; I. Sermonum Satyra IX. hæc suo more breviter ac nervose protulit:*

Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.

Quod ex Epicharmo illum desumsisse credibile est, ubi ait, πρεπόντων πόνων πολλῶσι πάντα τἀγαθὰ οἱ θεοί. *Convenientibus laboribus divi cuncta vendunt bona.*

NON

NON METENTIS SED SERENTIS.

Pigra faceſſe manus, plenam ne collige meſſem:
Commoda frumenti qui petit, ille ſerat.

Rhodo-

RHODODENDRON *sive Rhododaphne, quod Nerion quoq; vocatur, planta elegantiss. & per totam æstatem amœnissimos flores proferens, teste Dioscoride lib. IV. cap. LXXII. mulis, canibus, asinis & aliis bestiis, quo ad flores ac folia, venenum est; at ab hominibus adversus serpentum morsus utiliter è vino bibitur, præsertim ruta addita, (quamvis Galenus lib. VIII. de facultatibus simplicium Medicamentorum hominibus quoque perniciosum esse scribat.) Ita, secundum D. Augustinum in commentariis Psalmi XLVIII. omnia divina elogia salubria sunt bene intelligentibus, periculosa vero his, qui ea volunt ad sui cordis perversitatem torquere potius, quam cor ipsum ad eorum rectitudinem corrigere. Quod etiam S. Paulus I. ad Corinth. I. docet. Nam Sermo crucis, inquit, iis qui pereunt stultitia est, at nobis qui salutem consequimur, potentia* DEI *est. Et pluribus etiam id confirmat II. ad Corinth. II. De hoc eleganter in suo pegmate Petrus Costalius ita scripsit.*

Nobilis aspectu folioque virens Rhododaphne,
Dicitur ægrotis esse medela viris.
Tollit & humano conceptum in pectore virus,
Et læsis affert artubus antidotum.
Bruta tamen foliis animata extinguit eisdem,
Hæc sunt scripturæ non aliena sacræ.
Illa pios rectà cœli deducit in axem,
Sed nigrum reprobis addere Theta solet.
Et licet hoc toto nil sit præstantius orbe,
In latum errorem noxia corda trahit.

Alibi ascriptum legimus, SIC SACRÆ LITERÆ, *sensu nimis manifesto.*

ET

ET IVVAT AT-QUE NOCET.

Nerion antidotumq; viris, suibusque venenum est.
Pagina sacra malis noxa, medela piis.

MOLY *herbam describit Homerus Odyss. X. eamque inuentam tradit à Mercurio, qui contra veneficia & magicas artes Vlyssi illam tradiderit, vt ea aduersus fraudes & illecebras Circes, quæ ejus socios in varias belluarum species mutabat, se se muniret. Quæ omnia mythologice accipi debent. Facultates enim animi quædam conspirantes cum affectibus, rationisque obedientiam excutientes, & deinceps facile hinc inde exorbitantes, ad quæuis vitia homines abripiunt, atq; secundum Horatium,* Affigunt humo divinæ particulam auræ, *vnde propria forma exuti in diversas bestiarum figuras transmutari dicuntur. At contra Vlysses vir prudens, ac multarum rerum vsu præditus, veræ rationis normam ante oculos habens, ac Moly sapientiæ, aduersus monstra prauorum affectuum vnicum amuletum præ se ferens, hæc facile omnia depellit, nec à statu suæ constantiæ se dimoueri vllis illecebris patitur. Quod & Ouidius tangit XIV. Metam. Plinius ex Theophrasto lib. XXV. cap. IV. ita describit. Laudatissima herbarum est Homero, quam à Diis vocari putat Moly, & inuentionem ejus Mercurio assignat, contraque summa veneficia demonstrat. Nasci eam hodie circa Pheneum & Cyllenen Arcadiæ tradunt, specie illa Homerica, radice rotunda nigraq;, magnitudine Cæpæ, folio Scyllæ, effodi autem difficulter. Alias huius quoque differentias præter hanc, recentiores Herbariorum libri depictas exhibent.*

HAC VENENA FVGANTVR.

Moly venena fugat, fraudem ſapientia pellit,
Hanc pete, cum tot ſint plurima monſtra locis.

THEOPHRASTUS *lib. IX. cap. XVIII. de historia plantarum ait. Quod autem consuetudo plurimum valeat, multis sane rationibus constat. Nam & absynthium pecora hujus tractus pascere negant. Pontica autem nimirum pascunt, ut pinguiora ac pulchriora reddantur, ac, ut quidem volunt, sine felle. Ad eundem modum Plinius lib. XXIV. cap. IX. sues assuetos cibum capere in vasis sive alveis è ligno Tamarisci confectis, Liene carere dicit. Quod tamen Excellentißimus Medicus D. Prosper Alpinus, qui in Aegypto, ubi harum arborum maxima copia est, Artem Medicam aliquot annis cum singulari laude exercuit, in suis libris quos de Medicina Aegyptiorum & plantis in illa regione nascentibus nuper edidit, fabulosum esse arbitratur. Quanta vero vis sit consuetudinis tam in bonam quàm malam partem, pluribus sententiis veterum, atque etiam exemplis prope infinitis probari posset; sed non sunt hujus loci. Breviter sane multa complexus est Aristoteles in libello de memoria & reminiscentia, ubi ait,* ὥσπερ γὰρ φύσις ἤδη τὸ ἔθος, *id est, Consuetudo est veluti ipsa Natura. Et Ovidius (quamvis ad amatoria male ista applicaverit,) hisce versibus explicat.*

Nil assuetudine majus.
Quod male fers, assuesce; feres bene. multa vetustas
Lenit.

DULCESCIT AMARUM.

Felle carent Ponti pecudes abſynthia paſtæ:
Ferre mala aſſuetus non malè ferre ſolet.

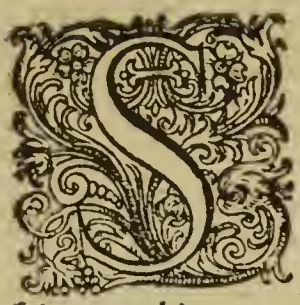

CRIPTORES *Rei ruſticæ tradunt naturale odium inter filicem & arũdinem intercedere, vt ſimul enatæ non ſolum vna alteram enecent, ſed etiam vulnera alterutrius ſtirpe facta, contuſa & impoſita altera rurſum ſanentur. Quod etiam Cornelius Celſus hisce verbis memoriæ prodidit: Peſſima ex ſurculis arundo eſt, quia aſpera, eademq; offenſa etiam in filice eſt, ſed vſu cognitum vtramq; aduerſus alteram medicamentum eſſe, ſi contrita ſuperimponatur. Plinius verò ita ſcribit libro XVIII. cap. VI. Filices aiunt non renaſci arundine ſectas, aut exaratas arundine vomeri impoſita: ſimiliter & arundinem exarari vomeri impoſita filice præcipiunt. Quod ratione alimenti fieri Doctiſſimus Coſtæus lib. II. de vniuerſa ſtirpium Natura, exiſtimat. Filix enim pinguia, inquit, ſponte amat loca, arundo verò macris facilius provenit, quamvis inſuper addat, peculiarem formarum adverſantem facultatem illis ineſſe. Admonemur hoc modo, eorum familiaritatem nobis eſſe fugiendam, qui ita ſint animati, vt cum illis quaſi innata contrarietate nobis nihil conueniat, quiq; in omnibus contentioſe aduerſari aliis ſoleant. Cũ (ſecundum Iulium Cæſarem) magna ex diſſenſionibus incommoda oriri ſoleant, & apud Ciceronem in libello de Amicitia recte dicatur, Diſpares mores diſparia quoq; ſtudia ſequi. Inſcriptio deſumpta eſt ex Horat. lib. IV. Od. XI.*

DIS-

DISPAREM VITES.

Triſte filix calamis, filici quoq; triſtis arundo.
Qui ſocium cupies quærere, quære parem.

CYMUM, *vulgo Basilicũ dictum, suaviss. est odoris si mollius attrectetur; sin verò prematur vel plane conteratur, ingratum spirat. De qua re extat lepida historia apud Aug. Iustinianum Genuensem historiographum lib. VI. Franciscus Marcio, inquit, jurisconsultus egregius missus à Repub. Genuensi Orator ad Ducem Mediolanensem, cum is eum nollet dimittere, nec pactis conventis cum Genuensibus stare, captata occasione, obtulit eidem Duci manipulum herbæ Ocymi. Qui admirabundus quid sibi hoc donum vellet, quæsivit quid rei esset. Cui ille respondit, ejusmodi proprietatem huic plantæ inesse, ut leviter ac suaviter contrectata præberet gratum odorem, nimis autem duriter compressa & attrita, non solum omnem suavitatem perderet, sed etiam tandem scorpios produceret; habere autem se ingenia Genuensium eodem plane modo. Dux hoc ingenioso admodum responso plurimum delectatus, & sententiam priorem mutavit, & legatum honorifice dimisit. Clementia itaq; & lenitate plura consequimur quàm nimia vehementia. Nam verè Claudianus:*

Peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit, mandataque fortius urget
Imperiosa quies.

Et Terent. Adel. Reipsa repperi, nihil esse hominis melius facilitate atque clementia.

QVO MOLLIVS EO SVAVIVS.

Officium vt faciat, nimis, ô Rex, ne preme plebem,
Suauius vt ſpirent, Ocyma ne terito.

REFERTI *sunt tam sacrorum quàm ethnicorum libri non solum dictis pluribus egregiis, sed etiam nonnulli integros libros conscripserunt, quibus docemur, magnam sæpe nos utilitatem capere ex rebus aduersis, quas ipse* DEVS *ad nostri emendationem immittit. Sunt enim bonis & piis vniuersa ista instar flagelli quo frugum fasciculos excutimus, frumentumque ipsum à paleis inanibus secernimus. Significat autem in sacris litteris tritura laborum & calamitatum exercitationem, iubemurq; esse similes frumento, quod per trituram ac ventilationem fit mundius. Vnde D. Chrysostomus Homilia II. in III. caput S. Matthæi, Sicuti granum, inquit, inclusum in palea, foras non egreditur, nisi fuerit trituratum: sic & homo de impedimentis mundanis & rebus carnalibus, quasi in palea inuolutus, difficile egreditur, nisi fuerit aliqua tribulatione vexatus. Idē D. Cyprianus Serm. IV. de Mortalitate tradit. Quando area fruges terit, ventos grana valida ac robusta contemnunt, inanes paleæ flatu portante rapiuntur. Sic S. Paulus post naufragia, flagella, post carnis & corporis grauia tormenta non vexari, sed emendari se dicit in aduersis. Huc pertinet vsitatum prouerbium, παθήματα μαθήματα, id est, quæ nocent docent. Insigniter etiam Augustin. super Ioan. Quod te Deus permisit pati flagellum, corrigentis est, non pœna damnantis. Ad hereditatem æternam erudimur, & flagellari dedignamur?*

TRIBVLATIO DITAT.

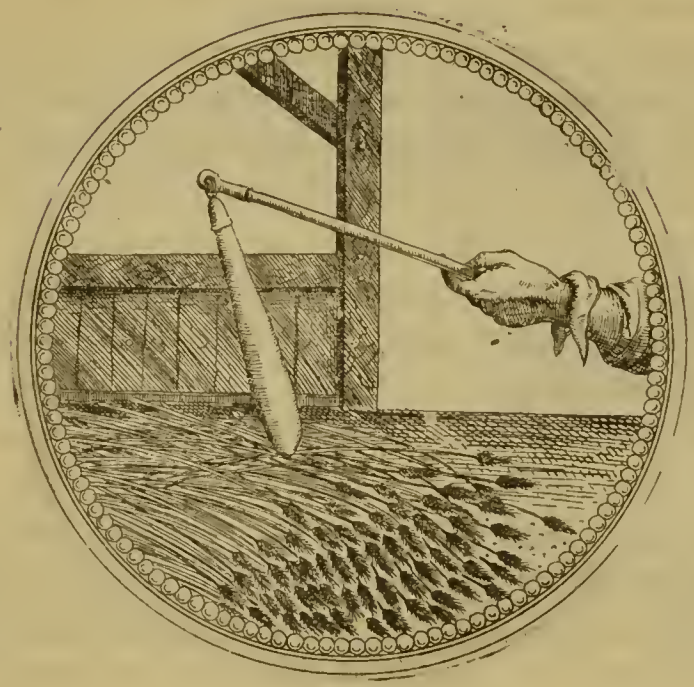

Si tritura abſit, paleis ſunt abdita grana:
Nos crux mundanis ſeparat à paleis.

Yoscyamus sive Apollinaris herba (Altercum quoq; veteribus dicta,) propter nimiam suam frigiditatem inter Narcoticas plantas, id est, stuporem inferentes, refertur, sumtaq; copiosior etiam propter quãdam facultatem occultam amentiam parit. Vnde hodie etiam incolæ vallis Ananiæ, (ut Matthiolus refert) sua lingua propter hunc effectum Italice nominant Disturbio, id est, mentem turbans. Ad hyoscyamum quoq; si aves advolent, & potiß. semine ipsius non adeò ingrato pascantur, tandem stupidæ in terram decidunt, vt facile capi possint, exceptis tamen sturno ac coturnice, quæ aues illo impune vescuntur, idq; ob certam quandam formam similem, vt vult Theophrastus. Ad hunc modum homines dulcedine divitiarum irretiti, sæpißimè à vera rationis semita aberrant, atq; tandem in pernicioßiß. auaritiæ vitium, fontem omnium malorum, quasi mente capti detruduntur. Hoc Seneca in suis Epistolis & libello de Paupertate ex illis centonum instar collecto paucis verißime explicat. Divitiæ, inquit, inflant animos, superbum & arrogantem pariunt, invidiam contrahunt, & eousq; mentem alienant, vt fama pecuniæ etiam nobis nocitura delectet. Quod infinitum studium accumulandarum divitiarum vbique in sacris etiam litteris plurimum reprehenditur, & Syracidæ præsertim cap. XXVII. & XXXI. tanquam loci communes quidam de eo consuli possunt. Pulcrè Sappho poëtria: ὁ πλοῦτος ἄνευ ἀρετᾶς, οὐκ ἀσινὴς πάροικος; Diuitiæ absq; virtute non innoxiæ sunt hospitæ. Iuuenalis Sat. X.

Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exsuperans patrimonia census.

DIVITIAE HAVD ALITER.

Vt volucres dementat Hyoscyami grauis herba,
Sic insana stupent pectora diuitiis.

ACERTA *viridis dicitur cum serpentibus acerrime pugnare, & si quando ab illis læsa, aut alioqui nimium defatigata fuerit, aiunt remedium vulneris vel languoris nimii petere ab odorata Chamæmeli planta, totam in eam sese inuoluendo, atq; hac ratione vires pristinas recuperando. Constat autem hanc odoratissimis floribus abundare, quos lassitudini mederi, ac venenis quoque resistere autor est Plinius. Sic etiam animus generosus semper sese grauibus ac infestis opponens fortunæ telis, contraq; inuidiæ venena occulta continuè pugnans, si quando sese hisce inferiorem & quasi defatigatum senserit, subinde ad cogitationes honestas & actionum heroicarum meditationem sese confert, & in illis quasi inuolutus seipsum recolligit, ac pristinam acquirit industriam ac alacritatem, qua aduersus rabiem & insaniam aduersariorum & maleuolorum iam iam quasi triumphantium co fortius pugnare, illisq; resistere, & subinde etiam aliquid nouæ laudis atque autoritatis conquirere queat. Excellentissimus Medicus & suis accuratissimis scriptis optime meritus de posteritate, D. Petrus Forestus Hollandus, de Galega siue Ruta Capraria vulgo dicta, cuius contactu lacerta se contra viperam ita munierat, vt tandem superior euaderet, admodum luculentam historiam commemorat in suis commentariis de falsa vrinarum prædictione. Vsurpauit autem hoc symbolum Illustriss. Dux Mantuanus Vincentius Gonzaga, de cuius laudabilibus gestis historiographi multa præclara litteris mandarunt.*

HINC REDIT AD VIRES.

Inuidiæ vt virus vincas, imitare lacertam,
Vtq; chamæmelo hæc, pectore te abde bono.

Aloe, *quod vulgo ob perpetuam viriditatem in Italia Sempervivum quoque vocatur, à sole inprimis fovetur, & cum eius radiis flores illius elegantißimi circumaguntur. Ita quoque actiones præclaræ ac laudabiles à Sole juſticiæ, id eſt, Deo Optimo Maximo conſervantur, ſemperq; durant, nec à malis ac invidis hominibus, tanquam craſſioribus nebulis unquam poſſunt obſcurari vel labefactari. Ad quod cum ſibi omnino reſpiciendum cenſuiſſet clariß. ac fortiß. vir, Matthæus Bembus, Senator Venetus præcipuus, hoc ſymbolo non absq; ratione ab ipſo uſurpato id indicare voluit. Cum enim Barbaroſſa ſummus Turcici tyranni thalaßiarchus cum magno exercitu Caſtellum novum in Dalmatia oppugnaſſet ac tandem occupaſſet, Anno Chriſti M. D. LXXI. non ſine ingenti clade Chriſtianorum, & ob ipſius non contemnendos progreſſus, omnes deinceps metuerent, ne Italiæ ac inprimis Apuliæ vim inferret, Bembus eo tempore Prætor à Veneta Repub. Cathari conſtitutus, urbem ſibi commiſſam contra ingentem hoſtium impetum non ſine omnium admiratione fortiter defendit ac conſervavit, cum neque minis nec blanditiis ullis hoſtium ab honeſtiſſimo ſuo propoſito dimoveri poſſet, ſicuti literæ tam ipſius quàm Barbaroſſæ editæ in Italica lingua ſatis ſuperq; demonſtrant.*

DUM

DVM VOLVI-TVR ISTE.

Sol prius à curſu, quàm mens proba tramite recto
Flectatur, ſemper vindice tuta DEO.

PVLCHERRIMVS *flos, & si quis alius inter omnes insigni varietate colorum admirandus, quē à forma Turcici pilei Tulipam nominant, (quæ vero fuerit planta apud veteres nondum plane constat, quamvis pertinere ad Narcissos pertiores nonnulli Rei Herbariæ coniiciant) nunc passim in hortis colitur, qui celeriter ad radios solares sese pandit, illis vero sese occultantibus, aut pluuia tempestate superueniente, statim rursum clauditur ac langueſcit. Qua similitudine motus Carolus Gonzaga, ex nobilissima familia Ducum Mantuæ oriundus, hoc symbolum sibi elegit cum dicto Hispanico admodum arguto, & breui eiusmodi, Syn sus raios, mys desmajos, id est, Sine tuis radiis ego marcesco. Licebit autem hoc diversis modis interpretari. nam, vt alia huius generis iam exposita, potiss. ad veram illuminationem cœlestem potest referri, vt canitur in Ecclesiastico hymno: Sine tuo numine, nihil est in homine, nihil est innoxium. Et recte ille, quisquis est: Bona mens sine Deo nulla est. Nam, vt Ambros. ait super Luc. Vbique diuina virtus cooperatur humanis: vt nemo possit ædificare sine Deo: nemo custodire sine Deo: nemo quicquam incipere sine Deo. Præterea non male quoq; accommodabimus ad fauorem & benignitatem alicuius magni Principis, cuius ope & subsidio speramus nos posse emergere, ac in statu felici semper perdurare. Alii denique ad aliam rem adamatam, in qua floreſcente quasi viuere ac valere se existimant, transferre quoque solent.*

LANGVESCO SOLE LATENTE.

Marcidus vt flos hic langueſcit ſole latente,
Cœleſti ſapimus ſic ſine luce nihil.

Lilii flos candidissimus ac odoratissimus, quamvis undiq; horridis spinis sit circumseptus & molestatus, nihilominus tamen eminet, & odorem ac candorem omnibus retinet, omnibusque communicat. Sic etiam virtus inclyta, quæ secundũ Aristotelem II. Ethicorum semper versatur circa difficilia, tandem emergit ac conspicuam sese vniuersis exhibet, quamuis improborum stimulis ac inuidiæ morsibus sæpe petatur ac exerceatur. Nempe, vt P. Syrus ait, Ignis suum calorem etiam in ferro tenet. *Rem igitur ipsam D. Chrysostomus graviter explicat, ὁτι τι (inquiens) τὸν τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενον, μὴ πολλὰς ἔχειν ἐχθρὰς, ἀλλ' ἁδὲν τοῦτο πρὸς τὸν ἀνάρετον. Διὰ γὰρ τοῦτο τοιούτων λαμπρότερος ἔσται μειζόνως, id est, Non aliter fieri potest, quin ille qui virtutis sectator est quam plurimos hostes habeat. Sed nihil hoc virtuti deditum mouet. nam propterea longe illustrior euadet.*

Vsus est hoc symbolo doctissimus vir D. Nicolaus Stopius, (vt Ruscellus in Italico suo libro indicat) qui olim in Italia singulari mihi familiaritate fuit coniunctiss. cum integro hoc versiculo:

Fluctibus in mediis spinisque vt lilia crescit.

Alii addunt, CASTA PLACENT SVPERIS. *Nam pudicitiæ ac virginitatis florem esse lilium D. Hieronymus quoque in explicatione Cantici canticorum tradit. Sunt autem integri versus Tibulliani tales.*

Casta placent superis; pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.

SEM-

SEMPER INCLYTA VIRTVS.

Quamlibet è mediis consurgunt lilia spinis:
Sic virtus ipsis crescit ouatque malis.

APVD *Virgilium Ecloga III. hi ponuntur versus.*

Qui legitis flores, & humi nascentia fraga,
Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

Qua similitudine admonemur, ne plausibilia quidem & speciosa, reipsa vero non solum inutilia, sed perniciosa quoque dum persequamur, in opiniones absurdas, prauas & à vero nos longissime abducentes incurramus, memores præcepti Theognidei.

Πολλάκι γὰρ γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι,
Ac mentem species fallere sæpe solet.

Alii ita interpretantur, vt herbas ac flores elegantes accipiant pro diuitiis, quæ deliciarum ac aliarum voluptatum odores suauiss. spargunt, in quibus tamen sæpissime latet serpens iste vitiorum, superbiæ scilicet, prodigalitatis immodicæ, ac luxuriæ omnia tandem labefactantis, per quæ non solum valetudinem bonam, sed vitam insuper ipsam multi amittunt. Atque eodem modo per alia quoq; felicitatis genera licet hæc deducere. vbicunq; enim modum excedimus, nec veram moderationem animi ante oculos habemus, nunquam ad veram virtutem, quæ in mediocritate quadam consistit, & animi tranquillitatem solidam peruenire possumus. Vnde verisimile est Iuliam Contarenum, Nobilem Venetum, cuius hoc fuit vsitatum symbolum, hoc pacto ab amoribus illicitis, in quibus veneni plurimum latitat, tacite se voluisse abstrahere. In Italico libro Camilli additur, LATET.

VIGILATE TIMENTES.

Passim fraus cæcis latet insidiosa tenebris:
Ne capiare cave, & sobrius adsis vigila.

Quemad-

QVEMADMODVM *à spicæ collectione progredi solemus ad manipulum coaceruandum, ac pariter deinde à manipulo ad fascem ipsum: sic etiam sedulitate, industria ac prudentia paulatim, atq; secundum Platonẽ in Theæteto,* σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν κατὰ δύναμιν *addentes, infimæ sortis homines ad maiora, & tandem ad maximum dignitatis gradum peruenire solent. Quò si diuina liberalitate promoti ascenderint, rectiß. faciunt, si tempestiue gradum sistant, ac sibi laudabilem istam ac fortunatam reipsa* αὐτάρκειαν, *id est, rerum sufficientem vsum, tanquam diuitiarum terminum conuenientissimũ pro vnico scopo proponant. Nam secundum Salomonem prouerbiorum cap. XXVII. Qui custodit ficum, comedet fructum eius. Suntq; eiusdem sententiæ Hesiodi versus in ore omnium.*

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τῶθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Adde parum paruo, paruo supperadde pusillum,
Tempore sic modico magnum cumulabis aceruum.

Sic contra, parua si non cures, & magna dilabentur. Benè enim Menander:

Εἰ μὴ φυλάττεις μικρά, ἀπολεῖς τὰ μείζονα,
Ni custodias parua: maiora perdes.

XCI.

DE PARVIS GRANDIS ACERVVS.

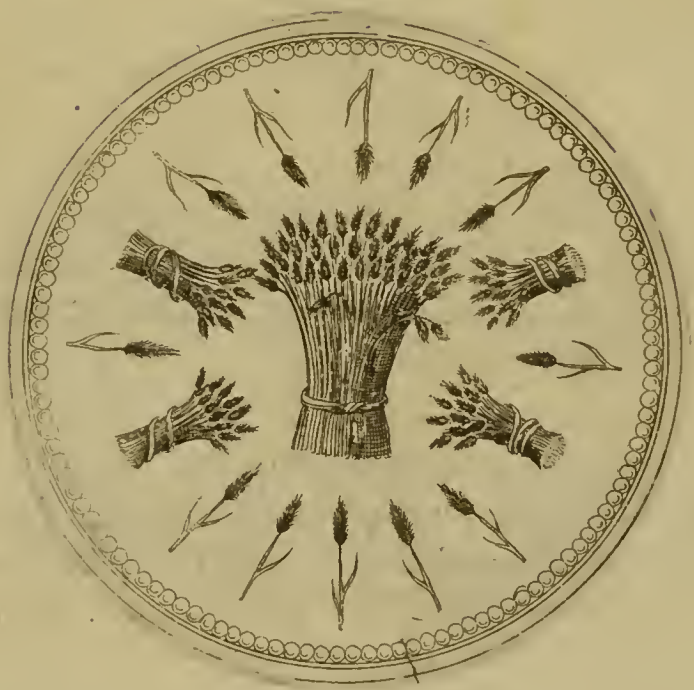

Spica fuit primò, quem nunc est cernere fascem.
A paruis facimus munera ad ampla gradum.

NONNVLLÆ *plantæ reperiuntur, quæpropter tenacem & copiosum adeo succum alimentarium, humidig; proprii cum calore mistionem satis conuenientem, diu integræ grato virore supersunt, ac insuper à terra auulsæ, ac laquearibus ædium suspensæ, si modo nonnihil circa radices interdum humectentur, per annum & vlterius non solum virent ac crescunt, sed etiam flores producunt. Inter quas Aloë inprimis, itemq; Semperuiuum, ac Telephium quorundam, vulgo Crassula dicta, potissimum numerare licet. Ita viri docti & sapientes grato promtoque labore, sineque omni inuidia suæ eruditionis, virtutis ac prudentiæ monumenta libenter posteritati communicant ac consecrant, memores voti egregii apud Propertium:*

Attamen exiguo quodcunque è pectore riui
Fluxerit, hoc patriæ seruiat omne meæ.

Quare etiam recte in illis adhuc quasi viuere, & quamplurimis prodesse hoc pacto censentur, nec illorum præclara dicta ac facta vlla vnquam abolere potest vetustas, ut recte Ouidius cecinit:

Viuitur ingenio, cætera mortis erunt.

Et idem III. Trist. XII.

Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque;
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.

Et alibi Propertius:

At non ingenio quæsitum nomen ab æuo
Excidet, ingenio stat sine morte decus.

VITA TAMEN SVPEREST.

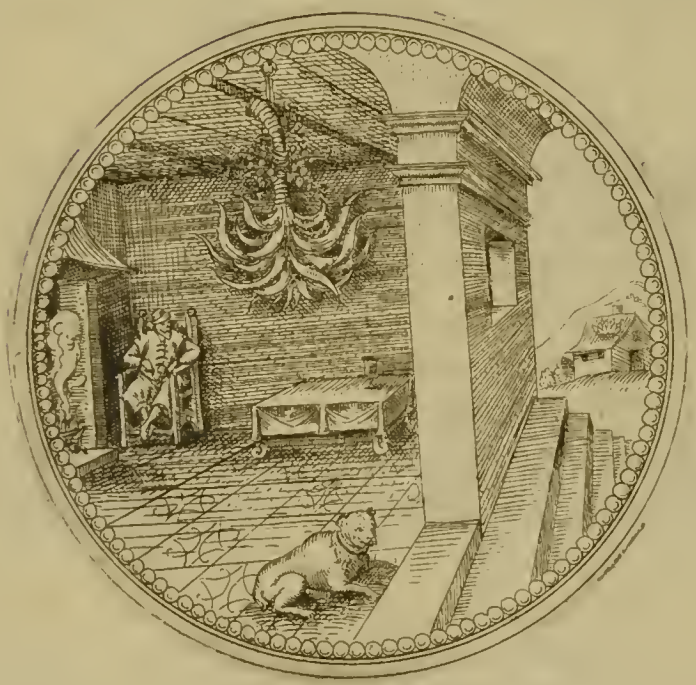

Viuacis ſucci vt plantam hanc mirantur, & ornant:
Sic homines præſtant dotibus ingenii.

HOc *symbolum explicat Erasmus in suis Adagiis Chiliad. I. Centuria IV. prouerbio XXXVIII. Nihil cum Amaracino sui, hoc est, Stolidis ac impuris vel optima sordent ac displicent, non aliter ac Amaracus vel Amaracinum vnguentum male olet sui, bestiæ fœtoribus sese oblectanti, cum sit secundum Horatium, amica luto. Seruius in lib. I. Aeneid. scribit Amaracum puerum fuisse Regis vnguentarium, qui casu lapsus dum ferret vnguenta, majorem confusione odorem excitarit, vnde optima vnguenta Amaracina dici cœperunt, & ideo hunc postea fabulæ tradiderunt in herbam Amaracum esse conuersum. Sic etiam bonæ litteræ hominibus rudibus & malè institutis sunt aduersissimæ, quemadmodum suillo generi vnguenta odorata: Quo pacto etiam A. Gellius in fin. Noct. ἀμέσους à suis scriptis abstinere iubet, vetus esse adagium dicens; Nihil cum fidibus graculo, nihil cum amaracino sui. Lucretius VI. libro quoque hæc habet.*

Denique amaracinum fugitat sus, & timet omne
Vnguentum: nam fetigeris subus acre venenum est,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contra nobis cœnum teterrima cum sit
Spurcities: eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Scribunt etiam quidam in Arabia suillum genus non posse viuere, quod ea regio sit plena odoramentorum. Vnde insuper alterum prouerbium enatum, ὗς διὰ ῥόδων, Sus per rosas. Et in epist. Petri, est sus in volutabro cœni.

NON TIBI SPIRO.

Prauis est animis virus doctrina salubris:
Sic lutulens fugitat porcus amaracinum.

IN *opinionibus Italice conſcriptis ac editis de ſimplicibus Aloyſii Anguillaræ (olim præfecti horti Medici Patauini ;) legimus Tripolium naſci in ſcopulis quibusdam ſitis inter Scyllam & Charybdim ad mare Siculũ, quod flores proferat ſimiles violæ quæ dicitur matronalis , ſemen vero alii volunt in ſuis capſulis referre figuram crucis, quale & nos habuiſſe meminimus. Siue autem hoc verè ita ſeſe de natali loco huius plantæ habeat , ſeu ab alius acceptum retulerit (cum alia quoq; ab Herbariis Tripolia, cuius flores ter in die mutentur , depicta exhibeantur) autor huius ſymboli hac allegorica inuentione voluit exprimere, etiam inter grauiſs. tempeſtates , & calamitates multiplices in hoc mundo, pios homines vnicam ſpem in Deum æternum collocantes , ſemper conſeruari, ac à præſentibus & imminentibus periculis protegi ac cuſtodiri : cuius rei in ſacris litteris tot ſunt certiſſimæ promiſsiones, ac exempla euidentiſsima , vt vix vno volumine comprehendi poſſent. De vltima vero littera Tau Hebræorum, quæ crucis ſimilitudinem repræſentat, multa cognoſcere licet apud D. Hieronymum in commentariis Ezechielis cap. IX. & in Euangelium S. Marci. Plura etiam Goropius Becanus in ſuis Hieroglyphicis exponit.*

NVLLIS PRÆ-SENTIOR ÆTHER.

En crucibus fœcunda inter Scyllam atq; Charybdim,
Herba viret, gentis nonne ea fata piæ?

Cum

VM Alexandri sexti Pontificis Romani temporibus, familia Columnensium amplissima ac potentißima, ex urbe exacta, ac omnibus bonis & honoribus spoliata esset, idque propter caussas nonnullas, quas hîc recensere non est operæpretium: omnes ex illa concesserunt in Regnum Neapolitanum, cuius Reges semper singulari fauore ipsos sunt prosecuti; Perq; hoc symbolum satis quidem aperte demonstrare voluerunt, quod etiamsi fortuna eo tempore plurimum illis aduersaretur, & grauissimè ipsos premeret, nihilominus ita satis afflicti, generosum tamen animum nullo modo deponentes, nonnihil quidem aduersariorum furori ac vehementiæ ad tempus cedere vellent, ita tamen vt non dubitarent, suorum constantia ac magnanimitate, post tot procellas ac tam graues tempestates rursum ad pristinam dignitatem sese peruenturos esse. Quod etiam paulo post contigit, posteaquã Fredericus Rex Neapolitanus ipsos in suam fidem recepisset, ac amplis stipendiis auxisset. Aiunt autem huius symboli autorem fuisse doctißimum virum ac celeberrimum poëtam Iacobum Sannazarium. Adrianus Iunius in Emblematis addidit ἄξας νικᾶ, VICTRIX ANIMI ÆQVITAS, cũ erudito tetrastícho, ad Victorem Giselinum Medicum. Fabula autem de Quercu & Arundine nota est, quæ & apud Auianum inter alias eleganti carmine expressa legitur, cum hoc epimythio:

Hæc nos dicta monent magnis obsistere frustra,
Paulatimque truces exsuperare minas.

FLECTIMVR NON FRANGIMVR.

Flectitur obſequio, ſic vincit arundo procellas.
Læditur aduerſum qui ſua fata furit.

INGENIOSISS. *vir Ludouicus Viues in suo libello, quem inscripsit Satellitium animi, ex Quintiliano in Mathematico hæc adducit. Si omnia vitæ diligenter excutiantur, quid est aliud vita quam dies vnus? vt mirandum sit non exatiari homines iisdem toties redeuntibus. Vnde alius dixit, Diarii omnes. &c. Demetrius sane Phalereus Euripidem etiam notat, quod τὸν πάντα ὄλβον ἥμαρ dixisset, cum sit longè celerior rerum humanarum vicissitudo. Igitur aliorum multorum de vita hominum dictorum, vnum illud Pindari oraculum instar esse poterit, in Pyth.*

Ἐπάμεροι, τί δέ τις, τί δ' οὔ τις;
Σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωποι.
Diurni, quid autem aliquis, quid vero nullus?
Vmbræ somnium homines.

Cum enim nihil sit inanius vmbra, reperit tamen adhuc aliquid inanius, nimirum vmbræ somnium.

Et si autem alia planta rectius Hemerocallidi conuenit, de quo aliàs: vulgo tamen hanc quoq; hoc nomine appellant, quæ aliter Lilium Arundinaceum siue tuberosum, flore nonnihil croceo, vocatur. Vulgus apud nos lilia mortua, vernacula lingua nominat, ab effectu scilicet. nam singulis diebus vnicus flos sese aperit, reliquis ferme omnibus marcescentibus, vt ita lilia ἐφήμερα dici queant. Apud Ludouicum Viuem legitur, TOTA VITA, DIES VNVS. *Meum symbolum est, ἐφήμερος ὁ βίος, id est,* VITA DIVRNA MEA EST. *Huc pertinent: σύνημερος τῷ βίῳ. Et Alcæi: δάκτυλος ἡμέρα, & similia plura.*

DIA-

DIARII OMNES.

Extremum ſtatuas vt quamlibet eſſe dierum,
Fida tibi monitrix Hemerocallis erit.

OBSERVATVM *est ab indagatoribus & cultoribus stirpium inter alia Naturæ admiranda opera etiam hoc, quod quædam Cucurbitæ genera ita humiditate aquæ delectentur, eamq; sic appetant, vt vase ea pleno vel fructui vel radici applicato, manifeste paulo post deprehendatur, cucurbitam non solum ad istud vas liquore impletum sese inclinare, sed etiam illum quasi pedetentim ex vase absorbere atq; consumere: contra vero si oleum eodem modo cucurbitæ admoueatur, illud quasi contrahendo se respuere, ac incuruatam tandem tabescere. Cum itaque hæc & alia huius generis plurima Natura, recte ideo ab Hippoc. VI. Epidemiorum section. V. vocata ἀπαίδευτος, id est, ab aliis non edocta vel instituta, factitare soleat, atq; insita vi sine vlla hominum sagacitate tam in plantis quam aliis rebus expetat vtilia, ac fugiat noxia: multo profecto magis homines ratione præditi, atq; ἐκ προαιρέσεως, vt philosophus loquitur, agentes, omnia quæ ad vitam honeste ac laudabiliter instituendam, virtutemq; sequendam, prodesse possunt, semper appetere, contraria vero omnibus modis fugere debent. Idque vel max. quod, vt Cicero de Fin. ait: Natura homini dedit talem mentem, quæ omnem virtutem iam posset accipere, ingenuitq; sine doctrina notitias paruas rerum maximarum, & quasi instituit docere, &c. Est autem hoc hemystichium ex Martiale sumtum. Quidam apponunt,* NATVRÆ NON ARTIS OPVS.

NVLLO

NVLLO DOCENTE MAGISTRO.

Vtilis attrahitur plantis, at noxius humor
Spernitur. Anne homines in sua damna ruent?

PLVTARCHVS *in vita Romuli scribit, eum primum populum in centurias distribuisse, quarum vnamquamq; vir vnus ducebat, qui manipulum fœni ac herbarum siccarum in conto affixum gestabat, vnde militibus manipularibus nomẽ est inditum. Idq; Ouidius quoque lib. I. Fastorum notat,*

Pertica suspensos portabat longa maniplos,
Vnde manipláris nomina miles habet.

Hoc postea imitati Christiani (longe quidem sensu meliore) vitæ humanæ breuitatem & fugacitatem ita voluerunt exprimere, secundum grauiss. dictum Isaiæ cap. XL. Omnis caro fœnum, & vniuersa gloria hominis sicuti flos fœni, (vel vt alii) agri. Exsiccatum est fœnum & cecidit flos, quia spiritus Domini insufflauit in eo, &c. Idemq; Psalmus CIII. exponit, cuius sententiam Eobanus Hessus hisce versibus descripsit.

Est homo persimilis fœno per prata virenti,
Vt breuis in pingui quæ rosa floret agro.
Quam simul attigerint vrentis flamina venti,
Aret, & exiguo victa calore jacet.

Esaiæ dictum vero sic expressit amicus noster, dum in terris agebat, optimus, Matthias Bergius, eruditione singulari præditus vir:

Instar est mollis caro nostra fœni,
Quod per herbosos adolescit agros;
Suaue dum flatu vegetante vernat
Aura Fauoni.
Sirii fœnum feriunt calores,
Candidos Cauri perimuntque flores:
At DEI sermo stat, & omne firmus
Durat in æuum.

HOC OMNIS CARO.

Quisquis es, hunc fœni qui spectas fortè maniplum,
Respice te: Fœnum es: pone supercilium.

RIA *hæc ſerta concinnata videmus ex Olea, Lauro, & Quercu, quarum arborum proprietates ac mythologicas veterum interpretationes, in aliis ſymbolis explicauimus. Hanc vero admodum ingenioſam inuentionem ſymbolicam vſurpare, ſemperq; ante oculos habere voluit illuſtris Franciſcus Columna Stephani filius, hoc pacto ſe & alios admonens, cogitationes & actiones noſtras ſemper eo intentas eſſe debere, vt aut hisce tribus corollis, quibus indicatur ſapientia, doctrina ac rei militaris peritia, ad conſeruationem communis patriæ laudabiliter ornemur, aut ſi aliter fieri nequeat, in tam honeſto ac vtili Reipub. inſtituto vitam quoque noſtram impendere non dubitemus. Ac profecto juuenis iſte generoſus, & ad quæuis magna natus atq; educatus, cum in hoc ſuo propoſito conſtantiſſime perſeueraret, in ipſo flore ſuæ juuentæ in viuis eſſe deſiit. Tales videlicet illi fuêre populi, de quibus Stobæus ex Nicolao:* Ομβρικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τὰς πολεμίους μάχαις ἄισχιστον ἡγοῦνται ἡττημένοι ζῆν, ἀλλ' ἀναγκαῖον ἢ νικᾶν, ἢ ἀποθνήσκειν: *Ombrici in pugnis aduerſus hoſtes turpiſſimum ducunt victos viuere, ſed neceſſe eſt aut vincere aut mori. Nempe pulcrum & animoſum eſt Hectoris illud apud Hom.* τεθνάτω, οὔ οἱ ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης: Moriatur, non enim indecorum eſt defendenti patriam mori.

HIS

XCIX.

HIS ORNARI AVT MORI.

Fronde oleæ, lauri, quercus contexta corolla
Me decoret, ſine qua viuere triſte mihi.

RVMENTORVM *ac leguminum semina ac grana in terram projecta, ac illi quasi concredita, certo tempore renascuntur, atque multiplices fructus producunt. Sic nostra etiam corpora, quamvis jam mortua, ac terrestri sepulturæ destinata, in die tamen ultima resurgent, & piorum quidem ad vitam, impiorum vero ad judicium. Qua similitudine S. Paulus quoq; vti voluit* 1. *ad Corinth.* XV. *vbi ait: Seminatur corpus in corruptione, & surget in incorruptione. Quem locum D. Ambrosius explicans præclare hæc subijcit. Si ergo, inquit, gramen seminatur, vt Dei nutu, quodammodo elementorum ministerio vestitum resurgat, multa secum habens incrementa vtilitatis humanæ: cur non credibile sit, Dei virtute mortuum posse resurgere, meliore tamen reddita substantia, non numero multiplicatum? Et D. Chrysostomus in Hom. de Resurrectione idem tradit. Etenim semina, ait, nisi prius moriantur & putrescãt ac corrumpantur, non pariunt aristam. Sicut igitur qui videt ibi gramen quod corrumpitur & dissoluitur, non dubitat de resurrectione, sed certissimam demonstrationem vsurpat: (nam si ita maneret & non corrumperetur vel dissolueretur, certum, quod nunquã resurgeret) sic cogita & in corpore tuo; cum vides corruptionẽ, tunc potiss. de resurrectione philosophare. Quid quod Saluator ipse ad hanc considerationem nos reuocat? Sic enim ait Ioan. cap.* XII. *Amen amen dico vobis, &c. Et huc pertinẽt Ezech.* XXXVII. *ossa arida: Ecce ego dabo vobis spiritum & viuetis: dabo super vos neruos, & succrescere faciam super vos carnem. Alibi legitur,* SPES VNA SVPERSTES, *nimirum post funus.*

SPES ALTERA VITÆ.

Securus moritur, qui scit se morte renasci:
Non ea mors dici, sed noua vita potest.

Errata typographica, quæ in Centuriam primam irrepſerunt.

Symb. XXXVIII. lin. VIII. a f. lege partem. *Symb. LV. lin. III. lege* exareſcens. *Symb. LXXXIII. lin. VI. lege* Marchio. *itẽ lin. penult. leg.* homini, *Symb. XC. lin. X. lege* Πολλάκι.

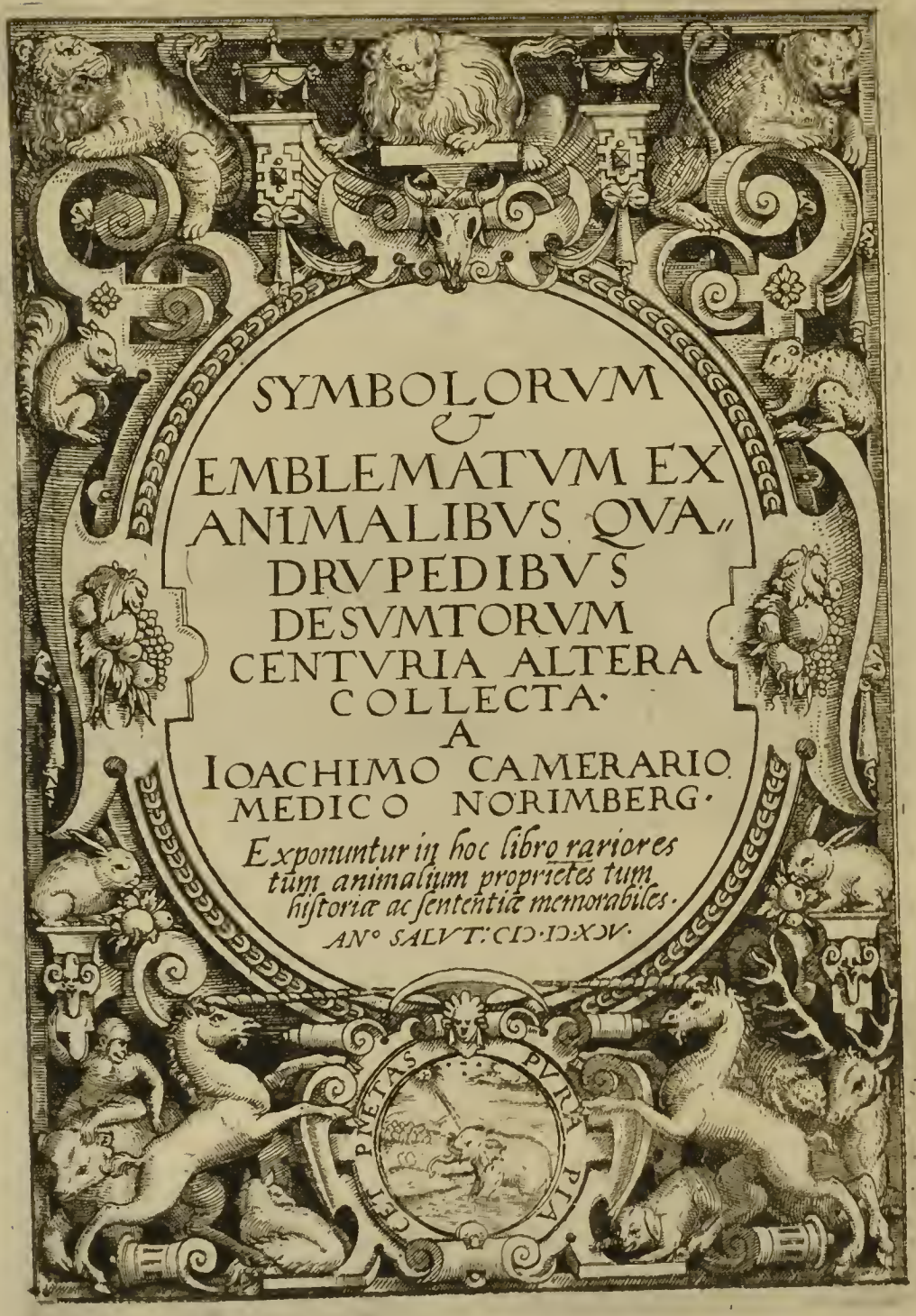
SYMBOLORVM
&
EMBLEMATVM EX
ANIMALIBVS QVA-
DRVPEDIBVS
DESVMTORVM
CENTVRIA ALTERA
COLLECTA·
A
IOACHIMO CAMERARIO
MEDICO NORIMBERG·
Exponuntur in hoc libro rariores
tum animalium proprietes tum
historiæ ac sententiæ memorabiles·
ANº SALVTIS·CIↃ·IↃ·XCV·
PVRA PIA
CET PNETAS

IN II. IOACH. CAMERARII EMBL. ET SYMB. CENTVRIAM.

Equid adhuc ſupereſt? animalia bruta loquuntur,
Et variæ monſtrant cognitionis iter.
Virtutisq; ſuæ non una exempla miniſtrant,
Quæ natura animis delituiſſe dedit.
Ne, ſi deficerent doctores atque Magiſtri,
(Hei procul à noſtrâ ſint mala tanta domo!)
Nulla aliunde queas vitæ præcepta parare,
Quàm quæ mortali prodita voce capis.
Aſpice quæ libro CAMERARIVS *edidit iſto,*
Aſpice ſculptoris ſymbola facta manu.
Quàm varios hominum mores, quàm multa videbis,
Quæ nos à brutis non didiciſſe pudet!
Si te delectat pietas, ſi provida virtus,
In ſolo invenies hæc Elephante bona.
Et ſua portat Equus, portat ſua commoda cervus,
Quæq; Aper addiſcas jam moriturus habet.
Et ſcelerum hic cernis pœnas, & præmia juſti,
Et fugere inſidias, qua ratione queas.
Quicquid agis, ſapienter agas, neu deſpice, ſi quid
Ad mores faciunt hæc documenta tuos.
Nil nocet unde habeas, ſed nil habuiſſe nocebit,
Sit ſatis ut poſſis arte cavere malum.
Brutorum qui facta videt, & non ſapit iſtis,
Hic verè bruto brutior eſſe poteſt.

HELIAS PVTSCHIVS.

NON *tam propter molem corporis, qua alia animantia Elephas, quam ob rationis quandam similitudinem, atq; inprimis speciem pietatis, ab eo in his Symbolis ac Emblematibus exordiri placuit. Apud Aelianum enim lib.* VII. *c.* XLIV. *pulchra est sententia & commemoratione digna:* ἐλέφαντες μὲν θεὸς σεβονται, οἱ δὲ ἄνθρωποι, ἢ ἄρα γε εἰσὶ θεοὶ, καὶ ὄντες εἶ φροντίζουσιν ἡμῶν, ἀπορεῦσι; *id est, Ergo Deum Elephantes venerantur, homines autem sit ne Deus nec ne sit, dubitant, tum si sit, humanasne res curare dignetur? Sed & alia multa admiratione digna, & propemodum fidem superantia de Elephante, tam veteres quam recentiores autores litteris mandarunt, quæ legi pleraque poterunt apud Aristotelem, Plinium, Plutarchum, Aelianum, Strabonem, Solinum, ac qui nostris temporibus de illo scripserunt, apud Garziam de horto Hispanum, atq; eruditiss. virum Iustum Lipsium in Epistolis. Scribit autem Solinus, & alii confirmant, Elephantes Luna splendente gregatim amnes petere, ac mox aqua aspersos, Solis exortum certis gestibus salutare, deinde in suos saltus reverti. Vnde &* θεόσοφον ζῶον *Elephas Arriano dicitur lib. de rebus Indicis. Merito itaq; exemplo huius animantis nos quoque assidue ad pietatem colendam, atque pura mente* DEVM *venerandum assuefacere debemus: quam quidam veterum* ἀρχὴν καὶ τελευτὴν πασῶν τῶν ἀρετῶν, *id est, omnium virtutum principiũ atq; finem esse dixit; cum quo Aristotelis sententia congruit,* ἀρχὴ ἁπάντων μὲν ὁ θεὸς, ἀρετῶν δὲ ἡ εὐσέβεια. *Omnium quidem rerum principium optimum* DEVS, *virtutum autem pietas. Alii alias inscriptiones addiderunt, ut* PIETAS NOS DEO CONCILIAT. *vel,* VT DIGNVS ADOREM. *vel,* SIC ARDVA PETO. *item,* PRÆLATA TRIVMPHO. *Nostra vero ex Tibulli notiss. versibus desumpta est.*

CASTA

CASTA PLACENT SVPERIS.

Injiciat nobis brutorum hæc cura ſtuporem,
Qui tarda incipimus quærere mente DEVM.

STRABO *lib.* XV. *de India loquens Elephantis, hoc encomium illis tribuit, quod sint naturâ mites, & mansueti, atq; ad animal ratione præditũ accedant propius. Sic Aristoteles lib.* IX. *de Hist. animal. placidissimum & mitiss. omnium ferarum dicit Elephantem. Aiunt autem tantam illius esse mansuetudinem erga debiliora animalia, ut gregatim occurrentia pecora proboscide paulatim removeat atq; segreget, ne forsitan imprudens illa conculcet atq; proterat. Addunt præterea* Φυσιολόγοι, *illum nisi lacessitum non facile irasci vel sævire. Vnde Sereniss. Dux Sabaudiæ Emanuel Philibertus occasionem Symboli sumens, addidit,* INFESTVS INFESTIS. *Sed prior nobis magis arridet sententia, quamvis & hæc altera interdum locum habere debeat. Idq; utrumq; breviter admodum Cicero exponit, lib.* I. *de Officiis hisce verbis: Nihil laudabilius, nihil magno ac præclaro viro dignius placabilitate ac clementia. Addit tamen hoc quoq; non minus prudenter: Et tamen ita est probanda mansuetudo, ut adhibeatur Reipub. caussa severitas, sine qua administrari civitas non potest. Et Homerus eandem virtutem commendans, ait:*

σπεπταὶ μὲν τε φρένες ἐσθλῶν:
Placabiles sunt animi bonorum.

Ac noti sunt versus Ovidiani:

Quo quisque est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.

Cuius generis multa præclara dicta leguntur apud Senecam in duobus libris de Clementia ad Neronem.

Alibi ascriptum reperitur. REGNI CLEMENTIA CVSTOS. *desumtum ex Claudiani hemistichio, Mundi clementia custos.*

MAN-

MANSVETIS GRANDIA CEDVNT.

Præterit, haud Elephas animalia parvula lædit;
Nempe quod hinc clemens Rex imitetur habes.

IN Aethiopiæ parte, cuius regni caput est Meroe, teste Strabone & Aeliano, reperiuntur Dracones, quibus cum Elephantis pugna esse solet. Plinius refert Indicos Elephantos esse maximos, ac bellantes cum ipsis perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circumflexu facile ambiant, nexuq; nodi perstringant: mutuamq; illorum necem Philo quoq; Iudæus narrat tract. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου. Hoc Symbolum Iovius scribit à se esse excogitatum in gratiam Sinibaldi & Ottoboni Fliscorum, qui illud usurparunt ad memoriam justæ ultionis (quemadmodum ipsi arbitrabantur) propter fratrem tertium Hieronymum Comitem, crudeliter ab æmulis suis Fregosiis interfectum, cum eam ob caussam paulò post quinque etiam ex familia Fregosia violenta morte perierint. Addita fuit inscriptio Hispanica: NON VOS ALABAREIS, *id est, non est quod vos gloriemini propter crudelitatem vestram, cum potius de Reip. Genuensis principatu legibus aut armis legitimis debuissetis contendere. CL. vir D. Sambucus in Emblematib. de hac cruenta pugna tales versus composuit.*

Qui victor sentit cum victo se periturum,
Ambitione magis quam ratione tumet.
Quid mihi profuerit vinctus, qui mutua collo
Vincula molitur, me interimatq; cadens?
Sic Elephas stratus complexibus usq; Draconis,
Conterit hærentem mole, ruensque necat.
Ille mihi tandem pretium meritumq; triumphus
Pendit, qui factum non nece, laude beat.
Interdum caussa melius cessisse videmur,
Dum mors vindictam leniat aut moveat.
Sed tamen è summo vinci, victoria quædam est,
Conditio servi corrigitur domino.

Vsus est quoq; hoc Symbolo Delphinus Titio Comes Tesanæ, cum inscriptione non multum dissimili, VINDICE DEO.

NON

NON IMPVNE FERES.

Contemnit mortem, qui non morituras inultus,
Vna etiam est hostis certa ruina sui.

RHINOCEROS *à cornu quod in naso unicum habet, quasi naricornus dici potest. Martialis de gemino cornu licentia poëtica loquitur, cum alterum in dorso potius tuberosum quippiam, nõ proprie cornu sit. Taurum Aethiopicum Pausanias lib.* V. *& lib.* IX. *vocat. nec apparet Aristotelem huius animalis feciſſe in ſuis ſcriptis mentionem. Huius accuratam deſignationem curavimus exprimi ab icone in æs eleganter inciſa, ex Hiſpania nuper allata. Tradit autem Suetonius Auguſtum Imperatorem primum Populo Romano Rhinocerotem ſpectandum exhibuiſſe, quamvis Plinius hoc Pompeio Magno aſcribat. Alterum hunc habet hoſtem Elephas, cum cornu ad ſaxa limato ſeſe ad pugnam præparet, & in dimicatione cum Elephanto alvum adverſarii ut molliorem petat. Eamq; pugnam deſcribit quoq; Oppianus lib.* II. *de Venatione. ac exemplum commemorat Munſterus lib.* V. *Coſmographiæ, ubi Elephas à Rhinocerote victus ſuccubuerit. Quod ſi ventrem hoſtis ſui non præoccupaverit Rhinoceros (ut Aelianus refert) proboſcide Elephanti feritur, ac dentibus tandem dilaniatur. Hoc Symbolo uſus eſt Alexander, Dux Florentinus, gener Caroli V. Imper. Roman. eo innuens, pro conquirenda nominis gloria, atq; inſuper ad Imperatoris ſui exiſtimationem propugnandam, magno animo ſe nullum periculum ſubterfugere, atque eam ob cauſſam vel præclaram victoriam reportaturum, vel ipſam etiam mortem ſubiturum eſſe. Aſcriptum fuit dictum Hiſpanicum,* NON BVELVO SIN VINCER, *id eſt, non diſcedam ſine victoria, alludens ad verſiculum Martialis:*

Rhinoceros nunquam victus ab hoſte redit.

NON

NON ERGO REVERTAR INVLTVS.

Vincere, vel pulchra laus est occumbere morti,
Sed tremulo à pugna turpe redire gradu.

V.

RHINOCEROTEM *non nisi admodum irritatum ad iram provocari, & commotum illam ægre deponere, Pierius in Hieroglyphicis annotat, unde excandescentiam vehementem, post lentitudinem irascendi, per hoc animal veteres ex Oro indicasse refert. Quod etiam ex Martiale colligitur, qui hoc de eo epigramma composuit.*

Sollicitant pavidi dum Rhinocerota magistri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissi prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
Namque gravem gemino cornu sic extulit ursum,
Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

Sic quoque viri fortes, nisi valde irritati, & aliqua insigni injuria stimulati, non citò deponunt animi sui moderationem, sed ad justam indignationem nimium provocati, tandem sese acrius incitant, & egregie viros exhibent. Quemadmodum autem eiusmodi heroicus impetus in magnis viris merito locum suum habet, ac laudem quoque meretur, sic absq; discrimine non ubique imitandi sunt, sed potius aurea sententia ante oculos habenda, QVO MAIOR, EO PLACABILIOR. *Quod dictum Nic. Reusnerus in Symbolis Imperat. prolixe explicat. Aristotel. quidem affirmat in Eth.* τὰς ἀνδρείας εἶναι θυμοειδεῖς, *fortes esse iracundos, &* τὸν θυμὸν αὐτοῖς συνεργεῖν, *iram adiuuare eos, adducto etiam ibi Homeri testimonio. Sed Euripides præclarè monet,* ἀσκεῖν σώφρονα βρεγησίαν, εἶναι τοῦς σοφῷ ἀνδρὸς, *id est, sapientis esse operam dare, ut moderate indulgeat iræ. Versus autem integri, unde hæc desumta sunt, leguntur apud Virgilium de Entello, lib. v. Aeneid.*

VIM

VIM SVSCI-TAT IRA.

Non temere cæcam vir fortis fertur ad iram,
Iusta sed indigne læsus in arma ruit.

VI.

PER *Leonem, animal generosum & validū, tam sacri quam profani scriptores fortitudinem & robur exprimere voluerunt, sicuti serpens fuit typus prudētiæ & intelligentiæ. Quapropter Albertus Baduarius Nobilis Venetus Leonem, cui circa collum serpens fuit circumvoluta, ostendere voluit, fortitudinem semper esse cum prudentia conjungendam, addiditque græcam inscriptionem,* ΟΥΔΕΝ ΚΑΘΗΚΟΤΕΡΟΝ, *id est, nihil decentius nec præclarius. Officium enim prudentis viri est, ut Aristoteles tradit* VI. *Ethic. Nicomachi:* δύναδζ καλῶς βȣλέȣεδθαι πρὸς τὰ αὐτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, *id est, posse recte in mediū consulere de iis, quæ sibi ipsi sunt bona ac utilia. Idem autor* III. *Ethicorum vult* ἀνδρείαν εἶναι μεσότητα πρὶ φόβȣ καὶ θάῤῥη, *Fortitudinem esse medium inter metum & confidentiam. In quam sententiam eleganter & breviter D. Bernhardus lib.* I. *de Consideratione, Fortitudinis matrem vocat prudentiam, & addit paulo post: Bonus circuitus est, si justicia quærit, prudentia invenit, fortitudo vendicat, temperantia possidet, ut sit justicia in affectu, prudentia in intellectu, fortitudo in effectu, temperantia in usu. Præclare etiam Demosthenes in oratione funebri,* ἀπάσης, *ait,* ἀρετῆς ἀρχὼ εἶναι μὲν σύνεσιν, πέρας δ' ἀνδρείαν, καὶ τῇ μὲν δοκιμάζεδθαι τὸ πρακτέον ἐστι, τῇ δ' σώζεδθαι: *Universæ virtutis principium quidem esse sapientiam, finem autem fortitudinem, & illam quæ agenda sunt explorare, hanc vero tueri. Euripides vero in Hercule, & prudentiam sine audacia, & hanc sine illa in vitio posuit.*

NIHIL

NIHIL DECENTIVS.

Provida magnanimæ si adsit prudentia dextræ,
Dic mihi quæ rerum pulchrior esse queat?

DE *canibus Indicis (quos Aristoteles & Plinius scribunt ex cane & tigride procreari) plures apud veteres autores historiæ leguntur. Diodorus Siculus, & Strabo lib.* XV *commemorant, duos canes Indicos miræ ferocitatis Alexandro M. à Rege Indiæ Sopithe fuisse donatos. Pollux vero unum tantum huius generis à Poro Rege missum scribit. Aelianus, ut & Curtius, quatuor eiusmodi canum meminit, & multa de illis in medium profert. Omnes tamen in hoc consentiunt, istis canibus Indicis natura præ aliis esse inditum, ut spretis animalibus minoribus leones inprimis petant, atq; ita obstinate retineant, ut sibi crura potius, nullo clamore edito, abscindi patiantur, quàm feras dimittant. Non aliter viri fortes & virtute præstantes, nihil nisi quod honestum ac laudabile est, constanter sibi imitandum & conservandum statuunt, atq; ideo pro patria, pietate & sui nominis fama pugnare constanter student, atq; pro iisdem vitam denique profundere non dubitant. Posset autem (meo judicio) non inepte huic picturæ quoque accommodari hemistichium istud Virgilianum ex lib.* IV. *Aeneid.* MENS IMMOTA MANET. *Quamvis hac quoque in parte cautio adhibenda sit, ne nos (quemadmodum Cicero* I. *de Off. monet) offeramus periculis sine caussa, quo nihil potest esse stultius, atque ideo tales homines temerarii & imprudentes à Græcis uno vocabulo nominãtur ῥιψοκίνδωνοι. Et idem pro Roscio Amerino ῥιψοκινδωνίαν projectam audaciam nominat. Nec ineptè huc transferri posset prouerb.* Nisi crura fracta sint. *Quod Cic. Philip.* XIII. *in Plancum jactat: Illud tamen verum, quod in hoc Planco proverbii loco dici solet, perire eum non posse, nisi crura ei fracta essent. fracta sunt, & vivit. &c.*

NEC

VII.

NEC CÆSUS CEDAM.

Nunquam, cæsa licet, linquit canis Inda leonem,
Nec, licet acciſus, facta decora bonus.

EGROTANTI *Leoni Simiam comeſtam ſingulare eſſe in morbo remedium, Plinius, Aelianus, & plures alii perhibent. Orus vero Aegyptius refert Leonem febricitantem, nam illi febris quartana (ſi Phile Græco autori fides eſt adhibenda) exiſtimatur eſſe familiaris, ſimia ſolere veſci, & illius eſu convaleſcere. Ariſtophanes in Ranis aſſentatores & paraſitos δημοπθήκας, id eſt, populares ſimias, qui alios ſuis fraudibus decipere conſueverunt, non abs re vocat. Conſtantinus verò Imperator, ſecundum Aurelium Victorem, tineas & ſorices palatii nominare ſolitus eſt, quos ſanè principes & potentiores funditus ex ſuo conſortio removere atq; extirpare deberent. Quod ſi facerent, tum demum ad ſaniorem ſtatum regna & Reſpubl. pervenire poſſent. Quare etiam Curtius hiſtoricus adulatorem perpetuum regum malum appellare non dubitavit, cum eorum opes ſæpius peſſundet & evertat, quam ipſe etiam hoſtis apertus. Et Bias apud Plutarchum rogatus, quænam beſtia omnium maxime eſſet noxia, Inter feras, reſpondit, tyrannus, inter cicures adulator. Pierius ex Oro ſupra indicato, aliam etiam ipſi ſignificationem attribuit, nimirum hoc Symbolo declarari hominem, qui ſibi ipſi mederi queat. Vnde Doctiſſimus Conſtantinus Landus Complani Comes, in explicationibus Romanorum quorundam nummorum, Leonem cum Simia in ore, addito dicto,* SIBI IPSI SALUS, *pro Symbolo habuit, innuens ſua doctrina & virtute ſibi in rebus adverſis facile remedium eſſe comparaturum.*

AD

AD MEDELAM.

Ipſe ſui eſt morbi medicus leo: vos quoq; Reges
Aſſentatores pellite ſponte malos.

LEONEM, *quantumvis animal ferox, Plinius scribit circumactos rotarum orbes, & cantus gallinaceorum, & omnium maximè ignes timere. Cæterum quod ad primum atq; tertium attinet, rem ita sese habere rerum Naturalium scriptores affirmant, secundum verò de gallinaceis nonnihil adhuc esse controversum videtur. Nam nostris temporibus in aula Sereniss. Principis Bavariæ Monacensi unus ex Leonibus, mirus saltibus in vicinam cujusdam domus aream sese demisit, gallinaceorum cantus aut clamores nihil reformidans, atq; ipsos una cum pluribus gallinis devoravit. Vt igitur ignis subito & sine causa Leonem perterrefacit, ita videmus potentioribus vana quædam & abjecta terriculamenta (Græci μορμολύκεια vocant) sæpe objici, quæ ipsos nimis alioqui sese efferentes terreant & in officio contineant. Sed & alii plurimi ex ignorantia quadam sæpe metuunt non metuenda, ut elegantiss. versibus expressit Lucretius:*

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt, sic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ sunt metuenda magis, quam
Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntq; futura.

Adrianus Iunius vir doctiss. paulo aliter hæc explicat, atq; hoc indicari vult, iræ esse quasi malagma Philosophiam, & vehementissimi affectus impetum non melius sedari, quàm hujus consideratione, ac inprimis meditatione cœlestis sapientiæ, quæ facis instar mentem nostram illustret atq; regat. Cujus versus elegantes hic quoq; placuit ascribere.

Getulus leo non sic aliud quam metuit
Tædam flammivomam, qua rabies sæva cadit.
Sidit trux animus vel facibus luciferis
Cœlestis sophiæ, aut supplicii terriculis.

MAGNOS

MAGNOS VANA FUGANT.

Non est ingentis vis expers ulla timoris.
Sic pavet infesto perçitus igne Leo.

AJUNT *Leonem, injecto capiti pallio, quo ſtatim acies oculorum illi adimatur, usq; adeo feritatem ſuam deponere, ut etiam vinciendum ſe homini præbeat. Quam rem Plinius libro* VIII. *cap.* XVI. *annotavit, perhibens omnem vim in oculis conſiſtere. Quæ etiam copioſè referuntur à Plutarcho in præceptis politicis. Nemo autem hoc emblema (meo judicio) melius explicuit ipſo B. Chryſoſtomo in Homilia ad S. Matthæum* IV. *hoc modo: Leonem quidem mitigas reddisq; tractabilem: furorem verò animi tui omni prorſus efficis leone ſæviorem. Ponamus iram quoq; beſtiam eſſe. quantum igitur ab aliis erga mitigandum leonem ſtudium datur, tantam tu erga iracundiam impende curam, & effice hujusmodi cogitationem mitem ac manſuetam, ſiquidem hæc fera & unguibus ſæviſs. armatur ac dentibus. Niſi illam ſolicite manſuefeceris, cuncta ſimul diſperdet ac lacerabit. Et pulchrè Ambroſius: Præclarum eſt motum temperare conſilio, nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam indignationemq; compeſcere, quàm omnino non iraſci, cum plerumq; illud levius, iſtud fortius æſtimetur. Rectè itaq; Menander:*

Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς,
Adhibita ratio fac ſuperet iram tuam.

Quidam generalius aſcribunt, SUPERAT SOLERTIA VIRES. *Nã validiſſima & robuſtiſſima quæq; ingenio & prudentia tandem vincuntur. Quem locum communem egregie tractat Oppianus lib.* V. *Halieut.*

IRAM PRUDENTIA VINCIT.

Si licet objecto ſagulo tractare leonem,
Quid tandem eſt, iram nolle domare ſuam?

ILLUSTRISS. *Princeps laudatiſſimæ memoriæ Rodolph. Anhaltinus, ex antiquiſs. Aſcania ſtirpe oriundus, cum multis præclaris victoriis tam in Vngaria quam Geldria celebre nomen ſibi peperiſſet, tandem in Italia ſub Maximiliano Primo cõtra Venetos claruit, atq; utilem operam illi navavit, tandẽq; Veronæ (ut fama fert) veneno fuit è medio ſublatus. Hic igitur præſtantiſs. Princeps in ſuis ſignis militaribus curavit depingi, virginem timidè leoni cibum ex patina porrigentem, addito Germanico dicto,* allzeit in ſorgen / *cui quidam hoc addidit diſtichum,*

Nuda à præſidiis ego virgo miniſtro leoni:
Danda opera eſt magnis ſed comitante metu.

Quo oſtendere voluit, viros prudentes, quibus reipub. cura eſt commiſſa, in perpetua verſari ſolicitudine, & liberalem metum nunquam deponere debere, ne ſcilicet aliquid negligenter aut temere, ſecundum Hippocratem, committant, quo potentiores offendi poſſint. Atq; hunc metum Plato lib. III. ac V. de legibus, plurimum commendat, pudoremq; illi adjungit comitem tanquam cauſſam omnis honeſtatis. ac præterea in dialogo Euthyphrone ſive περὶ ὁσίου oſtendit Socrates, non rectè dici à Staſimo Cyprio, ἵνα γὰρ δέος, ἔνθα καὶ αἰδώς, *id eſt, ubi timor, ibi & pudor, ſed potius, ubi pudor, ibi timor. Eſt enim alius quoque metus ſervilis, qui ſemper conjunctus eſt cum odio, ſecundum Ennium ex Cicerone II. de Officiis.*

Quem metuunt oderunt,
Quem quisque odit, periiſſe expetit.

Admonet etiam hoc Emblema potentiorum favore & gratia caute eſſe utendum, cum ſæpe levi de cauſſa mutentur,

Gratia fortunam ſequitur, veluti umbra ſereno
Sole aliquod corpus, ſol occidit, occidit umbra.

SEMPER

SEMPER IN METU.

Ardua ſunt cujus commiſſa negocia curæ,
Fac animum usq; habeat ſollicitudo tuum.

Æpe admiratus sum, qui fiat, quod in tam indefesso hominum studio investigandi etiam in remotiss. regionibus varias res incognitas, nihil tamen adhuc certi vel perparum explorati habeamus de ipso Monocerote sic propriè dicto, cum etiam apud veteres autores de illo variæ opiniones reperiantur. Et quamvis alia plurima animalia rara Romani populo spectanda exhibuerint, apparet tamen ex historiis hoc animal nunquam illos ostendisse. Est autem hoc Symbolum desumtum ex veteri nummo, è cujus una parte Monoceros conspicitur, cornu in aquam intingens, ex altera inscriptio, ΝΥΣΑΙΩΝ, *id est, Nysæorum, Indiæ nimirum populorum. Notum autem est, tribui huic cornui hanc peculiarem vim & proprietatem, quod contrapleraq; venena sit admodum efficax; unde quidam perhibent, priusquam Monoceros ex aquis impurioribus, quas circa aspides & alia genera serpentum ac venenatarum bestiarum stabulantur, bibat, cornu suum in illas immergere & quasi depurgare salubriores q; reddere. Qua similitudine docemur, beneficio sapientiæ atq; laudabilis doctrinæ, in rebus dubiis ac periculosis, posse nos omnes difficultates & remoras, quæ à virtutis & honestatis via avocant, removere, & mala à bonis segregare. Bartolomeus Alvianus Dux militaris Venetus, ascribi curavit in suo vexillo,* VENENA PELLO, *innuens se instar unicornis noxia & venenata animalia fugantis, sua virtute bellica contrariarum partium hostes esse extirpaturum.*

XII.

NIL INEXPLO-RATO.

Te quoq; ſerpentum ſitiunt mala ſecla ferarum,
Expiora & cautus tetra venena fuge.

PRIMUS (*quod ego sciam*) *inter scriptores non adeo antiquos hujus Symbòlicæ potius quàm veræ inventionis author est Iohannes Tzetzes in libro variarum historiarum, qui vixit circa annum à* CHRISTO *nato* M. D. LXXVI. *Idem postea tradiderunt Albertus Magnus & alii. Isidorus quidem autor Tzetze multo antiquior lib.* XII. *Etymolog. capit.* II. *scribit Rhinocerotem amore virginis denudatæ capi. Videtur autem Rhinocerotem cum Monocerote (quod & aliis accidit) per errorem confundere, cum magnum inter has feras sit discrimen. Hi igitur μυθολογοῦντες scribunt, unicornem odore & amore castæ virginis captum, omni ferocitate depositâ, ad eam accedere, caputq; in ejus sinum ponere, atq; ita tandem somno obrutam capi. Quam allegoriam Gesnerus putat inde esse natam, quod rerum Naturalium autores scribant, unicornem sui generis feras quoq; hostiliter persequi, nec aliter cum fœmina assuescere, nisi libidine stimulatum. Typus est castæ & puræ vitæ, qualis inprimis virginibus convenit, quæ non solum hominibus moderatis summopere probatur, sed etiam à ferocioribus magni fieri, & ad se amandum allicere solet. Sic apud Senecam in Hercule furente Lycus quærit à Megara, an,*

Objici feris monstris virtutem putet?

Quæ respondet:

Virtutis est domare quæ cuncta pavent.

Nonnullis potius placuit ascribere ad hanc picturam,

VIRTUS SECURITATEM PARIT.

Aliis autem, OPTIMA INSIGNIA.

HOC

HOC VIRTU-TIS AMOR.

Quem non vincat amor castæ virtutis & ardor?
Virtus tanta potest, vincat ut illa feram.

XIV.

VT cornū Monocerotis non per se in tanto pretio habetur, sed propter ipsius contra venena efficacitatem & utilitatem desideratur, ita monemur in universa vita, non opinione nudæ æstimationis solummodo, sed experientia & usu cuncta esse perpendenda, cum nihil sit in pretio habendum, quod nō etiam sit verè utile & fructuosum. Horatius sane usum divitiarum & partorum bonorum non frustra toties nobis inculcat. Igitur præceptis ejusmodi admoniti, meritò etiam diligenter sumtus temperare ac metiri debemus. Quam enim multis (secundum Socratem apud Platonem) inutilibus & superfluis quoq; carere possumus? præsertim hoc nostro superbo atq; sumtuoso sæculo, ubi copia rerum non adeo necessariarum, & effusissimi luxus prodigalitate passim omnia, qua publicè qua privatim in pejus ruunt, paulò pòst (ut timendum) præcipitem casum allatura. Nam aurea ista frugalitas, quam διδάσκαλον σοφῶν καὶ ἀρίστων βουλευμάτων Sophocles nominat, id est, magistram consiliorum sapientum ac optimorum consiliorum, passim spernitur, atq; è medio pellitur, è contrario autem crescit πολυτέλεια (juxta veterem Græcum scriptorem Ecphantem Pythagoricum. libr. de Regno, citāte Stobæo) μάτηρ τῆς ἀκρασίας, αὖθα ὕβρις, ἐξ ἃς τῶν ἐν ἀνθρωπίνοις κακῶν τὰ πολλὰ, id est, Luxus & profusio, quæ est incontinentiæ mater, hujus verò petulantia, ex qua multa mala hominibus enascuntur. Describit hoc Emblema C L. vir Ioannes Sambucus, & satis magnas vires tribuit cornui Monocerotis, de quo alibi, DEO volente, in peculiari commentario, accuratius disseremus.

PRETI-

PRETIOSUM QUOD UTILE.

Commoda quæ est usu non fama, res pretiosa est.
Displicet hæc paucis, at placet illa magis.

AMELORUM duo genera reperiuntur apud veteres, præsertim Aristotelem & Plinium: Bactrianum nimirum sive Asiaticum, & Africanum; illi bina, hi singula tubera in dorso habent. Hoc animal (ut Plinii verbis utar) sitim & quatriduo tolerat, impleturq; cum bibendi occasio est in præteritum & in futurum, obturbata proculcatione prius aqua, aliter potu non gaudet. Quam proprietatem Aelianus quoque Elephanti ascribit. Theophylactus autem Simocatus in quæstionib. suis physicis ejus rei hanc causam affert, quod Elephas si umbram suam in aquis videat, terreatur; ideoq; Indos illunem noctem observare, si quando trajiciant hoc animali flumen. Eundem profecto ad modum homines inquieti ac turbulenti omnia propter suã utilitatem pervertunt, tranquillitatis publicæ hostes (quorum utinam hodie non tantus extaret numerus) qui omnia sua consilia & cogitata eo dirigere student, ut alios inter se committant, ac bella non necessaria excitent. Et scimus nostris temporibus callidum quendam ducẽ militarem crebro solitum esse dicere, non nisi aqua bene turbata piscationem esse uberem. De hoc apud Iovium talis legitur historia: Virginius Vrsinus strenuus alioqui bellator, contra aliorum sententiam, etiam suorum gentilium, quo tempore quasi universa Italia contra Gallos conspiraverat, nihilo tamen minus ipse castra Gallica sequi maluit. Atq; ideo hoc Symbolo usus est cum Gallica sententia, IL ME PLAIT LA TROUBLE, *mihi turbida placet, sed parum extitit ipsius conatus felix: nã in isto bello gravissimo obsessus Atellæ, in hostium potestatem pervenit, & tandem in carcere Castelli de Ovo Neapoli justas suæ temeritatis pœnas luens, misere interiit.*

TURBA-

XV.

TVRBATA DE-LECTAT.

Turbat aquam ſitiens cum vult haurire Camelus,
Sic pacem ex bellis, qui lucra fœda ſitit.

INTER *alias proprietates Camelo hæc quoq; ascribitur, quod sponte in genua procumbens (Herodoto etiam lib.* VII. *teste) vel sessionem recipiat, vel aliud onus conveniens admittat. Cumq; justum sarcinarum pōdus sibi impositum sentiat, rursum sese erigit, & alacriter progreditur, ubi verò nimium sese oneratum animadvertit, aut succumbit aut abjicit imposita. Quo monemur in omnibus rebus esse mediocritatem auream observandam. nam secundum Poëtam,*

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

Idemq; nos docet Delphicum oraculum, τὸ, μηδὲν ἄγαν, quod Terentius latinè expressit : ut ne quid nimis. *At noster Hippocrates in Aphorismis non minus graviter quam breviter pronunciat :* καὶ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον, τὸ δὲ κατ' ὀλίγον ἀσφαλὲς : *Omne nimium est naturæ inimicum, quod verò paulatim fit, tutum. Præterea hoc Symbolo docemur, nihil ultra vires temere esse tentandum, sed Horatianum potius istud meditandum,*

Metiri se quenque suo modulo ac pede verum est.

Hyppolitus Cardinalis, Estensis Senior eo quoq; est delectatus cum inscriptione Hispanica, NON SVEFROMAS DE LO QVE PVEDO : *Non plus quam possum tolerabo. Vel* TANTVM QVANTVM POSSVM. *Alii universalius ascripserunt :* RATIONABILE IMPERIVM. *Et extant Germanici in hanc sententiam rythmi satis concinni,*

Lad auff mein Rück / daß ich vermag /
Sonst laß ich ligen / was ich trag.

NIL VLTRA VIRES.

Ne nimium imprudens teneris impone lacertis,
Et fortem ſternunt pondera iniqua virum.

XVII.

PLINIVS *libro ſæpius citato, inquit de Camelis: Velocitas inter equos, ſed ſua cuiq; menſura, ſicuti & vires. Nec vltra aſſuetum procedunt iter, nec plus inſtituto operè recipiunt. Quod Symbolum cum priore non male convenit, à contrario ſenſu deſumptum. Quamvis verò alii ad ſuos amores non tamen inhoneſtos accommodarint, indicantes nulla ratione à ſuo propoſito ſeſe abſterreri poſſe, tamen ad alias omnes præclaras actiones, inuicto animo conſtanterq; proſequendas & abſoluendas, rectè hoc poterit quoq; transferri. Quæ virtus græcè propriè vocatur* Φιλοπονία, *id eſt, induſtria & amor in laboribus capeſſendis. Eo Symbolo vſus eſt Veſpaſianus Gonzaga, Dux Sabionedæ, cum dicto,* IVVAT EMTA LABORE GLORIA. *Quo indicare voluit, ſe dies noctesq; omni cura in hoc incumbere, ut ex ſtudiis & laboribus ſuis præclaram laudem ac gloriam acquirere poſſit, cum græcum proverbium quoque idem ſubijciat,* ἐκ τῦ πόνυ κλέος. *Ex labore gloria. Et Xenophon* κύρυ παιδείας *lib.* 1. *eleganter hoc quoq; protulit,* Ὀπικυφίζει ἡ ἡμὴ τὰς πόνυς τῷ ἄρχονλι, *id eſt, Ipſe honos leviorem facit Imperatori laborem, quemadmodum Cicero eſt interpretatus. Ac extat elegans carmen Claudiani in Epithalamio Honorii, quod oſtendit laboris impatientem ad virtutis culmen non aſcendere, nec eius optatos fructus capere:*

Non quisquam fruitur veris odoribus,
Hyblæis latebris nec ſpoliat favos;
Si fronti caveat, ſi timeat rubos.
Armat ſpina roſas, mella tegunt àpes.

NEC

NEC META NEC ONVS.

Sternit humi, immensum quod pondus iterq; Camelum,
Sternitur haud fortis laudis amore labor.

CAMELOPARDALIS *Græce ac Latine dicta, Aethiopibus Nabis, Arabibus verò ac Turcis Zurnapa, unde vulgare Giraphæ nomen, putatur apud Pausaniam in Bœoticis sive libro* IX. *esse Camelus Indica. Plinius Iulium Cæsarem primum Romæ in Amphitheatro ludis Circensibus spectandum hoc animal dedisse scribit, quod Dion lib.* XLIII. *Romanæ histor. confirmat, atq; ibidem Camelopardalin accurate describit, quemadmodũ & Oppianus* III. *Cyneget. Strabo ac Heliodorus, & inter recentiores Petr. Bellonius lib.* II. *observationũ suarum, quam ante paucos annos Germania quoq; vidit. Strabo lib.* XVI. *propter suam asymmetriã & partium inconcinnitatem nihil illi celeritatis tribuit, ac βόσκημα potius esse dicit. Vnde Horatius lib.* II. *epistol.* I. *ad Augustum fecit,*

Diversum confusa genus Panthera Camelo.

Recte autem hac similitudine illi notantur, qui omnia dicunt vel faciunt stulte & confuse, nec ullibi sibi constant, secundum usitatum versiculum,

Dissidet à cunctis sibi qui contrarius ipsi est.

At contra in omnibus rebus commendatur verus ordo & ἁρμοσωὴ ac harmonia mutua, de qua Plutarchus in commentario de Musica inquit, ὅτι ἡ σεμνὴ ἡ ἁρμονία καὶ θεῖόν τι καὶ μέγα, ἀριστοτέλης ὁ πλάτωνος ταυτί λέγει. ἡ ἁρμονία ἐστὶ θεωνία, τῶ φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ καλὼ ἓ δαιμονίων, *id est, porro autem quod Harmonia res sit divina, veneranda & magna, Aristoteles Platonis discipulus his verbis confirmat. Enimverò Harmonia res est cœlestis, eiusq; natura divina & pulchra atq; admiranda. Quæ tametsi autor ad Musicam tantum eo in loco referat, tamen de omnibus aliis, quæ recte, ἁρμόνως καὶ κατὰ τάξιν (ut S. Apostoli verbis utamur) fiunt, rectè dici poterũt.*

DIVER-

DIVERSVM CONFVSA GENVS.

Cernis ut inconcinnam habet hæc fera longa figuram:
Quicquid agunt ſtulti, nil habet harmoniæ.

VRVS ἀπὸ τῶν ὀρῶν, *id est, à montanis locis in quibus degit, secundum Isidorum, nomen accepit, quem in Hercynia sylva Iul. Cæsar lib.* VI. *de bello Gallico reperiri ait, & multa de illo Erasmus Stella in libro de origine Borussorum narrat. Plinius lib.* VIII. *cap.* XV. *scribit excellenti vi ac velocitate esse Vros, quibus imperitum vulgus Bubalorum nomen imposuit. Ac inter alios Munsterus in Cosmographia, ubi describit Borussiam, adeo esse feroces perhibet, vt si à venatoribus, qui post arbores latitant, telis & iaculis petantur atq; vulnerentur, adeo exardescant in iram & efferantur, præsertim si senserint se esse sauciatos, & hostem vlcisci nequeant, ut crebriore in arbores impetu facto, tandem se quoq; conficiant. Sic furores & impetus validi etiam potentiorum, qui nullo consilio innituntur, arte ac prudentia sæpè declinantur ac franguntur, cedendo quidem illis tempestiue, & in tutum locum sese recipiendo: idq; Ouidius quoq; monuit hoc disticho lib. I. de remedio amoris.*

Dum furor in cursu est, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Ac nota est Horatii sententia lib. IV. *Carm. Ode* IV.

Vis consilî expers mole ruit sua.

Oppianus quoq; lib. V. *Halieutic. hæc fecit,*

ὡς ὅτ' ἠνορέης ὅτ' εἴδεϊ ἔπλετ' ὄνειαρ
τέσσον, ὅσσον περκπίδων. ἀλκὴ δ' ἀνεμώλιον ἄφρων.

Id est, Nec robur tantum quantum prudentia præstat,
Nec species; stolidæ vires sine mente fatiscunt.

Raro autem hæc duo coniunguntur. Nam, ut rectè ait Valerius Max. lib. XI. *cap.* XII. *nimio robore membrorum vigor mentis hebescit, quasi abnuente natura vtriusq; boni largitionẽ, ne supra mortalem felicitatẽ sit, eundẽ & sapientiss. & validiss. esse.*

CVR-

CVRRENTI CEDE FVRORI.

Quis furor est cæco temere se offerre furori?
Cede, parum exspecta, nec mora, victor eris.

VRSOS *certo tempore latitare in ſuis antris, quæ ſi non alia habere contigit, ex ramorum fruticumque cõgerie ſibi ſtruunt, impenetrabilia imbribus, molliq; fronde conſtrata, in quibus reſidunt & priorum pedum ſuctu vivunt, eoq; pingueſcunt, Plinius, Oppianus, Aelianus, Artemidorus, & alii tradiderũt. Vnde etiam Theocritus* Φωλάδας ἄρκτους, *id eſt, Vrſos in luſtris degentes nominavit: Vbi etiam videndus Scholiaſt. Græcus. Sane haud aliter ingenia vivida, quò plus receſſus & ocii interdum ſibi ſumunt, eo poſtea alacrius rurſum ſeſe exerunt omniaque peragunt, ſecundum illud Sophoclis,*

Φιλεῖ γάρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ ῥέξων μέγα.

Solet enim remiſſius agere vir magnum negocium tractans.

Quemadmodum autem vita ſolitaria nimis, & iſtud λάθε βιώσας *(contra quod etiam Plutarchus eruditum commentarium conſcripſit) intempeſtive & ſine ratione ſuſceptum, præſertim ab illis, qui Reip. & Patriæ præ aliis inſervire poſſunt ac debent, non probatur: ita profecto hominum doctorum, & ad vitam philoſophicam idoneorum receſſus honeſti minimè ſunt vituperandi. Quod certe in hac infelicitate noſtrorum temporum & tanta animorũ diſtractione privato nemini vitio vertipoterit.* Φίλον γάρ πως τοῖς ἀθυμοῦσι τὸ ἄμικτον καὶ φιλέρημον, *ſecundum Gregorium Nyſſænum, id eſt, Gratum enim eſt quodammodo triſtitia affectis locus ſecretus & ſolitarius. Ac præclara etiam eſt ſententia Iuſtini Martyris in Epiſtola iſta aurea ad Zenam & Severum,* σωτελόντι εἰπεῖν, ὁ θέλων εὖ βιῶναι, μήτε ὁρᾶτω πολλὰ, μηδὲ ἀκούειν σπουδάζετω. *Vt autem breviter dicam, qui bene vult vitam peragere, neq; videre, neq; audire multa ſtudeat.*

MAIOR

MAIOR POST OTIA VIRTVS.

Ceu luſtris latitant urſi & ſua membra relinquunt:
Sic meditatur opus doctus in arte novum.

PLVTARCHVS *in libello* περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας, *multa de informi vrsæ fœtu scripsit. Cui etiã astipulantur Plinius, Aelianus, Oppianus, Orus Niliacus, Phile, & alii plurimi. Aristoteles tamen lib.* VI. *cap.* XXX. *hoc distinctius explicat. Fœtum, inquit, minimum pro sui corporis magnitudine Vrsa edit, quippe quæ minorem cato, maiorem mure parere soleat, nudum, & cæcum, & crurib. propemodum mẽbrisq; alijs indiscretum & rudem, h.e.* ἀδιάφορον. *At ipsę venatores nostros affirmãtes audivi, in vtero captæ Vrsæ gravidæ suis membris nonnihil distinctos catulos sese reperisse. Commenti autem huius causam præbuisse quidam existimant catulorum ortus crassissimis secundinis obuolutorum, quas non nisi lambendo diutius mater reuellere potest. Vsurpauit hoc Symbolum celebris iste pictor Venetus Titianus, quo indicare voluit, in certis quibusdam rebus Artem plus valere quam Naturam ipsam. Quod quidem ut in nonnullis verum esse cõcedimus, sicuti in arte pictoria & similibus: ita in plurib. alijs locũ habere nequit, Naturamq; multo esse præstantiorẽ quotidie experimur. Et Pindar. ait Olymp.* IX.

Τὸ φυᾷ κράτιστον ἅπαν. Quod à natura est optimum omne.

Alibi legitur ascriptum, VTINAM PERPOLIATVR, *de operibus nimirum adhuc imperfectis & adhuc absolvendis. Quo pertinet eruditum Epigramma veteris amici mei Greg. Bersmanni de Parthenopeo secessu Virgilii, ex Donati commemoratione in illius vita:*

Vt nullo Musis interpellante vacaret,
Parthenopes adijt rura quieta Maro.
Vrsaq; lambendo catulos ceu format inertes,
Cudebat versus sic poliendo suos.
Assidua docti sua limant carmina cura,
Et sub judicium singula verba vocant.

NATV

NATVRA POTENTIOR ARS.

Ars polit, haud fingit, natura utrumq; ministrat,
Quantum dissideant, indicat hic catulus.

CONSTAT *Vrſos pluvio interdum tempore, & imbribus cadentibus ſolere potiſs. una colludere & exultari, quaſi præſagientes depulſis nubibus auræ ſerenitatem eſſe brevi conſecuturam. Sic viri fortes & conſtantes è longinquo ſæpe in rebus ſuis adverſis proſperiorem fortunam proſpicientes, tantum abeſt ut abjecto ſint animo ac perturbẽtur, ut etiam ſpe certa ſibi omnia læta polliceantur, iſtud Horatianum crebro apud ſe meditantes,*

Non ſi male nunc: & olim
Sic erit.

Nam ſecundum Ovidium quoq;,

Nube ſolet pulſa candidus ire dies.

Atq; ita fortitudinem cum prudentia conjungentes, tanquam ducibus duobus certiſs. facile conſequemur, ut neq; in rebus ſecundis nimis nos efferamus, neq; in adverſis deſperemus, quod eleganter B. Gregor. Naziãzenus his Græcis verſibus expoſuit,

μὴ σφόδρα θαῤῥεῖν, μήδ' ἀπελπίζειν ἄγαν.
τὸ μὲν γὰ ὀκλύει σε, τὸ δ' ἀνατρέπει,
τὸ μὲν κατόρθα, τῷ δ' ἔχα, τῷ δ' ἀφθόνῳ,
ἀχ ὡς ὁδῷ τὸ λεῖπον ἀχρειοῖ πόνον.

Ne fide multum, neve deſpera nimis,
Illud ſolutos efficit, peſſundat hoc,
Hoc corrigens, illud tenens, reliquam ſine
Livore rectius peragrabis viam.

Pulchrè etiam Apollodorus apud Stobæum dixit:

Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πεφθόντα δεῖ,
Ανδρες, τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

Nunquã oportet animũ deſpondere hominẽ infortunatũ,
O viri, meliora verò ſemper expectare.

SERE-

SERENABIT.

Quæris cur saliant pluviis? spes certa sereni est:
Hac tu confisus, pelle animi nebulas.

DE Vrsis hæc quoq; Plinius litteris tradidit: oculi eorum hebescunt crebro, qua maxime caussa fauos expetunt, vt conuulneratum ab apibus os leuet sanguine grauedinem illam. Et Solinus inquit, nihil auidius quam mel captant, atq; ideo aluearibus vbiq; insidiantur. Narrant autem aliquando accidisse, vt Vrsus cupiens aluearium in quercu veteri inuadere, atq; inde mel auferre, ita valide pedem anteriorem in ramum sese reflectentem impulerit, vt inde rursum sese liberare neutiquam potuerit, & hoc modo detentum & captum fame periisse. Accommodabit sibi recte hoc Symbolum quispiam probus ac innocens, qui contra aliorum violentiam & iniustitiam, qui seipsos sæpe euertere, & in suam perniciem ruere solent, præter omnium opinionem conseruatur, quod Lucretii egregii versus nobis subjiciunt,

Circumretit enim vis atq; iniuria quenque,
Atq; unde exorta est, ad eum plerunq; reuertit.

Rectè igitur Xenophon lib. 1. memor. monet, prudentem non esse violentum, cum sciat, ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσεστιν ἔχθρα, καὶ κίνδυνος, Violentiam comites habere inimicitiam atq; periculum: Additq; eleganter, ἀκὸν, ἢ τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν: Quamobrem vim facere non est prudentiæ studiosorum: Sed qui robur sine mente possident, violentis gaudent facinoribus.

XXIII.

VIOLENTA NOCENT.

Vt favus exitio est Vrso, sic sæpe malorum
Autorem illaqueant visq; dolusq; suum.

XXIV.

X antiquo nummo Iulii Cæsaris, in cuius altera parte bos ad sacrificia destinatus, stans ante aram exprimitur, cum inscriptione IOVI OPT. MAX. SACRVM, *hoc Symbolum videtur habuisse suam originem. Hic verò autor illius addidit quoq; aratrum, cum hoc animal potiss. ad opera rustica expedienda, aptum natum esse nemini sit dubium. Vnde in nummis tam Græcis quàm Latinis per boves vel tauros Coloniarum deductiones intelligebant, sicuti quoq; rei frumentariæ fuere insignia. Quod ex Varrone quoq; discimus, oppida (inquiens) condebant in Latio Hetrusco more multa, & junctis bobus, id est, tauro & vacca interiore aratro circumagebant sulcum. Hoc convenit in illos, qui non solum pietate ac religione, ac omni laudabili doctrina cupiunt excellere atq; aliis præire (quod per sacrificium cum bove peractum ostenditur) sed etiam aliis pluribus laboribus, sicuti bos arans, indefesso studio hominibus usui esse atq; inservire student. Nam, ut Menander ait:* τὰ χρηστὰ πράττειν ἔργον ἐστ' ἐλευθέρου, *Res bonas facere hominis est officium ingenui. Ascripsit autem inprimis hoc Symbolum sibi (ut Hieronymus Ruscellus refert, & ex epistolis Italicis Hannibalis Cari itidem licet animadvertere) Onophrius Panvinius Veronensis, ordinis Augustiniani Cœnobita, vir admodum laboriosus, ut scripta ab ipso composita testantur.*

IN

IN VTRVMQVE PARATVS.

Ferre jugum, jugulumq; dare, est bos aptus utrinq;
Sic pia turba facit, grata DEO *referens.*

LIVIVS *lib.* XXII. *memorabilem historiam memorat de Hannibale in angustiis ad Casilinum à Fabio Max. Cunctatore incluso, quem ipsum tamen alioquin prudentissimum ducem militarem, mira arte & ingenioso strategemate deceperit, commentus (ut Livius loquitur) ludibrium oculorum specie terribile ad frustrandum hostem. Faces enim undiq; ex agris collectas, fasceisq; virgarum & arida sarmẽta præligari curavit cornibus boum, quorum ad duo millia fuere, atq; primis tenebris noctis, accensis cornibus armentum in hostes, jussu ipsius, concitatum fuit. Interea illi qui ex Romanis ad transitus saltus insidendos locati fuerunt, circumventos se esse existimantes, præsidio excesserunt: atq; ita Hannibal ex illis faucibus evasit, & in agro Alifano securus castra posuit. Apparet itaq; ex hac historia, inter præcipuas boni ducis militaris virtutes hanc non esse postremam, ut si quando se tempore locoq; ac aliis in rebus hosti suo inferiorem videat, neutiquam tamen planè desperet, sed in omnem occasionem intẽtus non minus arte & ingenio, quam aperto Marte adversario suo terrorem simul & errorem incutiat, & hoc pacto se & suos incolumes conservet, & ab omni periculo tutos præstet. Sic eleganter Val. Maximus lib.* VII. *cap.* III. *Romanam virtutem præsidiũ ab astutia mutuasse dixit. Sed in hac parte nimis callida, atq; multo etiam magis perfida consilia locum habere non debent. Vnde etiam apud Virgilium lib.* XI. *Aeneidos ironice potius (ut quidam interpretes volunt) quam verè ex sententia autoris dicit Chorœbus,*

Dolus an virtus quis in hoste requirat?

TERROR

TERROR ET ERROR.

Fraudem fraude, aſtum non fallere dedecet aſtu,
Sæpe timore timor truditur, arte dolus.

PLVTARCHVS *in Sympoſiacis lib.* VI. *cap.* X. *de tauro ad ficum manſuefacto hæc litteris prodidit. Equidem ſpiritum validum & vehementem in fico exhalare, cum viſus plane teſtatur, tum id quod de tauris fertur, ſcilicet ficui alligatum taurum etiam ferociſſ. quieſcere, tactumque admittere, & omnino ferociam quaſi langueſcentem deponere. In acrimoniam tamen arboris major pars cauſſæ collata eſt. Plinius vero lib.* XXIII. *cap.* VII. *ſicuti Orus quoq; hoc potius Caprifico aſcribit: & quidem collo eorum hanc circumdatam (ut pictura repræſentat) mirabili natura compeſcere tauros ait, ut immobiles præſtet. Cuius proprietatis cauſſam Cælius Calcagninus lib.* II. *quoque inveſtigare conatur. Sic frenum petulantiæ eſt ſæpe adverſa fortuna hominibus rebus ſecundis nimis ſeſe efferentibus, vel aliis vitiis impune indulgentibus, & idem quoque præſtat doctrinæ ſanioris inſtitutio, & ad virtutem ac honeſtatem aſſuefactio, quibus animi hominum effrenes ad modeſtiam & manſuetudinem reducuntur, quod præclare Horatius lib.* I. *epiſt.* I. *ad Mecœnatem ſubjecit his verſibus,*

Nemo adeo ferus eſt, ut non miteſcere poſſit,
Si modo culturæ patientem præbeat aurem.

Qui ſimiliter lib. II. *Serm. Satyra* III. *introducit Polemonẽ Athenienſem perditæ luxuriæ adoleſcentem, qui ebrius & coronatus forte ingreſſus ſcholam Xenocratis, cum Philoſophus hic acriter de induſtria eſſet in luxuriam invectus, coëgit pœnitentia ductum oratione ſua Polemonem, ut depoſita priore mala vita philoſophiæ ſerio operam daret, qui etiam eidem Xenocrati poſtea ſucceſſor fuit datus. Ait autem poëta de ipſo*

Potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.

QVAN-

QVANTVM MVTATVS AB ILLO.

Corniger ut blandus ſit amictus fronde: at inertem,
Frugi vix facias, ni bene preſſus eat.

Bos

BOs *dicitur taurus castratus, hoc modo tam ad opera rustica quam ad saginam magis idoneus, quẽ Plinius etiam nominat socium laboris agriq; culturæ. Et Aristoteles in Oecon.* βῦν ἀντὶ οἰκέτου τοῖς πένησιν εἶναι: *inquit, Loco servi bovem esse pauperibus. Perhibent autem boves ferociores & magis generosos hoc quoq; habere proprium, ut in pascuis & pratis quempiam locum peculiarem occupent, nec alios facile admittant. Ac descripsit graphice huiusmodi boum impatientium consortis pugnam Oppianus lib.* XI. *Cyneget. Usus autem est hoc Symbolo Rex Poloniæ Stephanus Batorius, magnanimus & prudens admodum, nec non literatus Princeps, satis quidem apposite, cum pascuis simul & bobus ista regio abundet, non obscurè innuens, se ad Regni illius possessionem, magnis laboribus & periculis acquisitam, nullum facile socium esse admissurum, cum secundum Thyestem apud Senecam,* Non capiat regnum duos. *Quòd longè antè dixit Ennius, teste Cic. in Off.*

Nulla sancta societas, nec fides regni est.

Secutusq; illum Lucanus affirmat lib. I.

Nulla fides regni sociis, omnisq; potestas
Impatiens consortis erit.

Illustriss. Princeps Maximilianus Sfortia, Dux Mediolanẽsis, eodem Symbolo delectatus est, cum inscriptione, MELIORA QVÆRO: *Volens significare forsitan, se instar bovis, in pascuis semper optima quæq; quærentis & seligentis, consiliis quoque melioribus & prudentioribus cupere frui: quidam tamen opinati sunt, tacite hoc Symbolo eum innuisse, se adhuc regionem adhuc uberiorem appetere. Ante ascriptum fuerat:* NEMINEM ADMITTO.

MIHI

XXVII.

MIHI PASCVA SOLI.

Solus opima tenet bos pascua, parta tuetur;
Tu quoq; sic dotes solus habeto tuas.

XXVIII.

N. antiquis numiſmatibus equus ad currendum ſe incitans, ſummam rei celeritatem & alacritatem Symbolice exprimit. Montis verò aſcenſus acclivior & aſperior, virtutis iter difficile quidem, quo tamen ad veram gloriam tandem perveniatur, denotat. Venti autem procelloſi, equi curſum remorantes, omnis generis adverſitates, & impedimenta plurima, quæ viros probos & virtutis amantes à præclaro ſuo propoſito avertere vel ſaltem aliquantisper detinere ſolent, non male ſignificant. De quo Euripides quoq; in ſupplicibus queritur,

πολλοὶ γεγῶτες ἄνδρες ἐκ ἐχρὸ ὅπως
δείξωσιν αὑτὲς τῶν κακῶν ἐξουσίᾳ.

Multi viri nati honeſto loco non poſſunt
Seipſos palam oſtendere, propter malorum poteſtatem.

Idemq; Menander deplorat,

——ὡς ἀδικὸν, ὅταν ἡ μὲν Φύσις
ἀποδῶ τι σεμνὸν, τοῦτο δ' ἡ τύχη κακοῖ.

Quam injuſta res, cum natura quidem
Egregium aliquid contulerit, fortuna autem hoc depravat.

Nihilominus contra omnes inſultus & procellas graviores, à via virtutis nunquam abſcedendum, ac fortiter reſiſtendum, donec ſuperatis omnibus malis optatum finem conſequamur. Quod Cicero quoq; monet lib. III. *Tuſculanar. Quæſtion. Nulla (inquit) poteſt eſſe diuturna gloria, quam labor ſtrenuus ac indefeſſus primum non anteceſſerit. Quo pertinent Propertii lib.* IV. *Eleg. verſus elegantes.*

Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires,
Non juvat ex facili lecta corona jugo.

Fuit autem hoc Symbolum uſurpatum à doctiſs. Italo Ludovico Dulce, & ejus inſcriptio: TERRESTRIA FLAMINA VETANT.

FRVSTRA

XXVIII.

FRVSTRA REMORANTIBVS AVSTRIS.

Non remoratur equum vis venti assurgere in auras,
Virtutis nec sors aspera tardat iter.

GENEROSI *equi nobilem sobolem accuratè expressam à Virgilio III. Georg. (vel Apulei etiam testimonio) feliciter imitatus est dulciss. Oppianus in I. κω. Et sanè sunt quædam quasi incunabula & elementa virtutis: animiq; procedente tempore ad summum gloriæ culmen perventuri, certo cum indolis experimento, uti Val. Max. lib.* III. *cap.* I. *loquitur, & ejus rei pulcra exempla commemorat. Sed à pullo præcipuè generoso & spem magnam concitante de se apud alios, atq; in lætis pascuis exultante, adhuc in adolescentia (ut conjicio) sua Symbolum elegit hoc illustris Nicolaus Bathorius, Comes Sacmariensis (cuius prosapia celeberrima ac antiquissima multos semper viros præstantiss. protulit) quo scilicet ob* εὐφυίαν *&* εὐψυχίαν *ad præclara facinora peragenda seipsum incitare, & magni animi spē de se excuscitare voluit, atq; id quidem paulatim & suo tempore, non instar ingeniorum quorundam nimia cupiditate celeriter evolantium, & rebus arduis intempestive se ingerentium, cum magna sui nominis infamia. Nam, ut Accius poëta in colloquio ad Pacuvium apud Gellium lib.* XIII. *cap.* II. *dicit, quod in pomis est, itidem in ingeniis esse aiunt, quæ dura atq; acerba nascuntur, post fiunt mitia & jucunda. Sed quæ gignuntur statim vieta & mollia, atq; in principio sunt vivida, non matura mox fiunt putrida. Dixerat autem Pacuvius sibi auriora paulum & acerbiora videri, quæ scripsisset Accius in Tragœdia sua Atreo, quam ei recitaverat. Quintilianus etiam lib.* I. *Institutionum Oratoriar. de talibus ingeniis ante tempus sese ostendentibus rectè ait: Ingeniorum veluti præcox genus non temere unquam pervenit ad frugem.*

ET

ET IAM PRAECLARA MINATVR.

Fortis equi virtus primis se prodit in annis:
Nec latet excelsi vis generosa animi.

INTER *alia boni & generosi equi laudabilia signa non postremo loco hoc quoq; esse scimus, quod sitibundus inter bibendum non primis tantum (ut dicitur) labris, sed subito profundéq; satis, caput supra nares usq;, in aquam immergat. Quod Plinius quoq; retulit lib.* VIII. *cap.* XLIX. *Quo acrior equus est, eo altius in bibendo nares mergit. Sic quoq; viri fortes ac bellicosi, quo majora pericula ipsos circumstant, & pluribus difficultatibus urgentur, eo acriores & alacriores in illis ipsis se exhibent. Vnde apud Lucanum lib.* IX. *Cato exercitum in Libyam ducturus inter alias egregias cohortationes militibus hæc quoq; suggerit:*

——Serpens, sitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti gaudet patientia duris,
Lætius est, quoties magno sibi constat honestum.

Et Claudianus præclare.

Vile decus, quod non erexit prævius horror,
Ingentes geminant discrimina magna triumphos.

Ob quam causſam familiare sibi hoc Symbolum esse voluit fortis & strenuus bellator ac eques celebris, Bernhardinus de Cardina Neapolitanus, qui in multis ac gravib. bellis, quib. interfuit, & præclare præfuit, omnibus posthabitis periculis aut laboribus officium boni militis præstitit, & magna alacritate hostibus suis sese opposuit, atq; semper eximiam inde reportavit laudem. Pulchrè Euripides:

Τὰς πόνας γὰ ὄι ἀγαθοὶ
Τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν ἀδὲν ἐδαμᾶ.
Boni viri subire labores
Audent, & nusquam ulla in re sunt timidi.

ANIMO

ANIMO PETIT IMA PROFVNDO.

Totus equus naso ceu fertur anhelus in undam,
Præsenti adversis obvius ito malis.

PLATO

PLATO *in Phædro sive in dialogo de pulchro, proponit elegantem similitudinem de duobus equis, quibus omnis generis cupiditates & appetitiones significare voluit, quæ si rationi obtemperent, bonæ, sin minus, pravæ evadant. Quare si ira, superbia & alia vitia Rationis rectæ quasi vinculo non coercentur ac constringantur, homo suæ potestatis esse amplius nequit, sed efferatur in omnes partes & extra se rapitur. Et, ut Isocrates præclarè dixit:* ταῦτα πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τὰς ἡνιόχας ἀποβάλλουσιν: ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν ὑθυόντων. ἥ, τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διὰ φαυλότητα τῆς διανοίας: *idem ei quod curribus evenit, è quib. aurigæ sunt excussi. Nam ut hi temere feruntur, carentes gubernatoribus: Sic animus in multa delicta impellitur, mente subversa. Accuratius etiam rem & magis theologice explicat Chrysostomus in Homil. v. ad Isaiam: Anima habenas laxans cupiditatibus extra rationem positus, quovis rapitur, nec aliter quàm equus ferociens, ubi frenum ore, sessorem tergo excussit, fertur quovis vento velocius, omnib. obviis intolerabilis. Timore itaq; Dei, quæ est vera ratio Christianorum, undiq; constringenda, & intra suos limites continenda. Pulcerr. igitur Claudianus in Paneg. Mallii:*

Diis proximus ille est,
Quem ratio, non ira movet.

Et eleganter Socrates ait, μόνῳ τῷ λόγῳ καθάπερ πατρόπῳ σώφρονι, παραπιστέον τὸν βίον: *Soli rationi tanquam consultissimo tutori vitam omnem credere convenit. Franciscus Tertius Bergomas in Genealogiis Serenissimæ Domus Austriacæ, cum iconibus Principum magna solertia in æs incisis, hoc Symbolum attribuit Luitfrido Comiti Habspurgensi Nono.*

HÆC

XXXI.

HÆC VERA POTENTIA EST,

Affectus quisquis mentis moderatur habenis,
Fertur equo domito, qui vagus, ille fero.

APVD *veteres maximæ commendationis fuerunt equi Theſſalici, quibus bovilli capitis notam incolæ inurebant, à qua dictos volunt Bucephalos, non quod capite bovis eſſent præditi, ut Pomp. Feſtus voluit. Fuit autem κατ' ἐξοχὴν ita nominatus equus Alexandri Magni & ipſe Theſſalicus, qui nullum alium quam Regem ipſum ſeſſorem admittebat. Qui cum in prælio, quo Alexander Porum Indiæ Regem vicit, fuiſſet interfectus, in memoriam grati animi ad Hydaſpim fluvium Indiæ, urbem Bucephalam ab ipſo ſic denominatam condi juſſit, ut teſtãtur Stephanus de Vrbibus, Plinius, Strabo, & Iuſtinus. Quod exemplum nobis proponitur illuſtre, ut, ſecundum Senecam in libro de beneficiis, beneficiorum memoriam non ſinamus ullo pacto ſeneſcere, immo gratitudinẽ quandoq; non ſolum ad homines, ſed etiam ad animalia bene de nobis merita ſe debere extendere. Apud Dionem quidem & Iul. Capitolinum hoc etiam nomine Adrianus Cæſar, & Verus Imp. celebrãtur, quorum ille equo ſuo Boryſthenite mortuo columnam inſcripto epigrammate erexit, hic Volucri equo ſepulcrum in Vaticano fieri curavit. Herodotus etiam equarum monumenta ob victorias Olympicas reportatas commemorat. Alii ſolo Bucephalo quaſi ferocienti utuntur, addito dicto:* INDIGNOS INDIGNOR. *Nam quemadmodum Alexander Magnus tantum fuit dignus habitus ab iſto equo, ut cum reciperet ſeſſorem, ita quoq; generoſus animus omnia reſpuit præter virtutem & honeſtatem, nec unquam pravorum conſuetudinem admittit. Quandoquidem (ut Xenophon ἀπομνημ. α. ſcripſit) ἡ μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλία, ἄσκησίς ἐστι τῆς ἀρετῆς, ἡ δὲ τῶν πονηρῶν, κατάλυσις: Bonorum quidem conſuetudo virtutis exercitatio, pravorum autem, illius deſtructio atq; everſio eſt.*

GRATO

GRATO SERVIIS-SE PATRONO.

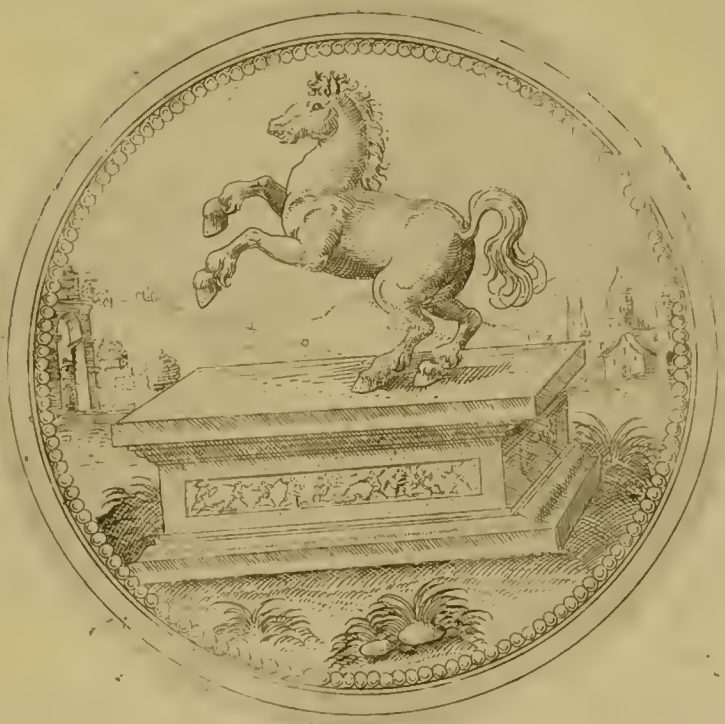

Gratus equo ut fuerit, magnus docet ille Macedo,
Ornat honore novo, condidit huic tumulum.

LVPVM *cervarium (quam appellationem hodie retinent Rheti, Sabaudi & Illyrii) vocamus illam feram, quam noſtri* Luchß *nominant, quod vocabulum videtur cum lynce convenire, eſtq; ſic dictus, quod cervos ſoleat infeſtare, vel quod hinnulos (ſecundum alios) ſuis maculis imitetur. An θὼς ſit Græcorum, adhuc diſputatur: tametſi Gaza contra ſententiam Geſneri ita lupum cervarium verterit. Plinius perhibet, quamvis infame mandenti, ſi reſpexerit, oblivionem cibi ſubrepere, digreſſumq; quærere alium, & ita, ut Solinus refert, immemor præſentis copiæ, it quæſitum quam reliquerat ſatietatem. Quod pariter avaris & ambitioſis ſæpe contingere ſolet, qui dementati vana ſpe fortunæ uberioris præſentia commoda per ſtultitiam negligunt, perinde ut Canis carnis fruſtum per flumen ferens in Apologo, cui Phædrus Aug. Lib. hoc* πρόμυθιον *dedit:*

Amittit meritò proprium, qui alienum appetit.

Heſiodi autem verſus notus eſt:

νήπιος ὃς τὰ ἑτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Stultus eſt, qui certis relictis, ſectatur incerta.

Itemq; Sophoclea ſententia in Thyeſte.

τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλὰς ἔθηκε τὰ παρόντος ἁμπλακεῖν,

Non poſſibilium cupiditas
Multos fecit præſentibus fruſtrari.

Tractat idem Emblema ſive Symbolum (nam diverſo reſpectu utrig; accommodari poterit) Alciatus quoq; in Emblem. Apud Scip. Amiratum Italicum ſcriptorem additur dictum: QVOD TIBI DEEST MIHI OBEST. *Et apud alium,* VTINAM SIC IPSE FOREM. *Quæ ad ea, quorum recordatio eſt moleſta, & libenter vellemus obliviſci, recte applicari poterunt.*

DEMENS

DEMENS ALIENA REQVIRIT.

Incertis inhiat, certissima spernit avarus.
Ceu praesente alium linx cupit ipsa cibum.

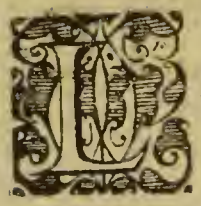

Lynces scribit in Aethiopia reperiri Plinius, Lupos verò cervarios in locis Septentrionalibus. Videntur tamen esse animalia cõgenera, & utrig; attribuunt scriptores visum acerrimum, pellisq; varietatem. Plutarchus in libello contra Stoicos scribit, creditum fuisse de Lynceo quodam, quod saxa quoq; & arbores oculorum acie penetraret: imò & per terram cum conspexisse, quæ agerentur apud inferos, Apollon. tradit in Argonaut. Meminit quoq; illius Pindarus hymno x. *Neme. & Horatius* 1. *epist. ad Mecœnatem:*

Non possis oculo quantum contendere Lynceus.

Hæc nonnulli ad hanc feram transtulêre, quod tamẽ fabulosum pluribus & nimis ὑπερβολικὸν *esse videtur, nihilominus eleganter accommodari ad aciem mentis singularem, & ingenii acumen & perspicacitatem poterit, quæ Græcis est* ἀγχίνοια, *eximia & admodum utilis, si ad res laudabiles adhibeatur: è contrario verò plurimum nocens ac pernicioſa, ubi tam egregio ac divino dono ad futilia homines perperam abutantur. Tribuit autem hanc quoq; laudem Cyro Xenophon lib.* 1. *in ejus* παιδείᾳ, ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῷτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, *Quæcunq; alii interrogassent, ad ea propter ingenii celeritatem promte respondit. Præposuit suis libris hoc Symbolum Ioannes Baptista à Porta Neapolitanus, tacite eo ostendẽs, se præ aliis conari Naturæ arcana & maximè abscondita investigare atq; aliis communicare, de quo ipsius studio aliorum esto judicium. Illius autem inscriptionem leviter, sed ad Symbolum accommodatius, immutavimus.*

INSPICIT ET PERSPICIT.

Et muros penetrant fulgentia lumina Lyncis,
Et ſecreta acies perſpicit ingenii.

TIGRIDEM *apud Hircanos & Indos ferunt animal esse miræ velocitatis, ac maculosum, teste Plinio. Autores rerum Indicarum, qui nostro sæculo floruerunt, inter quos Oviedus & Petrus Martyr non postremi habentur, hanc feram describunt, & leoni quoq; parem vel maiorem faciunt. Pausanias in Bœoticis suis lib.* IX. *putat Mantichoram Indorum esse. In nostris regionibus an sit visa dubitatur. Aelianus cum Plinio ait* Φιλότεκνον, *id est, sobolis esse amantem in hoc genere fœminam, usq; adeo, ut ad naves usq; prosequatur venatores, eosq; cogat catulos interceptos rursum unum post alterum abjicere. Pierius verò in Hieroglyphicis memorat, venatorem conscensa navi vix duob. vel uno tantum catulo ablato aufugere, in cõtinenti post se equo relicto, in quem Tigris omnem ultionis sævitiam convertens eum totũ discerpat. Ex quo videmus, vindictæ cupiditatem minuere non solum in feris, sed in hominibus quoq; dolorem solere, præsertim in iracundis & vera pietate minime imbutis, quæ nos multo aliter instruit, ac* DEO *vindictam esse relinquendam monet. Quæ poëta Ethnicus Iuvenalis quõq; nonnihil intellexit, ubi inquit,*

At vindicta bonum vita jucundius ipsa est.

Et statim addit.

Nempe hæc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia caussis,
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.

Tandemq; egregie concludit.

Semper & infirmi est animi exiguiq; voluptas
Vltio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam fœmina.

MINVIT VINDICTA DOLOREM.

Perſequitur ſobolis raptorem concita Tigris,
Et ſæpè eſt magnis ultio grata viris.

DE Tigride Ambrosius VI. Hexaemero cap. IV. & Albertus de animalibus hæc quoq; litteris mandarunt. Venatores quidam sphæras vitreas insequentibus matribus catulorum, quos rapuerunt, objiciunt, quas illæ intuentes imagine quam ipsæ reddunt, ita decipiuntur. nam catulos subesse putat, quod sphæra moveatur, ceu vivum animal in se continens. Sed cum tandem pedibus sphæram Tigris confringit, ut catulo potiri queat, delusam se videns pergit insequi. Illi alias subinde sphæras objiciunt, deluduntq; feram, donec tuto ad urbes vel naves evadant. Ex quo Claudianus fecit,

Vitreæ tardatur imagine formæ.

Atq; inter recentiores poëtas vir doctiss. Petrus Angelius Bargæus lib. III. Cynegeticorum,

Speculo persæpe eluditur, ut se
Inspexit, natosq; illic decepta putavit
Esse suis caveis & iniquo carcere clausos.

Sic nimis crebro in nostris rebus, secundum Simonidem, τὸ δοκεῖν καὶ τὴν ἀλήθειαν βιάζεται, opinio etiam ipsi veritati vim facit, &, ut Theognis ait,

πολλάκι τὴν γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέα.

Et mentem species fallere sæpe solet.

Vel, ut præstantiss. Hospitalius in quodam carmine fecit,

Et veri specie nos ludit opinio falsa.

Quod inprimis in vera pietate & religione Christiana summopere est fugiendum, ut Basilius Magnus multis verbis monet in Homilia τὸ λαικίζοις, quæ hoc loco ascribere nimis longum foret. Alii addunt: TE PIETAS, NOS FALLIT AMOR.

FALLIT

FALLIT IMA-GO SVI.

Ambigua ſplendens ne fallit imagine forma,
Fallitur ut vitreo tigris acerba globo.

PANTHERA à Græcis secundum Varronem dicta est ab omnifaria feritate, cuius sexum quidã distinguunt, ut marem Pardum, fœminam Pardalim vocent. Panthera Latinis vocatur Varia, à pellis varietate. Africanæ quoq; nominantur, cum in hac regione inprimis reperiantur, nunquam in Europa. In picturis & sculpturis veterum Pantheras, Leopardos, Tigrides & Lynces, ut cognata animalia, non facile semper est invicem discernere. Nota autem nostris quoq; temporibus est Panthera, ad quam refertur Leopardus. Legitur apud Plutarchum in commentario de solertia animalium, ad Pantheram pleraq; accedere animalia, suavitate odoris illecta, & maxime Simias. Idemq; testantur Aristoteles, Solinus, Aelianus & Plinius, qui postremus hæc clarius exponit, ubi sic scribit: Ferunt odore earum mirè solicitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terreri, quamobrem eo occultato reliqua dulcedine eius corripiunt. Idem ferè scribunt Theophrastus quoq; lib. de Odoribus, & Philostrat. lib. 11. Quare sapientes Aegyptii (ut Orus scribit) hominem scelleratum & malitiosum designaturi, qui animum suum subdole occultet, Pantheram alia animalia persequentem pingebant, vitium profecto ut max. detestandum, sic hodie nimis usitatum: de quo Cicero III. Verrina orat: Nullæ sunt, inquit, occultiores insidiæ quam hæ, quæ latent in simulatione officii: ac lib. 1. de Off. rectè ait, Nulla est totius injusticiæ capitalior quam eorum, qui cum max. fallunt, hoc tamen agunt, ut boni viri esse videantur. Et extat Dionis Chrysostomi libellus περὶ ἀπάτης. Alii generalius ad omnia genera voluptatis prava referunt: de quibus Silius Italicus:

nec ira deûm tantum, nec tela, nec hostis,
Quantum sola noces animis illapsa voluptas.

ALLI-

ALLICIT VT PERIMAT.

Luxuriem juvenes, malesidos spernite amores,
Nam necat illectas Pardus odore feras.

APVD *S. Prophetam Hieremiam cap.* XIII. *graviſs. legitur increpatio, ubi ait, Si mutare poteſt Aethiops cutim ſuam, aut pardus maculas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Id quoq; Gregorius Nazianzenus breviter repetiit,* πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ καπάσικλον, ἀδὲ αἰθιοψ τὸ μέλαν: *Pardalis non deponit maculoſum iſtud, nec Aethiops nigredinem. Notantur autem inprimis hac ſimilitudine homines praeter modum perverſe mali & improbi, quorum ſubdoli & fallaces mores plane in naturam (ut dici ſolet) abierunt, nec ſalutaribus admonitionibus locum ullum concedunt. Qui etſi τόπον, non tamen τρόπον μεταβάλλουσι, ut Aeſchines in Cteſiph. loquitur. Nam ut Menander dixit:*

Ανεθέτητόν ἐστιν ἡ πονηρία:

Audire monita non ſolent ulla improbi.

Definit autem Ambroſius in Hexaemero malitiam, id eſt, μοχθηρίαν, *eſſe mentis atq; animi depravationem deviam à tramite veritatis. Ac Cicero* III. *lib. de Natura Deorum: vult eſſe verſutam ac fallacem rationem nocendi. Quae etiam praeclare explicat idem Nazianzenus,* ὄντως (*inquiens*) ἀσυλλόγιστόν τι καὶ πρόχειρον πρᾶγμα ἡ μοχθηρία, καὶ οὐδέν ἐστὶ ὃ τὰς πονηρὰς βελτίους ποιήσειεν, *id eſt, profecto res eſt rationis expers improbitas ſive malitia, nec quicquam eſt, quod pravos efficere poßit meliores. Quod de illis intelligitur, qui emendationem nullam volunt admittere, ac dati ſunt, ſecundum S. Paulum,* εἰς ἀδόκιμον νοῦν, *id eſt, reprobam mentem, quae res profecto omnium quae cogitari poteſt, eſt miſerrima: nam eiuſmodi deplorati homines (teſte S. Petro)* ταχινὴν ἀπώλειαν, *id eſt, velox exitium ſibi accerſunt.*

HAVD

HAVD MVTABITVR VNQVAM.

Callida ſi varios ſibi Pardalis exuit orbes,
Exuet & mores mens ſcelerata malos.

GESNERVS *& alii, qui de Animalibus scripserunt, annotarũt hæc duo vocabula, Pardi ac Leopardi, interdum ab autoribus promiscue accipi, cum quidem nomen Pardi ante Lucanum & Plinium vix in usu fuisse deprehendatur, sed Pardalis de utroq; sexu sumebatur. Leopardi verò denominatio adhuc est recentior, cuius antè Iulii Capitolini aut Aelii Spartiani tempora nemo (quod ego sciam) meminerit. Significat autem propriè feram natam ex Leæna & Pardali. Paulus Venetus lib.* III. *refert magnum Tartarorum Chan sive Imperatorem venationis esse studiosum, & equo insidentem secum ducere Leopardum cicuratum, quem in cervos & damas emittat. Estq; apud plures Principes & ipsum Imperatorem nostrũ hæc venatio adhuc quoq; usitata. Ac tale est ingenium Leopardi, ut nisi intra paucos saltus (aliqui ternos statuunt) feram vel leporem assequatur, ira efferatus recedat, quem venator haustu sanguinis ex lagena, vel frusto carnis placare solet. Vsurpavit hoc Symbolum Senator præcipuus Venetus Iacob. Superantius (cuius gentile insigne quoq; est Pardus) qui summis in sua Republ. honoribus perfunctus, tandem fortunam parum propitiam expertus est. Significare autem eo voluit, celeritatem & industriã in rebus arduis peragendis admodum esse necessariam, quæ si non habeat locum, quiescendum & optatiorem occasionem esse expectandam. Quod elegantiß. Heliodorus lib.* IV. *Aeth. dixit:* τῆς ὥρας εὐδόσιμον ἀπιτηρεῖν, *temporis oportuni occasionem observare. Bargaglius Italicus scriptor addit,* AVT CITO AVT NVNQVAM. *Vel,* AVT CITO, AVT SPERNO, *eodem ferme cum priore sensu.*

AVT

AVT CAPIO AVT QVIESCO.

Advigila, prensa, momento occasio constat,
Elapso hoc, frustra quod facis, omne facis.

CERVVM *dicunt nominari,* ἔλαφον *quasi* ἔλοφον διὰ τὸ ἕλκειν τὰς ὄφεις, *quod attrahat serpentes, vel* ἀπὸ τοῦ ἐλαύνειν τὰς ὄφεις, *quod serpentes abigat. Plinius narium spiritu dicit extrahere renitentes, quod Aelianus quoq; asserit, addens eos etiam à cervis devorari. Idem Lucretius lib.* VI. *refert,*

Naribus alipedes ut cervi sæpe putantur
Ducere de latebris serpentia secla ferarum.

Nec aliter Nicander in Theriacis, & Basilius Magnus in Hexaemero. Ac secundum Oppianum II. *Cyneget. &* II. *Halieut. & alios, cervi & serpentes mutuo odio tantopere flagrãt, ut etiã cornu cervinum, secundum Dioscoridem Scholiastẽ Apollonii lib.* II. *& Aelianum, suo suffitu abigat serpentes. Potest autem primum intelligi generaliter hoc Symbolum, de hominib. fraudulentis, & perversis simulatoribus, qui tametsi aliquantisper tanquam in antris suis & cæcis recessibus latitent, tandem veritatis tamen vi ac potentia inde extrahuntur atq; ab illa conficiuntur. Sic Peregrinus dictus quidam Philosophus, teste Gellio lib.* XII. *cap.* IX. *dicere solebat, errare eos qui spe & fiducia latendi peccent, cum nulla sit perpetua peccati latebra, eorumque falsæ opinioni hos Sophoclis versus opponebat,*

πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδὲν· ὡς ἅπαντ' ὁρῶν
καὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπλύσει χρόνος.

Nihil occulta ad hæc: quando cuncta tuens,
Et cuncta audiens, omnia revelabit dies.

Posset quoq; particulatim princeps aliquis, scelerum vindex justissimus, & improborũ hostis acerrimus, ad aliorum terrorem eiusmodi Symbolo uti, qui sit secundum Euripidem (citante hos versus ẽ Stobæo)

τοις μὲν δικαίοις ἔνδικος· τοῖς δ' αὖ κακοῖς
πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.

Iustis quidem æquus & justus: malis verò
Omnium maximus hostis in terra.

NVL-

NVLLIS FRAVS TVTA LATEBRIS.

Dispereat fraus ficta dolis, candorq; triumphet,
Tandem illa opprimitur, ceu latebris coluber.

Vi animi æger & multis curis atq; ærumnis affectus, arbitratur non alia ratione se posse dolori mederi, atq; mentis inquietudini consulere, quam hinc inde vagando & discurrendo, interea vera & efficacia sui mali remedia negligens, similis est cervo,

Quem procul incautum nemora inter Cressia fixit
Pastor agens telis.
ille fuga silvas saltusq; peragrat.

Frustra, nam

hæret lateri letalis arundo,

ut Virg. cecinit: & doctiss. Emblemate expressit Hadr. Iunius. Chrysostomus autem hac ipsa similitudine utitur Serm. in Oziam: Quemadmodum cerva telum corpore fixum ferens, licet venatorum manus effugiat, perit tamen tandem: Sic & anima telo concupiscentiæ, ob intemperatum & curiosum visum saucia, tametsi discedat, perit tamẽ & corrumpitur. Quapropter tranquillitatis & rationis veræ norma in ejusmodi casib. semper nobis ante oculos proponenda. nam, ut Plutarch. in cõm. περὶ ἀθυμίας disputat, τοιαύτῃ ὁ λογισμὸς ἀσχολίαν ἢ μεταβολὴν ἐγγενόμενον μεταποιεῖ πρὸς ἕκαστον βίον, id est, Recta ratio si accedat ad quodvis genus vitæ, & quamvis mutationem, eam reddit facilem. Quod argumentum luculenter quoq; tractavit Horatius in Epist. ad Bullat. lib. 1.

Nam si ratio & prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia, navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere; quod petis, hîc est,
Est Vlubris, animus si te non deficit æquus.

Alibi legitur ascriptum: HÆRET VBIQVE. *Vel,* NIL FVGA COMITANTE MALO.

HINC

HINC DOLOR, INDE FVGA.

Omnem tolle metum, mentem nec anxius urge,
Læsus enim fruſtra ſpicula fixa fugis.

OPPIANVS *(ut antea dictum est) quo in loco describit pluribus verbis odium inter cervos & serpentes, commemorat quoq; , in finibus Libyæ, ubi maxima sit serpentum copia, cervos humi stratos, & quiescentes ab illis peti, atq; universum ipsorum corpus hostiliter infestari. Quibus cruciatibus illi exagitati fugere tentant, & cõtra suos inimicos dentibus & cornibus pugnant, eosque conficere conantur. Cumq; ita sese affectos sentiunt, Naturæ quodam instinctu fluvios petunt, frigidosq; fontes, cum alioquin natura sint calidissimi, ibiq; cancellos comedentes sibi medicinam faciunt, quo facto statim serpentum reliquiæ ex eorum cute excidunt, ac cicatricibus vulnera obducuntur. Alii præter Aristotelem cancrorum non meminerunt. Explicat hoc Symbolum prolixe Hieronymus Ruscellus, & Cardinal. Carolum Borromæum sibi id vindicasse scribit. Vult autem per cervum intelligi hominem, totum pietati & divino cultui deditum, in uno* DEO *opt. max. tanquam salutari fonte spem suam collocantem: quod ex Psalmo* XLII. *quoq; apparet, ubi S. Vates dicit: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te* DEVS. *Sitivit anima mea ad* DEVM *fontem vivum. Serpentes autem hoc loco, ut & alibi in sacris literis, peccata, & diabolum, & quicquid sanctis ac bonis conatibus adversatur, significant. Non male quoque huc quadrat dictum Salom. Proverb. cap.* XIV. Φόβος κυρίου πηγὴ ζωῆς, τοῦ ἐκκλίνειν ἀπὸ παγίδος θανάτου. *Timor* DOMINI *fons vitæ, facit autem declinare à laqueo mortis. Ac notus est egregius versiculus,*

Sola salus servire Deo, sunt cætera fraudes.

VNA

VNA SALVS.

Vna ſalus DEVS *eſt, pia mens ſolam hanc cape preſſa*
Aerumnis, ſitiens cervus ut ardet aquas.

NON *multum abest à priore similitudine hæc quoque ingeniosa & elegans inventio Symbolica, qua exprimitur cerva matutino tempore, Sole jam exoriente æstivis mensibus, tam propter sui corporis caliditatem, quam cœli æstum, purissimum rorem hianti ore jucunde excipere atq; eo sese reficere. Designat autem cerva hominem religioni ac pietati deditum, ac cupide rebus omnibus aliis spretis divinorum oraculorum suavissimis meditationibus, præsertim sub aurora, quãdo animus debet esse purioribus & sanioribus cogitationibus intentus, vacantem, ut quibus tanquã saluberrimo pabulo & desideratiss. rore mens nostra cœlitus nutriatur & recreetur. Sic veteres sancti Doctores quoq; per rorem significari in sacra Scriptura doctrinam cœlestem tradunt, qua nos sola sustentamur ac proficimus. Quod abunde etiam ostendit S. David in Psalmo isto pulcherrimo* CXVIII. *quem omnes pii semper meditari, & memoriæ mandare debent. Idq; inter alia infinita præclara dicta Gregorius Nazianzenus quoq; hoc disticho nos monuit,*

δεῦρ' ἄγε κόσμον ἅπαντα καὶ ἄχθεα τῆ δ' ἀπολείψας,
ἰσίον ἐς ζωλὼ ἠερίλω πέτασον.

Eia age & hîc omnem mundumq; fascesq; relinquens,
In cœlum cursu dirige vela tuo.

Et alter ejusdem Nazianz. versiculus notus est:

Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων δ' ἀπολήθεο πάντων:

Aspice mens sursum, terrenas abjice curas.

Apud alios, eodem ferè sensu, magis ad omnia liberalia & honesta studia refertur, addito dicto, MENS INTENTA SERENIS. *Alii addunt:* NIL AMABILIVS.

MENS

MENS INTENTA DEO.

Ore capit patulo rorem vaga cerva cadentem,
Rore riges nobis torrida corda DEVS.

N Scythiæ latiſſ. campis animal quoddam reperitur, paucis (ut opinor) adhuc cognitum, Snhak ab incolis dictum, ſilveſtræ Capræ ſimile, quod, ut à fide dignis viris accepimus (qui etiam veram eius iconem nobis communicarunt) quotannis ad fines Podoliæ usq; adventare ſolet, miræ pernicitatis, nec minoris ferocitatis, cornibus præditum ſtriatis, albicantibus, pellucidis, acutis & validis (qualia apud meum quendam amicum hic quoq; oſtenduntur.) Hoc ſe quaſi ductorem præbet Capreolorum gregibus, ipſisq; præire ſolet, acerrimo viſu ſimul & auditu præditum. quare longe lateq; circumſpiciens & omnia obſervans, facile hominum perſequentium inſidias è longinquo deprehendit, & comitibus ſibilo acuto ſignum dat fugæ, ut in loca tutiora ſe recipiant. Qui typus profecto eſt pulcherrimus principis ſoliciti ac ſolertis, rectoriſq; vigilantis, quẽ Homerus ideo ποιμένα λαῶν, id eſt, paſtorẽ populorum vocat. Et Chryſanthas apud Xenoph. VIII. *κύρε παιδείας ait, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς ἐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ, quod nullum ſit diſcrimen inter bonũ principem & patrem bonum. Quidam attribuunt huius Symboli inſcriptionem Hadriano Imperat. Rom. qui etiam (ut Dion commemorat) in frequenti Senatu publice hæc verba protulit,* ὅτως διοικήσω τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐγνωκὼς ὅτι οὐχὶ τ' ἐμαυτοῦ πραγμάτων, ἀλλὰ τ' ν ἀρχομένων ἐπιμελοῦμαι. *Ita imperium administrabo, ut ſciam non mearum rerum, ſed ſubditorum mecura affici debere. Sic legum quaſi colophon, clauſula hæc additur,* SALVS POPVLI SVPREMA LEX ESTO. *Et digniſſima tanto Rege vox eſt illa apud Homer. λ. α.*

βέλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ὀπολέσθαι:

Volo ego populum ſalvum eſſe potius quam perire.

NON MIHI, SED POPVLO.

Rex bonus eſt paſtor populi, tutorq́; paterq́;,
Nec ſua, ſed populi commoda ſola cupit.

DE Capreolo Moſchum proferente, diverſæ ſunt apud recentiores ſententiæ, cum Arabum potius quã Græcorum ſit inventum. Simeon Sethi non adeo antiquus autor Græcus illius meminit, ſed ſatis cõfuse deſcribit, cum maximũ eſſe dicat animal (niſi ſit mendum in græco textu) & unicornem faciat. quod utrumq; falſum eſſe conſtat. immo dentes quidem habet exertos inſtar verris, ſed nulla cornua. Hanc Gazelam vult eſſe Scaliger Arabum exerc. CCXI. contra Cardanum, & ἐκ τῆς αὐτοψίας eam deſcribit. Circa umbilicum ſolet tempore novilunii huic capreolo ſive capreæ Indicæ abſceſſus quidã protuberare, qui maturus vel ſponte rumpitur, vel ob quendã pruritum terræ aut ſaxo affricatus, humorem ſanioſum emittit (hinc à quibuſdam pus aromaticũ vocatur) evacuataq; hac vomica rurſum ſanguinẽ quaſi menſtruum colligit, & iterum ſuo tempore emittit. Maximus verò Moſchi proventus eſt in China, ut in eius hiſtoria recenſet Hiſpanus ſcriptor Io. Mendozza. Exiſtimant autẽ peritiores hunc tam pretioſum ſuccum producere & tanquam liberalitate uberiore compenſare quod accepit, propter paſcua odoratiſſ. herbarum, quæ in ſanguinem convertantur & hunc odorem illi concilient. Alii ad quandam potius hoc ἰδιοσυγκρασίαν referre malunt. Imago hæc eſt Principis, qui ſubditorum ſuorum opibus & ſumtibus ſuſtentatur, atq; ideo majora illis, vice verſa, ſi fieri poſſit, reddere cupit, ut ſcilicet eius opera contra aliorum iniurias ſemper poſſint vitam trãquillam & felicem agere. De quibus accurate diſputant, Plato lib. I. de Republ. & Xenophon lib. I. & VIII. κύρου παιδείας. Suntq; noti verſiculi Claudiani ad Honorium,

Tu civem patremq; geras, tu conſule cunctis,
Nec tibi, nec tua te moveant, ſed publica vota.

PRÆ-

PRAEMIA DIGNA FERAM.

Munera quæ dominis fuerint data, tempore fiunt
Vberiora, velut Moſchus odore placens.

DE Alce tam veterum autorum quam recentium descriptiones non parum quoq; inter se discrepare videmus. Nam quam Iulius Cæsar lib. VI. *de bello Gallico Alcem describit, doctiorũ judicio est Machlis Plinii, quam in Moscovia adhuc reperiri, sunt qui dicant. Prutenica autem & Suecica Alce, Germanice vocatur,* Ellend/ *quasi ipsa sit miseria, cum timidũ sit animal admodum, statimq; homines olfaciens fugiat, ac præterea quovis vulnere parvo accepto moriatur. Aiunt etiam Epilepsia laborare crebro, & ungula posteriore auri appositа inde liberari, quod tamen apud incolas etiam quosdam nondum fidem reperit. Olaus Magnus nescio qua de caussa Onagrum falso vocat. Albertus melius Equicervum: Cardanus, & alii magnum animal. Scaliger verò in Exercitationibus cum Rangifero (ut & alii) videtur confundere. Iubatos Bisontes nominari à Plinio putat Apollonius Menabenus Medicus ante hoc tempus Ioannis Regis Sueciæ, qui etiam peculiarem de eo commentarium conscripsit. Dodoneus existimat Strabonem, Solinum, Pausaniam (quamvis plenam illius cognitionem non habuerint) de nostra Alce esse intelligendos. Facultatem autem Vnguлæ singularem inesse asserunt, quamvis infimæ parti corporis, contra Epilepsiam, & Hysterica mala, non solum intra corpus, sed amuleti quoq; instar adhibitæ. De Cornibus idem alii affirmant, non pauci negant, tametsi contra venena instar cervini cornu usurpari posse, non dubitem. De quo alibi plenius disputabimus. Discere autem inde debemus, sæpe etiam humilia & abjecta atque contemta non exiguam in se utilitatem continere. Quare Plinius recte dicit lib.* XV. *cap.* XIV. *Nihil tam parvum est, quod non gloriam (& utilitatem) parere possit. Cuius rei exempla plurima afferri possent, nisi ubiq; essent illa nota & obvia, & brevitas argumenti hoc loco id non permitteret.*

ET

ET INFIMA PROSVNT.

Vilior haud pars est Alci, nec dignior ungue:
Ergo etiam parvis gratia magna data est.

APER *iratus ac frendens, nimiaq; vindictæ cupiditate irritatus, magno impetu arborem etiã validam dejicere cupit, quo tamen conatu irrito nihil aliud consequitur, quàm quod dentes sibi ipsi confringat, seq; frustra conficiat; atq; ita declarat, quam detrimentosa & noxia sit iracundia, omnis rationis expers. Vnde Xenophon dicit,* ὀργὴν εἶναι ἀπρονόητον, *id est, iram esse improvidam. Pulchrè Hierax in opere de Iustitia apud Stobæum:* πολλοὶ γὰρ ἂν ἀνεγείροντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολὴν, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς, αὐτοὶ προαπέθανον, πρὶν τὰς ἐχθρὰς τιμωρήσασθαι: *Vnde multi cognatam sibi bilem excitantes, ex iracundia mutua prius obiere, quam hostes suos ulti sunt. Cicero autem longam & accuratam disputationẽ de ira in* IV. *Tuscul. tandem ita concludit: Non igitur desiderat advocatum fortitudo iracundiam; satis est instructa, parata, armata per seſe. Sciendum tamen, non solum ab aliis iram dictam esse cotem fortitudinis, sed etiam Aristotelem* IV. *Ethic. Nicomach. scribere,* τὸν θυμὸν συνεργεῖν *fortitudini, ubi non accipi debet* ὀργιλότης, *id est, proprie dicta iracundia, quæ semper est in vitio, sed vis quædam acrior & ardentior animi, quamvis hæc nomina quandoq; non adeo accurate distinguantur. Qui vero de his plura velit cognoscere, legat inter alia Plutarchi libellum* περὶ ἀοργησίας, *& Senecæ tres libros de ira. Ante omnia verò Basilius Magnus consulendus, qui luculentum de hoc perniciosiss. affectu commentarium nobis reliquit. Nostra inscriptio est ex Ovid. Heroid. ubi Medea ait:*

Quo feret ira, sequar: facti fortasse pigebit.

FACTI

XLVII.

FACTI FORTAS-SE PIGEBIT.

Concitus ira Aper in truncum se reddit inermem.
Ira ultrix quoties in sua damna ruit?

Canibus agitatus in venatione Aper, & irruens ſumma vi in venabulum, quod aut excutere conatur, aut illo confici cupit, Symbolum eſt viri fortis ac plane imperterriti, periculum præſens non fugientis. Petrus Angelius Bargæus doctiſs. poeta lib. IV. *Cynegetic. ita deſcribit:*

Non ille iras, non ille ſuperbos
Demittitque animos, & ſæva pericula vitat
Ignavus, neq; etiam curſu pedibusq; ſalutem
Quærit, & hoſtiles præceps evadere terras,
Sed ruit in medias hominum canumq; cohortes
Vltor, atrox, certusq; mori, quem ceperat unum
Ante locum tutatur habens, nec deſerit unquam.

Sed longè pulcrius Virg. IX. *Aen. ubi Helenor.*

medios moriturus in hoſtes
Irruit, & qua tela videt denſiſſima tendit.

Certe non aliter magnanimus & ſtrenuus bellator, urgente neceſsitate, omnia alia contemnit, plane ſibi perſuadens, quod ſecundum Horatium,

Dulce ac decorum eſt pro patria mori.

Quam ſententiam uberius exprimit Pindar. Iſthm. VII. *Eſt & etiam Muſonii (citante Stobæo) præclarum in hanc ſententiã præceptum:* ἅρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν, ὅτι ἔξεσι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ: *Arripe dum licet mortem honeſtam, ne paulo poſt moriendum ſit tibi quidem, ſed honeſte facere tibi non ſit amplius integrum. Hoc autem Symbolum aſcribitur ab aliis, verè Magno Imperatori Ottoni primo. Autor vero Genealogiæ Auſtriacæ in ære inciſæ Bernero Comiti Habſpurgenſi* XVII. *cognomento Iuſto, cum dicto,* VNA SALVS, *attribuit, quod deſumtum eſt ex lib.* II. *Aeneid Virgil.*

Vna ſalus victis, nullam ſperare ſalutem.

AVT

AVT MORS AVT VITA DECORA.

Dixerus hos fortes, quos nec formidine mortis,
Propatria lætos occubuisse juvat.

SCIPIO *Bargaglius in Italicis Symbolis, quas proprie vocant Impresas vulgo, cõmemorat quendã suo tẽpore fuisse admodum senem pecuniosum, ac multa pretiosa supellectile ac prædiis locupletem, ita tamen avarum simul & sordidum in universos, ut nihil quicquam beneficii aut liberalitatis ab ipso ulli esset expectandum. Hunc igitur Euclionem quidam ipsius familiaris saginato sui cõparare solitus est, è quo nisi occiso, nihil commodi aut emolumenti capi potest, cum ex Chrysippi sententia sus præter escam nihil habeat; Et Cato dixerit, animã ei pro sale datam, ne carnes purescerent. Talem nempe secundum Horatium lib. 1. Serm. 1.*

Non uxor salvum vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet, quem non merearis amorem?

Verè igitur ac rotundè P. Syrus dixit: Auarus nisi cum moritur, nil recte facit. *Vbi addunt rationem:* Etenim cum moritur, tum demum permittit alios frui suis opibus. *Rectè igitur existimemus cum S. Apostolo Paulo* 1. *ad Timoth.* VI. *& ad Ephes.* V. *esse ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν, id est, radicem omnium malorum avaritiam, atq; insuper cultum idololatricum, avaros autem ipsos εἰδωλολάτρας, & secundum Chrysostomum, fomitem omnis injustitiæ, vel, ut Phocylides fecit,*

ἡ Φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.

Omnium avaritia est mater nutrixq; malorum.

Alii hinc sumserunt imaginem tyranni. Nam ut porcus, cum contrectatur, semper grunnit quasi metuens, ne mactetur, cum sciat se nec lanam nec lac præbere homini, nulliq; rei esse utilem dum vivit: sic Tyrannus quicquid increpuerit timet, necem sibi paratam existimans.

HAVD

XLIX.

HAVD ALITER PRODEST.

Nec ſus, ni mactes, poterit prodeſſe: nec ulli
Dum vivit, prodeſt, quicquid avarus habet.

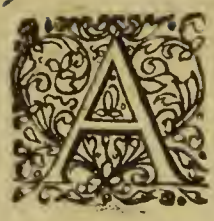

EGYPTII *designare volentes (ut Orus refert) hominem impurum ventriq; & abdomini deditum, suem pingebant in luto se volutãtem, rosasque conculcantem, per quas veteres vitæ puritatem & sensuum sinceritatem exprimebant; ut inde facilè sit colligere, cur Iudæis esus illius olim interdictus fuerit. Rosæ sane inprimis odor fertur huic animali natura esse contrarius. Vnde elegantiss. Lucretius lib.* VI.

Deniq; amaracinum fugitat sus & timet omne
Vnguentum, &c.

Quos versus in priore quoq; centuria retulimus Symb XCIII. *Inde etiã proverbium natum, quod Crateti Philosopho ascribitur,* ὗς ἀφ' ῥόδων, *id est, sus per rosas, quanquam Erasmus in Adag. potius legendum existimet,* ἀπὸ ῥοιῶν, *ut sit diminutivũ* ἀπὸ τῆς ῥόιας, *id est, à malo punico. Sed cũ Suidas priorẽ lectionem retineat, haud scio an aliquid sit mutandum. Declarat autem hoc Symbolum, neutiquam γαστριμαργίαν, id est, insanam cupiditatẽ ventris cum studio virtutis & sobrietatis posse convenire. Vnde Rhadamanthus apud Claudianũ lib.* II. *in Rufinũ, homines luxui & gulæ deditos in sues transformare dicitur:*

At qui desidia semper vinoque gravatus
Indulgens Veneri voluit torpescere luxu,
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

Atq; ideo Vlysses apud Homerum à Circe non potuit in hanc bestiam commutari, ut quibusdam ex sociis ipsius contigerat, quia ex instructione Mercurii, id est, rectæ rationis contra stimulos luxuriæ temperantia & frugalitate se muniisset, herba Moly instar antidoti utens. Et graviter hæc quoq; protulit Cicero in libello de Senectute, ubi ait; Impedit consilium voluptas & rationi inimica est, ac mentis, ut ita dicam, perstringit oculos, neq; ullum habet cum virtute commercium.

NON

L.

NON BENE CONVENIVNT.

Quid ſubus arg, roſis? nunquam mens ebria luxu
Virtutis ſtudiis eſſe dicata poteſt.

OPPIANVS *lib.* III. *de venatione quinque luporum genera enumerat, nimirum* τοξότην, *id est, sagittariam, harpagem sive circum,* χρύσεον, *id est, aureum, & duos acmones, quorum unum* ἴκλιον, *alterum sine peculiari nomine ita vocat. Tertium genus aureum pulchritudine ait esse cõspicuum, multis comarũ pilis, illisq; resplendens (unde Gesnerus ad Hyænam proximè accedere conjicit) atq; incolere Tauri montes, Ciliciæ rupes & Amani juga. Hoc luporum genus, eodem Oppiano teste, Syrium orientem maxime metuit, & eo exorto in aliquod antrum aut terræ hiatum se abscondit, usq; dum Solis æstus abierit. Hac similitudine usus est magnus quidam Princeps, cum ad eius adventum quidam Reguli minus juste erga subditos sese gerentes, vehementiam & autoritatem illius metuentes, in alias regiones se subducere coacti fuissent. Testantur autem historiæ omnium temporum, injusta imperia non esse diuturna. Vnde Seneca in Medea,*

Iniqua nunquam regna perpetuo manent.

Et idem in fine Thebaidos:

Invisa nunquam imperia retinentur diu.

Quem locum egregie explicat Demosthenes Olynthiaca II. *Et Herodotus breviter hoc lib.* III. *confirmat,* τυραννὶς *(inquit)* χρῆμα σφαλερὸν, *id est, Tyrannis est res fallax. Sic Seneca lib.* I. *de Clementia: Reges consenescunt ac nepotibus tradunt regna, Tyrannorum brevis & execrabilis potestas est. Qui verò plura & exactiora de Regis & Tyranni discrimine cognoscere tanquam in aliqua* ἀναπεφαλαιώσει *voluerit, legat Ioannem Bodinum lib.* II. *de Repub. cap.* IV.

HOC

HOC ORIEN-TE FVGOR.

Quis ferat ardentis fumantia sceptra tyranni?
Sic fugat auratos Syrius ipse lupos.

PAVLVS *Iouius in Italico de hac materia libello, Symbolum hoc usurpatum fuisse scribit à Ioanne Scepusiense, qui Solimanni Imperatoris Turcici auxilio, & quorundam procerum opera regnũ Hũgariæ invasit, quod sumsit ex avitis sui stemmatis insignibus, in quibus lupa uberibus lacte plenis conspiciebatur, huicq; picturæ Cancellarius ipsius Stephanus Brodericus, sententiam jam indicatam adjunxit, ea significans, quod non solum suæ fidei commendatos subditos juvare & tueri, sed etiam alios ab ipso antea alieniores in gratiam recipere, illisque benefacere constituisset, memor Salustiani dicti ad Cæsarem: Qui benignitate & clementia imperium temperavere, his candida ac læta omnia fuisse, etiam hostes æquiores quam aliis cives. Rectè enim de principe Democritus dixit: ὁ γὰρ ἀρχὴ τέτῳ ἠρέθη, ὡς κακῶς ποιήσων, ἀλλ' ὡς εὖ: non ideo creatus est, ut læderet, sed ut iuvaret. Sed CL. V. Ioannes Sambucus in Emblematibus de laudatiss. ac fortissimo Rege Vngariæ Matthia Corvino hæc commemorat, cuius aliquot versus hîc apponere placuit,*

Vt lupa non proprios, alienos sed quoque fœtus
Vbere nutrivit, Roma, tibi unde duces:
Sic Rex Matthias Hunnorum maximus auctor
Dum superat cunctos, ingeniosa fovet.
Huius ad imperium concursus totius orbis,
Et fuit invicto principe dignus honos.
Vndique cogebat veterum monumenta, superstes
Quo foret autorum fama decensque labor.
Condidit indomitos vel solo nomine Thraces,
Et pavidos multo sanguine fudit humo.

SVA ALIENA-QVE NVTRIT.

Non cives tantum princeps, ſed nutrit & hoſtes,
Alterius fœtum ceu lupa cana feræ.

DE *Hyæna quoq; inter autores non omnino convenit, atq; ideo de illius cognitione nihil certi adhuc noſtris temporibus conſtat. Bellonius lib.* II. *cap.* IX. *ſuarum obſerv. Cyvetam vulgo dictam eſſe Hyænam probare conatur. Iulius Capitolinus in vita Gordiani* III. *Belbos tum fuiſſe vocatos ait, & decem Romæ eo tempore conſpectos, ac illos habere dentium ſolidam ac perpetuam ſeriem, cui Plinius quoque conſentit, quod tamen in noſtra Civetta non obſervatur. Idem Plinius ut & Herodotus, ſcribit Hyænam eſſe in Africa frequentem, ac multa habere cum Lupis communia, præſertim quo ad colorem, & quod, teſte etiã Ariſtotele, uterq; noctu vagetur, ſed hyænam inſuper ſepulchra inquiſitione ſua eruere, avidam carnis humanæ. Solinus & alii perhibent, vocem humanam quoq; imitari, & ita allectos interficere. Gesnerus vult (ut antea diximus) cum aureo lupo habere aliquid ſimilitudinis ex Oppiano, apud quem plura de eo Cyneg. lib.* III. *legi poſſunt. Notantur autem hac ſimilitudine homines maledici, qui nec vivis neq; mortuis virulenta ſua rabie parcunt, ſed ſemper aliorum famam arrodunt. Quod deteſtandum vitium uno ore omnium bonorum vehementer improbatur. Et hoc verſus Moſchionis recte prohibent,*

κενὸν θανόντος ἀνδρὸς αἰκίζειν σκιὰν,
ζῶντας κολάζειν δ' θανόντας δ' ὐσεβές.

Inane eſſe umbram hominis mortui affligere,
Vivos punire, non defunctos, decere. *Et Homerus inquit,*

ἀχ ὁσίη φθιμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν ὐχετάασθαι.

Impiam eſſe gloriationem, quæ contra mortuos fiat.

Vnde Virgilius feciſſe videtur, II. *Aen.*

Nullum cum victis certamen & æthere caſſis.

Ac commendatur hac in parte inprimis Lycurgi quædã lex, qua hoſtiũ cadavera quoq; nudari interdixit. Nonnulli ſententiã ex verſu Virgiliano apponunt: PARCE PIAS SCELERARE MANVS.

IAM

IAM PARCE SEPVLTO.

Atro qui lacerat jam cassum lumine dente,
Defuncti tumulum turpis hyæna fodit.

ANIMAL *quoddam in Suecia & vicinis regionibus reperitur, quod Suecis* Jerff/ *aliis Rosomaca, Germanice* Vilfraß/ *acinde Latine Gulo dicitur. Iul. Cæsar Scalig. in exerc. contra Cardanum, vulturem quadrupedem vocat. Gesnerus putat esse Hyænæ vel Crocutæ congenerem. Descripsit autem accurate illud Michouius lib.* II. *Sarmatiæ Europeæ in hunc modum: In Litvania & Moscovia animal voracissimum est, magnitudine canis, facie felis, colore nigro (Olaus Magnus Sept. hist. lib.* XVIII. *tribuit illi mustelinum nigricantem & nitentem, in pilis longis nec adeo mollibus, crura brevia, caudam vulpis, breviorem tamen) cadaveribus vescitur, quibus ita repletur, ut tympani instar extendatur, atque per angustiam aliquam inter duas arbores ingreditur, perq; vim ventrem exonerat: & sic extenuatum, rursus ad cadaver properat atq; iterum impletur. Ac forsitan natura tam insatiabile animal in illus regionibus produxit, ut homines simili voracitate laborātes redarguat. Hæc ille. Fugiamus itaq; nos quoq; hoc insigne exemplum ingluviei & helluationis nimis passim consuetæ, quam sectantur omnes,*

Quibus in solo vivendi causſa palato est,

secundum Iuvenalem. Ac diligenter observemus Socraticum præceptum, edendum & bibendum ut vivamus, nō autem vivendum, ut ventri tantum ceu Deo inserviamus, quemadmodum de sese apud Euripidem gloriatur Cyclops. Ac notissunt Horatii lib. II. *Saty.* II. *elegantiss. versus,*

Quin corpus onustum
Hesternis vitiis, animum quoque prægravat una,
Atque affligit humo divinæ particulam auræ.

Salvator quoq; noster ipse Lucæ XXI. *graviter monet, Cavete ne corda vestra graventur crapula & ebrietate.*

NE-

NESCIT GV-LA MODVM.

Qui plenas lautasq; dapes ſectatur & ambit,
Hunc ſimilem brutis, vel ſuperare reor.

VLPES *in Thracia, secundum Plinium lib.* VIII. *cap.* XXVIII. *locis rigentibus, animal alioqui solerti auditu, amnes gelatos lacusq; non, nisi ad eius itum reditumq; (sic enim legitur in correctioribus libris) transeunt. Observatum, eam aure ad glaciē appositā, conjectare crassitudinem gelu. Quod adhuc copiosius Plutarchus in comment. de solertia animalium exposuit hisce verbis: Thraces in hunc usq; diem, quando concretum gelu flumen volunt transire, vulpe utuntur ad soliditatem glaciei explorandam. Sensim enim accedens aurem admovet, & siquidem strepitu oblato sentiat aquam prope subterlabi, ratiocinatur non in profundum congelasse aquam, ideoq; subsistit, & nisi prohibeat aliquis, retro abit: Si nullum sonitum percipiat, jam audacter transit. Ex quo per universam vitam nostram præceptum utiliss. nobis est hauriendum, in omnibus rebus ut adhibeamus quandam singularem εὐλάβειαν, id est, cautionem convenientē (ut vocabant Stoici) quæ efficit ne temere cuivis vel homini vel rei fidem habeamus, neve è contrario obstinate omnibus diffidamus. Quo pertinet Euripideum istud in Hecuba,*

ζῴ φρονῶ δ' ἀπιστίας
οὐκ ἔστιν, οὐδὲν χρησιμώτερον βροτοῖς.

Prudenti diffidentia
Nil est melius, nil utilius mortalibus.

Ac notum est istud Παχάρμονος. νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα τῶν φρενῶν. Quod in libello de petitione consulatus Cicero ita vertit: Nervos atq; artus esse sapientiæ, non temere credere. Idemq; etiam in Epistolis ad Atticum sæpe commendat. Extat quoque (ut antea dictum) Dionis Chrysostomi commentarius, De non temere credendo, quem olim in latinum transtulit pater meus, piæ memoriæ.

FIDE

FIDE ET DIF-

FIDE.

Omnibus eſto ſalutaris tibi cautio rebus,
Ni prius explores, aggrediare cave.

DOCTISS. *Italus Lucas Contilis in libro eleganti de Symbolis ſive Impreſis edito, teſtatur, approbante etiam experientia, vix ullam gravidam vulpem à canibus eſſe captam, quoniam tum maxime de ſuis refugiis ac foveis diligenter ſibi proſpicit, ut ſcilicet canum improviſos inſultus tempeſtive cavere queat. Quod videtur eſſe deſumtum ex Ariſtotele lib.* VI. *de hiſtor. animalium, cap.* XXXIV. ὅταν ᾖ μέλλῃ τίκτειν ἐκποιεῖται ὅτως, ὥστε σπάνιον εἶναι τὸ ληφθῆναι κύουσαν. *Gaza ſic iſta vertit. Parturiens ita ſecedit, ut raro gravida capiatur. Vnde & verſus proverbialis apud Græcos factus videtur:*

γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ.

Vetula vulpes laqueo haud capitur.

Non aliter homines circumſpecti & prudentes mature ſibi à fraudibus & inſidiis malorum proſpicere, & ſanis conſiliis ſeſe præmunire debent, cum tela prævisa, ſecundum proverbium, minus noceant, & Seneca in Epiſtolis recte dicat: in ipſa ſecuritate animus ad difficilia ſe præparet, & contra injuriam fortunæ inter beneficia firmetur. Qui enim in ipſa re trepidare noluerit, ante rem exerceat. Quam in ſententiam Cicero copioſe diſputat, lib. IV. *Tuſculan. quæſt. Sapientem præſumere ac præcipere oportere omnia, quæ homini acerba & gravia accidere poſſunt. Tali enim præmeditatione effici illa leviora & toleratu faciliora. Idq; autoritate Euripidis & Terentii comprobat. Et apud Virgilium Aeneas inquit,*

non ulla laborum,
O virgo, nova mi facies, inopinave ſurgit,
Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi.

Quem locum & Seneca Philoſophus laudat, & Petrarcha in præfatione lib. I. *de remedio utriusq; fortunæ commendat.*

LVI.

INTREPIDA SECVRITAS.

Prudens insidiasq; fugit fraudesq; malorum:
Sic vulpes, uterum dum gerit, haud capitur.

MELES *sive melis (utrumq; enim reperitur) putatur ita nominari, quod sit mellis avidiss. idemque animal censetur esse cum Taxo, cuius apud Græcos nullum proprium nomen invenire Gesnerus annotat. Plinius lib.* VIII. *cap.* XXVIII. *scribit, eius in metu esse talem solertiam, ut sufflatæ cutis distentu ictus hominum & canum morsus arceat. At superatur à vulpecula alia astutia. nam hæc absente Taxo foveam illius occupat, suisq; incrementis ita inquinat, ut Taxus reversus ad eam propter fœtorem cogatur illam relinquere, & insolenti hospiti inhabitandam concedere. Hoc exemplum nos admonet, vigilantia & diligentia opus esse, ut nostras res conservemus, & ab aliorum fraudibus tueamur, secundum tritum versum proverbialem Ovidii,*

Non minor est virtus quam quærere, parta tueri.

Ac idem nobis subjicit fabula Æsopica de serpente, qui in cavernæ suæ contubernium admiserat Erinaceum, à quo importuno hospite paulo post fuit vi expulsus. Non tamen ideo prohiberi existimandum est, virtutem pulcherrimam, & præsertim homini Christiano convenientissimam φιλοξενίαν, *id est, studium hospitalitatis, quam inprimis S. Paulus Epistol. ad Roman. cap.* XII. *studiose sectari jubet. Ac scimus apud Ethnicos & Romanos potiss. jus hospitii pro re admodum sacrosancta fuisse habitum, ut huius necessitudinis præsidem ac vindicem fecerint ipsum* DEVM, *indeq; Iovem Xenium appellarint. Et est apud Homerum,*

ζεὺς ἅπτιμήτωρ ἱκετάων τε ξείνων τε.

Supplicum & hospitii vindex est Iuppiter ipse.

Est autem hoc hemistichium sumtum ex versu Ovidiano,

Spes tua vana fuit, quod petis alter habet.

QVOD

QVOD PETIS ALTER HABET.

Quæ tua sunt serva, ne fors hæc occupet alter,
Nec temere excipias quemlibet hospitio.

CRIPTORES *rerum Indicarum quoddã rarum animal deſcribunt ac depingunt veteribus incognitum, Gesnerus ſimivulpem vel græce πιθηκαλώπεκα, Iul. Cæſar Scaliger ἀλωπεκοπίθηκον vocant. Hoc, ut ſcribit Gillius, ex Vincentii Pinzonii delineatione reperitur in regione Indiæ Parienſi, quod idem teſtatur Petrus Martyr Oceanicæ Decadis primæ lib.* IX. *Refert autem anteriore parte vulpem, poſteriore Simiam, caudamq́ habet cercopitheci, aures ferme veſpertilionis, ac ſubter ventrem uſitatum aliud geſtat receptaculum inſtar crumenæ latioris, in quod catulos ſuos recipit, ibidemq́ occultat, donec tuto per ſe hinc inde vagari, & ſibi victum quærere poſſint. Ferdinand. autem Lopeſius* II. *part. hiſt. Indicæ lib.* VI. *cap.* IX. *aliud deſcribit animalculum, quod in Moluccis inſulis zurzos appellent, ſitq́ inſtar cuniculorum, infra ventrem habens crumenas aliquot, veluti ſacculos, in quos recondat recens natos catulos, camq́ illis currat, ac ſaltet ex una arbore in aliam. Et quidem de cane marino tradit Oppianus lib.* I. *de piſcatione, quod periculo ingruente ſuos catulos intra ventrem recipiat, & iterum quaſi pariat, ubi omnia videt eſſe tuta. Idemq́ de vitulo marino refert Baſilius Magnus* VII. *Hexaem. & de Delphine Nazianzenus in carmine eruditiſs. Nicobuli ad patrem. Indicant hæc omnia φιλοτεκνίαν, id eſt, ſtudium & ſolicitudinem parentum erga liberos, qui potiſs. ſub horum fideli cuſtodia vitam agunt ſecuram & felicem. Poteſt etiam iſti dicto Biantis, unius ex ſeptem Sapientibus, vel, ut alii, Stilponis accommodari,* OMNIA MEA MECVM PORTO. *Nonnulli addunt,* DVM LICET, *forſitan hoc intelligentes, quod ſub parentum & aliorum, qui nobis bene volunt, cuſtodia ac cura, quamdiu nobis fuerit conceſſum, perſeverare, illaq́ grato animo frui debeamus.*

VNA

VNA SALVS AMBOBVS ERIT.

O tutos ſatis hos cives, populumq́ beatum,
Queis velut in patrio fas habitare ſinu.

PLVTARCHVS *in Laconicis Apophtegmat. refert Lycurgum, ut cives ſuos ab uſitata victus ratione nimis delicata ad ſobriam magis ac temperatam traduceret, & hac ratione virtutis ſtudioſiores redderet, catulos duos educaſſe iisdem natos canibus, horumq; alterum domi deſidentem ad voracitatem, alterum ad venationem aſſuefeciſſe. Tandem vero ambos in concionem produxiſſe, projectis oſſibus aliisq; gulæ irritamẽtis, leporem ſimul etiã emiſiſſe: utroq; ad id ſe incitante, ad quod erat aſſuefactus, cumq; leporem alter cæpiſſet, dixiſſe fertur, videtis, o cives, hos catulos, iisdem natos parentibus, educatione tamen admodum diſſimiles redditos, & ſic exercitatione magis quoque quam natura ad virtutem nos formari. Alii perhibent, domeſticum canem ab eo fuiſſe venationi, venaticum autẽ voracitati aſſuefactum, utroq; ad id ſe proripiente, quod ei factum fuerat uſu familiare, civibusq; oſtendiſſe, quantum ad meliora aut deteriora ſtudia conferret educatio. Ex quibus apparet, quæ utilitas ſit rectæ & liberalis inſtitutionis in tenera ætate, ad univerſam reliquam vitam recte & laudabiliter abſolvendam. Atq; idem Plutarchus in comment. de Educatione liberorum, ubi hæc quæ retulimus, repetit, præclare hanc quoq; ſententiam commemorat:* Φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φαυλότητα δ' ἐπανορθοῖ διδαχή. *Naturæ enim bonitatem ſocordia corrumpit, pravitatem vero doctrinæ inſtitutio corrigit. Et Ariſtoteles idem docet,* II. *Eth. cap.* I. ὁ μικρὸν διαφέρει τὸ ἅπαξ ἢ ἅπαξ δεῖν τρέφεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν, *id eſt, Non parũ refert, ſed permultũ, ſicne an ſic à pueris aſſueſcamus: imo vero totũ in eo poſitũ eſt. Quod Horatius quoque car. lib.* IV. *Ode* IV. *de laudibus Druſi his verſibus declarat,*

Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant.

Quidam addunt, INTENTVS IN VNVM. A TE-

A TENERIS AS-SVESCERE MVL-TVM.

Vincit naturam consuetudo atq; reformat,
Cui quisque assuevit, deditus esse solet.

Q CICERO

CICERO *in paradoxo isto, quo probare studet, omnes sapientes esse liberos, stultos autem servos, de vera libertate ita disserit. Quid est enim libertas? Potestas vivendi ut velis. Quis igitur vivit ut vult, nisi qui recta sequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via considerata ac provisa est, qui legibus quidem non propter metum paret, sed eas sequitur atq; colit &c. Quæ Horatius imitatus est lib.* II. *Serm. Saty.* VII.

Quisnam igitur liber? sapiens sibique imperiosus,
Quem neque pauperies, nec mors, nec vincula terrent,
Responsare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus.

Sed licentia, qua omnes (secũdum Comicum) deteriores simus, sub libertatis specie multis imponit, & cupiditatibus suis indulgentes à virtutis actione avocat, de quo Lucan. lib. VIII.

Libertatis amor, miserum quid decipis orbem?

Sic canis abruptis vinculis, quibus tamen implicatus adhuc est, seipsum rursum intricat, & in novam servitutem trahit. Præclare itaq; Plato hoc etiam docuit in VIII. *Epistola ad Dionis propinquos & familiares scripta :* τοῖς ὴ δὴ ἐλεύθερα διώκουσιν ἤθη, καὶ φεύγουσι τὸν δοῦλειον ζυγὸν, ὡς ὂν κακὸν, οὐλαβεῖσθαι ξυμβουλεύσιμ' ἂν, μήποτε ἀποληψία ἐλευθερίας ἀκαίρου τινὸς εἰς τὸ τῶν πολλῶν νόσημα ἐμπέσωσιν, ὃ δὴ τὴν ἄγαν ἀναρχίαν οἱ τότε ἔπαθον, ἀμέτρως ἐλευθερίας χρώμενοι ἔρωτι, *id est, Iis autem qui liberum vivendi genus persequuntur, jugum vero servile ut vere malum fugiunt, etiam atq; etiam sum autor, ut caveant ne insatiabili importunæ libertatis cupiditate, in eundem majorũ suorum morbum incidant, quo quidem illi laboraverunt, quod immoderato libertatis amore perciti, imperiorum ordine proculcato in vagam confusamq; perturbationem inciderint.*

LIBERTAS NON LIBERA.

Quid juvat abruptis in libertate morari
Vinclis, si maneant & tibi colla premant?

LXI.

QVo pacto *contra aliorum quorundam opinionem Emblema transferre possimus ad Symbolum, vel ab Italis vulgo dictam Impresam, doctiss. vir Iulius Cæsar Cappaccius Neapolitanus in* III. *libro Italico accurate docet. Quare & hoc non dubitavimus ex Alciati Emblemate* CLXIV. *mutuare: cuius hi sunt versus,*

Lunarem noctu, ut speculum, canis inspicit orbem,
Seque videns alium credit inesse canem.
Et latrat: sed frustra, agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Monemur autem hac imagine, inanes minas & obtrectationes eorum, quibus est, secundum Plautum, uberrimus quæstus in lingua positus, omnino esse contemnendas. Commendantur autem inprimis in hoc genere versus Philemonis Comici sequẽtes,

ἥδιον ἀδεῖν, ἀδὲ μισηκώτερον
ἐς' ἢ δύναθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσαιτῇ, λοιδορεῖτ' ὁ λοιδορῶν.

Quos Gregorius Bersmannus eodem genere carminum ita vertit:

Haud auribus concentus est jucundior,
Quam devorare criminantis jurgia.
Nam mussitando si quis hæc redarguat,
Ipsum refutant criminantem crimina.

Seneca lib. II. *de ira cap.* XXXII. *inter alias plurimas similes sententias hanc quoq; affert: Magni animi est injurias despicere. Vltionis contumelioſissimum genus est, nõ esse visum dignũ, ex quo petatur ultio. Multi leves injurias altius demisere, dũ vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum securus exaudit. Est autem huic argumento simile id, quod in priore Centuria nostra posuimus* XXIV.

DE-

DESPICIT ALTA CANES.

Irrita vaniloquæ quid curas ſpicula linguæ?
Latrantem curatne alta Diana canem?

FIDELISSIMI *ante omnia (inquit Plinius lib.* VIII. *cap.* LX.*) homini canis & equus. Ac de canis fidelitate plura exempla apud Plutarchum, Oppianum, Solinum, Aelianũ, & inter recentiores apud Cælium Rhodiginum & Alexandrum ab Alexandro, leguntur. Plura etiã cognitione digna frater meus in horis succisivis sive meditationibus historicis collegit. Apud Platonem in Phædone & alibi, Socrates νὴ τὸν κύνα, id est, per canem tanquam fidei tesseram jurat. De anseribus vero Plinius lib.* X. *cap.* XXII. *scriptum reliquit: Est & anseri vigil cura, Capitolio testata defenso. Quæ historia extat apud Livium lib.* V. *& Plutarchum in vita Camilli. Sic etiam τ χῆνα, per anserem Socrates jurabat, tanquam vigilantiæ autorem. Ex hac conjunctione duorum animalium istorum Iulius Delphinus Medicus Ticinensis celebris (ut refert Ludovicus Contilis) ostendere voluit, sibi in omnibus actionibus suis fidem simul & vigilantiam esse propositam, nec unum sine altero posse consistere. Ac profecto quid magis decet bonum Medicum quam indubitata fides & integritas una cum assiduitate & diligentia indefessa? Quare Hippocrates (ut solet) graviter & breviter in* VI. *Epidem. monet, μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ὑπεροράν, id est, Nil temere, nihil negligenter esse agendum. Quod utiliss. præceptum ad omnes totius vitæ partes recte poterit transferri. Pausanias in Corinthiacis perhibet, à Thrasimede Pario fuisse exsculptum Aesculapium in solio sedentem, cum baculo in una manu, altera vero caput draconis mulcentem, cui canis accubat. Quæ omnia admodum erudite explicat doctiss. Adrianus Iunius in Emblemat.* XXV. *ad quem locum lectorem remitto.*

NEV-

NEVTER SO-LVS.

Quid vis fida canis? quid vult sibi candidus anser?
Sit monet integritas, sit vigilaxque fides.

ELIANVS *lib.* VIII. *de Animal. cap.* II. *de canibus hæc commemorat: Omnem canẽ venaticum, ex eo quod ceperit feram, nõ mediocri voluptate affici, & tanquam præmio, si dominus ei permittat, ea capta uti: sin vero hoc illi non concedatur, bestiam servare integram, donec venator adventarit, deque illa capta pro arbitrio statuerit. Quod si in aprum vel leporem jam mortuum inciderit, non attingere quidem, nec alienorum laborũ se facere participem, ne quicquam quod ad ipsum non pertineat, sibi vindicare velle videatur. Ex quo, inquit idem autor, apparet* φιλοτιμίας, *id est, cupiditatis gloriæ non esse expertem. Non enim carnes, sed victoriam amare videtur. Plutarchus in libello sæpius allegato, de solertia animalium, paulo aliter hæc recitat, leporem nimirum, si se mortuum simulet, relinqui à cane, qui astans & caudam movens, quasi indicare vult, se non carnis sed victoriæ caussa certasse. Vnde Ovidius,*

Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.

Est autem GLORIA *laudabilium factorum approbatio conjuncta cum judicio recte sentientium: sicuti* AMBITIO *sive* κενοδοξία *vanam gloriam ex applausu imperitæ multitudinis vel etiam obtrectationibus aliorum captat. Aristoteles* IV. *Eth. Nicomach. inquit,* τῆς ἀρετῆς γὰρ ἆθλον ἡ τιμὴ καὶ ἐπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς, *id est, virtutis præmium est honor, & attribuitur bonis viris. Vnde Romæ quoq;, ut Livius Decad.* III. *lib.* VII. *scribit. Bina templa inter se quasi contigua, virtutis & honoris cõspiciebantur, quorum in hoc non nisi per illud aditus cuiquam pateret. Quidam ascribunt ex Virgilio,* TANGIT HONOS ANIMVM. *Vel,* FINIS NON PVGNA CORONAT.

GLORIA FINIS.

Cuncta facis bene, dum finit tua gloria facta,
Laudem veneris, ceu canis hic leporem.

QVAMVIS *Medici Arabes, & inprimis Serapion ac Rhasis lapidis Bezar sive Bezoar, cuius magna vis contra venena esse perhibetur, mentionem fecerint, nõ tamen exacte vel hunc vel ipsum animal, unde eximi solet, descripserunt, quemadmodum præstiterunt recentiores, potiss. Garzias de Horto, & Nicolaus Monardes; quorum de rebus Indicis scripta, utili admodum opera doctiss. Caroli Clusii latina leguntur. Scribunt autem hi duo, eum lapidem reperiri in ventriculo, vel potius in receptaculo quodam fasciæ modo formato & ventriculo parte interiore adhærente. Animal dicitur esse figura hirci vel capræ, Clusius cervicaprã nominat, propter similitudinem quã habet cum utroq; animante. Præfertur autem lapis ex montanis eiusmodi capris ablatus, cum sit ob pabulum odoratiss. plantarum aliis multo præstãtior. Addunt nonnulli hoc animal serpentibus quoq; vesci, partimque in succum & sanguinem, partim in hunc lapidem eos convertere. Quo declaratur ab iis vitiis, vel rebus etiam adversis, quibus alii succumbere, aut omnino perire solent, viro forti ac virtute prædito nihil periculi esse metuendum, sed insuper inde propter constantiam & recti judicii robur magis confirmari, & spiritus alacriores conquirere. De quibus Gregorius Naziãzenus hos versiculos fecit,*

μέγας δ' ἄκμων ὑ πουτῳ τὺς ψόφυς,
καὶ νῦς ἐχέφρων πᾶσαν ἐκκρύει βλάβην, id est,
Gravibus nihil movetur incus pulsibus,
Infracta casus mens repellit anxios.

VIRES ANIMOSQVE MINISTRANT.

Nulla venena probis vitii sortis q̄ malignæ
Obsunt; quin potius robora dant animis.

LXV.

SYMBOLVM *hoc quoq; ex Alciati Emblemate* LXIV. *huc transferre placuit, quod ipse sumsit ex græco Epigrammate lib.* I. *Anthologiæ. tit.* εἰς ἀχαρίστους καὶ ἀχαρίστους.

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μάζων τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλὰ μ' ἀναγκάζει ποιμὴν ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὤων ἐμῶ, κατ' ἐμῶ πάλι θηρίον ἔσται.
ἡ χάρις ἀλλάξαι τὼ φύσιν ἀδύνατος.

Capra lupum non sponte meo nunc ubere lacto,
Quod male pastoris provida cura jubet.
Creverit ille simul, mea me post ubera pascet,
Improbitas nullo flectitur obsequio.

Apologus similis quoq; extat apud Theocritum in Hodœporis, & proverbium apud Erasmum Chiliad. II. *Centur.* I. *proverb.* LXXXVI. *Ale luporum catulos. Convenit autem in homines ingratos, qui nullis officiis aut meritis à sua perversitate flecti possunt, immo loco gratitudinis benefactores, si possunt, in extremam perniciem adducũt: quo pessimo* τῆς ἀχαριστίας *vitio nullum detestabilius reperiri potest, adeo ut scribat Salomon in proverbiis, à domo eius, qui malum rependit pro bono, nunquã recessurum malum. Cappacius Neapolitanus in Italico suo libro aliam sententiam illi adjungit:* MORTEM DABIT IPSA VOLVPTAS, *quod hemistichium legitur apud Claudianum in Epigram. de Sirenibus. Nec multum differt explicatio à priore, quod nimirum viri humani & benefici sæpe aliis ingratis cum voluptate inserviant, non sine max. tamen ipsorum incommodo & aliquando extremo exitio. Intelligi etiam poterit de quibusvis aliis detrimẽtosis voluptatibus, quæ tandem suos sectatores evertere ac præcipitare in mortem soleant.*

NVL.

NVLLO FLECTITVR OBSEQVIO.

Præda lupo fit capra, suo quem lacte cibarat:
Sic cedunt homini quæ bene facta malo.

IBEX, *quem hodie quoq; in Insubria ac vicinis locis Steinbuccum germanica voce nominant, & cuius Plinius & alii meminere, in Alpium præruptis & altis rupib. præsertim in Helvetia & vicinis montibus frequens reperitur, in quibus nives raro vel nunquam liquescunt. Nam calidissimum est animal, pernicitatis mirandæ, cornibus sese fulciens, quorum adminiculo ex altis montibus desilit, & cavet hoc modo ne saxis allidatur. Vivit autem continuo in locis asperis & inaccessis, nec facile in conspectum hominum venit. Ex quo legimus in Iob. cap.* XXXIX. *Nunquid nosti partus ibicum in petris? Ob has proprietates huius animalis, quidam nobilis juvenis, hoc Symbolũ excogitavit, quo designare studuit, sibi eundem ad modum esse propositum, à consuetudine & consortio vulgi remotum, nihil aliud quærere ac desiderare, quam virtutẽ ipsam quamvis arduam, nec ullis illecebris aut voluptatib. persuasum ab hac sententia sua discessurum. Clemens Alexandrinus Stromat. lib.* IV. *huius argumenti laudat Simonidis poetæ lyrici versum,*

τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ὄπι πέτραις, *id est,*

Virtutem habitare in rupibus accessu difficilibus.

Quem imitatus est Silius Italicus lib. XV.

Ardua saxoso perducit semita clivo
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Cuius generis sunt tãtopere commendati à Cicerone versus Hesiodei,

Virtutem posuere dii sudore parandam &c.

Quos in priore centuria quoq; adduximus. Musæ etiam dicuntur in monte Parnasso versari, propter secessum & tranquillitatem, qua studia gaudent plurimumq; adjuvantur, & antiquitas Palladem μονίαν quasi solitariam eandem ob causam nominavit.

INSVE-

INSVETVM PER ITER.

Rupis inacceſſæ Virtus habet ardua culmen,
Huc tendis? Sudor multus ad alta levat.

CAPRA

APRA *magno conatu sese erigens, & lauri surculos teneriores depascens, ac inde tanquam ex nutrimento convenientiss. alimentum corpori & incremẽtũ præbens, robustiorque inde existens, symbolũ habetur Iulii Capræ patricii Mediolanẽsis, quo demõstrare voluit, se magno artis poëticæ (laurus enim Apollini erat dicata, & inde poëtæ coronabantur) & omniũ liberalium artium studio teneri, ceu quarum auxilio speraret se famam ac celebritatẽ nominis perpetuam esse consecuturũ, cum secundũ Horatiũ quoq;,*

Dignum laude virum Musa vetet mori,
Cœlo Musa beet.

Cuius generis plurima præclara dicta passim sunt apud bonos autores obvia, & hic omnia recensere, instituti operis brevitas non patitur. Alter vero eiusdem familiæ Iurisconsultus excellens Hieronymus, similiter Capram salicum & aliorum amariorum virgultorum summitates, neglectis humi nascentibus etiam suavioribus herbis, carpentem, cum dicto, MIHI DVLCE, *pro Symbolo usurpavit, ostendens sibi nullos labores nec molestias esse graves vel ingratos, immo illi videri jucundissimos & suavissimos ob virtutis & aliarum rerum laudabilium cognitionem & acquisitionem. Quod Phocylides poëta quoque testatur hisce versibus:*

οὐδὲν ἄνδρα καμάτῳ πέλει ἄνδρασιν ἀπερ ἔργον,
οὐδ' ἀρετῆς μακάρεσσι. πόνος δ' ἀρετὴν μέγ' ὀφέλλει. id est,
Nullum sine labore est hominibus facile opus,
Nec ipsis diis. labor autem virtutem valde adjuvat.

Et Manilius lib. IV.

Pro pretio labor est: nec sunt immunia tanta.
Ac nisi perfossis fugiet te montibus aurum.
Impendendus homo est, Deus esse ut possit in ipso.

Est autẽ utraq; hæc inventio eo ingeniosior, quod desumta fuit ex insignibus familiæ avitæ, in quib. capra depingitur, cũ inde nomen quoq; habuerint. ERI-

ERIGOR VT ERIGAR.

Ardua ſectéris ſcanſurus culmen honorum,
Vt lauri capræ ſumma petunt folia.

RVPICAPRA, *quod nomen inter veteres scriptores latinos (quantum sciam) apud solum Plinium legitur, Græcis forsitan est ἄιγαγρος, quasi αἴξ ἄγριος, id est, fera capra, secundum latinæ linguæ quoq; usum. Hæc à canibus agitata in præcipitia montis, alioquin effugia illis tutissima, non satis cautè sese confert, atq; ibidem à canibus undiq; obsessa, tandem nullum exitum fugæ prospiciens à canibus capitur. Quod etiã sæpenumero ibicibus accidere perhibent. Idq; sane in illos rectè potest convenire, qui suis consiliis atq; actionibus nimis callidis & astutis, quibus se fore tutissimos opinantur, ac ideo temere & audacter omnia aggrediuntur, non raro seipsos evertunt, vel in ea conjiciunt pericula, unde vix sese possint extricare, cujus rei historica exempla plurima sese offerunt, quæ hîc commemorare nimis esset longum. Sic festive ludit Plautus in Captivis,*

Qui cavet ne decipiatur, vix cavet cum etiam cavet,
Etiam cum caviſſe ratus, sæpe is cautor captus est.

Qua in parte cujusdam veteris autoris (cujus nomen modo nõ succurrit) egregiam sententiam me aliquando annotasse memini: Omnes, qui magnarum rerum consilia suscipiunt, æstimare debent, an quod inchoatur, Reipub. utile, ipsis glorioſum, aut promtum effectu, aut certe non arduum sit. Simul ipse qui suadet considerandus est, adjiciatne consilio periculum suum, & si fortuna cæptis affuerit, cui summum decus acquiratur. Consiliis enim non semper respondet eventus, & sæpè quæ rectè instituta videbantur, turpiter in contrarium relapsa sunt. πολέω τὰ καλῶς δοκοῦντα βουλεύσηται, εἰς τἀναντίον αἰσχρῶς περιέστη.

EFFVGIA PERDVNT.

Astus sæpe nocet: qui cavit ne caperetur,
Hoc ipso captum commemini citius.

DE *Capris ſylveſtribus dictamno tela ex corpore educentibus extat locus apud Ariſtotelem lib.* IX. *de hiſtoria animalium talis:* πολλὰ δ' τῶν ἄλλων ζώων τῶν τετραπόδων ποιεῖ πρὸς βοήθειαν ἑαυτοῖς φρονίμως, ἐπεὶ καὶ ἐν κρήτῃ φασὶ τὰς αἶγας τὰς ἀγρίας, ὅταν τοξευθῶσι, ζητεῖν τὸν δίκταμνον. δοκεῖ γὰρ τοῦτο ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν τοξευμάτων ἐν τῷ σώματι. *Quæ Gaza ita vertit: Sed ex cæteris quoq; quadrupedibus multa ſibi prudenter opitulari videntur. Nam & in Creta inſula capras ſylveſtres ſagittis transfixas dictamnum herbam quærere aiunt. hoc enim ſpicula ex corpore ejici. Idem tradunt Theophraſtus, Dioſcorid. Plutarchus, Aelianus, & inter latinos Cicero. Solus Plinius hanc proprietatem cervis aſcribit, quod tamen videtur eſſe aut erratum γραφικὸν librarii, aut ſcriptoris μνημονικὸν; quemadmodum etiam Gesnerus exiſtimavit. Hieronymus Ruſcellus hoc Symbolum attribuit Ferdinãdo Caraffæ Comiti Neapolitano, & quamvis dicat eſſe ſatis difficilem & intricatam eius interpretationem, conjectura tamen ducitur, propter amorem quendam honeſtum, qui non fuerit expers alicuius rivalis, hoc ab eo fuiſſe excogitatum. Vt ſcilicet vulnus à ſagitta Capræ inflictum declaret animum ipſius rei deſideratæ ſtimulis vehementer affectum. Salus vero referenda ſit ad Dictamnum, cuius auxilio ſperet ſe ſanitatem eſſe recepturum. Vmbra autem ſub arbore palmæ indicet ſpe victoriæ, cui eſt dicata, tandem ſuperatis cunctis difficultatibus, ſe omnia mala eſſe ſuperaturum. Poteſt ſimiliter transferri ad aliquem, qui magnis conflictatus calamitatibus, ſe tandem inſperato aliquo auxilio ſuperiorem & voti compotem fore confidit.*

VVLNVS, SALVS ET VMBRA.

Ejicit è capræ dictamnus vulnere telum,
Sic fugat ex animo ſpeſq́ ſaluſq́ metum.

QVIS, *pecus alioquin imbelle, quod tamẽ instar validi arietis sceptrum & coronam regiam dejicit, typus est illius, qui à potentiore non levi affectus injuria, fert quidem ad certum tempus patienter se contemni, interea tamen observans occasionem aliquam, ut se tandem quoq; virum ostendat, & adversarium suum prosternat. Nam ut ait P. Syrus,*

Furor fit læsa sæpius patientia.

Est autẽ hoc desumtum ex Tragœdia Accii antiqui poëtæ, Bruto, cujus versus exponit Cicero lib. 1. de divinatione, quibus introducitur Tarquinius somnium quoddam recitans, ubi inquit,

Visus est in somnis pastor ad me appellere,
Pecus lanigerum eximia pulchritudine,
Duos consanguineos arietes inde eligi.,
Præclarioremque alterum immolare me:
Deinde eius germanum cornibus connitier
In me arietare, eoque ictu me ad casum dari, &c.

Vbi additur, à conjectoribus somniorum hanc interpretationem esse factam de Bruto illum expulsuro Roma.

Proin vide, ne quẽ tu esse hebetem deputes æque ac pecus,
Is sapientia munitum pectus egregie gerat,
Teque regno expellat.

Nota autẽ est historia de L. Tarquinii superbi filio, vim inferente Lucretiæ, quomodo Brutus antea se stolidum esse simulans, patrem una cum filiis, ob tam nefandũ facinus, regno exuerit, quæ prolixe describitur à Livio lib. 1. *Decad.* 1. *Nullum itaq; hostem quantumvis infirmum & despectum esse contemnendum, admonemur, cum secundum proverbialem versum,*

Sæpe aquilam ad pœnas vel scarabeus agit.

Et Pausanias in Arcadicis sive lib. VIII. *recte ait: At enim vilioribus & abjectioribus plerumq; rebus vim eã indidit* DEVS, *ut ea superarent, quæ max. essent inter homines existimationis; quo in loco plura hujus rei exẽpla cõmemorat.* NVNC

NVNC NOSCI-TO VIRES.

Hoſtem quid ſpernis? Quamvis abjectior ille,
Sæpe irritatus maxima damna dedit.

VIS *græce* πῶῦατον *quasi* πῶῦατος, *secundum Hesychium, quod proventum eorum quæ ad vitæ sustentationem requiruntur, significet, animal simplex est, innocens, & generi humano utile (unde in sacris litteris multæ præclaræ similitudines sumuntur) nam propter lanã, lac, carnes atq; ipsam fœturã plurimum commodare potest. Quare ex hoc pecore omnibus tẽporibus & locis, apud plurimas gentes divitiarũ non exigua pars conquisita, atq; ideo vita pastoralis olim in magno pretio habita fuit. In lege quoq; Mosaica, inter mundas & innocentes pecudes primum locum obtinet. Quapropter hoc symbolum optime quadrat in hominem pium, innocentem, qui quamvis sit destitutus aliorum auxilio atq; subsidio, nihilominus omnibus inservire & gratum facere studeat, quemq; innocẽtia sæpe inter medios hostes tutum & incolumem servet. Vnde Nazianzenus præclare hoc quoq; scripsit:* ἀφύλακτον ἡ ἀπλότης, καὶ ἥκιστα κακίαν ὑφορᾶται τὸ κακίας ἐλεύθερον, *id est, Expers custodiæ est simplicitas, & minime mali quicquam suspicatur is, qui à malo est immunis. Quali in sua simplicitate & innocentia acquiescenti semper esse debet ante oculos sententia versuum horum,*

Hic scopus unus erit, cunctis prodesse, nocere
Nulli, & amare bonos ac tolerare malos.

Itemq; hoc alterum,

Iuvare cunctos, at nocere nemini,
Est summa vitæ Christianæ regula.

Quemadmodum & Cicero lib. 1. de Offic. Virum bonum esse dicit eum qui prosit omnibus, noceat nemini, nisi lacessitus injuria. Alibi additur ex Claudiano in Epistola ad Hadrianum,

MENS IGNARA NOCENDI.

VNDIQVE INERMIS.

Commoda plurima ovis præbet, nocumentaq; nulla:
Sic benefac cunctis, nemini obesse velis.

PHILES *græcus autor, recentior tamen (floruit enim Michaelis Palæologi tempore) in libello de proprietatib. animalium ſcribit, pellem ovis, quã lupus ſuis dentibus laceraverit, non eſſe pro indumento corporis uſurpandam, nam pruriginem quandam & cordis palpitationem excitare, cauſſam vero hujus rei addit nullam. Plutarchus autem lib.* II. *Sympoſiac. Quæſt.* IX. *aliam quæſtionem proponit, cur ovis à lupo demorſæ caro fiat ſuavior, lana autem pediculos generet. Rationem reddit de dulcedine, quod caro eius, lupi morſu colliquetur: Eſſe enim iſtius feræ ſpiritum adeo fervidum & quaſi ignitum, ut oſſa etiã duriſſima in vẽtre emolliat atq; colliquet, atq; ideo à lupis morſa, celerius quam alia liqueſcere. Et olim propterea gulæ dediti expetebant hœdum lupi faucibus ereptum, quod Horatius quoque indicat in Epodis.*

Vel agna feſtis cæſa terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo

Et Martialis verſus idem declarant:

Parvus onyx, una ponetur cœnula menſa,
Hœdus inhumani raptus ab ore lupi.

Convenit ſymbolum hominibus piis & probis, qui in hoc mũdo propter innocẽtiam vitæ, ac veritatis ſtudium, variis periculis & tormentis ſunt ſubjecti, ac ſæpe ideo ab impiis extrema omnia patiuntur, tandemq; DEO acceptam hoſtiam ſeſe offerunt, quo in numero omnes ſancti Martyres ſunt ponendi. Sic legimus apud Euſebium lib. III. *cap.* XXXVI. *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ex Irenæo, quod S. Ignatius ante martyrium hæc verba protulerit:* ὅτι σῖτος εἰμι θεοῦ, καὶ διὰ ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ, *id eſt,* DEI *frumentum ſum, & beſtiarum dentibus molor, ut purus & ſincerus panis reperiar. Et B. Polycarpi apud eũdem l. b.* IV. *c.* XV. *inter alias ipſius religioſiſſ. preces hæc verba leguntur:* προσδεξαι θείλω ἐνώπιόν σου σήμερον ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ, *id eſt, Quæſo ut hodie in cõſpectu tuo pro hoſtia pingui & accepta admittar.*

FIT

FIT SVAVIOR.

Dum premitur juſtus, fit gratior hoſtia Olympo,
Sic quoque fit morſu ſuavior agna lupi.

EPORES *inter dormiendum apertos oculos tenere tanquam vigilantes, vel ſtatim evigilaturi, conſtat, unde in proverbium abiit, leporinus ſomnus, cuius uſus eſt creber etiam in noſtra lingua. Hinc, ſecundum nonnullos,* λαγὼς *græce dicitur* ἀπὸ τῦ λάειν, *quod eſt videre, quia oculos non claudit in ſomno; Quod Plinius & Suidas quoq; annotarunt. Et Aegyptii ideo in ſuis Hieroglyphicis, ut Orus habet, & eius interpres Pierius, per leporem hominem vigilantem ſignificare voluerunt. Quod ad mentis vigilantiam & attentionem transferre recte poſſumus. idque argumentum tractavimus quoque in priore centuria Emblemat.* XC. *Sic Cicero in orat. pro Plancio, Vigilandum eſt, inquit, ſemper, multæ inſidiæ fiunt bonis. Poteſt ſimiliter hæc vigilantia de Demoſthenica intelligi, qui antelucanas opificum operas prævenire ſolitus eſt, qua & alii plurimi viri celebres laudem & gloriam perpetuam ſibi acquiſiverunt. Eſt & elegans admodum ſententia Platonis* III. *de Legibus hæc:* ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς, οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε τοῖς ψυχαῖς ἡμῶν, ἀδ' ἂν τοῖς πράξεσι τοῖς ἀεὶ ταῦτα πάντα ἀρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ ἀδεὴς ἀδεινὸς ἄξιος, ἀδὲν μᾶλλον μὴ ζῶντος. ἀλλ' ὅστις τὸ ζῆν ἡμῶν καὶ τὸ φρονεῖν μάλιστα ἐστὶ κηδεμών, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγιείαν αὐτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. ἔστι δὲ τοῦτ' ἀπολὺ καλῶς εἰς ἔθος ἰόν, *id eſt, Somnus enim multus neq; corporibus nec animis nec rebus gerendis ex natura aptus eſt. Nemo enim profecto dum dormit, ullius eſt pretii; nihilo magis quam qui non vivit. Qui igitur vitæ & ſapientiæ curam gerit, plurimo tempore vigilat, id ſolum providens atq; obſervans, ut ſomni tantum capiat, quantum ad ſanitatem poteſt pertinere. Ad cuius quidem conſervationem non multo ſomno opus eſt, dummodo recte ſit conſtitutus ſomni capiendi modus.*

VIGI-

VIGILANDVM.

Luminibus dormit patulis lepus. Advigilandum eſt:
Inſidiis quoniam cingimur innumeris.

DESVMSIMVS *hanc quoq; historiam festivam, ex Plutarcho de sol. anim. ubi sic eam describit: Versutiæ autem cum sint multa exempla, omissis vulpium, luporum, gruum, graculorumq; commentis callidis (sunt enim nota) testem producam Thalem antiquiss. Philosophum, quem ferunt nō minimam laudem eo inveniſſe, quod artem arte dextrè superasset. Salem portantium mulorum quidam fluvium ingressus, fortuito concidit, & sale in aqua colliquato, cum surgens onere se animadvertisset levatum, causſam sensit & memoriæ mandavit, ac quoties per amnem transiret dedita opera se demisit & in utramq; partem versavit, ut vasa in aquam demergerentur: Quod cum Thales audivit, jussit loco salis lana & spongiis vasa impleri, iisq; oneratum mulum agi. Qui cum pro more suo egisset, & aqua onus suum implevisset, sentiens suas sibi argutias male cessisse, posthac ita caute fluvium transiit, ut ne invito quidem ipso vasa aqua attingerentur. Hæc ille. Et Aelianus eandem refert historiam. Quare verū est quod breviter Sophocles in Ajace dixit:*

οἱ γὰρ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.

Vbique prudentes viri palmam obtinent.

Ac Aristot. 1. Met. Sapientiæ divinam potius quam humanā dicit esse possessionem. Sed vera hujus Encomia melius ex ullo autore cognoscere non poterimus, quam quæ de illa Salomon in proverbiis, & Syracides in libro, cui ideo titulum fecit, σοφίαν ἢ πανάρετον, id est, sapientiam sive de universa virtute, copiose scripserunt, quæ ab omnibus piis crebro & diligēter sunt cognoscenda non solum, sed etiam animis plane infigenda, & studiose moribus exprimenda. Ascribi quoq; posset, ASTV DELVDITVR ASTVS, *vel:* FRAVDEM SAPIENTIA PELLIT.

ASTV SOLERTIA MAIOR.

Lana ſali haud eadem eſt, neq; ſpongia merſa ſub undas,
Quæque aſinus neſcit cernere ſcit ſapiens.

DE *naturali inimicitia inter asinum & acanthidem avem, quam Spinum & Ligurinum vertit Gaza, & quæ differre censetur à nostra carduele, utq; Gesnerus conjicit, potius pro nostra luteola vulgari sumenda, hæc leguntur apud Aristotelẽ lib.* IX. *de hist. anim. cap.* I. ὅν & κὴ ἀκανθίδες πολέμιοι. αἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν βιοτεύουσιν, ὁ δ' ἀπαλὰς ἔσας ἐσθίει πὰς ἀκάνθας, *id est, Asinus & Spini inter se sunt inimici. Victus enim Spinis è vepribus, quas asinus tenellas adhuc depascit. Quod Plinius iisdem ferme verbis expressit lib.* X. *cap.* LXXIV. *De quo Achilles Bochius lib.* III. *symbol. quæst. hos versus composuit,*

Cur tantula asinum tantum acanthis oderit,
Obscura non est caussa, spinis affricat
Sese ille acutis, in quibus cubilia
Texens avicula nidulatur, eius &
Depascitur flores. Acanthis usque eo
Terretur, ut procul rudentem si audiat,
Dejiciat ova, decidant pulli metu
E nidulo. nec fert inultum hoc. nam illius
Qua fustibus, qua sarcinis facta ulcera
Parvo fodit rostro, atque pungit narium
Mollissimas partes. Id omnes admonet,
Ne humillimis quidem inferendam injuriam,
In parvulis vim sæpe inesse maximam.

Brasidas, auctore Plut. cum manum in caricas temerè immisisset, & à mure inibi fortè latente morderetur, Papæ, inquit, ut nullum est animal tam pusillum, neq; tam invalidum, quod lacessitum non cupiat ulcisci se. Pertinet huc proverb. Formicæ etiam est sua bilis.

ET PARVIS SVA VIS.

Parvula, quæ de asino vindictam sumit acanthis,
Vim magnam & parvis rebus inesse monet.

INTER *varia genera Simiarum apud Aristotelem & alios habentur quoque Cynocephali, quos Gaza canicipites interpretatus est. Sunt tamen ex sententia Plinii, Solini, Gellii, atq; etiam B. Augustini & homines monstrosi, qui capita instar canum habere dicuntur, de quibus hic non loquimur. Cynocephalus vero noster putatur illa esse bestia, quæ Italicè & à nostris quoq; vulgo Babion nominatur, & interdum apud magnates conspicitur. Est autem animal admodum irritabile & iracundum, quod Aristoteles etiam de hist. animal. lib.* II. *cap.* VIII. *annotavit. quare Hieroglyphicè, teste Oro, iracundiæ typus est. Proprietas autem illi hæc inesse peculiaris perhibetur, quod luna silente tristetur & insuper cæcutiat, ac rursum ad illius ortũ exultans, & visum recipiens, eam quasi veneretur & lætabundus adoret. Vnde Aegyptii aliquid divini illi inesse arbitrantes cum aliis animalibus nonnullis in suis templis coluerunt. Quo symbolo vir quidam nobilis, & suæ conjugis, nomine Dianæ, quæ apud poëtas est Luna, admodum amans, declarare voluit, amorem erga ipsam ita singularem esse, ut illius non aliter tam in secũdis quam adversis rebus afficiatur, ac si ad ipsum proprie pertineret. Quod Euripides quoq; in Andromacha breviter retulit,*

ὅσοι γὰρ εἰς ἔρωτα πίπτουσι βροτῶν,
ἐσθλῶν ὅταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων,
οὐκ ἔστι ποίας λείπεται τοῦ ἡδονῆς, *id est,*
Quicunque homines amore capti fuerint,
Si commodos nanciscantur amores,
Nullum eis abest voluptatis genus.

Plura qui volet de hoc legere poterit apud Plutarchum in præceptis conjugalibus, & consolatione ad uxorem.

PEN-

PENDET AB ILLA.

Cum lunâ Caniceps visum perditq; capitq;.
Sunt & conjugibus mutua fata bonis.

IMIARVM *generi, inquit Plinius lib.* VIII. *cap.* LIV. *præcipua erga fœtum affectio. Geſtãt catulos, quos manſuefactæ intra domos peperere, omnibus demõſtrant, tractariq; gaudent, ſimiles gratulationẽ intelligentis. Itaq; magna ex parte complectendo necãt. Oppian. lib.* II. *Cyneget. paulo aliter hæc exponit. Simias enim ait ex duobus, quos pariunt, alterũ amare, atq; alterum odiſſe, & hũc ſtatim arctiore complexu necare; quæ Solinus quoq; in hunc modum commemorat: Immoderatè fœtus amant, adeo ut catulos facilius amittant quos impendio diligũt, & ante ſe geſtant, quoniam neglecti pone matri ſemper hærent. Quod & Orus Niliacus tradit, & lepidè, quãvis paulo diverſè, deſcribit Avianus in fabulis. Icon hæc eſt cõveniẽtiſſima nimiæ indulgentiæ parentũ erga liberos, quæ ſæpe illis detrimẽtoſa vel etiam exitioſa eſſe ſolet, ut rectè monet græcus verſiculus,*

τὸ πρᾶον πατέρων ἀμαφθεὶς εἰν τέκνα πέφυκεν.

Quem eruditiſs. vir Gabriel Faernus in fabulis ſic vertit:

Exitium natis parit indulgentia patrum.

Et ante eum Baptiſta Mantuanus fecerat,

Blanda patrum ſegnes facit indulgentia natos.

Nam, ut Plato V. *de legibus dicit,* τυφλῶττει πᾶς ὁ φιλῶν περὶ τὸ φιλούμενον, *id eſt, Amãs omnis fit cæcus circa rẽ amatam. Cuius indulgentiæ plurima mala & incommoda poſt Solonem, multis in locis Syracides enumerat, & exẽpla eius rei tam ex ſacris quã profanis hiſtoriis non pauca afferre poſſemus, etiam noſtrorum temporum, niſi ea ubiq; eſſent in promtu. Inter quæ illuſtre admodum eſt illud pontificis Iudaici Heli, qui ob nimiam erga ſuos filios indulgentiam, divinitus graviſſimè fuit punitus. Alibi legitur aſcriptum,* PERDIT AMANDO. *Vel,* SIT MODVS IN REBVS.

CÆCVS

CÆCVS AMOR SOBOLIS.

Sæpè & amare nocet. Suffocat ſimia amando
Simiolum. Exemplum hoc o fugitote patres.

Felem *dici Catum quasi cautum vulgo, quo nomine Palladius quoq; usus est,* αἴλουρον *vero græcis & Varino quoq;* γάλεη, *nemini est dubium. Varro tamen & Columella felem videtur de marte vel ictide intellexisse, ut Augustinus Niphus quoque observavit. Apud Philostratum putatur esse* γαλεώτης. *Gaza* γάλεη *non semper etiam mustelam, sed interdum felem interpretatur, cum tamen Plinius ubique* αἴλουρον *felem, &* γάλεη *mustelam verterit. Huic animali innatum ac proprium est, ut sit libertatis cupidum admodum, & propterea carceris impatientissimum. Quapropter, Methodio teste (ut refert in symbolis Heroicis Guilhelmus Paradinus) antiquis Alanis, Burgundionibus & Suevis insigne militare fuit felis libere excurrentis delineatio, quo innuebant, se pro libertate defendenda animis paratis ac totis viribus semper pugnaturos esse, quod vere Germanicum & heroicum propositum firmiter multis sæculis continuarunt. Præclarè apud Salustiũ C. Manlii Legati ad Martium Regem: Nos non imperium, neq; divitias petimus, quarum rerum caussa, bella atq; certamina inter mortales omnia sunt: Sed libertatem, quam nemo bonus nisi cum anima simul amittit. Nam etiam secundum Plautum in Captivis:*

Omnes profecto liberi lubentius
Sumus quam servimus.

Sic qui dicebantur olim milites Augustales sub magistro peditum, idem procul dubio significantes, felem in vexillo prasini coloris, & alii, qui Felices nominabantur, in rubro eandem: Milites vero Alpini appellati, in vexillo punicei coloris gestabant. De quibus omnibus qui plura velit cognoscere, legat inter alios Pierium Valerianum in Hieroglyphicis de fele.

ARBI-

ARBITRII MIHI IVRA MEI.

Invicta letum pro libertate paciſci,
Gentis erat quondam gloria Teutonica.

MVSTELARVM *non unum genus habetur, inter quas ea quæ minima est, & Plinio vulgaris ac domestica dicitur, ubiq; est nota. De hac & testudine apud Aristotelem lib.* IX. *hist. animal. cap.* VI. *naturalis tam* Φρονήσεως, *quam* ἀντιπαθείας *exẽpla leguntur memorabilia, quæ cum Græce eleganter sint exposita, placuit hoc loco referre.* ἡ γὰρ χελώνη, ὅταν ἔχεως φάγῃ, ἐπεσθίει τὸν ὀρίγανον, καὶ τοῦτο ὦπλαι. καὶ ἤδη κατιδών τις τοῦτο πολλάκις ποιοῦσαν αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴ γλυκαμένη τῆς ὀριγάνου πάλιν ἐπὶ τὴν ἔχιν ὁρμωμένην, ἐξέπιλε τὸ ὀρίγανον. τοῦτο γὰρ συμβάντος, ἀποθνῄσκει ἡ χελώνη. ἡ δὲ γαλῆ, ὅταν ὄφει μάχηται, ἐπεσθίει τὸ πήγανον. πολέμια γὰρ ἡ ὀσμὴ τοῖς ὄφεσιν. *Gaza hæc ita transtulit. Testudo cum viperam ederit, mox cunilam edit (Plinius bubulam cunilam origanum vocat) quod cum ita sæpe factum animadvertisset quidam, ut gustata cunila viperam testudo repeteret, herbam evulsit, quo facto testudo interiit. Mustela vero quoties dimicatura cum serpente est, rutam comedit. Odor enim eius herbæ infestus serpentibus. Hoc symbolum egregio Polemarcho Sfortiæ Palavicino contra Turcas sub Imperatore Ferdinãdo militanti, Iovius obtulit, monens illum simul, prudentiam cum fortitudine esse cõjungendam, de quo & supra aliquid dictum est. Sereniss. Dux magnus Hetruriæ Franciscus addit bufonem, qui minatur se mustelam devoraturum, & ascribi curavit,* AMAT VICTORIA CVRAM. *Nam bufo quoq; similiter ut serpens rutam ferre nequit. Estq; hemistichium hoc sumtum ex Catullo in carmine nuptiali,*

Iure igitur vincemur, amat victoria curam.

Non absimile huic est, quod posuimus in priore nostra Centuria num. LXXXVI.

CAV-

CAVTIVS VT PVGNET.

Obfirmet fortis prudentia pectus in hoſtem,
Muſtela veluti ruta dat antidotum.

DE *inimicitia muſtelæ cum ſerpente & bufone, & ipſius cũ ruta munimento jam dictum eſt. Nihilominus perhibent hoc cautum & aſtutum alioqui animalculum (in quod propterea Galanthidem, quia partum Alcmenæ invita Lucina callide procuraſſet, transformatam fuiſſe fingit Ovid. lib.* IX. *Metamorphoſ.) perhibent neſcio quo errore vel temeritate inductũ, ſponte ſua interdum in os bufonis inimici ſui irruere atq; ita nonnũquam perire, haud aliter quam viperam caput maris ori ſuo inſertum præmordere quidam aiunt. Camillus de Camillis, & Ioannes Baptiſta Pittonus in Italicis ſuis ſcriptis de Impreſis vulgo dictis, hoc quidem ita ſe habere affirmant, ſed apud veteres rerum Naturalium autores (quod memini) nusquam reperitur annotatum. Quadrat autem hæc ſimilitudo in illos, qui in aliis ſuis rebus ſatis caute ac prudenter verſantes, interdum tamen per cæcum impetum & impotentiam animi, vel ab aliis voluptatibus, vel inprimis amorum illecebris ſinunt ſe à virtutis tramite abduci, ac ita ſæpe in manifeſtam perniciem abripiuntur. Quem affectum admodum impetuoſum Seneca poëta in duobus locis egregie deſcribit, quorum prior extat in Tragœdia Hippolyto:*

Furor cogit ſequi
Peiora: vadit animus in præceps ſciens
Remeatque, fruſtra ſana conſilia appetens.

Alter eſt in Medea,

Cœcus eſt ignis ſtimulatus ira,
Nec regi curat, patiturque frenos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipſos
Obvius enſes.

Ipſa Medea apud Ovid. Heroid. ſimiliter ait:

Quo feret ira ſequar: facti fortaſſe pigebit.

VER-

VERSVTIOR ERRAT.

Cætera qui vincis, tibi cur dominata voluptas
Te haud improvisum mergit in exitium?

PVTAT *Pierius lib.* XIII. *Hieroglyphicorum, Aelianum & alios per album murem intellexiſſe eũ, quem Albertus Armenium & vulgo Armelinum nominant, quem videtur quoque ſequi Georgius Agricola, atque idem exiſtimat apud Plinium in ſæpius allegato lib.* VIII. *cap.* XXXVII. *murem ponticum eſſe eũ, quem album duntaxat conſpici ait, murem autem Fennicũ vel Venetum potius, aut varium vocant, qui Agricolæ eſt Sciurus Fennicus. Sed Armelini proprietas fertur eſſe ſane mira, quod nimirum fame aut ſiti prius moriatur, aut à venatoribus ſeſe capi ferat, quam luto aut ſimili re immunda, quib. circumdata ſit, ſuam pellem candidam & elegantem patiatur defœdari. Quod ingenioſiſſ. ſymbolum uſurpavit Ferdinandus filius Alphonſi Regis I. Arragoniæ & Neapolis, propter Marinum de Marciano Ducem Sueſſæ ac Principem Roſſani (ut Iovius memorat, & ſculptura ſupra portam Caſtelli novi Neapolitani hoc confirmat) qui tametſi ejus eſſet propinquus, ad partes tamen ſui hoſtis Ioannis Andegavenſis ſe contulit, & inſuper per inſidias conatus eſt Regem è medio tollere. Sed Rex ſibi cavens Marinum paulo poſt cepit, & ſuadentibus amicis, ut illum interfici curaret, non eſt illis obſecutus, dictitans quam vis in ſe proditorie egiſſet, propter ſanguinis tamen cognationem omnino nolle hoc facere. Quidam ingenioſe rythmis hisce germanicis deſcripſit,*

Eh ich wider mein gwiſſen thett/
Vil lieber ſterb ich an der ſtett.

Sic Claudianus,

Nempe mori ſatius, vitæ quam ferre pudorem.

Et Pindarus in Olympiis, Hymno VIII.

ἄϊδα τοι λάθετω, ἄρμενα πεάξας ἄνηρ:
Orci oblivíſcitur, qui facit ea quæ conveniunt.

MALO

MALO MORI QVAM FOEDARI.

Omnibus antiſtat recti mens conſcia rebus:
Hoc bene emi vita tu quoq; crede decus.

QVAMVIS *multæ regiones abundent cuniculis, cũ sint admodum fœcundi, maximus tamen eorum in Hiſpania ſemper fuit proventus, unde Catullus vocat cuniculoſam Celtiberiã. Quin etiam Balearici auxilium militare ab Auguſto Imperatore olim contra eos petierunt, teſte Plinio lib.* VIII. *cap.* LV. *& Strabone lib.* III. *atq; etiam oppidum ab iis eſſe ſubverſum narrat Varro, quem adducit Plinius eodem libro cap.* XXIX. *Et Strabo quidem in Turditania (quæ putatur eſſe Hiſpania ulterior ſive Bætica) contra illorum copiam nimiam, plures eſſe modos inventos eos venandi & capiendi ſcribit, quorum unus fuit, quod γάλας ἀγρίας Africæ, id eſt, muſtelas ſylveſtres, quas viverras eſſe putant (quamvis interpretes feles feras habeant) ſtudioſe adhibeant, ac ore obligato in foramina cuniculorũ immittant, quæ eos unguibus extrahant aut expellant, ut ab aſtantibus capiantur, quod Plinius quoq; commemorat. Atq; hoc venationis genus adhuc in Anglia & alibi eſt uſitatum. Nam venator viverras funiculo tenens in cavernas immittit, quæ ubi cuniculum apprehenderint, ita mordicus tenent, ut una cum ipſis extrahantur. Admonemur autem hoc Emblemate, quantopere clandeſtinæ inſidiæ nobis ſint cavendæ, quod quidem inprimis de calumniæ peßimo & valde occulto malo eſt intelligendum. Vnde proverbium dicit: Non eſſe remedium contra ſycophantæ & calumniatoris morſum, deſumtũ ex Ariſtophanis Pluto, ubi cuidam jactanti annulum ſe habere magicum, efficacem contra omne malorum genus, addit alter,*

ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος,

ſcilicet Φάρμακον, *id eſt, Non illi ineſt remedium contra ſycophantæ morſum.*

VNDI-

VNDIQVE INSIDIÆ.

Protrahit abſtruſis muſtela cuniculum ab antris.
Et quis ſe tutum ſperet ab inſidiis?

INDICARVM *rerum scriptores, Gomara, Monardes, Lerius & alii plures, atq; Bellonius quoq; in Observationibus Hodæporicis describunt depinguntq; animal quoddam veteribus forsitan incognitum, cuius binas etiam exuvias, quæ inter se non parum differunt, in nostro rerum naturalium penu habemus. Hispani nominant Armadillo, id est, armatum sive cataphractum, quod quasi panoplia vel armatura quadam loricata à capite usq; ad pedes sit cõtectum. Inde Mexicani & Guinenses, apud quos copiose reperitur, & subterraneum animal esse dicitur magnitudine erinacei, sed longius; appellant in sua lingua Tatou. Quemadmodum itaq; hoc rarum animal munitur naturalibus armis, quibus sese defendit, nec externis indiget subsidiis: sic quoq; virtus instar loricæ in se munita tuta consistit, & insultus adversæ fortunæ facile superat ac contẽnit. Quæ Claudianus in Panegyri de cõsulatu Mallii Theodori his versibus pulchre exposuit:*

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque late
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuque petit clarescere vulgi:
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis
Divitiis animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.

Nec minus eleganter Horatius lib. III. *Ode* II.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.

Menander: ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ βροτοῖσι: *Armatura maxima virtus est mortalibus.*

VIR-

VIRTVS LORICA FIDELIS.

Virtus ipſa ſuis firmiſſima nititur armis,
Sævam hiemem ſortis ſpernere docta malæ.

HISTRIX, *qui vulgo porcus ſpinoſus nominatur, ſicuti apud Suidam* ἀκανθόχοιρος, *cũ quo germanicum quoq; vocabulum,* Stachelſchwein / *convenit, è genere Erinaceorum eſt, ſed multo longioribus & acutioribus aculeis armata, atq; iis quidem (ut Plinius & Aelianus narrant,) cum cutim intendit, miſſilibus: unde nõ ſolum pungit illis & ſauciat ora canum, ſed longius quoq; in eos ejaculatur. Quod Ariſtot. quoq;, Athenæus & Suidas referunt. Hoc animal eruditi quidam arbitrantur apud Plautum in Pœnulo, nomine muris Africani notari, cum ſit in Africæ & Indiæ regionib. frequens, quod interdum hodie quoq; ſpectandi cauſſa in Germania circumfertur, nec eſt* ἀμφίβιον, *ſed terreſtre tantum, ut Oppianus quoq; III. Cyneget. affirmat. Extat autem apud Claudianum integrum poema de Hiſtrice, ex quo nonnullos verſus huc transferre placuit:*

Ecce brevis propriis munitur beſtia telis,
Externam nec quærit opem, fert omnia ſecum,
Se pharetra, ſeſe jaculo, ſeſe utitur arcu.
Vnum animal cunctas bellorum poſſidet artes.
Quod ſi omnis noſtræ paullatim induſtria vitæ
Fluxit ab exemplis; quicquid procul appetit hoſtem,
Hinc reor inventum.

Similia ferè de Mantichora, Indiæ fera, Phile in Iambis ſcribit, eam videlicet è cauda ſpiculis armata ſagittas emittere, quibus ſe perſequentes feriat. Gratum hoc & familiare fuit ſymbolũ Ludovici XI. *Regis Galliæ (unde corona illi additur) qui eo oſtẽdere voluit, arma ipſi talia eſſe in promtu, quibus & in propinquo, & longius, ſi opus ſit, hoſtem ſuum poſſit petere,* ἀγχέμαχος *nimirum pariter atq;* τηλέμαχος. *Quidam ex verſibus Claud. addunt:* FERT OMNIA SECVM. *Bene igitur Seneca in Medea dixit:*

Nemo potentes aggredi tutus poteſt.
Gravis *enim, ut ibid. ait,* ira regum eſt ſemper.

CO-

COMINVS ET EMINVS.

Cominus ut pugnat jaculis, atq; eminus hiſtrix,
Rex bonus eſto armis conſiliisque potens.

ERINACEVS, *vel secundum Plinium Herinaceus, forsitan quia infixa spinis illius inhæreant, dicitur quoq; Ericius, & apud Plautum in Menechmis, ac Nemesianum in Cyneget. Eres, græcis est ἐχῖνος. De quo apud Plutarchum in comment. de solertia animal. extat hæc jucunda narratio. Elegantior tamen est Erinacei pro catulis procuratio. Autumni enim tempore sub vites obrepens uvarum acinos pedibus in terram decutit, eosq; circumvolutans se spinis suis excipit, ac nobis aliquando omnibus hoc spectantib. speciem exhibuit ambulantis uvæ, deinde in cavernam suam discedens, catulis eas à se decerpendas præbet. Est autem dictum hoc, Non solũ nobis &c. ex Ciceron. lib.* I. *de Officiis nota omnib. sententia desumpta; quam ille transtulit ex epistola Platonis ad Archytam Tarentinum, quæ omnia huc transferre nimis esset longum futurum. De amore vero erga liberos parentum eruditus commentar. Plutarchi* περὶ Φιλοστοργίας *legi poterit. Ac Menander unico versiculo id est complexus,*

τοῦτ' ἐστὶ τὸ ζῆν, οὐχ ἑαυτῷ ζῆν μόνον.

Hoc vivere est, haud sibi uni vivere.

Guilhelmus Paradinus in symbolis heroicis addit, MAGNVM VECTIGAL, *ex Cicerone in Paradoxis: O dii immortales, non intelligunt homines, quam magnum sit vectigal parsimonia. Apud Plinium lib.* VIII. *cap.* XXXVII. *habetur, præparare hieme Erinaceos sibi cibos, & volutatos supra jacentia poma affixa spinis, unum non amplius tenentes ore, portare ea in cavas arbores. Quod etiam Aelianus refert. Sic Plutarchus in comment.* περὶ Φιλοπλουτίας, *id est, de cupiditate divitiarum (quamvis ibi ab avaro in alium sensum detorquentur) ait,* τοῦτα γάρ ἐστιν, ἃ παραινῶσι καὶ διδάσκουσι· κέρδαινε καὶ φείδου, καὶ τοσούτου νόμιζε σεαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς, *id est, Hæc enim sunt quæ monent atq; docent: Lucrare & parce, & tanti te esse crede, quantum est quod possides.*

NON

NON SOLVM NOBIS.

Ericium hic qui ceu gradientem conſpicis uuam,
Frugi ſis, & opes tu quoque linque tuis.

ECHINVS *non sine vafricie quadam naturali, quando sentit canes in se impetum facere, convolvit se in formam pilæ, ut tantum in aculeos vim suam exerceant. Plutarchus in commentario toties adducto, de solertia animalium, paulo aliter de vulpe hæc commemorat, & inde proverbium natum dicit,*

Scit multa vulpes, magnum echinus unum habet.

Nam accedente, ut aiunt, vulpe,

Corpus convolvens pineæ in morem nucis
Spinas riget horrens, ne vel morderi queat,
Vel tangier.

Est & prior senarius, secundum Xenodotum Archilochi,

πόλλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Posteriores verò versus legũtur quoq; apud Athenæum Dipnosophi. lib. III.

ῥόφιλος ἀμφ' ἄκανθαν εἱλίξας δέμας
κεῖται, δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος.

Significat autem hominem virtute ac integritate sua fretum, fraudes & obtrectationes malevolorum facile cõtemnere & ab illis se conservare posse: ac attribuitur hoc symbolum à C L. V. Ioan. Sambuco illustri Baroni Carinthiaco Ioanni Kevenhüllero. Academici Brixienses occulti, solum Echinũ pingunt in globum convolutum cum dicto, VNDIQVE TVTVS: *quod cũ priore explicatione congruit. Scipio autem Amiratus in libello suo Italico attribuit hãc inventionem fortiss. Duci militari Vespasiano Gonzagæ, una cum parte versus Virgiliani Aeneid.* V. DECVS ET TVTAMEN IN ARMIS, *quod præstantes & fortes milites constantia & animositate in pugnando, non fugiendo turpiter, & seipsos salvos ac incolumes conservare, & veram gloriam bellicam conquirere studeant, quibus convenit istud Catulli in Argonaut.*

Expers terroris Achilles
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus.

NIL

NIL MOROR ICTVS.

Integritas, virtusque ſuo munimine tuta,
Non patet adverſæ morſibus invidiæ.

SCIVRVS

CIVRVS *caſtaneam, quamvis aſpero & ſpinoſo cortice circumdatam, tam diu verſat & laborioſe tractat, donec aperiat, fructuq; illius interiore ſrui ad veſcendum queat. Quo indicatur, ſine labore ac ſudore (ut ſæpe jam dictũ) ad res laudabiles nullum aditum nobis patere. Eſtq; hac ſimilitudine quoq; Plautus uſus in Curculione*,

Qui è nuce nucleum eſſe vult, frangat nucem,

Figura nimirum proverbiali monens eum, qui commodũ quærit, laborem quoque non ſubterfugere debere. Quod B. Hieronymus ad diligentem lectionem ſacrarum litterarum accõmodavit. Cicero quoque ex Attio vetere poëta refert hos verſus in orat. pro P. Seſtio.

Sed te id quod multi invideant, multique expetant,
Inſcitia ſit poſtulare, ſi tu laborẽ ſumma cũ cura efferas nullum.

Idq; de ſapientiæ adeptione peculiariter pronunciat Turpilius Comicus referente Nonio in verbo ſpiſſum,

Ita eſt: verũ haud facile eſt venire illo, ubi ipſa eſt ſapientia,
Spiſſum eſt iter, adipiſci haud poſſis niſi cũ magna miſeria.

Et Pindarus (qui ubiq; ejusmodi ſententiis plenus eſt)

Pyth. Ode ult.

εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἄνδα καμάτῳ φαίνεται.

Si vero aliqua eſt inter homines felicitas, ea non ſine labore exiſtit.

Cui ſimilis eſt Epicharmi ſententia, πρεπόντων πόνων πωλοῦσι πάντα τ' ἀγαθὰ οἱ θεοί: *Convenientibus laborĩbus vendunt omnia bona dii. Totum vero hoc ſymbolũ eleganter explicat Philo de vita Moſis lib.* III. *Alius quidam aſcripſit*, VIRTVTE ET SAPIENTIA, *quibus duobus omnia laudabilia & præclara cõparare ſibi homines poſſunt. Ac Claudianus inter alias laudes Stiliconis lib.* II. *eadẽ quoq; refert*,

Durum patientia corpus
Inſtruit, ut nulli cupiat ceſſiſſe labori.

LATET ABDITA.

Nucleus arridet? Spinosa putamina rumpe;
Non vult felices absque labore DEVS.

DE eodem Sciuro, quem graeci quoq; καμψίρον appellabant, Olaus Magnus lib. XVIII. cap. XVIII. Historiæ Septentrionalis hæc literis mandavit. Tranat bestiola ista per amnes exiguo ligno, caudam habens pro velo expansam. Non enim natura alium concessit natandi modum, propter exiguum corpus & nimiam pilorum densitatem in cauda villosa, qua cito imbuta aqua mergeretur in fundum. Quam rem Oppianus longe ante ipsum elegantibus versibus descripsit græcis, & Sciurum cũ pavone caudam explicante confert. Nec absimilis est natatio piscis Nautili ab eodẽ copiose descripta in Halieut. lib. I. de qua, DEO volente, plura in IV. nostra Centuria de Aquatilibus & reptilibus dicemus. Est autem symboli huius cum aliis nonnullis commune argumentũ hoc, quod sæpe ingenio & solertia in reb. difficilibus & admodum impeditis plus obtineatur, quam magnis viribus. In quam sententiam præclara extat oratio gravissimi historici græci Polybii, ubi loquitur de Xanthippo Lacedæmonio. nam inquit, ἢ μὲν τὸ παρ' Εὐριπίδῃ πάλαι καλῶς εἰρῆσθαι δοκῶν, ὡς ἓν σοφὸν βούλευμα τὰς πόλλας χεῖρας νικᾷ, τότε δι' αὐτῶν ἔργων ἔλαβε τὴν πίστιν. εἷς γὰρ ἄνθρωπος ἡ μία γνώμη τὰ μὲν ἀήττητα πλήθη καὶ πραγματικὰ δοκοῦντα εἶναι, καθεῖλε. τὸ δὲ φανερῶς πιθανὸν ἄρδην πολίτευμα καὶ τὰς ἀπηλγηκυίας ψυχὰς τῶν δυναμένων ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἤγαγεν, id est, interprete Nic. Perotto: Præterea quod olim ab Euripide sapientissime dictum fertur, unicum rectum consilium multorum manus vincere, hoc tempore ex iisdem operibus fidem accepit. Siquidem unus homo atq; una sententia multitudinẽ, quæ antea invicta & insuperabilis fuerat, vicit ac profligatam urbem (Carthaginensem) & collapsos tot virorum animos instauravit atq; erexit. Quidam addunt,

VIRIBVS INGENIVM POTIVS.

VINCIT

VINCIT SOLERTIA VIRES.

Exiguus tranat ceu flumina magna sciurus,
Res gerimus magnas viribus ingenii.

ELIS, *muſcipulæ incluſa, circa quam captam ſaltant undiq; mures, & ſuo adverſario petulanter inſultant, donec tandem illa effractis repagulis liberata, meritas pœnas inſolentiæ ſumat, ſymbolum eſt, quod etiam Suidas & Adrianus Iunius in Emblemat. notarunt, nimiæ inſolentiæ ex ſumma impunitate ortæ, qua homines plusquam oportet ſuperbire, & ferociores fieri ſolēt. Maxima enim eſt illecebra, Cicerone in oratione Miloniana teſte, peccandi, impunitatis ſpes. Idq; etiam Arithmologica ſententia non improbanda declarat, quæ dicit à quatuor bonis matribus totidem peſſimos libros procreari, nimirum, à veritate odium, proſperitate ſuperbiam, ſecuritate periculum, & familiaritate contemtum. Quod ſane inprimis de vulgi moribus intelligendum. Hæc enim, ut ait Livius lib.* XXIV. *natura multitudinis eſt; aut ſervit humiliter, aut ſuperbe dominatur; libertatem, quæ media eſt, nec ſpernere modice, nec habere ſciunt; & nō deſunt magiſtri, qui intemperantes animos irritent. Quapropter neceſſe fuit, ut reſpectu legum & ſuppliciorum homines petulantes & ſcelerati in officio ſevere continerentur, ne licentia ipſorum creſcente impune in alios quid vis tentare auderent. Itaque Horatius quoq; ait,* I. *Serm. Sat.* III.

Iura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi faſtosque velis evolvere mundi.

Et Iſidorus II. *Etymol. Factæ ſunt leges, inquit, ut earum metu humana coherceatur audacia, tutaq; ſit inter improbos innocentia. Contra verò, ut in Paradoxis Cicero præclare docet, ſapiens vir nonniſi recta ſequitur atq; colit, quia id ſalutare maxime eſſe judicat. Itemq;* II. *de legibus. Conſtat profecto ad ſalutem [illegible]vium, civitatumq; incolumitatem, vitamq; hominum & quietam & beatam, inventas eſſe leges.*

CAPTI-

CAPTIVAM IMPVNE LACESSVNT.

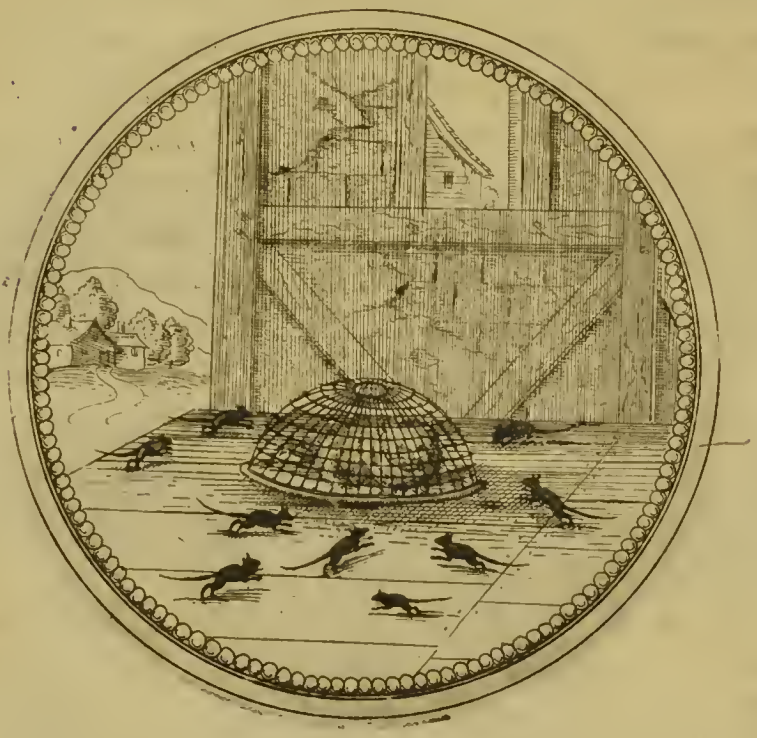

Hoſtem qui captum rides, fuge robur habentem;
Perrumpet felis carcere clauſa diu.

CHAMÆLEON (*cuius accurata descriptio est Aristot. II. de hist. anim. cap. XI. animalculũ Africanum est, nec infrequẽs Indiæ, magnitudine Lacertæ grandioris, crura tamẽ sunt magis recta & alta, quod in varios colores mutari proverbiũ indicat, quo dicitur aliquis esse Chamæleõte mutabilior. Estq; satis appositè typus hypocritæ & assentatoris. Quod Plutarchus in erudito cõmentario de dignoscendo amico ab adulatore sic explicavit: Adulatori evenit quod Chamæleonti. hic enim omni colori se potest similem præstare demto albo, & adulator in iis quæ operæ pretiũ habent simile se præstare non valens, nihil nisi turpe imitando exprimit. Idẽ autor alibi in comment. de solertia animaliũ, ex Theoph. & Aristot. rationem conatur reddere, quod sit natura admodũ meticulosus Chamæleon. Cum enim parum absit, quin totũ eius corpus pulmone impleatur, is spiritu plenus ob raritatẽ & pellucidam cutim ita distenditur, ac aptam ad mutationẽ reddit superficiem corporis. Plinius verò paulo aliter lib. VIII. cap. XXXIII. hæc de eo recenset. Ipse celsus hianti ore solus animaliũ nec cibo nec potu alitur, (notandum tamẽ, interdum muscis, formicis, & aliis insectis vesci) nec alio quã aërus alimento. Et coloris natura mirabilior. mutat namq; cũ subinde, & oculis & cauda & toto corpore, redditq; semper quẽcunq; prox. attingit præter rubrum candidumq;. Quæ profecto assentatorib. opt. conveniunt, quorum scopus præcipuus est, omnia imitari, & assensum cunctis præbere, præterquã iis, à quorũ ingenio longè absunt, qui scilicet cãdido simplicitatis & innocẽtiæ decore, ac pudoris verecũdiæq; rubore sunt præditi. Quare Seneca Epist. XLIV. recte differit, veritas in omnẽ partẽ sui semper est eadem. Quæ decipiunt, nihil habẽt solidi. Tenue est mendacium, perlucet si diligenter inspexeris. Tractavit autẽ idem argumentum quoq; Alciatus, quod lector poterit cum his conferre. Additum etiã alibi legitur,* NON DVRAT HYPOCRISIS.

XC.

NIL SOLIDI.

Turpis adulator formas ſe vertit in omnes,
At verax ſimilis mens manet uſq; ſui.

EX apologo Aesopico symbolum hoc originẽ duxit. Cum enim (ut est in fabula) Iuppiter ad Iunonis nuptias animantes universas invitasset, aliis omnibus tempestive advenientibus, sola testudo nimium cessavit. De qua cum moræ caussam susciteretur, respondisse fertur, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, domus amica, domus optima. Et Euripidis versus in hanc sententiam adducitur à Clemente Alexandrino στρωματ. ς.

μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει, id est,

Beatus est, domi qui agit feliciter.

Atq; vetus est verbum Hesiodeum, οἴκοι βέλτερον εἶναι: quia nusquam aliquis commodius ac liberius vivit quam domi suæ, & addit idem poeta, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύραζε, i. quia molestum & noxiũ est foris versari. Quod tamen ita simpliciter non accipiendum, quasi etiam liberales & utiles peregrinationes non sæpe haberent suum locum, sed proprie ad αὐτάρκειαν quãdam & animi tranquillitatem ab omni curiositate alienam & remotam referendum est, non ad ignaviam & negligentiam inutilem. Nam Pythagoram, Lycurgum, Solonem, Platonem & alios plurimos, doctrinæ liberalis caussa, suo tempore, etiã longinquas & difficiles profectiones suscepisse historiæ testantur. Et Plutarchus in libello περὶ ἀθυμίας nimiam οἰκουρίαν καὶ ἀπραξίαν, id est, propriæ domus custodiã & inertiã plane improbat, sicut etiam in altero cõmentario, quem scripsit contra τὸ λάθε βιώσας, id est, latenter esse vivẽdum, idem testatur. Referendi etiam huc sunt versus Ennii apud Cicer. in Ep. ad Trebatium, desumpti ex Medea Euripidis. Quidam ascribunt, INTRA ME MANEO: conveniens maxime virgini vel matronæ honestæ, domi se libenter continentis: atq; ideo secundum Plutarchum in præceptis conjugalibus traditur, Phidiam pinxisse Venerem insistentem testudini.

DOMVS

DOMVS OPTIMA.

Est sua cuiq; domus tutissimus usq; receptus,
Hanc ceu testudo fœmina casta colat.

CYGNI *in vertice montis Parnassi Phœbo & Musis sacri commorantes, animi candorem ac integritatem designant, quæ propria & peculiaris inprimis verè doctis viris esse consuevit, qui suavi suo cantu, & dulcedine doctrinæ omnibus grati atq; fructuosi sunt. An verò Cygni ante mortem tam suaviter canant, quemadmodum multi ex Poëtis & Philosophis, atq; ipse Plato in Phædone sive animæ immortalitate, meminerunt, & Eustathius græcus interpres Homeri in Il. β. scribit, experientia esse cognitum, Cygnos esse canoros, cum Plinius, Aelianus, Athenæus aliiq; non pauci hoc negent, adhuc dubitatur, quãvis apud Græcos & Latinos κύκνειον ἆσμα, id est, Cygnæa cantio in proverbium abierit. Ad montis verò huius fastigium testudo tardigrada suo lento at sedulo gressu ascendere, eoq; tandem pervenire nititur. Quo indicatur, nonnullos, quamvis ingenii tarditas vel alia eos non parum remorentur, assiduitate tamen & diligentia id omne compensare, ac tandem ad sapientiæ & doctrinæ veram possessionem ascendere, cum etiam Cato dicat (qua sententia B. Hieronymus quoq; usus est) sat cito, si sat, bene. Quod breviter Aristoteles* III. *Ethic. dixit,* βραδέως ἐγχειρεῖν τοῖς πραττομένοις, ὅδ' ἂν ἕλῃ, βεβαίως μεμένειν, *id est, Negocia quidem aggredienda cunctanter, sed in susceptis constanter inhærendum. Ac Periandro uni è septem sapientibus ascribitur,* μελέτη τὸ πᾶν. *In cura & diligentia consistunt omnia. Alibi legimus,* PEDETENTIM. *Vel,* AD LOCVM TANDEM. *Pertinet inprimis huc Homeri illud:*

κιχάνει τοι βραδὺς ὠκυν:

Nonnunquam assequitur tardus celerem citumq;.

ÆQVE TAN-DEM.

Tardigrada aſſequitur Cygnos teſtudo volucres,
Aſſiduus quo non ſcit penetrare labor?

QVANQVAM *ex veteribus tàm Græcis quàm Latinis quidam, interq; hos Aelianus, & Orus Niliacus, tradiderint, Fibrum sive Castorem, urgentibus venatoribus & canibus, sibi ipsi partes genitales amputare, gnarum se propter ipsas peti: contrarium tamen Dioscorides, & Sextius quidam antiquus autor apud Plinium scribunt, & plures etiam recentiores hoc nõ posse fieri ostendunt, propter testes ipsius spinæ admodum inhærentes. Ad receptam tamen vulgo opinionem respiciens Tertullianus argutè dixit lib. I. adversus Marcionem: Quis enim tam castrator carnis Castor, quam qui nuptias abstulit? Et sanè cùm Alciatus, Iovius, Garzonius & alii hoc ad Symbola & Emblemata sua accommodaverint, ac Marcellus Virgilius Florentinus in comment. ad Dioscoridem lib. II. de Castore, talia scribat fuisse olim excogitata, quo aliqua autoritate munitæ ejusmodi subjectiones facilius vulgo possent imprimi, nos quoq; hic ipsi locum cõcedamus, cum doctrinam perutilem in se contineat, quæ cognosci potest ex brevi ἐπιμυθίῳ, huic apologo Aesopico addito,* ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ζωτηείας ὀδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιῦνται, *id est, homines prudentes propter suam salutem nullam habere rationem pecuniæ. Quæ admonitio ad alia omnia impedimenta vel famæ bonæ vel etiam vitæ caussa, abjicienda tempore necessitatis referri potest. Cuius rei tum aliæ tum præclaræ expositiones extant apud Ammianũ Marcellinum lib.* XVII. *& Constãtinum Manassem, quem autorem nobilis & doctus vir Ioannes Leunclavius in latinam linguam ex Græca erudite convertit. Paulus Iovius adhuc juvenis unica addita dictione,* ΑΝΑΓΚΗ, *hoc symbolum ipse usurpavit, quod ex Euripide in Hecuba forsitan sumsit, ubi ait,* τερρὰ γὰ ἀνάγκη: *Dura est necessitas.*

MODO

MODO VITA SVPERSIT.

Vt vivat Castor sibi testes amputat ipse,
Tu quoq; si qua nocent, abjice, tutus eris.

DE Talpa ex Aristotele hæc Plinius, eius hac in re interpres, lib. IX. cap. XXXVII. cõmemorat: Quadrupedum talpis visus non est, oculorum effigies inest, si quis prætensam detrahit membranã: atq; non levia etiam rudimenta pupillæ & albi circuli apparere in illis, sciunt qui diligenter per anatomen inspexerũt. Et secundum eundem Plinium, quamvis semper in terra defossa vivat, liquidius audit obruta terra tam denso elemento. Oppianus lib. III. Cyneget. vocat αὐτόχθονα φῦλα, quod ex terra & pluvia credantur gigni. Apud Suidam proverbium legitur, ἀσπάλακος τυφλότερος, Talpa cæcior: Quo Cleomedes in Epicurum utitur lib. II. Et Aegyptii, teste Oro, hominem cæcum per eam denotabant, & apud Hesychium, ut Pierius refert, hieroglyphicum est ignorantiæ. Hinc nobis discendum, quam cæca sit mortalitas, nisi aliunde cœlesti luce illustretur. Vnde Socrates apud Platonem conqueritur, homines pauca scire vel potius nihil. Ac notum est Aristotelis dictum non quidem de talpis sed vespertilionibus, Metaphys. lib. II. cap. I. ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, id est, Quemadmodum oculi vespertilionum sese habẽt ad meridianam lucem, sic animi nostri mens ad ea quæ sui natura omniũ manifestissima sunt. Similesq; querelæ extant multæ apud Pindarum, Lucretium, Persium & alios poëtas. Quibus tamen approbari Scepticorum & Pyrrhoniorum ἀκαταληψίαν, id est, nullius rei veram & certam apprehensionem, minime est censendum; sed potius illis incitari debemus, ut eo accuratius veritati indagandæ & rerum causarumq; investigationi operã dare studeamus. Inscriptio est ex Symphosii Aenig.

ATRIS

ATRIS OBSCVRA TENEBRIS.

Heu mortale genus ceu talpæ, lumine captum,
Cæleſti donec reſtituatur ope.

Isvm est in fine horum Symbolorum & Emblematum, quædam etiam ἀμφίβια & ἀμφοτερόζωα, id est, animalia ancipitia (ut Cicero vocat) quæ promiscue in aqua & terra vivunt, ad nostrũ institutum transferre, qualia sunt lutra, fiber, & crocodilus. Lutram quidem græci vocant ἔνυδριν, vel secundum Varinum, ἔνυδρον, notam omnibus, præsertim illis qui piscinas habent uberiores, in quibus interdum magnas strages edit. Aelianus videtur cantzulam fluviatilem nominare, quam nos cicuratam etiam vidimus. In piscibus & quidem meliorib. capiendis mira illi agilitas, & tanta sagacitas, ut dicatur ex aqua per rivulum effluente, longe admodum piscium odorem ex vivariis percipere, quæ ubi invaserit, in omnes sævit, quamvis non universos possit devorando absumere. Quæ profecto imago est admodum evidens tyrannicæ crudelitatis, quæ nil nisi cruentum & nefarium spirans omnibus est infesta, inprimis verò bonos & virtute præstantes viros è medio tollit. Nam, secundum Claudianum de IV. *Consulatu Honorii,*

Sors ista tyrannis
Convenit, invideant claris fortesq; trucident,
Munitique gladiis vivant, septique venenis
Ancipites habeant artes, trepidiq; minentur.

Et Cicero in libello de amicitia ait: Hæc est tyrannorum vita, nimirũ in qua nulla fides, nulla charitas, nulla stabilis benevolentiæ potest esse fiducia, omnia semper suspecta atq; solicita sunt, nullus locus est amicitiæ. Nam, secundum Sophoclem in Oedipo,

ὕβρις φυτεύει τύραννον.
Injuria creat tyrannum.

Quare Antisthenes Philosophus, ut est in Stobæo, carnifices tyrannis in pietate præferebat, cuius caussam interroganti cuidam respondit: A carnifice quidem homines injusti interimuntur, à tyranno autem etiam innocentes.

SÆVIT

XCV.

SÆVIT IN OMNES.

Plures lutra necat piſces, quam condat in alvum:
Sic rabie tumidus ſæva tyrannus agit.

CASTOR *Festo fiber quasi fimber dicitur, quod in extremis fluminum oris ac tanquam fimbriis degat, horrendi, quemadmodum Plinius loquitur, morsus, ut arborem ceu ferro cedat, adeo constãs in suo proposito atq; solers, ut quã ad ripas delegit primam dissecandam, eã non mutet, etiamsi diutius huic labori sit insistendum. Vnde Plautus: sic me subes cotidie, quasi fiber salicem. Quod si hominis partẽ aliquam apprehenderit, nisi fracta concrepuerint ossa, nõ desistit. Quod tamen Aristoteles lib.* VIII. *de histor. animal. cap.* V. *de lutra retulit, sicuti alterum de arborib. lataci, quã vulgo Noerzam vocãt, ascribit. Nos hoc symbolo admonemur ad constantiam & perseverantiam in laboribus perferendis, secundum Virgilii* II. *Georgic. tritam γνώμλω,*

Labor omnia vincit
Improbus, & duris urgens in rebus egestas.

Et sunt præclari hi versus Lucretii quoq; merito discendi, lib. I. *& in fine lib.* IV.

Nam leviter quamvis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo spatio tamen atq; labascit.
Nonne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio pertundere saxum?

Atq; Ovidianum quoq; distichum omnibus est notum.

Quid magis est durum saxo? quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aqua.

Hinc Chærili versus proverbialis græcus apud Galenum lib. III. *de Temperament.*

πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐντελεχείη, *id est,*
Gutta cavat lapidem non vi sed sæpe cadendo.

Ac Seneca VI. *Epist. ad Lucil. Nihil est quod non expugnet pertinax opera & intenta ac diligẽs cura. Item Epist.* XVI. *Perseverandum est & assiduo studio robur addendum, donec bona mens sit, quod bona voluntas est.*

PERSE-

PERSEVERANDO.

Quid non perficiat labor improbus? aſpicis, arbor
Vt cadat à morſu Caſtoris aſſiduo.

CROCODILVS *Aegypti & Indiæ inquilinum animal est, & de eo Plutarchus in comment. de solertia animalium hæc tradit: Divinationi, non rationi imputetur hujus animalis prænotio. Nam neque infra nec ultra illud spatium, ad quod Nilus sua annua eluvie perventurus est, progressus ova ponit, ut quicunq; agricola in ea incidat, cum ipse intelligere tum aliis prænarrare queat, quousque sit effluxurus amnis, adeo scite dimensus est, ne humidus ipse humido incubet. Plura idem autor in altero comment. de Iside commemorat. Plinius lib.* VIII. *ca.* XXV. *parit ova, inquit, quanta anseres, eaq; extra eum locum semper incubat prædivinatione quadam, ad quem summo auctu eo anno egressurus est Nilus. Huc etiam pertinet proverbium sive præceptum Pittaci, unius ex septem Sapientibus,* γνῶθι καῖρον, *id est, Tempus nosce. Et Hesiodus monet,*

μετρεῖν φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Observato modum, nam rebus in omnibus illud
Optimum erit, si quis tempus spectaverit aptum.

Et Pindarus Olymp. XIII. ἕπεται δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δὲ καῖρος ἄριστος, *id est, consentaneus autem unaquaq; in re est modus, quem intelligere, opportunitas est optima. Quæ providentia quàm sit utilis, Sophocles in Electra demonstrat,*

πρόνοιας δ' οὐκ ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, οὐδὲ νοῦ σοφοῦ:

Id est,

Providentia nullum hominibus aptum natum est
Lucrum capere melius, neque mente sapiente.

Et breviter Pindarus in Pythiis:

ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν,
Tempus pariter in omni re fastigium obtinet.

TEM-

TEMPORE ET LOCO.

Nosse modum tempusq́ doces, Crocodile magister,
Et ventura diu tempora prospicere.

ARISTOTELES *lib.* IX. *de hist. animal. cap.* VI. *ubi loquitur de nonnullis animalibus, quæ ipsa natura quadam instruxit quasi prudentia, ait, Crocodilis hiantib. aves trochilos involantes depurgare dentes, quo munere & ipsi aluntur, & Crocodilus sentiens commode secum agi, nihil ei nocet, sed cum egredi avem vult, cervices movet ne cõprimat. Quidam hirudinibus, quib. os refertum Crocodilus habeat, ipsum à Trochilo liberari scribunt, ut Orus, (ex Phasianini versione). Herodot. in Euterpe, Apuleius Apol. 1. Amm. Marcellin. & Phile in Iamb. Plutar. in libello sæpius indicato paulo aliter hæc exponit: Trochilum nimirũ avem ex earũ genere, quæ circa lacus & fluvios versantur (quare de alio trochilo, quem ad regulum referũt, hic locus vix erit intelligendus) Crocodilum custodire, nõ proprio victu, sed eius reliquiis enutritã. Cum enim sentit Ichneumonẽ luto, sicut athletæ pulvere solent, oppletũ crocodilo dormiẽti insidiari, vociferans & tundens rostro hunc excitat. Crocodilus vicissim ita se huic cicurẽ præbet, ut eũ aperto ore intromittat, gaudeatq; eo tenues carniũ particulas, quæ dentib. suis inhæserant, rostro sensim legente & deradente auferre, ac ubi jã os claudere vult, leniter mandibulũ inclinans id significet, neq; etiã prius demittat, quam trochilũ evolasse senserit. Est hoc insigne exẽplum gratitudinis, quod semper ante oculos nobis obversari debet, ἀγαθοὶ γὰρ (ait Xenophon) μεγάλα ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν ἐώθασι, id est, Boni pro parvis magna beneficia cõferre solent. Ac Cic. in orat. p Cn. Plancio summopere hanc virtutẽ plurib. verbis cõmendãs, Hæc, inquit, est mater omniũ virtutũ reliquarũ. & paulo post: Equidẽ nihil tam proprium hominis esse existimo, quã non modo beneficio, sed etiam benevolentiæ significatione alligari, nihil tam inhumanum, tam immane, tam sævum, quam committere, ut beneficio non dicam indignus, sed victus esse videare.*

ACCE-

ACCEPTVM REDDITVR OFFICIVM.

Vel trochili meritis Crocodili gratia conſtat,
Præclare meritis tu quoq; redde vicem.

ICHNEVMON *Hesychio & Nicandro in Theriacis est* ἰχνευτὴς, *magnitudine felis, vel, secundum Aristotelem, ictidis, lutræ colore & pilo, cuius species esse putatur, vulgò vocãt murem Pharaonis, qualem ante paucos annos vivum Francofurti ostenderunt. Plutarchus hæc de illo refert. Parum differt ab inducto thoracem ad prælium milite, tantum sibi circumdat cœni, tamque densam sibi circumlinit tunicam, aggressurus Crocodilum. Quod Isidorus etiam scribit lib.* XII. *cap.* VI. *Plinius addit, saturum Crocodilum in littore se supinum abjicere, ibi tum trochilum aviculam eius os purgare, in qua voluptate somno pressum eum Ichneumon conspicatus per eius fauces, ut telum aliquod immissus erodat alvũ, & sic bestiam illam conficiat. Idem ferme scribunt Strabo, Diodorus Siculus & Oppianus, atq; hic quidem* III. *Cyneg. eleganter admodum & copiose. Et extat de eadem hac re ænigma apud Athæneum, eiq; subiecta* λύσις *ex Eubulo Comico. Aristoteles & alii Ichneumonis ita armati, etiam cum serpentibus pugnantis mentionem faciunt. Est autem icon tyranni, qui ut Crocodilus in Nilo injustum imperiũ exercens hominibus & animantibus non parcit, attamen à parvo & contemtibili Ichneumone interficitur, ita quoq; non raro à viliss. homine tyrãnus è medio tollitur. Vnde Iuvenalis Saty.* X.

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Qui vero huius argumenti plura cognoscere cupit, legat inprimis Xenophontis scriptum admodum eruditum, cui titulus Hiero, in quo tyrannum plane graphice depingit.

NVS-

XCIX.

NVSQVAM TVTA TYRANNIS.

Quem minime credas properabit fata tyranno:
Exitio Ichneumon sic crocodile tibi est.

VIDAM eruditus vir Cæsar Trevisanus integrum commentarium edidit Italicum, de quodã Symbolo sive Emblemate, quod ipse vel Impresam vulgari nomine, vel Insigne, vel saltem quãdam ingeniosam & amœnam inventionem appellare voluit. Ex hoc scripto nos præcipua quædam capita tantum, paulo tamem verbosius quam in aliis factum est, enarrare, & illo huic nostræ secundæ Centuriæ finẽ imponere constituimus. Curavit autem autor depingi quatuor diversi generis animalia, eo modo ut unum alterum respiceret. Inter illa aquilæ & leo è regione superius, & inferius Siren cum Dracone conspiciebantur. His autem animalibus, amorum quatuor genera voluit repræsentare, nimirum desiderium & amorem veræ gloriæ & famæ, secundum virtutis & præstantiæ animi, tertium pulchri, quartum divitiarum; quibus eorum proprietates accommodat. Nam ad primũ quod omnia inferiora in altum ducit, & famæ ac gloriæ rebus præclaris & laudabilibus conquisitæ incumbit, aquila pertinet, quæ inter omnes alias aves volatu suo partes superiores cœli petit, & acie præterea oculorum singulari prædita est, unde veteres poëtæ Iovis esse ministrum fabulati sunt. Soli autem aquilæ corona in capite est addita, quæ amorem sanctum & divinum circa res cœlestes designat. Leo secundo generi accommodatur, qui robore & quasi fortitudine quadam cæteris universis animalibus dominari dicitur, adeo generosi animi, & timiditatis atque ignaviæ expers, ut autores rerum naturalium scribant, quod hominibus dormientibus, vel in terram, quasi mortui essent, prostratis, vel etiam infantibus parcat, nec illis ullam noxam inferat, ac præterea in campis apricis & latentibus securus, spretis venatoribus, non mutato consueto ingressu, procedat: quod virtutis & magnanimitatis conveniens est exemplum. Ad tertium

genus

AMOR CAVSSA OMNIVM.

Si rerum quæras fuerit quis finis & ortus,
Desine. nam cauſſa eſt unica ſolus amor.

genus amoris, quod in vera rerum pulchritudine appetenda consistit, Siren additur, cui, ut fingunt poëtæ, tam suavis vox est, ut omnes qui audiant ita demulceat, quod etiam somno inde corripiantur. (Alibi tamen ad ad illicitum amorem hanc similitudinem transferri, non est ignotum.) Draco ultimo generi comparatur, quod versatur circa divitias & opes mundanas; nam his illum præsidere ac custodire eas perhibent, & oculis quoque utitur acutissimis, quæ omnia divitiis conquirendis non male possunt applicari. Quod si cum μικροκόσμῳ quoque, id est, parvo mundo sive homine hoc conferre voluerimus, Aquilæ semper in altis locis viventi, & prædæ inhianti caput respondet, in quo est intellectus in perpetua rerum inveniendarum meditatione occupatus, deinde os quoque illi ad cibum ingerendum inest; Leoni cum pectore conveniet, in quo consistit fortitudo; Sireni tanquam voluptuariæ & in aquis degenti inferior venter; & tandem Draconi per terram repenti pedes & crura attribuentur. Circum hæc vero animalia undiquaque flamma mollis & lucida conspicitur, qua nobilitas & excellentia amoris denotatur. nam inter alia elementa ignis præcipuum locum obtinet, tanquam magis efficax reliquis. Occupat autem hæc flamma universum spacium circa quatuor animalia, quoniam ipsius vis & potentia per cunctas res penetrat atq; sese diffundit. Quod etiam catena indicat, quibus animalia invicem colligantur, & sæpe unum ad alterum pertrahitur. Est autem illa in superiore parte aurea circa Aquilam & Leonem, cum amor divinus & universalis sit præstantiss. circa inferiora autem animalia plumbea humanum atq; etiam bestialem significans. Huic μυθολογικῷ figmento autor addidit inscriptionem Græcam hanc, ὁ ἔρως ἀπάντων αἴτιον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἅπαντα, id est, Amor caussa omnium, & ad ipsum omnia: quod nimirũ ex amore vero omnes res originem ducant primumq; rerum sit princi-

principium, & sic tandem in ipsum universa quoq; revertãtur. Ingenioſe hæc ſane & eleganter excogitata fateor, quæ tamen in ſchola pietatis Chriſtianæ multo melius & rectius explicantur. Nam, ut taceam de Amore DEI *erga genus humanum (cuius vim & præſtantiam nulla unquam lingua humana ſatis exprimere vel laudare poteſt) primum eſt Amor ſive dilectio, quo* DEVS *diligitur propter ſe, & proximus propter* DEVM, *ut docet B. Auguſtinus de doctrina Chriſtiana: qui lib.* VIII. *de Civitate* DEI *quoq; ait, Platonem non dubitare hoc eſſe philoſophari, ſcilicet* DEVM *amare, de quo habemus præcepta ſacrarum literarum plurima, quæ nunquam ex animis noſtris ſunt deponenda. Eſt deinde amor erga proximum, qui proprie Charitas dicitur, qui ex priore quaſi uberrimo fonte promanat. qui enim* DEVM *amare negligit, diligere proximum neſcit, ut veterum quidam dixit. Et ſecundum S. Paulum, 1. ad Timoth. 1. Finis præcepti eſt charitas ex corde puro, conſcientia bona ac fide non ficta. Et* SALVATOR *noſter, Ioan.* XIII. *certum ac indubitatum ſignum ſuorum diſcipulorum dicit eſſe mutuam dilectionem. Huc etiam referri debet amor patriæ. nam quid illa nobis poteſt eſſe proximior? quam Ethnici etiam adeo magni fecere, ut pro illa mortem ſæpe obierint. Et Seneca dicat,*

Præferre patriam liberis regem decet.

Maxime autem charitati adverſatur amor ſui, cum quo congruit amor huius ſeculi, quæ græcis eſt Φιλαυτία, *quæ omnium vituperabilium affectionum dicitur eſſe principium, ſicut ſuperbia eſt finis. Hũc ſtultum & improbum merito appellat Horatius, & Ariſtoteles* VI. *Ethic. infamem, alii cæcum: à quo vitio omnes quam longiſſ. abeſſe debemus. Eſt denicq; amor honeſtus & laudabilis in rem aliquam vel animatam vel inanimatam (quem Plato etiam videtur deſcribere in dialogo, quem ſympoſium ſive de amore inſcripſit) qui longe lateq; ſeſe extẽdit,*

ea tamen conditione, ne ullo modo limites honesti excedat. Atq; extat egregium dictum apud Dionysium (ut fertur) Areopagitam in libro de divinis nominibus. Amorem sive divinum sive angelicum, sive spiritualem, sive animalem aut naturalem dicas, insitam quandam intellige & connascentem virtutem, quæ superiora quidem ad inferiorum Providentiam prolicit, æqualia rursum ad socialem sui invicem communionem conciliat, ac postremo infima quæq; incitat, ut ad sublimiora potioraq; convertantur, immo veluti fomite quodam igneo amplius succensa resiliant. Hæc ille. Postremo loco est inhonestus & voluptarius amor, priori plane contrarius, præsertim ille impudicus & ἐρωτικὸς, qui belluarum similes homines reddit, atq; ideo θηριότητα quandam Aristoteles vocat. Quantum vero libidines vagæ nocuerint omni tempore, & quo pacto propter illas non solum privati homines à DEO *puniti graviss. sed etiam ideo sæpenumero integra regna funditus eversa fuerint, tam sacræ quam profanæ historia plurimæ testantur.*

ERRA-

ERRATA TYPOGRAPHICA CENTVRIÆ SECVNDÆ EMBLEMATVM.

Emblem. I. lin. II. lege Elephas vincit *& lin. VII.* ἢ ἄρα γε *Embl. IV. a fine. lege* δοξησίαν. *Embl. XVI. v. XV. lege* ὀλίγον. *Embl. XLIV. lin. III. lege* Silvestri. *Embl. LXXII. lin. VII. a fin.* ὀδόντων. *& XCII. lin. X. a fin.* sat bene. *Embl. XCVII. lin. XII.* auferri.

Gsm

mfp

HONI SOIT QVI MAL Y PENSE